

Ben Neyim Nereden Geldim Amacım Ne Nereye Gidiyorum

Araştırma / İnceleme

şefik ALTINBAş

KÜNYE

ÖNSÖZ

“Dünyadaki bütün ilimler, Allah’ın Alim sıfatının isimlerinin yeryüzündeki tecellileridir. İnsanlar doğduklarından ölene kadar birer öğrenci ve talebedirler. Dünya hayatında insanlar talep ettiklerinde, kalplerine her konudaki bilgiler Allah tarafından ilham olarak gönderilir. Gerçek ilim ve bilgiler ise, yalnız peygamberlere Allah tarafından O’nun elçisi olan Cebrail a.s. vasıtasıyla vahiy ile kalplerine indirilenlerdir.”

Kitaplarımı bastırmaktaki niyetim, asla para kazanmak değildir. Onları, aşağıda bulunan ayetler gibi Kur’an’da daha benzerleri olanlardan aldığım ders üzerinden ben kazanç elde etmeyi hiç düşünmedim. Ancak basılan kitaplardan az bir miktarını alarak eşe dosta hediye edeceğim. Kitaplarımın daha sonraki basımlarını bir yayınevi ile anlaşabilirsem pazarlamasını onların yaparak kendi masrafları ve işlerinin devamı için kullanmalarını istemektir. Şimdilik fazla ödeme gücüm olmadığından bir nevi deneme baskısı gibi düşünerek az bir miktar basıldı. Eğer ileride imkanlar el verirse, çok miktarlarda basabiliriz ümidindeyim İnşaAllah.

HADİD/21 “Rabbiniz tarafından verilecek bir mağfirete ve cennete girmek için yarışın...”

BAKARA/41 “...Ayetlerimi az bir fiyatla, yani dünya menfaati karşılığında satmayın. Asıl Bana karşı gelmekten sakının.”

Şefik Altınbaş,

09.09.1944 yılında Manisa Akhisar Zeytinliova'da doğdum. Fakir üç çocuklu bir ailenin en büyük çocuğuydum. İlkokulum Manisa'da bittiği yıl annem çok genç yaşta vefat ettiği için, bakımsızlıktan ortaokula bir yıl devam ettim fakat okuyamadım. O yılsonunda rahmetli babam İzmir daha iyi olur diyerek bizleri İzmir'e getirdi. Bende daha çocuk yaşta çalışmaya başlamış oldum. İlk birkaç ay incir üzüm mağazalarında ayakçı olarak çalıştım sonra babam beni bir sanat öğrenmem için, Çankaya'da bir tabelacıya çırak verdi. Benim daha ilkokuldayken resme karşı merakım ve lütfu ilahi olarak becerim vardı. Orada daha bir yıl olmadan 4-5 çocuk içinde sivrilerek dükkanda kalfa gibi muamele görmeye başlamıştım. O yıllarda yazılar yağlı boya ile değişik çeşit ve boyalarda elle yazılmaktaydı. Ustamız yağlı boya resim ve tablolar da yapmaktaydı. Fakat bizler daha çocuk olmamıza rağmen onun resimlerini hiç beğenmezdik. Bizim dükkanımızın üstünde başka bir tabelacı ve ressam usta vardı, onun resimlerine ise bayılırdık. Bana resim konusunda o ustamızın daha çok faydası olmuştur.

Orada çalışmaya devam ederken, yukarıdaki ressam ustamızın, yeğeni İstanbul'dan gelip İzmir'de evlenerek buraya yerleşmişti. O zaman yapacak bir işi yoktu, o da dayısından biraz yazı ve resim öğrendiği için, ustam bana yeğeniyle beraber tabela işini yapmamızı teklif etti. Bende ona karşı olan sevgi ve hürmetten dolayı kabul ettim. Yeğeni evli ve birde çocuğu olmuştu ayrıca benden 8 yaş büyüktü. O yüzden ustamız bana "Şefik sen ondan hem yaşça küçüksün hem de o evli ve birde çocu-

đu var, onun için o 60 alsın, sende 40 al” dedi. Tabii ben yine doğru olanın bu olduğunu bildiğim için, hemen evet dedim.

Herhalde o yaştaiken böyle şeyleri bize lütfeden Rab-bim önümde benim hayatımın değişmesine sebep olacak yollara bizleri koydu. Yeni işimizde 4-5 ay kadar olmuştu beraber gayet güzel anlaşarak ekmek paramız çıkı-yordu. Bir gün bu yeni abim bana şöyle dedi. “Bak kardeşim ben daha önce İstanbul-Beykoz’da Shell fabrika-sında yıllarca usta olarak çalıştım. Şimdi oradan yine beni iş için çağırıyorlar, gidip bir görüşeyim” dedi. Ben-de tamam diyerek iki ustamın yanında yine tabelacılığa devam ettim. O abi birkaç gün sonra sevinç içinde geri geldi. Onunla Ege ve Akdeniz bölgesinde yeni Shell benzin istasyonları ve servisleri kurma işini taşeron ola-rak yapması için anlaşmışlar. Ben o zaman 15 yaşlarındaydım, bana “Şefik sana öyle bir meslek öğreteceğim ki senin hayatını değiştirecek” dedi. Ona bir miktar para da vermişler, hemen lazım olan takımları düzerek ilk işimiz olan Aydın yolunda bir benzin istasyonunun kurulu-munu yaptık. Sonra ben askere gideceğim yıl olan 1964 yılının Eylül ayına kadar zannediyorum 30-35 tane ben-zin istasyonu ve servis kurduk. Biz işleri yaparken, ayın 30 gününü orada çalışmıyorduk, en fazla 15-20 gün dışarı-da sonra yine İzmir’de oluyorduk. Tabii ben yine o za-manlar tabela ve resim işine devam ediyordum. Bu ara-da ben resim sanatında Bi’iznillah oldukça iyi bir mesafe kat etmiş oldum, her iki ustamda bana övgüler yağdırı-yordu. Biz o zamanlar Alsancak’ta daha çok peyzaj ve natürmort olarak yaptığımız tabloları yol boyunca duvar

kenarında sergiler daha çok turistlere satış yapardık. O zamanlar bize göre onlardan kazancımız çoktu. Bu arada DYO boya fabrikası reklamı olsun diyerek, Fuar içinde yağlıboya resim sergisi açıyordu. 1963 yılında 2. Resim sergisine bende bir 40x60 ebadında duralit üzerine natürmort bir tabloyla katılmıştım. O yıl Türkiye'nin yaşayan meşhur ressamlarının hepsi de katılmıştı. DYO sergiden sonra katılan 71 tablodan 4 tanesini müzesine koymak üzere satın almıştı. O dört tablodan birisi benim tablo olmuştu. O çerçevesi dahi olmayan tabloma o gün 250 tl. vermişlerdi ki, benim yaşımda birisi için çok onur verici bir şey olmuştu.

Neyse benim resim yapmam (takriben 15 yıl kadar hariç) hiç durmadan bugüne kadar devam etti. Fakat askere kadar 5 yıl Shell benzin istasyonları kurmak beni çok geliştirdi ve makine işine girmeme vesile oldu. Askerden geldikten sonra yeni evlenmişim bu seferde Shell firması Mersin'de mutfak, sanayi ve piknik LPG tüp dolun tesisi kurmuşlar, bu işi bana öğreten ustamı fabrika müdürü olarak beni de o güne göre çok yüksek bir maaşla teknik müdür olarak aldılar. Orada 6 yıl çalıştım, fabrika sahipleri benden son derece memnundular, hatta benim ustam oradan İstanbul'a dönmek için ayrılınca, bende iki çocuk da olunca İzmir'e döneyim diye söyledim, onlar bana gel seni fabrika müdürü yapalım demelerine rağmen, ben 1973 eylül ayında yine İzmir'e döndüm.

Sonra bir metal ambalaj işinden teklif geldi bende hem makine işi ve hem de sigortamı tamamlayayım diyerek orada çalışmaya başladım. Orada ayrıca bir sanat daha öğrenmeme sebep oldu, teneke ambalaj üzerine litoğraf

baskı yapan büyük bir fırını olan matbaa makinası alındı. Bi'iznillah benim iyi bir makineci ve ressam olmam matbaada iyi bir usta olmama vesile oldu. Orada 14 yıl çalıştım, emekliliğim dolduğu için oradan da ayrıldım. Fazla boş durmadan bu seferde Erzurum'dan gazete matbaası kurulması için bana teklif geldi. Bende çoluk çocuğu toplayarak oraya gittim. Matbaayı kurarak 3 yıl da orada müdür olarak kaldım. Sonra bu seferde 1994 yılında Azerbaycan'dan Bakü'den teklif geldi yine orada gazete matbaası kurmak için gittim. Orada 1 yıl kaldım, oradayken Türk Cumhuriyetleri 1991 de Rusya'dan ayrıldıkları için, kril alfabesinden latin alfabesine geçerek kendi ders kitaplarını basmak için, beni bu seferde Türkmenistan'dan çağırdılar. Oraya giderek onlarla görüştüm 1996 yılı ocak ayında oraya gittim. Orada da onların işini kurarak sonra oraya gelmiş olan Türk arkadaşlarla hep beraber ticaret işine atılalım diyerek birkaç tane mobilya mağazası açtık. Başta çok güzel işler yaptık, fakat sonraları oranın devlet idaresinden kaynaklanan problemlerden dolayı, benim gibi birçok arkadaş ta işlerini bırakıp oradan ayrılmak zorunda kaldık.

Ben 2001 yılının son günlerinde oradan ayrılarak yine İzmir'e geldim. Bu gelişimden sonra, 29 yaşında başladığım namazımı hiç ara vermeden kılıyordum. Fakat dinimi daha iyi öğrenme fikri her zaman aklımda vardı fakat çok çalışmaktan (bahane olamaz amma) pek öğrenmemiştim. Bu defa etrafımdaki hocaların vaazlarına ve yazılan dini kitaplara bakınca hiç tatmin olmadım, yazılanlar ve anlatılanlar adeta bir ticaret işine dönmüş gibi gördüm. İşte o zaman takriben 18-20 yıl önce kendi

kendime “bütün bunlar İslam dinini nereden öğreniyorlar” diye sordum.

Tabii cevabı malumdu, önce Kur’an sonra Kur’an’a ters düşmeyen hadisler ve geçmiş İslam alimlerinin eserleri, Peygamberimizin hayatı, mümkün olduğunca İslam tarihini okumak. Hamdolsun okuduğumuzu anlayacak kadar akli Rabbimiz bize lütfetmiş diyerek başladık okuyup öğrenmeye. Takriben 18-20 senedir okuduklarımızdan devamlı notlar alarak birçok insanlara okumaları için yazarak fotokopiyle çoğaltıp dağıttım. Son 15 yıl kadar da ilk bilgisayarlı olarak onda yazıp sosyal medyayı yalnız imani konularda anlatmak için kullandık. Bu arada 2011 ve 2013 yılları arası İnternet gazeteciliğinde yayın yapan Haber Tempo gazetesinde köşe yazarı olarak kırktan fazla makale yazdım, onlar bugün dahi Google den adımla yazarak okunmaktadır. Sonra oradan ayrılarak yine sosyal medyada kendime ait ve birçok guruplardan onların istemesiyle yazılarımı yayınladım. Son 3 yıldır sosyal medyadan ilgimi keserek, araştırma, inceleme ve yorumlarımı bir araya getirip kitap basmaya karar verdim. 1. Kitabım, “Ben neyim, Nereden geldim, Geliş gayem nedir, Nereye gidiyorum” 2. Kitabım ise, “Senin ve Benim kafama Takılan sorular” dır. 3. Kitabım ise İnşAllah 1-2 yıl sonra tamamlanacaktır.

Bu iki kitabımın basılmasında bana maddi destekte bulunan önce manevi oğlum Merdan’a ve diğer kardeşlerime çok teşekkür ediyorum, böyle hayırlı bir işte muhakkak onların hisseleri olduğuna inanıyorum, Allah da onlardan razı olsun İnşAllah.

Ben neyim ?

Eğer, insanoglunun aklı ve şuurunu yerindeyse, kültürü ve eğitimi ne olursa olsun, belli bir yaşa geldikten sonra, bu gibi veya buna benzer sorular muhakkak aklına gelecek ve cevaplarını araştıracaktır. İmanlı ve inançlı olan insanlar için, bu sorular asla birer problem olmamıştır. Çünkü, Cenabı Hak, ilk insan ve ilk peygamber olan Hz. Adem'i yarattığı zaman, ona ve neslinden gelecek olan insanların, hem dünya hayatında uyacakları emir ve yasakları, hem de bu dünyadan ölümle ayrıldıktan sonra, ahiret hayatında olacak olan hadiseleri ve oradaki hayat hakkındaki bilgileri, sahifeler halinde mi, yoksa ezberleterek mi, mahiyetini bilemediğimiz bir şekilde kendisine bildirmiştir. Bu durum bütün semavi dinlerde ve bütün Nebi ve Resullere verilen kitaplarda kendi ümmetlerine bildirilmek üzere, Cenabı Hak tarafından gönderilmiştir.

Fakat kendi yaratılışları hakkında bir takım sapık fikirleri olan insanlar için bu durum, pek içinden çıkılacak kadar kolay değildir. Onlar da, insan soyundan gelmeyi kabul etmedikleri için, bazıları maymundan, balıktan, solucandan veya kendilerine neyi yakıştıyorlarsa, oradan niye geldiklerini ve ne olacaklarını arayıp dursunlar, nasıl olsa bir gün ölüm onları da alıp götürdüğünde hakikati görecek ve anlayacaklardır.

Bizleri yaratan Rabbimiz, sonsuz merhameti gereği, bizleri yarattıktan sonrada başıboş bırakmamış, yukarıda bahsi geçen, hepimizin aklına takılan ne kadar soru var-

sa, hepsini en açık bir şekilde hem mukaddes kitabımız Kur'an'ı Kerimde bildirmiş, hem de Kur'an'ın yaşanmış şekli olan Resulullahın s.a.v. hayatıyla bir örnek olarak bütün insanlık alemine göstermiştir. Bizlere düşen tek şey, bu gibi sorular kafamıza takıldıkça, cevaplarını nereden bulabileceğimizi araştırmaktır. Bu satırları da aynı soruları beraberce cevaplayabilmek için, sizlerle paylaşıyoruz İnşaAllah...

İnsan nedir?

Dünyada ilk insanın yaratılışıyla başlayan ve dünya defterinin kapanmasıyla son bulacak mukaddes bir senaryonun baş aktörüdür İNSAN. İlk yazıyla beraber, bu güne kadar kaç milyar, kaç trilyon her ne kadar kitap, dergi, roman, gazete v.s. yazıldıysa, ne kadar film çevrildiyse, tiyatro oyunu sergilendiyse, nasıl müzik olursa olsun bestelendiyse ve halen bu söylenenler yapılmakta ve yazılmaktaysa, hepsi de insanın iyi veya kötü serüvenini anlatmak için yapılmaktadır.

Peki bu kadar meşhur olan ve her şeyde yalnız o anlatılan insan nedir?

İnsanı bizlerden öncede çok tarif edenler olduğu gibi, bizden sonrada çok tarif edenler muhakkak olacaktır. Bazı filozoflar insanı "Akıl sahibi bir mahluk" bazıları ise "Hayvanı natık" yani "konuşan hayvan" diye tarif etmeleri, insanın mahiyetine ve yaratılıştaki hikmetlerine bakıldığında, bu tanıtımın çok basit ve insana yakışmayan bir tabir olduğu görülmektedir.

Çünkü o, kainat kitabının adeta bir özeti gibidir. Allah'ın en çok ikram ettiği, aziz kıldığı ve yeryüzünde halifem dediği en şerefli bir mahlukudur. Evet, insan bir damla su iken, okyanusları içinde barındıran mümtaz bir mahluktur. İnsan ve kainat ayrı birer alemdir. Kainat "büyük alem" insan ise, "küçük alemdir" kainatın özeti ve küçültülmüş halidir insan. İkisinde de aynı kanunlar cereyan etmektedir. Her iki alemdede Cenab-ı Hakk'ın varlık ve birliğini, azamet ve kudretini gösteren nihayetsiz deliller vardır.

Kainatın yaratılmasından asıl maksat insan olduğundan, Cenabı Hak kainatta olan her şeyi insanın istifadesine göre terbiye ve tanzim etmiştir. Yani Cenabı Hak, insan mahiyetinin ihtiyaçlarını yaratmıştır. Mesela, havayı insanın ciğerlerine, güneşi gözüne, bütün gıdaları mide-sine, tatları diline ve kokuları burnuna göre terbiye etmiştir. Ta ki, insan bunlardan istifade edebilsin ve kendisine verilen bu duygu ve hislerle Cenabı Hakk'ın varlığını ve birliğini, kudret ve azametini tefekkür etsin. Zira insan, kainatın yaratılış sebebi, en son ve en mükemmel meyvesidir.

İşte bu açıdan bakıldığında insanı hakkıyla tarif etmek oldukça zordur. Allah, insana nihayetsiz istidat ve kabiliyet ihsan etmekle onu bütün mahlukattan üstün kılmıştır. O, Allah'ın çok nazik ve nazenin bir mahlukudur. İnsanı tam cennet için yaratmıştır, eğer insan fitratını bozmadan yaratılış gayesine uygun dünya imtihanını

geçse, Rabbinin rızasına uygun hareket etse, sonsuz zevk ve safa yurdu olan cennette ebediyen kalacaktır. Bu kadar değerli bir mahluk olan insanın en güzel tarifini de, onu yaratan ve yapan ona İNSAN ismini takan Allah'tır ve Kur'an da ayrıca insanı anlatan birde sure vardır. Malumunuz, Kur'an da 76. Sureye de Dehr, yani "İnsan" suresi ismi verilmiştir.

Rivayete göre, Cenabı Hak Cebrail'e a.s. yeryüzünden değişik özellikteki topraklardan getirmesini ister. Cebrail a.s. beyaz, sarı, siyah, kırmızı gibi değişik özellikteki topraklardan getirir. Cenabı Hak, kudret eliyle bunları yoğurur, Hz. Adem'in ceset olarak heykelini yapar ve ardından ona Ruhundan üfler. Böylece ilk insan yaratılmış olur. (Allah'ü alem)

Belki de onun için insanın bazısı toprağın rengine ve cinsine göre, beyazdır, sarıdır, kırmızıdır, siyahtır. Yine toprağına göre serttir, yumuşaktır, cıvıktır, ciddidir, bereketlisi vardır, çorak ve kısır olanı vardır, kaygan ve kaypak olanı, oturaklı sağlam olanı vardır, vardır....

Peki, bu kadar çok cinsi olan insanı, Kur'an nasıl anlatmaktadır;

BAKARA/30 "Rabbin meleklere: "Ben yeryüzünde bir halife yaratacağım" dediği vakit onlar: "Â! Oradaki nizamı bozacak ve yeryüzünü kana bulayacak bir mahlûk mu yaratacaksın? Oysa biz sana devamlı hamd, ibadet ve tenzih etmekteyiz" dediler. Allah: "Ben, sizin bilmediğiniz pek çok şey bilirim" buyurdu."

BAKARA/31---34 “Ve Âdem’e bütün isimleri öğretti. Müteakiben önce onları meleklerle göstererek: “İddianızda tutarlı iseniz haydi Bana şunları isimleriyle bir bildirin bakalım!” dedi. “Sübhansın ya Rab! Senin bize bildirdiğinden başka ne bilebiliriz ki? Her şeyi hakkıyla bilen, her şeyi hikmetle yapan Sensin” dediler. Allah: “Âdem! Eşyanın isimlerini onlara sen bildir” dedi. O da isimleriyle onları bildirince Allah buyurdu: “Ben size demedim mi ki göklerin ve yerin sırlarını Ben bilirim.” Ve Ben sizin gizli açık yapmakta olduğunuz her şeyi de bilirim.” O vakit meleklerle: “Adem için secde edin!” dedik. İblis dışındaki bütün melekler secde ettiler. İblis bunu yapmadı, kibrine yedirdi ve kâfirlerden oldu.”

Hz. Adem’in göklerde cennette yaratıldığını söyleyen bir kısım alimler olmakla beraber (İbnu'l-Cevzî, Zadu'l-mesir, ilgili ayetin tefsiri), alimlerin büyük çoğunluğuna göre, Hz. Adem, önce yeryüzünde yaratılmış, daha sonra cennete yerleştirilmiştir. "Ben yeryüzünde bir halife yaratacağım." Bakara/30 mealindeki ayetin açık ifadesi bu görüşü desteklemektedir.

“Bir vakit Rabbin, meleklerle “Ben çamurdan bir beşer yaratacağım.” Sad/71 mealindeki ayetin açık ifadesi de bu görüşü desteklemektedir. Bu ayeti göz önünde bulunduran Ebu’s-Suud, Bakara/30 ayetini “Ben bir beşer/insan yaratacağım ve onu yeryüzüne halife kılacağım.” şeklinde anlamının mümkün olduğunu söylemiştir. Zaten, İbn Abbas’ın da belirttiği gibi, “Adem” kelimesinin manası, “Yeryüzü unsurlarından yoğrulmuş bir

mahluk" demektir. Demek ki, Hz. Adem'in ismi, kendisinin nereli olduğunu gösteren bir kimliği hükmündedir.

Nitekim, bu ismin –med dahil- ebced değeri olan 46 sayısı da, onun temel yapısını teşkil eden kromozomlarının (23+23) 46 adet olduğunu da bize adeta mucize gibi göstermektedir. Bütün bu açıklamalardan anlaşılıyor ki, söz konusu ayeti, meallerde geçtiği gibi "Ben yeryüzünde bir halife yaratacağım" şeklinde anlamının hakikate aykırı bir yönü de olmayabilir.

Yeryüzünün Halifesi, Hilafet, "birisini temsil etmek" demektir. Bu vekâlet, ya aslın kaybolmasından veya bir ihtiyaçtan veya aczden yahut da sırf, asilin, vekiline bir şeref bahşetmek lütfunda bulunmasından ileri gelir. Ve işte Cenabı Allah'ın yeryüzünde velilerini halife seçmesi, bu son nevidendir. İnsan, yeryüzünde Allah'ın halifesi olduğuna göre, bu nimetleri de O'nun rızasına uygun olarak tasarruf etmek, kullanmak mecburiyetindedir. Hz. Adem bir Resul ve ilk halife olarak bu manayı yaşamış ve yeryüzünün hakkıyla halifesi olmuştur. Ancak, hilafet ona mahsus değildir, bütün insan nev'ine şamil-dir. Şu var ki, Allah'ın mülkünde O'nun rızası hilafına icraat yapanlar "halife" değil, emanete hıyanet eden "asi" birer kul olurlar.

HİCR/28-29 "Ve hani Rabbin meleklere: "Ben, demişti, kuru çamurdan, şekillenmiş balçıktan bir beşer yaratacağım. Bu itibarla, Ben onu düzenlediğim insan şekline

koyduğum ve içine ruhumdan üflediğim zaman, derhal onun için secdeye kapanınız.”

Allah'ın isimlerinin insanda böyle tecelli etmesidir ki insanı arzda halife kılmış ve bütün mahlûkat üzerine çıkarmıştır.

HİCR/30-31 “İblis hariç bütün melekler secdeye kapandılar. O ise kibirlenip, secde edenler arasında yer almadı.”

SAD/71---74 “Bir vakit Rabbin meleklerle: “Ben, dedi, çamurdan bir beşer yaratacağım. Onu iyice biçimlendirip ona Ruhumdan üfleyince hep birden, hürmet göstermek için ona secde ediniz.” Meleklerin hepsi secde ettiler. Lâkin İblis secde etmedi. O kibirlendi ve kâfirlerden oldu.”

“Allah'ın Halifesi” Olur mu?

Allah'ın bir halifesi olamaz. Nitekim Hz. Ebu Bekir'e "Ey Allah'ın halifesi!" denildiğinde,"Ben Allah'ın halifesi değilim; ben ancak Rasulullah'ın s.a.v. halifesiyim ve bu bana yeter" demiştir.

(Ahmed bin Hanbel, Müsned, I/10-11)

İbn Teymiyye'ye göre, tanım gereği; ölen, orada hazır bulunmayan, ya da işinde âciz olan biri için halife söz konusudur. Allah hakkında ise bu tür durumlar mümkün değildir. Allah'ın ne bir benzeri, ne de dengi mümkündür. Âlemlerden müstağni olan Allah'ın halife-

ye/vekile ihtiyacı yoktur. İbn Teymiyye, vahdeti vücutçuların insanı ulûhiyet makamına yükseltmek istediklerini, bu yüzden İbn Arabî'nin "insanın Allah'ın halifesi" olduğunu iddia ettiğini söyler. Vahdeti vücutçular, insanın birtakım mertebelerle Allah'la bütünleşebileceğini iddia ederken, "Allah'ın halifesi" gibi görünüşte Kur'an'î bir dayanak ileri sürerler.

Kur'an Kıssalarına Giriş, s.168-169

Aynı şekilde hilâfet makamına geçtiğinde Hz. Ömer'e de, "Allah'ın halifesi" şeklinde hitap edilmesi kendisine teklif edilmiş, kendisi bunu reddetmiştir. "Allah'ın halifesi" şeklinde bir ifadeye ne bir ayet ve ne de sahih herhangi bir hadiste rastlamıyoruz. Ayetteki "halife" kelimesiyle nesil nesil birbirini takip edecek ve nesillerden her birinin diğerine halef olacağı bir canlı türü kastedilmiştir. Bu görüş, aynı zamanda İbn Kesir (1/99), Taberî (1/200), Maturîdî gibi nice âlimlerin kabul ettiği bir yorumdur.

Bu görüş, "halife" kelimesinin kelime anlamına da aykırı değildir. Çünkü "halife" kelimesi, hem ism-i fâil ve hem de ism-i mef'ûl olarak alınabilir. İsm-i fâil olarak alındığında, başkasının yerine geçen; ism-i mef'ûl olarak alındığında da başkası ona halef olan anlamındadır. Halife'nin, hâkim olan ve yöneten şeklindeki tefsirine gelince, yukarıdaki bütün anlamlarla birlikte zikredilmesi gereken bir görüştür. Hz. Adem'in devraldığı iş, yönetme işidir. Kur'an Kıssalarına Giriş, s. 177

Oysa Allah'ın temsil edilebilir bir varlık olarak algılanması, Hz. İsa'yı enkarne olmuş (et giymiş -Allah'ın oğlu) biçimi olarak gören Hıristiyanlara ait bir düşüncedir.

SAD/71 "Rabbin meleklere, "muhakkak ben çamurdan bir beşer yaratacağım" ayetinde, insanın çamurla özdeşleşen bedensel yanının beşeri yanı olduğu açıklanırken,

RUM/20 "O'nun ayetlerinden (kudretinin delillerinden) dir ki, sizi bir topraktan yarattı. Sonra da siz şimdi yeryüzünde dağılıp yayılan insanlar oluverdiniz."

Ayeti de aynı gerçeğin bir başka yanını dile getirmektedir. Dikkat edilirse, bu ikinci ayette, insanların yayılması da onun beşeri yönü olarak açıklanmaktadır; yani insanın beşeri yönü dünyevi yönüdür. Nitekim,

FURKAN/54 "İnsanı bir parça sudan yaratıp da soy ve evlilik bağından oluşan bir sülale haline getiren de O'dur. Senin Rabbin her şeye kadirdir."

Ayeti bu gerçeği biraz daha açık biçimde ortaya koymaktadır. Bilindiği gibi, her canlının sudan yaratılmış olmasının yanı sıra, insan da iki şekilde sudan yaratılmıştır; biri, suyun yeryüzündeki, hatta tüm görünür alemdeki varlıkların temel kaynağını oluşturması ve özellikle topraktan meydana gelen tüm yaratıkların ancak suyla hayat bulmaları açısından, (bizler için perde ve imtihan gereği) diğeri de içinde insanın tohumunu barındıran meninin de su kabul edilmesi açısından olabilir.

İnsanın beşer olarak nesep ve sıhr (evlilikten oluşan akrabalık) kılınması, karşıt cinsiyle birleşip üremesi, çocuklar ve kan yakınları sahibi olması demektir; işte, bu da insanın beşeri yönüdür. Bu gerçek, beşer kelimesinin taşıdığı bir diğer anlamda da ifadesini bulmaktadır. Kelimenin fiil şeklinin 'müfaale' babı, 'iki beşer arasındaki yakınlık' demektir ki, Kur'an'ı Kerim'de 'cinsel ilişki' anlamında kullanılır. Kur'an'da,

BAKARA/187 "...İtikafıta iken onlarla mübâşeretle bulunmayın..." buyrulur. Mübâşeret (birbirine yakınlaşma, birleşme) beşerin özelliklerindedir.

Müşrikler insanı yalnızca bir beşer olarak kabul ederler ve onu sadece zahiri nitelikleriyle ele alırlar. Bugün de her çeşit fraksiyonuyla Batı kültür ve medeniyetinin temsil ettiği bu anlayış, insanı hayvanlardan bir hayvan, yeme, içme, uyuma ve cinsel ilişkiden ibaret bir varlık olarak değerlendirmesidir. Ne zaman müşrik kavimlere bir Nebi ve Resul gönderilse, onlar beşerin Nebi veya Resul olamayacağını söyleyip, hep onlara karşı cephe almışlardır.

"Sen de bizim gibi bir beşersin" diyorlardı Resullere." İbrahim/10- Müminun/24- Hud/27- Yasin/15- Şuara/154 Yine müşrikler insanı yalnızca, fiziki görünümüyle, yani beşeri yanıyla değerlendirdiklerinden, kendilerine fiziki açıdan normalin dışında gelen bir insan karşısında hayrete kapılıp,

YUSUF/31 “...Allah için böyle beşer olmaz, bu ancak kerim bir melektir.”

Şeklinde tepki gösterirler, amma, insan yalnız beşeri yönüyle değil, kendisini vahy alan ve melekleştiren bir beşer yapan yönüyle de insandır. İşte, insanın meleki yönü, Ademiyyet kelimesiyle ifade olunur. Ademiyyet, Allah'ın ruhundan alıp gerçeği gören ve duyan bir kalbe sahip olan yanıdır insanın. İnsan, çamurdan şekil verilen bir beşer olduğu zaman,. Allah kendisine ruhundan üflemiş ve gören, duyan (sem'a, besar) bir kalp sahibi olan insanın önünde melekler secdeye kapanmıştır.

HİCR/28-29 “Bir zaman Rabbin meleklerle, “muhakkak ben kupkuru çamurdan, düzen verilmiş bir balçıktan bir beşer yaratacağım; onu tesviye edip, içine ruhumdan üflediğimde, hemen ona secdeye kapanın” demişti”

Allah'ın isimlerinin insanda böyle tecelli etmesidir ki insanı arzda halife kılmış ve bütün mahlûkat üzerine çıkarmıştır.

SECDE/9 “Sonra ona en uygun şeklini verdi, ona ruhundan üfledi. Size kulaklar, gözler, gönüller verdi. Ne az şükrediyorsunuz!”

Genelde bütün insanların beşer olup, çamurdan yaratıldığı, fakat meleklerin ancak Adem'in önünde secde ettiği şu ayette daha açık olarak belirtilir:

ARAF/11 “Sizi Biz yarattık, sonra şekil verdik size. Peşinden de meleklerle: “Haydi, hürmet için secde edin Âdem’e!” dedik. Onların hepsi hemen secde ettiler, yalnız İblis dayattı. Secde edenlerden olmadı.”

Ayete dikkat olunursa, 'yaratma ve şekil verme, fiillerinin nesnesi olarak 'siz' zamiri kullanılırken, 'secde edilecek varlık' olaraksa Adem kelimesi kullanılmaktadır. Demek ki, meleklerin secde ettiği beşer yönü değil, Ademiyet yönüdür. Burada şu noktayı belirtmeliyiz ki, Adem bu noktada bütün insanlığın temsilcisidir ve yalnızca birey olarak Hz. Adem değildir. Adem, insandaki ademiyet yanının temsilcisidir burada. Ne demektir Ademiyet yanı?

Adem kelimesi için daha başka kökler ve anlamlar belirtilmişse de, Kur'an'ın anlatımına uyan en güzel görüş, Adem'in, 'iç, iç yüzey, iç katman' anlamında 'edim' kelimesinden geldiğidir. Nitekim, meleklerin Adem'in önünde secde etmelerinin nedeni, ona Allah'ın isimlerinin öğretilmesidir. İşte, insanın Ademiyet yanı, onun ısılsıl bir ruha, dolayısıyla gözleri iyi gören ve kulağı iyi duyan apaydınlık bir kalbe sahip olup, şeytanın aldatmalarından uzak durması yanıdır. Bu hal insanın, 'kâmil' halidir; yani, Adem 'insanı Kâmil'dir. İnsanın bu hali yitirilişinden sonra yeryüzündeki hayatı ve mücadelesi bu halini yeniden kazanması için Cenabı Hakkın ona lütfettiği ikinci bir fırsattır. Çünkü, Kur'an'da birey olarak Adem'den söz ederken,

TAHA/115 “Doğrusu Biz daha önce Adem’e de vahiy ve emir vermiştik, ne var ki o ahdi unuttu, onda bir azim bulamadık.” Buyurulmaktadır.

Bir zelle sebebiyle Hz. Adem’in cennetten çıkarılmasının, hikmeti tek kelime ile “ilahî görevlendirme” dir. Beşeriyetin bütün fikri ve manevi terakkileri ve her türlü kabiliyetlerinin gelişmesi ve insanlığın mahiyetinin Allah’ın isimlerine mükemmel bir ayna olması, o görevin sonuçlarındandır. Şayet cennette kalsaydı, melekler gibi makamı sabit kalırdı. Çok sayıda melâike zaten vardı. Allah’ın hikmeti, dünyanın mamur edilmesini ve nihayetsiz makamlara çıkabilecek insanın istidatlarını geliştirmeye elverişli bir imtihan diyarı olması gerektiriyordu. (Doğrusunu Rabbimiz bilir.)

KEHF/54 “Biz bu Kur’an’da, insanlar için her türlü misal ve öğüdü, farklı üsluplarla tekrar tekrar ifade ettik. Fakat birçoğu bunları anlamadı. Zira bütün varlıklar içinde tartışmaya en düşkün olan, insandır.”

İşte, topraktan yaratılan insanın beşeriyet yanı, Kur’an’ın ifadeleriyle 'unutkanlığının, nankörlüğünün, aceleciliğinin, haklı-haksız tartışmayı pek sevmesinin, bilgisizliğinin, zalimliğinin ve zayıflığının, sembolüdür. Bu olumsuz nitelikleri bastıracak olan da, insanın Ademiyet yanısıdır, batni duygularıdır, manevi kalbidir. İnsan beşer olarak kalmamalı, beşeriyetini Ademiyetinin emrine vererek, ilk saf halini kazanmaya çalışmalıdır. Kur'an'da, insanın bu saf haline “ahseni takvim - en güzel kıvam,

en güzel yaratılış" (Tin/4-5) denirken, bu saflıktan bütünüyle uzaklaşmış ve hayvanlaşmış beşeriyete yuvarlanmış haline de 'esfeli safilin-alçakların alçağı' denilmektedir. Veya aşağıdaki ayetteki gibi.

ARAF/179 "...Hasılı onlar hayvanlar gibi, hatta onlardan da şaşkındırlar. İşte asıl gafil olanlar onlardır."

Hız. Adem bir yandan bütünüyle insanlığı ve bütün nitelikleriyle insanı temsil ederken, bir yandan da birey olarak bir özelliğe sahipti. Beşerî yanının ağır basıp, Allah'ın ahidini unutarak Şeytan'ın iğvasına, aldatmasına kapılınca saflığını yitirdi ve oldukça rahat bir hayattan zorluklarla dolu bir dünya hayatına atıldı. Adem, İblis gibi günahında ve isyanında diretmeyip, hemen işlediği suçtan dolayı pişman olarak tövbe etti; Allah'da tövbesini kabul ederek, onu seçkin kullarından yaptı, yalnız insanların değil, ona bütün alemlerin üzerinde bir yer verdi ve Kendine nebi Adem kıldı, ayrıca onu Kendine halifelik göreviyle onurlandırdı.

A.İMRAN/33 "Muhakkak Allah Adem'i, Nuh'u, İbrahim Ailesini ve İmran Ailesi'ni alemler üzerine seçti"

İşte, bütün insanlar da, kendilerini yalnızca beşer olarak görmeden, beşeriyet ve ademiyyetten oluşan bir varlık olduklarını unutmadan Şeytan'ın adımları ardınca gitmezler ve her sürçtülerinde tövbe ederlerse, meleklerin önlerinde secde ettiği Adem halini alabilirler, unutkan

insandan, Allah'a yakın insan olma durumuna ulaşabilirler İnşallah...

Kur'an'ı Kerimde birçok ayette yüzlerce defa insan kelimesi "ins, nas" "İbn Âdem" ve "beşer" gibi ifadelerde kullanılmıştır. Bu kelimenin aslı, lügat alimlerince "ins" den geldiği söylenir. Kamusta da kufiuna göre "Nisyan" (unutun, unutkan) kelimesinden geldiği zikredilmektedir. Akıl, şuur ve iman ile diğer canlılardan ayrı, Cenabı Hakk'ın en mükerrem yarattığı mahluku olup, Rabhani nimetleri unutkanlığı dolayısıyla insan denilmiştir. (Allah'u alem)

İlk insan Hz. Adem'in topraktan yaratılışı Allah-ü Teala tarafından bize bu şekilde bildirilmiştir. Konu ile alakalı detaylı bilgiyi Kur'an'ı Kerimde Araf suresinde ve birçok başka surelerde görmekteyiz Kur'an'ı Kerimde insanın safha, safha yaratılışını anlatan bazı ayetler...

SAD/75 "Allah buyurdu: "İblis! Benim ellerimle yarattığım mahlûkuma neden secde etmedin? Gururlandın mı, yoksa kendini çok yükseklerde mi görüyorsun?"

Bu ayeti kerime, insanın yapısındaki iki temel unsuru açıklamaktadır; Kur'an'da yalnızca insanla ilgili olarak böyle bir ifade kullanılır ki, bu ifade, daha öncede üzerinde durduğumuz, insanın Ademiyyet ve beşeriyyet yanlarını ortaya koymaktadır. Kur'an'ı Kerim'de Allah Teâlâya yed (el) kelimesi bazen tekil olarak (yedullah, Fetih/10) bazen çoğul olarak (eydina, Yasin/71), bazen da

burada olduğu gibi (iki el, yedeyye, Sad/75) ifade edilebilir. Bunların her birinde Allah'ın şanına yaraşan bir mana kastedilmiştir. Bu durum, bir yönden de şuna delâlet eder: Allah mutlaktır, beşer ifadesindeki kayıtlar onun vasıflarını ve icraatını anlatmaya yetmez. Birçok müfessire göre burada Allah Teâlanın bu tabiri kullanması, insanı ihtimamla yaratmasından kinayedir. Yahut biri bedeni biçimlendirmeye, öbürü ruh üflenmesine işaret olmak üzere insanın ruh ve bedenini birleştiren varlığını hatıra getirebilir. (Doğrusunu Rabbimiz bilir)

SAD/76-77-78 "İblis: "Ben ondan üstünüm, çünkü beni ateşten, onu ise topraktan yarattın" dedi. Allah: "Defol oradan! Sen artık kovulmuş birisin. Lânetim de, hesap gününe kadar senin üstündedir."

ARAF/11 "Sizi Biz yarattık, sonra şekil verdik size. Peşinden de meleklerle: "Haydi, hürmet için secde edin Âdem'e!" dedik. Onların hepsi hemen secde ettiler, yalnız İblis dayattı. Secde edenlerden olmadı."

İnsanın dünyadaki konumu ve ahirette ebedî hayatında elde edeceği sonuç ile ilgili olan Hz. Âdem ile İblis kıssası Bakara, Araf, Hicr, İsra, Kehf, Taha ve Sad surelerinde ele alınmakla birlikte, her surede farklı uzunlukta, değişik siyak içinde, farklı üslûp ve ayrıntılar ve bulunduğu muhtevaya göre hedeflenen gayelerle anlatılır. En uzun anlatım Araf suresindedir. İblisten istenen secde, Adem'e itaat secdesi değildir, Allah'a itaatinin nişanesi olarak istenen bir inkıyat (emre uyma) secdesidir. Allah

bütün insanlık nev'ine kıyamete kadar lütfedeceği muazzam ilim kabiliyetine, maddî ve manevî faziletlere karşı İblisten beklediği itirafı, Hz. Âdem'in şahsına göstermesini istemiştir.

İblis gururu yüzünden kaybetmiş, Âdem tevazuu ile kazanmıştır. Zahiren cennetten çıkmasına sebep olan hadisenin hikmeti: yaratılışındaki ilahî maksatları gerçekleştirmek, dünyada insan neslini devam ettirmek ve dünyanın imar edilmesi için görevlendirmedir. Böylece Allah'ın insan nev'ine lütfettiği muazzam ilim kabiliyeti, sınırsız maddî ve manevî istidatlar gelişme imkânı bulmuş, onun yeryüzündeki halifeliği gerçekleşmiştir. Fakat insan, bu üstün makamından kendisini düşürmek için pusuda bekleyen kıskaç şeytanın aldatmalarına karşı, devamlı surette uyarılmakta ve Allah'a sığınmaya dâvet edilmektedir.

ARAF/12 "Allah buyurdu: "Söyle bakayım, Sana emrettiğim halde, secde etmene mani nedir?" İblis: "Ben ondan daha üstünüm; çünkü Sen beni ateşten, onu ise bir çamur parçasından yarattın."

MÜMİNUN/12 "Şu bir gerçektir ki Biz insanı süzme çamurdan yaratırız."

İnsanın süzme çamurdan, yani balçığın özünden yaratıldığını bildiren ayetler, insan bedeninin toprakta yetişen ya da toprağın bileşiminde bulunan çeşitli organik ve inorganik maddelerden oluştuğuna, toprakta yetişen

besinlerin özümlemesi yoluyla bu unsurların sürekli olarak canlı hücrelere dönüştüğüne işaret etmektedir. Böylesi bir vücuda bunca imkânları ve sistemleri lütfe-den Allah'a şükretme gereğini hatırlatmaktadır.

HİCR/26 "Biz insanı kara çamurdan, şekillenmiş bir balçıktan yarattık."

ENAM/2 "O, sizi bir çamurdan yaratan, sonra size bir ecel, bir ömür süresi tayin edendir. Bir de O'nun nezdinde muayyen bir ecel vardır. Sonra, bir de tutup şüphe ediyorsunuz!"

Allah ilk insan Hz. Adem'i çamurdan yarattığı gibi, her bir insanı da çamurdan süzölmüş bir hülasadan yaratır. Zira sperma ile yumurta kandan, kan gıdalardan, gıdalar hayvani ve nebati maddelerden, bunlar da topraktan gelmektedir.

TARIK/5-6-7 "Öyleyse insan neden yaratıldığını bir düşünün. O, bel ile göğüs nahiyesinden çıkan, atılan bir sudan yaratıldı."

Ayet metninde sulb ve teraib arasındaki bölgeden çıkan bir sıvıdan söz edilir. Normalde sulb: belkemiği, teraib: ise kaburga kemiğidir. Erkek ile kadının üreme hücreleri bu bölgede yer aldığı için böyle ifade buyrulmuştur. Yoksa maksat, bu sıvının tamtamına nereden çıktığını bildirmek için değildir.

VAKIA/57-58-59 “Sizi yaratan Biz’iz, hâlâ bu gerçeği ikrar ve tasdik etmeyecek misiniz? Şimdi düşünsenize o akıttığınız meniyi! Onu yaratıp insan haline getiren siz misiniz, yoksa Biz miyiz?”

Bütün kâinat şöyle dursun, insan sadece kendisinin ana karnında yaratılışını düşünürse, Allah’ın yüce kudretiyle nasıl yaratıldığını ve onu hiçten böyle var edenin, öldükten sonra diriltmeye de haydi haydi kadir olduğunu anlar. Zira gözle görülemeyecek derecede küçük bir sperma ile yumurtanın birleşmesiyle meydana gelen bir hücreden başlayarak yaratılmaktadır. Milyonlarca ihtimalden bir ihtimal olarak, mükemmel bir canlı haline gelip dokuz ay sonra dünyaya gönderilecek hale gelir. Bu hayatı ne insan kendi kendisine vermiştir, ne de annesi ile babası! Ne de başka hiçbir varlık! Onu ve milyarlarca benzerini yaratan, sadece Allah’tır Bunlardan bir tekine bile sahip çıkıp bunu “ben yarattım” diyebilecek, O’nun dışında hiçbir kuvvet yoktur ve olamaz, eğer böyle bir şey olsaydı zaten şimdiye kadar çıkarak bir ilahlık davasında bulunabilirdi.

VAKIA/62 “Siz ilk yaratmayı pekiyi biliyorsunuz, artık düşünüp ibret almanız gerekmez mi?”

NAHL/4 “Nitekim O, insanı bir damla sudan yarattı, ama gel gör ki o yaman bir hasım kesiliverdi.”

MERYEM/67 “O insan hiç düşünmüyor mu ki, o hiçbir şey değilken Biz onu yaratıp var ettik?”

TAHA/55 “Sizi, ey insanlar, Biz yerden yarattık. Yine oraya göndereceğiz ve oradan tekrar Biz çıkaracağız.”

Hız. Ali r.a. bir hutbesinde şöyle demişti. “Ey insanlar, siz ebediyet için yaratıldınız. Babalarınızın sulblerinden rahimlere, oradan dünyaya geçiyorsunuz. Dünyadan berzaha (kabre), oradan da ya cennete, ya da cehenneme gideceksiniz” deyip bu ayeti kerimeyi okumuştur.

FURKAN/54 “İnsanı bir parça sudan yaratıp da soy ve evlilik bağından oluşan bir sülale haline getiren de O’dur. Senin Rabbin her şeye kadirdir.”

SECDE/7-8-9 “Yarattığı her şeyi güzel ve muhkem yapıp insanı ilkin çamurdan yarattı. Sonra onun neslini, önemsiz bir suyun özünden, meniden üretti. Sonra ona en uygun şeklini verdi, ona ruhundan üfledi. Size kulaklar, gözler, gönüller verdi. Ne az şükrediyorsunuz!”

FATİR/11 “Allah sizi (atanız Âdemi) topraktan, sonra (ki nesilleri de) nutfeden yarattı. Sonra sizi çift çift yaptı. Onun bilgisi dışında hiçbir dişi ne hamile kalır, ne de doğurur. Herhangi bir canlının ömrünün uzaması veya kısaltılması da mutlaka bir kitapta yazılıdır. Bütün bunlar, Allah’a göre, elbette pek kolaydır.”

MÜMİN/67 “O’dur ki sizi (atanız Âdemi) topraktan, sonra tek tek siz insanları da bir meniden, sonra alakadan (embriyodan) yarattı. Sonra sizi analarınızın karından bebek olarak çıkarır, derken sizi güçlü kuvvetli

bir çağa eriştirir, sonra ihtiyarlığa varacak kadar yaşatır. İçinizden kimi daha da önce öldürülür, kiminizin ömrü bir vadeye kadar uzatılır. Olur ki aklınızı kullanıp bunları düşünürsünüz diye böyle yapar.”

HAC/5 “Ey insanlar! Eğer siz öldükten sonra dirilmekten şüphe ediyorsanız, bilin ki: Biz sizi ilkin topraktan, sonra bir nutfeden, sonra bir yapışkan hücreden, sonra esas unsurlarıyla hilkati tamamlanmış, ama bütün azalarıyla henüz tamamlanmamış bir çiğnem et görünümünde bir ceninden yarattık ki, kudretimizi size açıkça gösterelim. Dilediğimizi belli bir sreye kadar ana rahminde durdururuz. Sonra da sizi bir bebek olarak dünyaya çıkarırız. Sonra g kuvvet kazanıncaya kadar sizi bytrrz. İçinizden kimi henüz çocukken öldürülür, kimi de yaşamın en düşkün biçimine götürülür. Öyle ki daha önce bildiği şeyleri bilmez hale gelir. Yeri de kupkuru görürsün, ama oraya Biz su indirince çok geçmeden kıpırdanır, kabarır da gözü gnl aan her güzel çiftten nice nebat bitirir.”

Bu ayet insanın ana karnında şu safhalardan geçtiğini bildirmektedir. 1. Sperma (nutfe) 2. Alaka: Asılıp tutunan, slk gibi bir yere yapışan şey demek olup aşılanmış yumurtanın rahim cidarına tutunmasını ifade eder. 3. Muhallaka ve gayri muhallaka: Mütenasip olan hem de mütenasip olmayan bir çiğnem etten, yani uzuvları zaman içinde oluşan canlı, yani embriyo safhası.

MÜMİNUN/12-13-14 “Şu bir gerçektir ki Biz insanı süzme çamurdan yaratırız. Sonra onu nutfe (sperm) halinde sağlam bir yere yerleştiririz. Sonra nutfeyi alakaya (yapışkan döllenişmiş hücreye), alakayı mudgaya, yani bir çiğnem et görünümündeki varlığa, mudgayı kemiklere dönüştürür, sonra da kemiklere et giydirip, derken yeni bir yaratılışa mazhar ederiz. İşte bak da Allahın ne mükemmel yaratan olduğunu bir düşün!”

İnsanın süzme çamurdan, yani balçığın özünden yaratıldığını bildiren ayetler, insan bedeninin toprakta yetişen ya da toprağın bileşiminde bulunan çeşitli organik ve inorganik maddelerden oluştuğuna, toprakta yetişen besinlerin özümlemesi yoluyla bu unsurların sürekli olarak canlı hücrelere dönüştürülerek yaratıldığına işaret etmektedir. (Yine bizler için perde ve imtihan gereği) Böylesi bir vücuda bunca imkânları ve sistemleri lütfe-den Allah’a şükretme gereğini hatırlatmaktadır. 12-14. ayetlerde geçen mazi sigaları, bu yaratılış başından kıyamete kadar devam ettiğinden, muzari (geniş zaman) anlamı taşımaktadırlar.

Ayrıca yukarıdaki 14. ayet de, bunlara ilaveten son olarak iskelet ve iskelete et giydirme, sonra da bir başka yaratılış verme safhalarını da ilave eder. Bu anlatım karşısında, son yüzyılda yaşayan bilim adamları hayret ve hayranlık duymuşlardır. Zira daha 18. ve 19. asırda bile Avrupa’da eski hurafeler, bilim çevrelerini bile etkiliyordu. Oysa Kur’an’ın bu anlatımını, ilerleyen Anatomi ilmi günümüzde kesin olarak tespit etmiştir (M. Bucaille,

Kur'an ve Bilim, s. 300 - 304; Prof. Dr. Keith Moore, The Developing Human, (With İslamic Additions) Toronto, London, Tokyo, Philadelphia ets. 1983. Bu kitap, tamamen bu konu ile ilgilidir.

Geliş gayem nedir, niçin yaratıldım?

Kainatta hiçbir şey abes, amaçsız, boş yere yaratılmış ve anlamsız değildir. Atomdan gezegenlere ve galaksilere varıncaya kadar her şey bir hikmet doğrultusunda yaratılmıştır. Bu nedenle dünyanın halifesi ve kainatın özü olarak yaratılan insan da asla başıboş, amaçsız ve gayesiz değildir. Allah'ın yoktan var etmiş olduğu insanın da yaratılışının belirli bir amacı vardır. Bu amaç, insanın kendi iradesini (niyet ve meyelanını) kullanarak Allah'a kulluk etmesidir, O'na en güzel şekilde kulluk edebilmek içinde O'nu tanıması gerekmektedir. Allah'ı tanımak ve O'nu diğer insanlara tanıtmaya çalışmak, insanın yaratılış gayesidir. Her insan dünyada kendisine belirlenmiş olan süre kadar kalacak ve bu süre bitip öldükten sonra da yeniden diriltilecektir. Sonra ahirette, dünyada yaptıklarından hesaba çekilecektir.

İnsan akli ve iradesiyle, sorumlu bir varlık olarak yaratılmıştır. İnsanın, Allah'a topluma ve kendisine karşı görev ve sorumlulukları vardır. İnsanın Allah katındaki değeri, O'nun rızası istikametinde, takvasına, yani taşıdığı sorumluluğun bilincine ve gereklerine uygun ibadetlerine, güzel iş ve davranışlar sergilemesine bağlıdır.

“Ben gizli bir hazine idim. Bilinmek istedim, mahlukatı yarattım.” Bu Hadis-i Kutsinin kaynakları şöyledir:

1-Ed-Dürerü'l-Müntesire, Celalettin-i Suyuti,125 / 2- El-Esraru'l-Merfua, Aliyyu'l-Kâri, 273 / 3-Keşfu'l-Hafa, Ac-lunî, 2:133 / 4-El-Fetevâ, El-Halîlî, 1:72 / 5- Mesnevi, Celâleddin-i Rumî, 5:104 / 6- Divan-ı M. Câmî, 37 / 7- Divân-ı Niyaz-i Mısrî, 2 / 8- Divân-ı Şeyh Ahmet Cezerî, 1:190 / 9-İşârâtu'l-İ'câz, Bediüzzaman Said Nursi, 23....

Bu gibi Kutsi hadisleri ekseriyetle, ilimde rasih olmayan ve manasını anlamaktan aciz bidat fırkalar inkar etmektedirler. Böyle bidat fırkalarının inkarları ilim açısından bir değer taşımaz. Bizim kıstas ve mihengimiz ise, İslam'ın en esaslı ve istikametli yolu olan Ehli Sünnetin yoludur. Ehli Sünnet dairesinde olan Alimlerin kolektif akli ve duyguları ümmeti yanıltmaz. Lakin bidat ehli ve azınlık durumunda kalan bazı muhalif alimlerin itiraz ve inkarları insanları çok yanıltabilir.

“Ben gizli bir hazine idim. Bilinmek istedim, mahlukatı yarattım” hadisi şerifinin beyanında, "Mahlûkatı yarattım ki, Bana bir ayna olsun ve o aynada cemâlîmi göreyim" demiştir.”

Misal olarak; Siz dünyadaki en değerli sanat eserlerini, mücevherlerini, en nadide antikalarını, bir araya toplayarak muhteşem bir sergi ve galeri açsanız, sonrada oraya yalnız hayvanat cinsinden istediğiniz kadarını getirip serginizi onlara gezdirip, gösterseniz, onlardan nasıl bir

tepki bekleyebilirsiniz? Bu akılsız ve şuursuz mahlukat orada olmakla sergi sahibini tanır mı, nasıl bir zevk alabilir ve ne anlayabilir, o zaman bu sergiye ve o muhteşem sanat eserlerine yapılan masraf boşuna olmaz mı?.

Kâinatın yaratılışında, âdeta sonsuz, sayısız olan varlıkların nizam ve intizamında görülen sayısız hikmetler, gözetilen sayısız gayeler, yüce Yaratıcının takip ettiği veya binler maksadının olduğunu göstermektedir. Bu amaçların başında, hiç şüphesiz Allah'ın kendini tanıtmaması gelir. Çünkü insan yaşadığı yer olan şu dünyaya, her an bir gezegenin çarpmasından korkan, bir virüsün bulaşmasından endişe eden, en küçük bir mikroba fiilen mağlup olan bir mahluk olarak yaratılmıştır.

Böyle bir mahluk, âciz, güçsüz, zayıf olduğu gibi, her şeye muhtaç ve hiçbir şeyi yaratamayan, bir sivrisineğin kanadını bile yoktan var edemeyen, diğer yandan bir çiçeği istediği gibi, bir baharı da isteyen, bir baharı arzu ettiği gibi, ölümden sonra haşır sabahını ve ebedi bir hayatla birlikte, zevk ve saadet yurdu olan cenneti de arzulayan, hayalleri, emelleri sonsuza kadar uzanan zavallı-perişan bir mahluk iken, bütün kâinatın yegâne sultanı olan Rabbini tanımazsa, bütün ihtiyaçlarını yerine getirebilen kudrete sahip olan kendi malikini bilmezse, bütün dünyanın beşeri bir sultanı dahi olsa kaç para eder?

Demek ki, insanoğlu için, Allah'ı tanımaktan daha önemli bir mesele yoktur. Kaldı ki, Allah'ın tanınmadığı

bir yerde, O'na nasıl kulluk edilebilir, nasıl imtihan açılabilir, nasıl imtihanın cennet gibi bir mükâfatı, cehennem gibi bir mücazâtı, cezası olabilir? Allah'ın Kendini bize tanıtmaması, O'nun bize olan ihtiyacından değil, bizim O'na olan ihtiyacımızdan kaynaklanmış ve O' da sonsuz rahmetiyle bu fitrî ihtiyacımızı yerine getirmek için Kendini bize tanıtmıştır.

Güneşin aynalarda tecellisinde, onları ışıklandırmasında, ışıyla onları feyizlendirmesinde, ne zatı için, ne de sıfatları hükmündeki ısı, ışığı, renkleri için bir ihtiyaç düşünülemez. Yani, güneş aynalarda tecelli etse de, etmese de kemâli, güzelliği zatında ne ise odur. Aynalar olmasa onun kemâlinde bir noksanlık olmayacağı, gibi, aynaların olması da, onun cemâl ve kemâlini artırmaz. Allah hem zatı, hem de sıfatları ile her şeyden müstağnidir; hiçbir şeye muhtaç değildir. Mahlûkatı yaratmasıyla O'nun azamet ve kibriyasında bir fazlalık olmamıştır; yaratmasıydı da izzet ve kemâlinde hiçbir noksanlık olamazdı.

A.İMRAN/97 "...Şüphesiz ki Allah âlemlerden müstağnidir." ayetinin bildirdiği gibi, Cenabı Hak âlemlerin hiçbir şeyine muhtaç değildir. Zatındaki sonsuz kemâlinin, izzet ve azametinin daha üstünde bir derece, bir mertebe yoktur ki âlemleri yaratmakla -hâşâ- kemâlini artırarak o dereceye varmış olsun.

Evet, bütün âlemler O'nun icadıyla var olduğu gibi, bütün ihtiyaçları da O'nun tükenmez hazinelerinden teda-

rik edilmektedirler ve bütün kemalatlarını O'nun mukaddes ve ezelf kemâlinden almaktadırlar. Kâinatın yaratılış hikmetlerine gelince, Birincisi; Cenabı Hakk'a, ikincisi ise hayat sahiplerine, özellikle şuur ve akıl sahiplerine bakmaktadır. Bu kâinatın yaratılmasındaki en önemli hikmet, Allah'ü Teâlâ'nın kendi cemâl ve kemâlini, yâni kudretinin harikalarını, zenginliğinin genişliğini, ihsanının meyvelerini, şefkat ve merhametinin tecellilerini kainattaki varlık aynalarında bizzat görmek istemesidir.

Evet... "Nihayet kemâlde bir Cemâl ve nihayet cemâlde bir Kemâl, elbette kendini görmek ve göstermek, teşhir etmek istemesi en esaslı bir kaidedir." hakikatince Cenabı Hak sonsuz cemâl ve kemâlini mevcudat aynalarında bizzat seyretmek, sonsuz sıfatlarını ve Esmâi Hüsna'sını tecelli ettirmek istemiş ve bu âlemi yaratmayı irade buyurmuştur. Cenabı Hakk'ın sıfatları tecelli etsin veya etmesin, nihayet kemâldedirler. Ancak Esmâi Hüsna'sının kemâli mevcudatın yaratılması ile kendini gösterir.

Evet, madem Cenabı Hak sonsuz bir kudret sahibidir, bu kudreti Ezeliyesi tezahür için böyle muhteşem, muazam bir alem ister. Hem madem O Zâtı Zülcelâl'in sonsuz bir ilmi vardır. Bu ilim, her harfinde, her satırında, her sayfasında binler hikmet ve maslahatlar bulunan bu kâinat kitabının telifini iktiza eder. Bütün İlâhî sıfatlar bu kâinatın yaratılmasını gerektirdiği gibi, bütün Esmâi Hüsna da ayrı ayrı güzellikte, değişik mahiyette, farklı suretlerdeki şu mevcudatın yaratılmasını iktiza ederler. Meselâ, Halık ismi mahlûkatın yaratılmasını, Muhyi

ismi canlıların icadını, Rezzak ismi rızık vermeyi, Kerîm ismi, ikramı, Lâtif ismi lütuf etmeyi isterler. Cenabı Hak, sonsuz kemâldeki Zâtını, kutsi sıfatlarını ve Esmâi Hüsnâ'sını sevdiği gibi, o esmanın tezahürünü de yani varlıklar üzerinde tecelli etmesini de sever.

Bu ise kâinatın yaratılmasını gerektirir. Elbette kâinatı yaratmakla lütfunu, keremini, ihsanını, ikramını onda göstermesi, kâinatı yaratmamasından daha güzeldir. Meselâ, bir padişahın hazinelerinde bulunan çeşit çeşit mücevherleri, türlü türlü nimetleri emri altındaki halkına ihsan etmesi, onları hazinesinde saklamasından daha hayırlıdır. Keza, bir âlimin ilim ve maharetinden başkalarını faydalandırması, hiçbir eser yazmamasından daha hayırlıdır. Aynen öyle de, Allah'ü Azimüşşan'ın sonsuz hazinelerini ilim dairesinden kudret dairesine çıkarması, mahlûkatına ikram ve ihsanda bulunması, böylece cemâl ve kemâlini seyr ve temaşa ettirmesi, mahlûkatını yoklukta bırakmasından elbette daha hayırlıdır.

İşte, Allah'ü Teâlâ Hazretleri bu kâinat sarayını ve onda misafir olan insan nev'ini ve bu nev'in en mükemmel fertleri olan evliya ve enbiyayı, bilhassa risalet görevini en mükemmel surette yerine getiren Resulü Ekrem'i a.s.m. bu hikmetlere binaen halk etmiştir. Cenabı Hak, lütuf ve keremiyle bütün hayat sahiplerine bir kemâl, bir lezzet, bir feyz ihsan etmiş, onları hayatlarının devamı ve bu alemde faydalanmaları için çeşitli cihazlar ile donatmıştır. Onlara farklı ihtiyaçlar, arzu ve iştihaler vermiştir. Bunların tatmini için de zemin yüzünü çeşitli nimetlerle dolu bir sofraya haline getirmiştir. Bu sofralar-

daki nimetlerle hem onlara lezzet vermiş, hem de devam ve bekalarını temin etmiştir. Bilhassa insan nev'ini akıl, hayal, hafıza gibi kıymetli âletlerle donatmış, bütün nimetlerini ona teveccüh ettirmiştir. (Risale-i Nurlardan)

"Ben cinleri ve insanları ancak bana kulluk etsinler diye yarattım." (Zariyât: 56) ayetinin ders verdiği gibi, "şuur sahiplerinin Allah'ı bilmeleri, tanımaları ve O'na ibadet etmeleridir". İnsanlar o Mabudu Bilhakk'ı tesbih, tekbir, hamd ve şükür ile ubudiyet vazifelerini ifa edip, O'na yakınlık kazanır, ebedî saadete mazhar olurlar. Bu hakikati Bediüzzaman şöyle ifade etmektedir:

"Katiyyen bil ki: Hilkatın en yüksek gayesi ve fitratin en yüce neticesi 'İmanı Billah'tır. (Allah'ın varlığına, birliği-ne, isim ve sıfatlarına inanmak) Ve insaniyetin en âli mertebesi ve beşeriyetin en büyük makamı, imanı Billah içindeki 'Marifetullah'tır. (Allah'ı tanımak olan en yüce ilmin adı) Cin ve insin en parlak saadeti ve en tatlı nime-ti, o marifetullah içindeki 'muhabbetullah'tır. (Allah sevgisi) Ve ruhu beşer için en halis sürur ve kalbi insan için en safi sevinç, o muhabbetullah içindeki lezzeti ruhaniyeye'dir. (Ruhani lezzet) Evet, bütün hakiki saadet ve halis sürur ve şirin nimet ve safi lezzet, elbette marifetullah ve muhabbetullahdadır. Onlar, onsuz olamaz. Cenabı Hakk'ı tanıyan ve seven nihayetsiz saadete, nimete, envara, nurlara, esrara; ya bilkuvve (potansiyel olarak, kuvvet ile) veya bilfiil (fiilen, çalışarak) mazhardır."

Bu ifadelerden de açıkça görüldüğü gibi hakiki saadet ve sürura ancak marifetullah ve muhabbetullah ile erişilir. Bunlarla Allah'a manen yakınlık peyda edilir. Bundan hâsıl olan şeref, saadet, kemalat, menfaat ancak kullara aittir. Allahü Azîmüŝŝan'ın kullarının tesbihine, tazimine, ibadet ve itaatına muhtaç olmadığı açıktır. Bütün mahlukat O'na ibadet etseler O'nun kemâli zerre kadar artmayacağı gibi, O'na isyan etseler O'nun izzet ve kemâline asla zerre kadar noksanlık gelemez.

Bu konuyu büyük tefsir alimi Elmalılı Hamdi Yazır'ın bir tefekkür ve ibret levhası olan aşağıdaki ifadeleri ile tamamlayalım İnşaAllah:

"...Bilfarz O'nun kürrei kamerinde ay da) insanlar olmadığı gibi, arzında da (dünyada da) olmayabilirdi, bundan dolayı barigahı azametinden (Düzgün ve her şeyi birbirine uygun yaratan) ne eksilirdi?.. Güneşinden ziya ve hararet fiŝkırıyor, kamerinden mehtaplar aksettiriyor, hâki tireden mehlikalar (Toprak gibi bir şeyden, ay gibi güzel şeyler) yaratıyor, nesiminden (güzel rüzgar, esinti) sinelerinize inŝirah veren nefesler dökülüyor, milyonlarca senelik mesafedeki yıldızlardan, şu çıktığınız ve nihayet gömüleceğiniz topraklara nurlar yağdırıyor.

Zerratında nice nice ihtizazlarla tesirler uyandırıyor, dağların başında bitirdiği nebatattan rızıklar izhar eyliyor; sinenizde kimyahaneler, dimağınızda hikmethaneler açıyor, damarlarınızda nehirler akıtıyor, sinirlerinizde akıllarınızı ŝaŝırtan nice yol ŝebekeleri dokuyor. Adaleterinizde sermayeler gizliyor, daha ve daha birçok ha-

rikalarla vücudunuzu teçhiz ediyor, heyeti mecmuasını bir ahengi vahdetle muntazam bir makine halinde tesis ediyor ve kuvvei muharrikesini içinize yerleştiriyor. iktiza eden plânlarını ruh ve şuurunuzda resmediyor, zihin denilen bir hazine, akıl namında bir miyar, (ayar, ölçü) fikir dedikleri bir alet, bir miftah da (anahtar) bahşeyliyor.

Ve her birini yerli yerinde, gayei hilkatlarına (yaratılış gayelerine) göre istimal edebilmenizi (kullanabilmenizi) teshil (kolaylaştırmak) için size bir takım tatlı, acı ihtarlar, işaretler, meyiller, şehvetler de veriyor, daha büyük bir inayeti Rahmet olmak üzere sadık ve masduk emin rehberlerle (Nebi ve Resullerle) açıktan talimat da gönderiyor,. Nihayet makineyi (insan makinasını) işletip, tecrübelerini size gösterip, hikmeti hilkata (yaratılış hikmetine) göre kullanmak ve istifadeler etmek için, o makineyi kusursuz bir şekilde nice yıllar saat gibi çalıştırıyor...

Allah, bütün bunları yapıyorsa, size ve sizin iradenize, muavenetinize ihtiyacından değil, size mahlûkatı içinde bir mevkie mümtaz, bir salâhiyeti mahsusa vererek be-kam (sonsuz bir hayat) etmek için yapıyor... Siz doğmadan evvelki, doğduğunuz zamanki edvar ve etvarı vücudiyetinizi hiç düşünüyor musunuz? Üzerinde yatıp kalktığınız, yiyip içtiğiniz, gezip dolaştığınız, gülüp oynadığınız, dertlerinize deva, korkularınıza melce, sıcaktan soğuktan, açlıktan susuzluktan, vuhûş ve haşeratın hücum ve tasallutundan kendinizi koruyacak vesaiti bulduğunuzda şu kürrei arz yapılırken, taşları toprakları

hilkat fırınlarının ateşlerinde pişirilirken, suyu, havası henüz kimyahane-i kudrette inbiklerden çekilirken siz nerede idiniz, ne içinde idiniz, hiç tasavvur ediyor musunuz?”

Kur'an'a göre insanın yaratılış amacı;

Kur'an'ı Kerimde insanın yaratılış gayesi. Görev ve sorumluluğu hakkında pek çok ayetler vardır. Aşağıdaki ayetler insanın yaratılış gayesine örneklerden birkaçıdır..

ZARİYAT/56 “Ben cinleri ve insanları sırf Beni tanıyıp yalnız Bana ibadet etsinler diye yarattım.”

Burada Allah, Allah'tan başka nesnelere ortak sayan insanları ve cinleri azarlayarak “Ben onları başkalarına kulluk etsinler diye değil, Bana ibadet etsinler diye yarattım.” diyor. Bütün kâinatı yarattığı halde onlardan sadece ikisinin ele alınmasının sebebi şudur: Kâinattaki bütün varlıklar Allah'a itaat ve ibadet içindedirler. Fakat irade (niyet ve tercih hakkı) insanlar ve cinlere verilmiştir. Bunların başka şeylere yönelerek şirk koşmalarını önlemek için hatırlatılmaktadır.

ZARİYAT/57-58 “Onlardan nafaka istemiyorum, beni yedirip beslemelerini de istemiyorum. Asıl bütün mahlûkların rızıklarını veren, kâmil kuvvet ve tam iktidar sahibi olan Allah Teâlâdır.”

“Nafaka istemiyorum” buyruğundan maksat, Allah'ü alem şudur: “Dünya efendilerinin, hizmetçilerinden fay-

dalanmaları gibi, onların hizmetleriyle imkânlarımı artırmam söz konusu değildir.” Manasındadır.

SAD/27 “Biz göğü, yeri ve ikisinin arasındaki varlıkları gayesiz, boşuna yaratmadık. Bu sadece kâfirlerin bir zannı ve iddiasıdır. Artık o ateşten vay haline o kâfirlerin!”

DUHAN/38-39 “Biz gökleri, yeri ve ikisinin arasındaki varlıkları eğlenmek için yaratmadık! Evet, onları hak ve hikmetle, ciddi maksat ve gayelerle yarattık, ama onların çoğu bunu anlamazlar.”

CASİYE/22 “Halbuki Allah gökleri ve yeri hak ve hikmetle, gerçek bir maksatla ve bir de herkesin ne kazanmışsa, kendilerine asla haksızlık edilmeksizin, ona göre karşılık görmesi için yaratmıştır.”

AHKAF/3 “Biz gökleri, yeri ve bunların arasındaki varlıkları ancak gerçek bir maksatla, adalet ve hikmetle, bir de belli bir süre için yarattık. Ama kâfirler uyarıldıkları kıyamet gününden yüz çevirirler.”

ENBİYA/16 “Elbette Biz göğü, yeri ve aralarında olan varlıkları oyun ve eğlence olsun diye yaratmadık.”

Yüce Allah kâinatı dolduran kudret, hikmet ve sanat mucizelerini insanlar inceleyip onların Yaraticısını tanınsınlar, onlardaki menfaatlerini elde etsinler, onların ebedi cennetteki asıllarına delâletlerini anlasınlar diye. Ve

ayrıca burada yaptıkları işleri, iyilikler için mükâfat, kötülükler için ceza olarak karşılığını alsınlar, böylece hak yerini bulsun diye yarattığını burada beyan buyurmaktadır.

ENBİYA/17 “Eğlenmek isteseydik nezdinizde eğlenecek çok şey bulurduk! Faraza yapacak olsak, öyle yapardık!”

Allah’a eş, evlat, kız, oğul, nesil isnat eden şirk inançlarını, açıkça reddetmek içindir. Zira yüce âlemde melâike, huriler gibi mahlûklar zaten vardı. Onlar dururken yer-yüzünden eş, evlat edinmeye gerek olmazdı.

TEGABÜN/3 “Allah, gökleri ve yeri gerçek bir maksatla, hikmetle yarattı. Sizi tasvir edip yarattı, hem de size güzel güzel suretler verdi. Dönüşünüz de O’na olacaktır.”

İNSAN/2 “Biz insanı katışık bir meniden yarattık. Onu imtihan için denemek istiyoruz; bu sebeple de kendisini işiten ve gören bir varlık yaptık.”

Katışık, yani spermin dişi yumurtayı döllemesiyle erkek ve dişi unsurların katıştığı hücreden denilmektedir... Ayrıca, ayet idrak sahibi olan insanın, bilgi edinmesinin başlıca yollarının, görme ve işitme duygularıyla olduğuna dikkat çekmektedir. İnsan; imtihan, yani deneme gayesiyle dünyada bulunmaktadır. Yoksa gayeleri bu dünyada tamamlanan ve sonunda yok olan hayvanlar ve bitkiler gibi bir varlık değildir. Bazı rahiplerin sandığı gibi, dünya, nefse işkence yeri de değildir. Tenasühe

inananların düşündüğü gibi, yaptıklarının hemen karşılığını göreceği bir ceza yeri de değildir. Dünya, materyalistlerin zannettikleri gibi bir eğlence yeri, Marksçı ve Darvıncilerin sandıkları gibi bir savaş yeri de değildir.

İNSAN/3 “Ona yolu da gösterdik: artık ister şükreder, ister nankör ve kâfir olur.”

Yol gösterme: akıl ve fikir verme, ahlâk duygusu verme, kötülük yaptığında kendisini uyarıcı vicdan verme, Allah’a iman etme duygusu verme, hayatını devam ettirecek vesile ve imkânları verme manasındadır.

KIYAMET/36 “İnsan kendisini başıboş bırakacağımızı mı sanır?”

İnsanlar arasında yanlış anlaşılabilir ve aktarılan bir söz vardır, “Bu vücut bana emanet veya bu çoluk, çocuk, mal, mülk bana emanet” diye. Bunun ne kadar yanlış bir ifade olduğunu, hep beraber inceleyelim İnşallah. Önce, mal, mülk ve çoluk çocuğun emanetten ziyade nasıl zor bir imtihan olduğunu, şu ayeti kerimeden daha iyi anlayabiliriz.

TEGABÜN/15 “Doğrusu, mallarınız ve çocuklarınız bir fitne (imtihan) dır. Büyük mükafat ise Allah katındadır.”

TEGABÜN/16 “Onun için gücünüz yettiğince Allah’a karşı gelmekten, haramlara girmekten sakının, hakkı dinleyip, itaat edin ve kendi iyiliğinize olarak hayır yo-

lunda mal harcaşın. Kim nefsinin hırsından ve cimriliğinden kendini kurtarabilirse asıl felaha erenler işte onlardır.”

Bu konuda Kur’an’da üç ayet vardır:

1.Bir ayette: “Allah’a karşı gelmekten nasıl sakınmak gerekirse öyle sakının buyuruluur. (A. İmran/102)

2.Bir başka ayette de “Allah hiç kimseye takatini aşan yük yüklemmez” buyuruluur. Birinci ayetin mümin için ulaşmayı ideal edineceği bir ölçü verdiği anlaşılır. İkinci ayette, ilke olarak, herkesin gücü nispetinde sorumlu olacağı bildirilir. (Bakara/286)

3.Üçüncü ayette yani bu ayette ise, her mümine uygulamada, elinden geldiği nispette Allah’ın emirlerine uyup günahlarından sakınması emredilmektedir.

HAŞR/21 “Eğer Biz bu Kur’an’ı bir dağın tepesine indirseydik onun, Allah’a tazimi sebebiyle başını eğip parçalandığını görürdün. İşte bunlar birtakım misallerdir ki düşünüp istifade etmeleri için, Biz onları insanlara anlatıyoruz.”

AHZAB/72 “Biz emaneti göklere, yere, dağlara teklif ettik de onlar bunu yüklenmekten kaçındılar. Zira sorumluluğundan korktular, ama onu insan yükledi. İnsan (bu emanetin hakkını gözetmediğinden) cidden çok zalim, çok cahildir.”

Yukarıda ki ayeti kerimede belirtilenden anlaşılacak anlam, halkımızın, “vücut bize emanet verildi” anlayışı

doğru değildir. Ayette göklere, yere ve dağlara insan vücudu gibi bir vücut verildi de, onlar bunu kabul etmediler ve insan kabul etti, böyle bir mana düşünmek akıllı bir insanın işi değildir. Birincisi, Allah istediği şeyi istediği şekilde yaratır, dağı dağ olarak, yeri yer olarak, insanı da insan olarak, yoksa birine “Ben seni şöyle yaratacağım” o da “ben kabul edemem” demesi mümkün mü?

Burada murat edilen (Allah’u alem) kulluktur, Allah’ı bilme, tanıma, ve tanıtmadır. Ayetin sonunda, insanın bu emanetin hakkını gözetmediği söylenmektedir, biz yine bunu (emaneti, vücudun korunması) olarak düşünürsek, zaten insan oğlu kadar kendisini taparcasına seven başka bir mahluk yoktur ki. Eğer emanetten kasıt bu olsaydı, zaten (onun hakkını gözetmiş) olur ve bütün insanlar da, bu ayete muhatap olmazlar ve herkeste imtihanı kazanırdı. Müslim’de, rivayet edilen bir hadisi şerifte, bu meselede bize ışık tutmaktadır, şöyle:

“Allah’ı ve Resulullah’ı s.a.v. kendi nefsinden, malından, evladı iyalinden daha çok sevmeyen gerçek iman etmiş olamaz” diyerek, zaten insanoğlunun nefsinin ve kendisinin zannettiği şeyleri ne kadar çok sevdiğini ve imtihanın da bunlar üzerinde olduğunu ifade etmektedir.

Dolayısıyla, burada da kulluğun hakkını gözetmekten bahsetmektedir. Ayetin sonunda, insanın çok zalim ve çok cahil olduğu belirtilmekte olup, bu da meseleyi daha anlaşılır hale getirmektedir. Çünkü insan varlığı itibariyle, (haşa) Allah’a zulüm edebilir mi, eziyet edebilir mi?

Yani mezalim manasında, böyle bir şeyi düşünmek mümkün mü? Değildir, çünkü burada ki (zulüm) şirk manasındadır. Bu da, Lokman suresinin 13. ayetinde açıkça belirtilmektedir, şöyle: “Lokman oğluna nasihat ederken, Evladım dedi, sakın Allah’a eş ortak uydurma, çünkü şirk pek büyük bir zulümdür” Bu ayetten de bu mesele açık bir şekilde anlaşılmaktadır.

Birde meseleye değişik bir açıdan daha bakalım İnşaAllah. Sizlerde bilirsiniz tarihte yaşamış olan birçok Allah düşmanları, firavunlar, ateistler ve benzeri şahıslar, bunların hayatlarına bakıldığında ne kadar muhteşem zenginlikler içinde, debdebeli, her türlü zevk ve sefa içinde yaşadıklarını, tarihler bize bildirmektedir, hatta bazıının hayatları boyunca başlarının dahi ağrımadığı ifade edilmektedir. O zaman yine biz yanlış anlamamızla, bu şahısların hepsi de kendilerine “emanet olarak verilen vücutlarına” çok iyi baktıkları için, Allah’a inanmadıkları halde hepsi de cennetlik oluyor, böyle bir şey sizce doğru olabilir mi?

Cenabı Hakkın, insana Kendisini tanıması için, vahidi kıyasi olarak, yani bir ölçü olması bakımından, hem de Kendi İlahlığının bilinmesini kolaylaştırmak için, insana verdiği ENE yani nefis, benlik ki, insanın imtihanı da budur, nefisini terbiye ederek diyeceğim fakat bence nefis terbiyesiz değil de, tembeldir. Rabbimizin verdiği akılla onu “ikna etmek” lazımdır demek daha doğrudur zannediyorum. Çünkü cennet ayetlerine bir bakınız, Rabbimiz orayı tam nefsimizin istediği bir şekilde nasıl

yarattığını göreceksiniz. Namaz, oruç ve benzeri ibadetlerin olmadığı, hiç çalışmadan tembel ve adeta şımarık bir hayat gibi ne isterseniz anında size ikram ediliyor.

Onun için buradaki hayatımızda, yalnız Allah'a kulluk ve ibadetlerimizi yaparak, O'nun rızasını kazanıp dünya imtihanını geçerek cennet nimetleriyle nefsimizi ikna etmeye çalışmak daha doğrudur zannediyorum. Ayrıca şunu da hatırlayalım, dünya hayatı ve kanunları içinde bile, birçok safhasında hep imtihan ediliyoruz. En başta tahsil hayatının her devresinde okullarda ister yazılı ister sözlü olsun, imtihan olmadan okulunu bitirip diploma alan hiç olabilir mi? Diploman olsa bile bir işe başlarken yine o işe uygun musun, değil misin diye de mesleki yönden kabiliyetine bakarak yine imtihan edebilirler. Yani seni yaratan Rabbinin, "sana muhteşem ebedi bir hayat vereceğim fakat seni dünya hayatıyla imtihan edeceğim, bakalım Benim emirlerime uyacak mısın" demesi herhalde yadırganacak bir durum değildir..

Bu emanet meselesine, birde şu açıdan bakalım. İnsana emanet olarak verildiği iddia edilen vücut, daha anne karnundayken, başlayan ihtiyaçları, beslenmesi, gelişmesi, hastalıklardan korunması, öyle harika bir şekilde yapılmaktadır ki, bunları eğer her şeye gücü yeten, her şeyi gören, ve her mahluka ihtiyaçları olan değişik, değişik gıdaları, şaşırmadan tam olarak ve zamanında yetiştiren, merhameti sonsuz bir yaratıcıya verilmezse, kendisini insan zanneden hangi mahluk bunu insanın kendisi yapıyor diyebilir?

İnsan anasından doğduktan sonra da, yaşaması için o aile ortamını, ona lazım olan havayı, suyu, büyüyüp gelişirken her yaşına göre uygun olan gıdaların verilmesini ve vücuduna giren bu gıdaların, bugün dahi ilim adamlarının çözmekten aciz kaldıkları muhteşemlikte çalışan biyolojik bir makina olan insan vücudunun, değişik işlemlerden geçirilerek, her organa lazım olunan miktarda ve değişik, değişik vitaminlerin, minerallerin v.s. şeylerin taksim edilmesin de ve bununla beraber, kalbinin, ciğerlerinin, midesinin, böbreklerinin, bağırsaklarının ve bütün organlarının, çalıştırılmasında, dinlendirilmesinde, velhasıl hayatının devam edebilmesi için ne gerekiyorsa yapılmasında, dünyada ki en akıllı bir insanın bile bir müdahalesi olabilir mi?

Bu işler yapılırken, insan mı komut verip çalıştırıyor veya durduruyor, içinde neler olup bittiğinin farkında bile değildir. O zaman bu vücut bana emanet verildi, bende bundan sorumluyum diyebilir mi? Böyle diyen bir insanın ne kadar gülünç bir duruma düştüğünü, kendine insan diyen herkes bir düşünsün. Madem vücudu ona emanet, iyi bakması lazım, bir felç olup ta parmağını dahi kıpırdatamadığı zaman, her halde akli başına geliyordur değil mi? Ey insan! Bütün bunları sen yapamayacağına göre, Allah'a şirk yapma.

Bütün bu yazılanlara akli başında hiç bir insan itiraz edemeyeceğine göre, o emanet insanın bakmaktan aciz olduğu bu cesedi, vücudu değil de, bunları her an yaratmakta ve bir bütün halinde tutan, ana rahminden

başlayıp, dünya hayatında kendisine bir kaderle takdir edilen ömrü boyunca ölünceye kadar, kendisine yaşaması için lazım olan her şeyi, havayı, suyu ve gıdalarını yaratarak, Latif ismiyle kendisine hissettirmeden, rızık olarak veren, merhameti sonsuz bir Rabbi Rahimi tanıyarak, O'na nankörlük etmeden güzel bir kullukta bulunup, hayatı boyunca da diğer insanlara tanıtmaktır.

Çünkü Allah'ın bu dünyada, eşrefi mahluk, yani en şerefli mahluk, olarak yaratıp Kendi Esmasının da tecellilerine mazhar ettiği tek canlı insandır, ne göklerdir, ne yerler, nede dağlar veya başka bir şeydir. Dolayısıyla da, o emanet dediğimiz sorumluluk ta, ne hayvanlara, nede cansız ve şuursuz mahlukata verilmemiştir. Mukaddes kitabımız Kur'an da birçok ayetle de, belirtildiği gibi yalnız cinlere ve insanlara, dünya imtihanı olarak verilmiştir. Bunlardan başka da dünyada imtihana tabi olan başka bir mahluk ta yoktur.

Cenabı Hak insanı topraktan yaratmıştır, ceset itibariyle diğer mahluklarda topraktan gelip toprağa gitmektedirler, amma insanı insan yapan ondaki ruhtur, ve meleklerde dahil hiçbir mahluk için Rabbimiz "Ben ona Kendi ruhumdan üfledim" diye buyurmamıştır. Tabii, bizler Rabbimizin, "Ben insana kendi Ruhumdan üfleyeceğim" tabirindeki ruhun keyfiyeti hakkında, şu ana kadar gerçek mahiyetini bilen ve söyleyen hiçbir kimse yoktur, ancak bu mevzuda bir takım tahminler yürütülmektedir. (Doğrusunu ancak Rabbimiz bilebilir)

Bu kadar değer vererek yarattığı bu insana da, diğer mahlukata yüklediği ağır bir yük yüklemiştir, insan yeryüzünde halife olma şerefiyle Cenabı Hakkın Esmasının tecellileriyle meydana getirdiği bu muhteşem gale-ride hem onları seyrederek ibadet ve zikrini yapacak, hem de tellallığını yaparak diğer fark edemeyen insanlara bunları anlatarak, Nebi ve Resullere benzemeye çalışarak bu şerefe layık hale gelecektir. Bununla beraber her an, her hadise karşısında Yüce Rabbinin hukukunu korumakla da görevlidir, eğer bunu terk ederse, ayetin ifadesiyle “çok zalim ve çok cahildir”.

(Buradaki zulüm ifadesi, daha öncede belirttiğimiz gibi şirk koşmayı ifade etmektedir)

ADİYAT/6 “Gerçekten insan, Rabbine karşı çok nankördür!”

MAİDE/35 “Ey iman edenler! Allah’ın hukukunu gözetin, onun hukukunu ihlal etmekten sakının, O’na yaklaşmaya vesile arayın ve O’nun yolunda mücadele edin ki korktuğunuzdan kurtulup umduğunuza kavuşasınız.”

Yani, “Cenabı Hakkı her an hatırında tutarak, O’na şirk koşmadan kulluk vazifesini yapmaya çalışmak ve O’nun hukukunu en ufak bir hadisede dahi zayi etmeden muhafaza etmektir”.

“Ey arkadaş, insan başı boş serseri sahipsiz bir hayvan değildir, ancak onun da bütün hareket ve e’ali (filleri) yazılıyor, tespit ediliyor ve amellerinin neticeleri hıfz ediliyor ki, muhasebei kübrada (büyük muhasebede) ona göre derece alsın. Evet, insan Cenabı Hakkın Rububiyetine ait şuunat ve ahvaline (fiillerine ve hallerine) şahittir ve mahlukatın cemaatleri içinde Allah’ın birliğine dellaldır ve mevcudatın tesbihatına müşahit ve hilafeti kübra (en büyük hilafetle) ile tekrim ve teşrif edilmiştir (ikram ile şereflendirilmiştir).

İnsan bu keramete bu şerefe nail olduğu halde, kendisini başıboş ve gayri mesul zannetmesin, onun da divanı muhasebatta (muhasebe divanında) pek karışık hesapları vardır. Ondandır kurtulduktan sonra, müstehak olduğu yere gidecektir. Ve keza insan, saltanatı Rububiyetin mehasinine nazır (Cenabı Hakkın saltanatındaki ilahi terbiyesi neticesinde yarattığı bütün güzellikleri seyreden) ve Esmâ-i Kudsiyenin cilvelerine dellal (Allah’ın Kutsi isimlerinin varlık aynasındaki yansımalarını ilan eden) ve kalem-i Kudretle yazılan, Mektubat-ı İlahiyyeyi mütaala ile mütefekkir olduğu cihetle eşrefi mahlukat ve halife-i arz olmuştur. (Cenabı Hakkın Kendini kullarına tanıttırıp sevdirmek için Kudret kalemiyle yazdığı ve yarattığı sanat eserlerini tefekkür ederek inceleme cihetiyle yeryüzünde en şerefli mahluk ve halifesi olmuştur).

Eğer insan hikmeti hilkatini (yaratılış hikmetini) unutup vazifeyi fitriyesini (fitri vazifesini, yani kulluğunu) terk ederek kendine mana-i ismiyle baksa, kendini malik

itikat etse, (kendisine bir mahluk değil de, ilahi bir varlık olarak baksa) o vakit “Kul olma şerefine” hiyanet eder ve “Kadhabe men dessaha.” Şems/10 “Nefsini günaha daldırarak hüsrana uğramıştır” ayetinin altına dahil olur. İşte bütün şirkleri ve şerleri ve dalaletleri tevlit eden (netice veren) enaniyetli şu cihetindir ki, semavat ve arz ve cibal tedehhüş etmişler, (sema, arz ve dağlar çekinmişler) farazi bir şirkten korkmuşlardır.
(Mesnevii Nuriye)

Evet, ene (benlik) ince bir elif, bir tel, farazi bir hat iken (olmadığı halde var sayılan), mahiyeti bilinmez tesettür toprağı altında neşv-ü nema bulur, (filizlenir) gittikçe kalınlaşır vücudu insanın her tarafına yayılır, koca bir ejderha gibi vücudu insanı bell eder (insanı yutar) o insan bütün letaifiyle (duygularıyla) adeta ene olur. Sonra, kıyas-ı binnefs suretiyle herkesi hatta her şeyi kendine kıyas edip, Cenab-ı Hakkın mülkünü onlara verir ve esbaba taksim eder, gayet azim bir şirk’e düşer (her şeyi sebeplere vererek, pek büyük bir şirke düşer) İşte ene şu hainane vaziyetinde iken, cehl-i mutlakadadır, binler fünunu bilsede, cehl-i mürekkep bir echeldir.” (işte ene yani benlik, şu hain vaziyetinde iken, binlerce ilim sahibi olsa bile, kat kat koyu bir cehalet içinde olan cahildir)” (Mesnevii Nuriye)

Her birimizin zihnini meşgul eden bu sorulara en doğru cevabı muhakkak içindekilerle beraber kainatı, bizi, yani insanı, hayatı ve ölümü yaratan Rabbimiz verecektir. Bir şeyi neden yaptığını onu yapandan dahi iyi bilen yoktur

değil mi? O zaman O'na yöneltilim sorularımızı bakalım ne cevap alacağız:

MÜLK/2 "Hanginizin daha güzel iş ortaya koyacağını denemek için, ölümü ve hayatı yaratan O'dur. O azizdir, gafurdur (üstün kudret sahibidir, affı ve mağfireti boldur)."

KEHF/7 "Biz, dünyada bulunan her şeyi ona bir ziyet kıldık. Böylece insanlardan kimin daha iyi iş gerçekleştireceğini ortaya koymak istedik."

Davranış devam ederse alışkanlık, o da sürekli olursa kişilik oluşur. Bir fikrin inanç boyutuna taşınması, gönülden geçerliliğine inanılmasıyla mümkündür. İnanmak, düşünmekten daha zordur. Zoru başaran insanın da yaşadığı hicretidir. Kendini fark eden, varlığıyla ilgili soru sorabilen mahluk sadece insandır. İnsanda diğer canlılardan farklı olarak "metakognüsyon genleri" denen dört genden bahsedilir. İlki varoluş kavramıyla ilgilidir. İnsan haricinde hiçbir varlık "Ben kimim? Nereden geldim? Nereye gidiyorum?" sorularının cevabını aramaz. İkinci gen, yeni olanı arama genidir. Bu genle insan sürekli arayış içindedir. Üçüncü gende her şeyin hikmetini araştırma, bir anlam arama ihtiyacı vardır. "Neden yaratıldım?" gibi soruların cevabıyla anlam arayışı içindedir insan. Son gende ise zaman kavramı vardır. Yaratılmışların arasında sadece insanda geçmişi ve geleceği düşünme özelliği vardır. Yaşadıklarından ders çıkararak, geçmiş ve geleceğe sadece insan, anlam yükler.

Rabbim insanı öyle mükemmel bir sistem içinde yaratmış ki insanın sadece kendini tanınması bile şükretmesi için yeterlidir.

Kur'an bize seslenirken der ki: "Ey akıl sahipleri, akıl etmez misiniz?" Bu sesleniş insanın farkını koyar ortaya. Ve denilir ki:

HAŞR/19 "Sakın şunlar gibi olmayın ki onlar Allah'ı unuttukları için, Allah da kendi öz canlarını kendilerine unutturdu. Fayda ve zararlarını dahi bilemiyorlar. İşte yoldan çıkanlar bunlardır."

Rabbini unutup terk eden kimse, aslında kendi öz varlığını terk etmiş, kendi kendisine yabancılaşmış demektir. Zira insanın asıl kimliği Rabbine mensup olması, O'nun kulu olmasıdır. O'nu bırakıp, başka lââyık olmayan şeylere kulluk eden, perişan olur, heder olur gider. Unutan neden unutmuştur? Duvarları yıkıp da, güneşin bir tek ışığını göremediği için. Kendi zerre kadar olan akıl ışığını, merkez zannettiği için. Ezcümle: Akıl etmediği için...

MÜNAFİKUN/9 "Ey iman edenler! Ne mallarınız, ne evlatlarınız sizi Allah'ı zikretmekten alıkoymasın! Bilin ki böyle yapanlar, en büyük kayba uğrarlar."

BAKARA/73 "...Aklınızı iyice kullanasınız diye ayetlerini size gösterir."

BAKARA/164 "...Elbette aklını çalıştıran kimseler için Allah'ın varlığına ve birliğine nice deliller vardır."

RAD/4 "...Elbette bunlarda aklını kullanan kimseler için alacak nice dersler, nice ibretler vardır."

SAD/29 "Biz sana feyizli ve bereketli bir kitap indirdik ki insanlar onun ayetlerini iyice düşünsünler ve aklı yerinde olanlar ders ve ibret alsınlar."

ZÜMER/9 "...De ki: "Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu? Ancak akliselim sahipleri, sağduyulu olanlar düşünüp ibret alır."

ZÜMER/18 "O halde sözü dinleyip sonra da en güzelini tatbik eden kullarımı müjdele! İşte onlardır Allah'ın hidayetinde mazhar olanlar ve işte onlardır akliselim sahibi olanlar."

"En güzeli tatbik" ten maksat Allah'ı alem şudur: Dini meselelerden: vacip ile mendup arasında kaldıklarında vacibi, mübah ile mendup arasında kaldıklarında mendubu seçerler. Hasılı Allah nezdinde ağırlığı en fazla olanı tercih ederler. Yahut çeşitli sözleri dinleyip en güzel olan Kur'an'a uyarlar. Yahut kavlden maksat Allah'ın emri olup "Allah'ın emrine kulak verip, en güzeline uyarlar" yani mesela, kısas ile af karşısında kalırlarsa, af tarafını tercih ederler. Yahut hem iyi hem kötü taraf olan sözün, iyi tarafını söyleyip, kötü tarafını terk ederler, şeklinde yorumlanmıştır.

(Doğrusunu ancak Rabbimiz bilir)

ZÜMER/27 “Gerçekten Biz, insanlar düşünüp akıllarını başlarına alsınlar diye bu Kur’an’da, her türlüşünden temsiller getirdik.”

MÜMİN/54 “O kitap, akliselim sahipleri için bir hidayet rehberi ve öğüt kaynağıdır.”

KEHF/54 “Biz bu Kur’an’da, insanlar için her türlü misal ve öğüdü, farklı üsluplarla tekrar tekrar ifade ettik. Fakat birçoğu bunları anlamadı. Zira bütün varlıklar içinde tartışmaya en düşkün olan insandır.”

KEHF/55 “O insanları, kendilerine peygamber geldiği halde, inanmaktan ve Rab’lerinden mağfired dilemekten alıkoyan şey, sırf Allah’ın düsturu uyarınca, evvelki ümmetlerin başına gelen azabın kendilerinin de başlarına gelmesini yahut ahiret azabının gözlerinin önüne konulmasını beklemeleridir.”

Kur’an insanın kalbini ve aklını uyandırmak için her türlü vasıtayı, çeşitli misalleri, farklı anlatım tarzlarını kullanmış, ikna etmek için denemediği yol kalmamıştır. Bunlardan anlamayan, artık azabın tepesine inmesini beklemelidir.

KEHF/56 “Halbuki Biz resulleri azap getirmeleri için değil, sadece iman edenleri Allah’ın rahmetiyle müjdelmeleri, inkâr edenleri ise bekleyen tehlikeleri haber verip uyarmaları için göndeririz. Kâfirler ise hakkı batıl-

la kaydırmak için mücadele verirler. Onlar bütün ayetle-
rimizi, bütün uyarmalarımızı hep alay konusu yaparlar.”

BELED/1-2 “Hayır! Gerçek, kâfirlerin dediği gibi değil.
Bu şanlı belde hakkı için. Senin bu beldeye girişin hakkı
için,”

Bu belde Mekke’dir. Hz. İbrahim a.s. buraya gelip hanı-
mı Hacer’i bıraktığında burası dağlık, susuz, bitkisiz bir
vadi idi. Kâbe’yi bina ettiğinde çevresinde burayı şen-
lendirecek insanlar yoktu. Ama sonra bütün Arap yarı-
madasının merkezi oldu. Tam bir anarşinin hüküm sür-
düğü bu kıtada, tek emin yer burası oldu.

BELED/3-4 “Hem o değerli baba, hem o değerli evladı-
nın hakkı için. Biz insanı meşakkat, imtihan ve çile ile içli
dışlı yarattık.”

İnsan bu dünyaya eğlenme ve dinlenme için gönderil-
memiştir. Ana rahminde nutfe halinden başlayarak dört
ay küsur gün sonra, dünya hayatında imtihana uygun
ve dünya nimetlerinden istifade edebilecek şekilde yara-
tılan cesedine, ruhu yerleştirilir. Dokuz ay sonra dünya-
ya gelmesinden, çocukluk, gençlik ve ihtiyarlık yılların-
da, dünya yükü altında seneler geçirerek ölümüne kadar
geçirdiği meşakkatli bir ömür süreci bu gerçeği ispatlar.
Dünyada sıkıntıdan uzak, tam güvenlik içinde asude bir
ömür, hiç bir insana nasip olmamıştır. Bu konuda eğer
imtiyaz olsaydı, Nebi ve Resullerin hayatlarında olurdu.
Çünkü onlar seçilmiş insanlardı, böyle olmasına rağmen,

belki en çok zahmet ve ıstırap çekenler olduğuna şahit onların hayat hikayeleridir....

BELED/5-6-7 "O insan kendi üzerinde kimsenin güç sahibi olmadığını mı sanır? Ben yığınla servet tükettim diye övünüp durur. Kendisini gören olmadığını mı sanır?"

BELED/8-9-10 "Biz ona görmesi için gözler, gönlüne tercüman olacak bir dil ve dudaklar, vermedik mi? Ona hayır ve şer yollarını göstermedik mi?"

Bediüzzaman, Lemalarda şöyle demektedir: "İnsan bu dünyaya keyif sürmek ve lezzet almak için gelmediğine, mütemadiyen gelenlerin gitmesi ve gençlerin ihtiyarlaşması ve mütemadiyen zeval ve firakta (yok olmaya ve ayrılığa) yuvarlanması şahittir. Hem insan, zihayatın (hayat sahibi olanların) en mükemmeli, en yükseği ve cihazatça (akıl, fikir, vicdan, mantık ve bütün maddi ve manevi duygular) en zengini, belki zihayatların sultanı hükmünde iken, geçmiş lezzetleri ve gelecek belâları düşünmek vasıtasıyla, hayvana nispeten en edna (aşağı) bir derecede, ancak kederli, meşakkatli bir hayat geçirmektedir. Demek insan bu dünyaya yalnız güzel yaşamak için ve rahatla ve safa ile ömür geçirmek için gelmemiştir. Belki azîm bir sermaye elinde bulunan insan, burada ticaret ile ebedî, daimî bir hayatın saadetine çalışmak için gelmiştir. Onun eline verilen sermaye de ömürdür." Ve ömür sermayesiyle yapılacak bu 'manevî

ticareti', yani insanın asıl vazifesini ise, 23. Sözde şöyle açıklamaktadır:

"İnsanın vazife-i fitriyesi taallümle tekemmüldür (öğrenerek mükemmelleşmektir) dua ile ubudiyettir. Yani, 'Kimin merhametiyle böyle hakimane idare olunuyorum? Kimin keremiyle böyle müşfikane terbiye olunuyorum? Nasıl birisinin lütuflarıyla böyle nazeninane besleniyorum ve idare ediliyorum?' bilmektir. Ve binden ancak birisine eli yetişemediği hacatına (ihtiyaçlarına) dair, Kâdiü'l-Hâcâta lisân-ı acz ve fakr ile yalvarmaktır; (ihtiyaçlarını vaktinde verene, acizlik ve fakirlik diliyle yalvarmak) ve istemek ve dua etmektir. Yani, aczin ve fakrın cenahlarıyla makam-ı âlâ-i ubudiyete uçmaktır. (Dua ederek, acizlik ve fakirlik kanatlarıyla, Allah'a kulluğun yüce makamlarına uçmaktır) Demek, insan bu âleme ilim ve dua vâsıtasıyla tekemmül etmek (mükemmel olmak) için gelmiştir." Denilmektedir.....

İnsanın en ehemmiyetli yaratılış gayesi, fitratının neticesi ve hayatının meyvesi olan şükür ve ibadettir. Hâkim-i Mutlak ve Âmir-i Müstakil olan Cenabı Hakk'a, kendini sevdirmek ve tanıttırmaktır. Kâinatın meyvesi olan insanın en mükemmel kulluk vazifesi bu olsa gerektir. İnsanın hilkatinden (yaratılmasından) maksat ibadet ve itaat olduğu halde, maalesef büyük bir kısım insanlar, bunu yerine getirmezler. Ömürlerini yanlış yerlerde kullanırlar, ahireti ve o büyük hesap gününü unuturlar, fakat can gırtlığa geldiği zaman belki akılları başlarına gelir,

fakat heyhat, o saatten sonra gelmesinin de bir kıymeti yoktur artık....

İnsanın doğası Şems suresinin 1 ile 10. ayetlerinde bakınız nasıl ifade buyurulmaktadır...

ŞEMS/1---10 "Güneşe ve onun aydınlığına, onu izlediği zaman aya, dünyayı açığa çıkaran gündüze, onu bürüyüp saran geceye, göğe ve onu bina edene, yere ve onu yayıp döşeyene, her bir nefse ve onu düzenleyene, ona hem kötülüğü, hem de ondan sakınma yolunu ilham edene yemin olsun ki. Nefsini maddi ve manevî kirlilerden arındıran felaha erer. Onu günahlarla örten ise ziyana uğrar."

Bu ayet sadece insanı anlatıyor. İnsanoğlunun içinde aynı anda güneşi de ayı da; geceyi de gündüzü de, iyiliği de kötülüğü de yaşadığını anlatıyor.

RUM/30 "O halde yüzünü, Allah'ı bir tanıyarak dine, Allah'ın insanları üzerine yaratmış olduğu fitratına doğrult. Allah'ın yaratışında değişiklik bulunmaz. Dosdoğru din budur. Fakat insanların çoğu bilmezler."

Allah'ın bir ismi "Rab" dır ve her şeyi O' terbiye etmiştir. İnsan ise abddir, kuldur; her şeyiyle Allah'ın terbiyesinden geçmiştir. Kalbimizi sevmeye, hafızamızı ezberlemeye, elimizi tutmaya, ayaklarımızı yürümeye, ciğerimizi solunuma, midemizi sindirime, aklımızı anlamaya elverişli tarzda bizi terbiye eden, her an yaratan ve yapan Allah'tır Öyle ise biz Rabbimizin bu rakamlara sığ-

maz terbiye tecellilerine karşı edebimizi takınmak mecburiyetinde olmalıyız.

Nefsimize takılan ve etrafımızı çepeçevre kuşatan bu kadar ihsana karşı O'na gereği gibi şükredememenin mahcubiyetini ruhumuzun ta derinliklerinde hissederek seve seve ibadet etmeliyiz.. İşte Rabbine karşı şükür borcunu böylesine hisseden, idrak eden bir insan Kur'an'ın "Sizi ve sizden öncekileri yaratan Rabbinize ibadet edin.", "Namazı ikame edin." "Ramazan ayında oruç tutun." gibi emirlerini dinleyince aradığını bulmanın huzuruna ermektedir.

İbadet için, "Abd ile mabud arasında en yüksek ve lâtif nispet ancak ibadettir." (İşârât-ül İ'caz) buyruluyor. Yâni, insan ibadet sayesinde, "Ben Allah'ın kuluyum, O'nun mahlûkuyum, bu dünyada O'nun misafiriyim ve öldükten sonra da, inşaAllah, O'nun saadet yurdu olan Cennete gideceğim." diyebiliyor. Bu ise insan ruhu için en büyük bir tatmin ve zevk kaynağıdır.

Günlük hayatında bütün işlerini kul olmanın şuuruyla hep helâl dairesinde geçiren insan, belli vakitlerde Rabbinin huzurunda el bağlayarak, yine O'nun emrettiği biçimde ibadetlerini takdim ediyor. Geçmiş büyüklerimizimizin en büyük meselesi Allah'ın rızasını kazanmak idi. Şu fâni alemde yaşayan bir kulun da Allah'ın rızasını kazanmaktan daha yüksek başka bir gayesi, hedefi ve ideali olmaması lazımdır.

Allah'ın rızasını kazanmadıktan sonra bütün dünya senin olsa kaç para eder. Allah'ın rızası, kulu Allah'a yaklaştıracak amellerle mümkündür. Kulu da, Allah'a en süratlice yaklaştıracak en büyük amelde namaz içindeki secdedir. Cenabı Hakk;

ALAK/19 "...Rabbine secde et, O'na yaklaş." buyurmaktadır.

Resulullah s.a.v. "Kulun, Allah'a en yakın olduğu an secde anıdır. Öyle ise kul orada Allah'a çok dua etsin." buyurmuşlardır.

Sevgili arkadaşlar, imanın ve islamın en büyük nişanı, simgesi namazdır. İslamın beş şartının ikincisi olan namaz içinde, aynı zamanda diğer bütün ibadetler de vardır. Şöyle ki: İnsan namaz kılarken kelime-i şahadetini kaç defa getirmektedir. Namaz içinde yeme, içme olmadığı için, aynı zaman da oruç ibadetine işaret etmektedir. Namaz içinde vücuduyla yatıp kalkmakla, her şeyin zekatı kendi cinsinden olduğundan, bir nevi vücudunun zekatını vermektedir. Namaza başlarken niyet ederken kendisini Kabe'nin karşısında tahayyül edip öyle tekbir alacaktır ve namaz içinde de hep Kabe'ye bakıp da namaz kılyormuş gibi düşünecektir. Bu da haccı temsil edeceğinden, İslam'ın beş şartı da namaz içinde yaşanmış olmaktadır. Yazmak, okumak kolayda, Merhameti sonsuz Yüce Rabbim hepimize bu şuurda namaz kılmayı nasip etsin İnşallah...

Amma, en mühim mesele olan da şurasıdır, bütün bu hareketleri, secdeleri yaparken ve okuduğu ayetleri okurken bunların hepsinin Cenabı Hak tarafından kendisine bir ikramı İlahi olduğunu hiç unutmaması gereklidir. Çünkü bütün ibadetlerde ve namazda, kendi bedeninin Cenabı Hak tarafından her an yaratılmakta olduğu için varlık aleminde bulunduğu hakikatiyle, o rüku ve secdeleri yaptığını, (çünkü felçli bir insan istese de yapamaz) ve okuduğu ayetlerin her an onun aklına sunup, ağzını, dilini yaratan ve söyletenin de Rabbi olduğu hakikatini hiç aklından çıkarmadan, her an Rabbinin kendisine “şah damarından daha yakın olduğu” inanç ve imanıyla namaz kılınırsa, işte o zaman şirksiz bir namaz olur İnşaAllah. Yoksa namaz içinde, çarşı, pazar gezerek, alacak, verecek düşünerek, yapılan ibadetin de bir kısmını kendisine, bir kısmını da başka, başka sebeplere taksim ederse, siz de bilirsiniz ki bu işte ortaklık olamaz, hem ibadetleri olamaz, hem de böyle bir namaz olamaz, büyük bir şirk içine girmiş olur....

RUM/43 “Öyleyse Allah tarafından, o geri çevrilmesi mümkün olmayan gün gelmeden önce, sen yüzünü, özünü dürüst bir şekilde dosdoğru dine yönelt. O gün insanlar zümre zümre ayrılacaklardır.”

FECR/23-24-25 “Ve cehennemın getirildiği gün... İnsan işi anlar o gün! Ama anlamasının ne faydası var o gün! Keşke sağlığımda bu hayatım için hazırlık yapsaydım, der. İşte o gün O'nun ettiği azabı kimse edemez.”

Ebu Hüreyre r.a. Resulullah s.a.v. buyurdular ki: “Nefsim, kudret elinde olan Allah’a yemin ederim ki” (bu yemini üç kere tekrar ettiler) sonra başını eğdi, bizden herkes de ağlayarak yere çöktü. Hz. Resulullahın s.a.v. neye yemin ettiğini bilmiyoruz, sonra Hz. Resulullah s.a.v. başını kaldırdı. Yüzlerindeki sevinç izleri bizler için kırmızı develerden çok daha kıymetli idi. Şöyle buyurdular; “Hiçbir kul yoktur ki, “Beş vakit namazını kılsın, Ramazan orucunu tutsun, zekatını tam olarak versin ve yedi büyük günahahtan sakınsın” da, onun için Cennet kapıları açılıp selamete veyahut selamla Cennete gir denilmiş olmasın.”

MAİDE/55-56 “Sizin dostunuz ancak Allah’tır, O’nun Resulüdür ve Allah’a tam boyun eğerek namazlarını hakkıyla ifa eden, zekâtlarını veren müminlerdir. Kim Allah’ı, Resulünü ve iman edenleri dost edinirse bilsin ki, bunların teşkil ettiği Allah tarafı, mutlaka galip gelecektir.”

ENAM/162-163 “De ki: “Benim namazım da, her türlü ibadetlerim de, hayatım da ölümüm de hep Rabbül alemin olan Allah’a aittir. Eşi ortağı yoktur O’nun. Bana verilen emir budur. O’na ilk teslim olan da benim.”

İBRAHİM/31 “Söyle o iman etmiş kullarıma: Namazı tam gerektiği şekilde kılsınlar; alışverişin veya dostluğun olmadığı gün gelmeden önce, gizli ve açık şekilde, kendilerine ihsan ettiğimiz rızıklardan, nimetlerden başışta bulunsunlar.”

“Halbuki namazda ruhun ve kalbin ve aklın büyük bir rahatı vardır. Hem, cisme (bedene) de o kadar ağır bir iş değildir. Hem, namaz kılanın diğer mübah (haram olmayan) dünyevî amelleri, güzel bir niyet ile ibadet hükmünü alır. Bu surette bütün sermayeı ömrünü (ömür sermayesini) ahirete mal edebilir. Fani ömrünü bir cihette ibka eder (fani geçici ömrünü ebedi bir hayata çevirir). Hem, insan ibadet için halk olduğunu, (yaratıldığını) fıtrata ve cihazatı maneviyesi (manevi duyguları) gösteriyor.

Zira, hayatı dünyeviyesine lâzım olan amel ve iktidar cihetinde en edna bir serçe kuşuna yetişmez. (çalışma ve sahip olma yönüyle, bir serçe kuşundan daha acizdir. Çünkü bir serçe akşama kadar her çeşit meyvelerden, tohumlardan istediği kadar yer ve istediği yerden suyunu da içer) Fakat insan, hayatı maneviye ve uhreviyesine lâzım olan ilim ve iftikar ile tazarru ve ibadet cihetinde hayvanatın sultanı ve kumandanı hükmündedir. (Fakat insan, manevi ve ahiret hayatını kazanabilmek için, her yönüyle fakirliğini bilerek Cenabı Hakka dua ve ibadet ederek, bütün hayvanatın sultanı ve kumandanı hükmünü alır.)

Demek ey nefsim! Eğer hayatı dünyeviyeyi gayei maksat (yalnız dünya hayatı için çalışsan, en küçük bir serçe kuşu kadar değerın olur) yapsan ve ona daim çalışsan, en edna bir serçe kuşunun bir neferi hükmünde olursun. Eğer hayatı uhreviyeyi gayei maksat yapsan ve şu hayatı dahi ona vesile ve mezraa etsen ve ona göre çalışsan,

(eğer dünyada yaşarken burayı ahiretin bir tarlası olarak kabul edip ona göre çalışsan) o vakit hayvanatın büyük bir kumandanı hükmünde ve şu dünyada Cenabı Hakkın nazlı ve niyazdar bir abdi, mükerrem ve muhterem bir misafiri olursun. (o zaman, Cenabı Hakkın nazlı bir kulu ve kendisine her türlü güzelliklerden ikram edilen ve saygı gösterilen bir insan olursun.) İşte sana iki yol. İsteddiğini intihap edebilirsin (seçebilirsin). Hidâyet ve tevfiği Erhamür Rahiminden iste.” (Risalei Nurlardan)

LOKMAN/17 “Evladım, namazı hakkıyla ifa et, iyiliği yay, kötülüğü de önlemeye çalış ve başına gelen sıkıntılara sabret! Çünkü bunlar azim ve kararlılık gerektiren işlerdendir.”

“Muhammed s.a.v. namazdan başka hiçbir ameli terk etmeyi küfür saymazdı” (Tirmizi)

BAKARA/43 “Hem namazı tam kılın, zekâtı verin, rükû edenlerle beraber siz de namaz kılın.”

MUHAMMED/36 “Dünya hayatı sadece bir oyun ve eğlenceden ibarettir...”

“İnsanda, şirk ve küfrün arasında namaz vardır.” (Müslim)

KIYAMET/20-21 “Gerçek şu ki: Siz bu peşin dünya hayatına çok düşkünsünüz. Onun için ahireti terk edip durursunuz.”

İBRAHİM/2 “Vay onlara ki, ahirete inanmalarına rağmen, bile bile dünyayı ahirete tercih ederler.”

HİCR/3 “Bırak onları, yesin içsinler, zevklerine düşsünler, arzu ve emelleri kendilerini oyalaya dursun. Yakında bilecekler!”

"Namaz kılmayanın dini sağlam değildir. Dinde namazın yeri, vücutta başın yeri gibidir." (Taberani)

“Elhâsıl: Her kim hayatı faniyeyi (fani dünya hayatını) esas maksat yapsa, zahiren bir cennet içinde olsa da, manen cehennemdedir. Ve her kim, hayatı bakiyeye ciddî müteveccih ise, (kim dünyada yaşarken hedefi ahiret hayatı ise) saadeti dareyne mazhardır. (iki dünya hayatını da kazanmış gibidir) Dünyası ne kadar fena ve sıkıntılı olsa da, dünyasını Cennetin intizar salonu (bekleme salonu) hükmünde gördüğü için, hoş görür, tahammül eder, sabır içinde şükreder.”

“Allah’ım, bizi saadet, selâmet, Kur’an ve iman ehlinden eyle, amin. Allah’ım, Hz. Muhammed’e, s.a.v. onun al ve ashabına, indiği günden itibaren ta kıyamete kadar, onu okuyan her okuyucunun her kelimesini okuması esnasında Allah’ın izniyle hava dalgalarının aynasına yansıyan bütün Kur’an kelimelerinin bütün harfleri adedince salât ve selâm eyle. Bize, anne ve babamıza, erkek ve kadın bütün müminlere bu salavatlar adedince merhamet et. Bunu rahmetinle yap, ey merhametlilerin en

merhametlisi! Duamızı kabul buyur. Alemlerin Rabbi olan Allah'a hamdolsun." (Bediüzzaman)

"İstikamet üzere olun. Bunu tam başaramayacaksınız. O halde en hayırlı ameliniz namazdır. Kamil müminden başkası iyi abdest almaya ve abdestli kalmaya özen gösteremez." (İbni Mace)

"Kul namaza durduğunda, bütün günahları getirilir. Baş ve omuzları üzerine konulur. Rûku ve secdeye gittikçe dökülür, o insandan ayrılır." (Taberani)

ENAM/71-72 "...De ki: "Allah'ın gösterdiği yol, tek doğru yoldur ve bize âlemlerin Rabbine teslim olmamız emrolundu. Bir de namazı hakkıyla ifa edin ve Allah'a karşı gelmekten sakının." diye de emrolundu. Hepinizin sonunda toplanacağı yer, O'nun huzurudur."

"Müminin nuru ve beyazlığı, abdest suyunun ulaştığı yere kadar varır." (Müslim)

TAHA/132 "Ailene ve ümmetine namaz kılmalarını emret, kendin de namaza devam et. Biz senden rızık istemiyoruz, bilakis senin rızkın Bize aittir. Güzel akıbet, takvadadır, yani Allah'ı sayıp haramlardan korunmaktadır."

Razi'nin belirttiği üzere, Allah'ın, kullarına ihtiyacı olmadığını, namazı, ibadeti kullarının kendi faydaları için emrettiğini böylece belirtmiş olmaktadır. Tevrat'ın eli-

mizdeki tahrif edilmiş nüshasında sık rastlanan bir tanımlamaya göre, namaz “kıskanç bir İlahı ödenen bir vergi veya haraç olarak değil”, fakat sadece ifa edenin kendi yararına olan bir fiil olarak anlaşılmalıdır. “Senden rızık istemiyoruz: Kendinin ve ailenin rızıkını temin için çalışmanı ve bu yüzden risalet görevini ihmal etmeni istemiyoruz” demektir.

BAKARA/3 “O müttakiler ki görünmeyen âleme inanırlar. Namazlarını tam dikkatle ifa ederler. Kendilerine ihsan ettiğimiz nimetlerden infak ederler.”

MÜCADELE/13 “...Artık namaza devam edin, zekatı verin, Allah ve Resulüne itaat edin. Allah bütün yaptıklarınızdan haberdardır.”

Hz. Ebu Hüreyre r.a. anlatıyor: "Hz. Peygamberin s.a.v. şöyle söylediğini işittim: "Sizden birinizin kapısının önünden bir nehir aksa ve bu nehirde her gün beş kere yıkansa, acaba üzerinde hiç kir kalır mı, ne dersiniz?" "Bu hal, dediler, onun kirlerinden hiçbir şey bırakmaz!" Aleyhissalâtu vesselâm; "İşte bu, beş vakit namazın misalidir. Allah onlar sayesinde bütün hataları siler" buyurdu." (Buhari, Müslim, Tirmizi, Nesai, Muvatta)

ALA/14-15 “Doğrusu kendisini kötülüklerden arındıran, Rabbinin ismini anıp ta namaz kılan kurtuluşa erer.”

MÜDDESİR/40---43 “Onlar mutlaka cennetlerde mücrimlerin hallerini hatırlarını soracaklar: “Neydi bu ce-

henneme sizi sürükleyen?" Onlar şöyle cevap verecekler: Biz namaz kılanlardan değildik. Fakirleri doyurmaz, onların ihtiyaçlarıyla ilgilenmezdik."

İmam Mâlik'e r.a. ulaştığına göre, Resulullah s.a.v. şöyle buyurmuştur: "İstikamet üzere olun. (Bunun sevabını) siz sayamazsınız. Şunu bilin ki, en hayırlı ameliniz namazdır. (Zahiri ve batini temizliği koruyarak) abdestli olmaya ancak mümin riayet eder."

RAD/28 "İyi bilin ki gönüller ancak Allah'ı anmakla huzur bulur."

NUR/56 "Öyleyse ey müminler, siz namazı hakkıyla ifa etmeye devam edin, zekâtı verin, Resule itaat edin ki merhamete mazhar olasınız."

"Ne alimlere karşı övünmek, ne cahillerle münakaşa etmek ve nede meclislerin seçkin köşelerinde yer almak için ilim tahsil etmeyiniz. Kim böyle yaparsa cehenneme müstehak olur" Hadisi şerif--İbni Mace

MERYEM/59 "Kendilerinden sonra yerlerine öyle bir nesil geldi ki namazı zayi ettiler, şehvetlerinin peşine düştüler. İşte bunlar da azgınlıklarının cezasını bulacaklardır."

Namaz, mümini Rabbi ile irtibata koyan bağıdır, enerji kaynağı ile cihazı birleştiren kablo mesabesindedir. Kablo-losuz cihaz çalışmadığı gibi, ibadetsiz insan da karanlık-

ta kalır, ruh gıdasını alamaz ve güçsüz kalır. Ayet, ümmetlerin, çöküşlerinin, namazı gevşetmekle başladığına işaret etmektedir.

BAKARA/45 “Sabır göstererek, namazı vesile ederek Allah’tan yardım dileyin. Gerçi bu çok zor bir iştir, fakat içi saygı ile ürperenlere değil.”

Bilhassa Bakara suresinde geçen bütün bu emirler ve yasaklar İsrail oğullarına hitap etmekle beraber, hükmü yalnız onlara mahsus değildir, bütün insanlığa söylenmektedir. “Bunlar İslâm şeriatında da vardır. Siz de bunlara İman ve itaat ediniz” demektir. Zira Tefsir usulündeki bir kurala göre “Sebebin hususiliği, hükmün umumiliğine mani değildir”

MAİDE/58 “Siz ezan okuyarak namaza dâvet edince, bunu alay ve eğlence konusu yaparlar. Onların böyle yapmalarının sebebi, akıllarını kullanmayıp bu güzelliği anlamamalarıdır.”

Bu ayet, ezanın dayanağıdır. Ayrıca ezanla alay edip hafife almanın küfür olduğuna delalet eder.

YUNUS/87 “Musa’ya ve kardeşine: “Kavminiz için Mısır’da evler hazırlayın, evlerinizi namazgâh yapın, namazı hakkıyla ifa edin ve ey Mûsâ müminleri müjdele!” diye vahyettik.”

İsrail oğullarında asıl olan, ibadetin mabette yapılmasıdır. Fakat işkence döneminde, ruhsat kabilinden, evleri namazgâh edinmelerine izin verilmişti.

“Şüphesiz ki benim ümmetim, kıyamet gününde, abdest izlerinden dolayı yüzleri nurlu, elleri ve ayakları parlak olarak çağırılacaktır. Yüzünün nurunu arttırmaya gücü yeten kimse bunu yapsın” (Buhari, Müslim)

HUD/87 “Şuayb!” dediler, “Atalarımızın taptıkları ilahlarımızı terk etmeyi yahut mallarımız konusunda istediğimiz şekilde davranmamızı senin namazın, ibadetin mi emrediyor? Aferin, amma da akıllı, uslu bir adamsın ha!”

Kâfirler, gerek kendilerini gerek bütün varlıkları yaratıp varlıkta tutan Allah’ın huzuruna namaz miracı ile çıkmamanın zevkini tadamazlar. Dolayısıyla bu, kendilerine faydasız bir uğraş geldiğinden namaz kılanlarla alayı öteden beri âdet edinmişlerdir. Şuayb a.s.’ın toplumu hayata kavuşturan mesajlarını, doğrudan doğruya reddedemediklerinden, dolaylı yoldan onları geçersiz kılmak niyetiyle, bütün bunları onun kıldığı namaza bağlayarak akılları sıra değersiz bir şey gibi göstermeye çalışmışlar, onun Resul olmasını kabul edemediklerinden namazı ile alay etmişlerdir.

“Büyük günahlardan kaçınıldığı müddetçe, beş vakit namaz ile iki cuma, aralarında işlenen küçük günahlara kefarettir.” (Müslim)

MERYEM/54-55 “Kitapta İsmail’i de an! Gerçekten o, verdiği sözü yerine getiren biri idi. Resul ve nebi idi. Halkına namazı ve zekâtı tavsiye ederdi. Rabbinin razı olduğu biri idi.”

Hz. İsmail, Hz. İbrahim’in oğlu ve Hz. Peygamberin büyük dedesidir.

MÜMİNUN/2---9 “Onlar namazlarında tam bir saygı ve tevazu içindedirler. Onlar namazlarını vaktinde eda edip zayi etmekten korurlar.”

“Bir Müslüman, farz namazın vakti geldiğinde güzelce abdest alır, huşû içinde ve rükûunu da tam yaparak namazını kılsa, büyük günah işlemedikçe, bu namaz önceki günahlarına kefarettir. Bu her zaman böyledir.” (Müslim)

"Cennetin anahtarı namaz, namazın anahtarı ise abdesttir." (Taberani)

NEML/3 “O müminler ki namazı hakkıyla ifa eder, zekâtı verir ve ahirete kesin olarak iman ederler.”

ANKEBUT/45 “Sana vahyedilen kitabı okuyup tebliğ et, namazı hakkıyla ifa et! Muhakkak ki namaz, insanı, ahlâk dışı davranışlardan, meşru olmayan işlerden uzak tutar. Allah’ı namazla anmak, elbette en büyük fazilettir. Allah bütün işlediklerinizi bilir.”

“Kıyamet günü insanlar arasında en şiddetli azaba uğrayacaklar, ilmi kendisine ve başkalarına fayda vermeyen alimlerdir” H. Şerif--Keşfül Hafa

“Her Nebi ve Resul ümmetine son nefeste vasiyeti namazdır.” (Gunye)

“Dua rahmetin, abdest namazın, namaz Cennetin anahtarındır.” (Abdullah İbn. Abbas)

ALAK/9---12 “Baksana şu namaz kılan o mükemmel kulu engelleyen kimseye. Ne dersin, o hidayette olsa ve Allah’ı sayıp O’na karşı gelmemeyi tavsiye etse, ne iyi olurdu!”

Bizler insan olarak hangi cemaattan, hangi mezhep veya tarikattan veya hiç birine mensup olmadan olursak olalım, bunlar Rabbimizin bizim hakkımızda vereceği hükmü değiştirmeyecektir. Bizler Kur’an’ı Kerimin muhkem ayetleriyle gayet açık bir şekilde ifade edilen Rabbimizin emir ve yasaklarına uymakla mükellefiz, bunlarda İslamın şartı olan beş farzla bildirilmiştir. En başta Kelime-i Şehadet ve sonraki beş vakit namazdır, namaz da kulun Allah’a yaptığı kulluğun minimum seviyede olanıdır. Onları vacip namazlar, sünnetler ve diğer nafile namazlarla zenginleştirmek ve bütün bunları yaparken de, namazla beraber yapılan bütün salih amellerin Cebri Lutuf olarak Rabbimizin bize bir hediyesi olduğunu unutmamaktır. Çünkü insan bir an bile bunları kendinden bilmesi tamamen şirkdir ve bütün amellerini siler, süpürür.

FATİR/5 “Ey insanlar! Allah’ın vadi elbette gerçektir, öyleyse sakın dünya hayatı sizi aldatmasın; o çok hilekâr şeytan da Allah’ın kerem ve merhametini ileri sürerek sizi aldatmasın.”

Şeytan birçok kere insanı: “Allah kerimdir, senin ibadetine ihtiyacı yoktur. O’ gafurdur, rahîmdir” diyerek günahlara veya “O’ her şeye vekildir” diyerek tembelliklere sürükleyip, imkânlarını kötüye kullanmaya sevk etmek ister. Gerçi Allah’ın bu vasıfları vardır. Fakat öyledir diye mağrur olup aldanmak, Allah’a saygı göstermemek, O’nun izzet ve celalini hesaba katmamak, Allah’ın cezasını tanımamak gibi bir cinayet işlemek olamaz. Keza Allah’ın iman edip makbul işler işleyen kullarına verdiği imkân ve derecelerden de göz göre göre bir mahrumiyete kimsenin razı olmaması gerekir.

“Bir kimse evinde güzelce temizlenir, sonra Allah’ın farzlarından bir farzı yerine getirmek için Allah’ın evlerinden birine giderse, attığı adımlardan her biri bir günahı silip yok eder; diğer adımı da onu bir derece yükseltir.” (Müslim)

SECDE/12 “Bir görseydin o suçluları: Rab’lerinin huzurunda, mahçupluktan başları önlerine eğilmiş şöyle derken: “Gördük, işittik ya Rabbena! Ne olur bizi dünyaya bir gönder! Öyle güzel, makbul işler yaparız ki! Çünkü gerçeği kesin olarak biliyoruz artık!”

FATİR/37 “Onlar orada imdat istemek için şöyle feryat ederler: “Ey Ulu Rabbimiz! Ne olur, çıkar bizi buradan, dünyaya geri gönder de, daha önce yaptıklarımızdan başka, güzel ve makbul işler yapalım!” Allah onlara şöyle buyurur: “Biz, size, düşünüp ibret alacak, gerçeği görece kimsenin düşüneneği kadar bir ömür vermedik mi? hem size Resuller de gelip uyardı. Öyleyse tadın azabı! Zalimlerin hiç bir yardımcısı yoktur!”

Tecrübe ve imtihan zamanı olan bu süreyi yaşayan kimse için, Yaratanını bilmemekte bir özür kalmamıştır. Bu süre hakkında çeşitli rivayetler vardır. Bir hadisi şerif bunu altmış yaş olarak belirler: “Kıyamet günü “Altmış yaş yaşayanlar nerede?” diye nida edilir. Zira Allah Teâlanın bu ayetindeki “ömür” den kast edilen müddet budur” Bir hadiste de: “Allah bir insana altmış sene ömür verince, artık bu hususta o kulunun mazeret ileri sürmesine imkân bırakmamıştır” buyurulur. Bu hadis çokça vaki bir durumu bildirmek içindir. Daha az görülen başka durumlar da vardır. Başka yaş bildiren rivayetler var ise de, Allah’u A’lem, “Büluğdan sonra her ölen kişi hakkında bu süre gerçekleşmiş demektir.” Altmış yaş, Resulullah’dan s.a.v. rivayet edildiği üzere en üst sınır demektir. Yani bundan sonra kâfirliğe hiç mazeret kalmıyor demektir. (En doğrusunu Allah bilir.)

“Mazeretsiz ve kasten namaz kılmayanın adını Allah cehenneme gireceklerden biri olarak cehennemin kapısına yazar.” (Ebu Nuaym)

ŞURA/47 “Allah tarafından gelecek ve geri çevrilmesi mümkün olmayacak olan gün gelmeden önce Rabbimizin çağrısını kabul edip O’na dönün. Yoksa o gün ne sığınacak bir delik bulabilirsiniz, ne de yaptıklarınızı inkâra bir çare!”

Ayetin son cümlesi şu anlamlara gelebilir: 1. Yaptığınız kötülükleri inkâr edemeyeceksiniz. 2. Kimlik değiştirmek suretiyle ortadan kaybolamazsınız. 3. Karşısında bulunduğunuz şeye kızamayacaksınız. 4. Bu durumdan kendinizi kurtarmanıza imkân yoktur.

BAKARA/83 “Bir vakit İsrail oğullarından söz alıp: “Allah’tan başkasına ibadet etmeyin. Anneye babaya, akrabaya, yetimlere, yoksullara güzel muamele edin, İnsanlara tatlı söz söyleyin, namazı hakkıyla eda edin, zekâtı verin” demiştik. Sonra pek azınız hariç, sözünüzden döndünüz. Hala da yüz çevirmektesiniz.”

Ebu Hureyre r.a.; Rasulullahın s.a.v. şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: “Namaz dinin direğidir, terk eden dinini yıkmış olur.” (Beyheki)

BAKARA/110 “Namazı hakkıyla eda edin, zekâtı verin. Dünyada hayır olarak ne yapıp gönderirseniz, mutlaka onun mükâfatını ahirette Allah katında bulursunuz. Zira Allah işlediğiniz her şeyi görmektedir.”

BAKARA/153 “Ey iman edenler! Sabır göstererek ve namazı vesile kılarak Allah’tan yardım dileyin. Muhakkak ki Allah sabredenlerle beraberdir.”

“Namaz müminin miracıdır.” Ruhun huzuru, bedeninin temizliği ve intizama girmesi, ruhi ve bedeni her vazifenin, dünya ve ahiretle ilgili her türlü mükemmelliği, gerek ferdi gerek toplumsal özellikleri ihtiva eden namaz ile sağlanır. Hz. Resulün s.a.v. tavsifi ile “Dinin direği” olan namaz, imanı besler, kulu Rabbine bağlar. Sonsuz elemeleri ve sonsuz emelleri olan aciz insanı, her şeye kadir olan Rabbinin dergâhına ulaştırır.

“Muhakkak ki, kişi ile şirk ve küfür arasında namazın terki vardır.” (Müslim)

Bu hadis, namazın önemini anlatması açısından son derece önemlidir. Evet, Ehli Sünnet âlimlerine göre farziyetini inkâr etmediği müddetçe namaz kılmayan birisi kâfir olmaz. Ancak namazı terk etmek büyük günahlandırır. Her bir günah içerisinde küfre gidecek bir yol olduğu unutulmamalıdır. Namaz gibi dinin direği olan bir ibadeti terk eden birisi, diğer ibadetlerinde de tembellik gösterir. Böyle birisinin vazifesini yapmamaktan gelen korku ile Allah’ı Cennet ve Cehennemi inkâr etmesini kolaylaştırabilir.

İşte Resulullahın s.a.v. bu hadislerinde namazı terk eden birisinin zamanla küfre düşebileceğine dikkat çekmiştir. Hadisten maksat, sureten görünüşte küfür ve kâfirlere

benzemek de olabilir. Çünkü namaz kılan bir mümin bununla kafirden ayırt edilir. Namaz kılmayan mümin ile kâfir arasında zahiri görünüşte bir fark bulunmamaktadır.

BAKARA/177 “Takva, yüzlerinizi doğuya ya da batıya doğru çevirme değildir. Lakin takva Allah’a, ahiret gününe, meleklerle, kitaplara ve Resullere iman eden, sevdiği malını Allah’ı hoşnut etmek için yakınlarla, yetimlere, yoksullara, yolda kalan gariplere, isteyenlere ve bo-yunduruk altında bulunup hürriyetine kavuşmak isteyen köle ve esirlere verendir. Namazı hakkıyla ifa edip zekâtı veren, sözleştiği zaman sözlerinde duran, hele hele sıkıntı ve hastalık hallerinde, savaşın şiddetleri esnasında sabreden kimselerin davranışlarıdır. İşte onlardır imanlarında samimi olanlar ve işte onlardır her türlü fenalıktan korunan takvalılar!”

Bu bir tek ayet İslamın başlıca inanç (akait), ibadet ve ahlâk esaslarını toplamaktadır. Buna işaret olarak Resullullah s.a.v. “Kim bu ayete göre hareket ederse imanını kemale erdirmiş olur” buyurmuştur.

BAKARA/238 “Namazlara, hele salat-ı vustaya dikkat edin ve kalkıp huşû ile Allah’ın divanında durun.”

Salatı vusta hakkında farklı görüşler vardır. Beş vakit namazdan her biri olma ihtimali üzerinde durulmuştur. Fakat çoğunluk, ikinci namazı olduğu kanaatindedir. Zira ikinci namazı beş vaktin tam ortasındadır. Gece ve

gündüz meleklerinin toplanma zamanıdır. Ayrıca günlük meşgalelerin en çok olduğu zamana rastlar. Esasen bir hadis de bunu ifade etmektedir. Fakat Kur'an, müphem bırakmakla, bütün namazlara dikkatle devamı teşvik etmek istemiştir. (Allah'u a'lem)

BAKARA/239 "Eğer bir korku halinde iseniz, yaya veya binek üzerinde namaz kılın. Fakat güvenliğe çıktığınızda, bilmediğiniz şeyleri size öğreten Allah'ın öğrettiği gibi ibadetinizi ifa edin!"

BAKARA/277 "İman eden, makbul ve güzel işler yapanların, namazı hakkıyla ifa eden, zekât verenlerin... İşte onların, Rab'leri nezdinde mükâfatları vardır. Onlar için hiçbir korku yoktur ve onlar üzülmeceklerdir."
"Namaz dinin direğidir, terk eden dinini yıkmış olur."
(Beyheki)

A.İMRAN/39 "Zekeriyya mihrapta namaz kılmakta iken melekler kendisine seslenip: "Allah sana, Allah'tan bir kelimeyi tasdik edecek, hem efendi, hem gayet zahid, hem Resul olacak olan Yahya'yı müjdeler" dediler."

Müfessirlerin ekseriyetine göre "kelimeden" maksat, Hz. İsa a.s. dır. Kün (ol) emri ve kelimesiyle, babasız olarak yaratıldığı için böyle denilmiştir. Bununla beraber başka yorumlar da vardır.

A.İMRAN/43 "Meryem! Saygı dolu bir gönülle huzu-

runda durup Rabbine ibadet et, secdeye kapan ve rükû edenlerle beraber rükû et.”

“Namazı doğru kılanın, ağaçtan yaprakların döküldüğü gibi günahları dökülür.” (İ. Ahmed)

CUMA/9 “Ey iman edenler! Cuma namazına ezan ile çağırıldığınız zaman derhal Allah’ı zikretmeye (hutbe ve namaza) gidin, alışverişi bırakın. Eğer bilerseniz, bu sizin için çok hayırlıdır.”

CUMA/10 “Namaz tamamlanınca yeryüzüne yayılın, işinize gücünüze gidin, Allah’ın lütfundan nasibinizi arayın. Felaha ermenizi ümit ederek Allah’ı çok zikrediniz.”

“Cuma gününde bir zaman vardır ki, şayet bir Müslüman namaz kılarken o vakte rastlar da Allah'tan bir şey isterse, Allah ona dileğini mutlaka verir.”
(Hadis-Riyazüs Salihin)

NİSA/43 “Ey iman edenler! Sarhoş iken ne söylediğinizi hakkıyla bilmedikçe namaza yaklaşmayın. Yolculuk dışında cünüp iken de gusletmedikçe namaz kılmayın. Eğer hasta veya yolculukta iseniz veya tuvaletten gelmiş yahut hanımlarınızla yatmış olur da gusledecek su bulamazsanız, O vakit temiz toprağa teyemmüm edin, arınmak niyetiyle yüzünüze ve ellerinize mesh edin. Muhakkak ki Allah afüv ve gafurdur (af ve mağfireti boldur).”

Sarhoş edici içki içmek, nihai, kesin olarak haram kılınmadan önce bu şekilde iyice kısıtlanmıştı. İçenler ancak yatsı namazını kıldıktan sonra içebiliyorlardı. Daha sonra aşağıda yazılı Maide suresinin 90 ve 91. ayetleriyle kesin olarak haram kılındı. Teyemmüm: Su bulunmaz veya hastalık sebebiyle kullanmaya mani bir durum varsa, abdest veya gusül için, manen temizlenmek niyetiyle, el temiz toprağa vurulup yüz ve kollar mesh edilerek gerçekleştirilir. Bu izin, Müslümana en azından bir nizama ve emirlere uyma, itaat edeceği bir mercinin huzurunda olma bilincini verir. Kişinin zihninde, kendisini temizleme ve namazın kutsal olduğu fikrini canlı tutar Bî'iznillah.

MAİDE/90 “Ey iman edenler! Şarap, kumar, putlara kurban kesilen sunaklar, fal okları, şeytana ait murdar işlerden başka bir şey değildir. Bunlardan geri durun ki felah bulasınız.”

MAİDE/91 “Şarap ve kumarla şeytanın yapmak istediği tek şey, sizin aranızda düşmanlık ve kin salmak, sizi Allah'ı zikretmekten ve namazdan alıkoymaktır. Artık bu habis şeylerden vazgeçtiniz değil mi?”

NİSA/101 “Sefer esnasında kâfirlerin size bir fenalık yapmalarından endişe ederseniz namazı kısaltmanızda size bir günah yoktur. Gerçekten kâfirler sizin besbelli olan düşmanlarınızdır.”

“Namaz kılan, kıyamette kurtulacak, kılmayan perişan olur.” (Taberani)

NİSA/102 “Ey Resulüm! Sen müminlerin içinde olup da onlara namaz kıldırarak olursan, onlardan bir kısmı sana tâbi olarak namaza dursun ve silahlarını yanlarına alsınlar. Bunlar secdeye vardıklarında, diğer kısım arkanızda beklesinler. Sonra o namaz kılmamış olan diğer kısım gelsin, sana tâbi olarak namaz kılsınlar, hem ihtiyatlı bulunsun ve silahlarını da yanlarına alsınlar. Kâfirler sizi silahsız ve teçhizatsız vaziyette iken kısıtıp, birden bas-kın yaparak işinizi bitirmek isterler. Eğer yağmur sebebiyle zahmet çekerseniz yahut hasta düşmüş iseniz, silahlarınızı bırakmanızda bir mahzur yoktur. Bununla beraber yine de tedbiri elden bırakmayın. Muhakkak ki Allah kâfirler için, zelil ve perişan eden bir azap hazırlamıştır”

Yolculuk sırasında dört rekatlı namazlar iki rekat kılınır ve buna kasr (Kısaltılır) denilir. Düşman korkusu olmasa da 90 kilometrelik mesafeye gitmekle dinen yolcu sayılıp kasr yapmak (Kısaltmak) gerekir. Hanefî mezhebine göre kasr vacip, Maliki ve Şafii mezheplerinde ruhsattır, Sünnet olarak kısaltılır. Düşmanla savaş devam ettiğinde, bu ayette tarif edilen namaz kılınmaz. Namazlar ertelenir, kazaya bırakılır. Nitekim Hendek savaşında Resulullah s.a.v. bir günün dört vakit namazını kılamamıştı. Fakat sıcak çatışma olmayan bir savaş ortamında yahut yangın, sel gibi bir güvensizlik ortamında salatı havf (korku halindeki namaz) kılınır.

Resulullah s.a.v. bunu müteaddit defalar uygulamıştır. Hanefî mezhebine göre şöyle kılınır: Cemaatin bir kısmı düşman karşısında dururken öbür kısmı imama uyar. İki rekatlı namazın ilk rekatını, üç veya dört rekatlı bir namazın da ilk iki rekatını imamla beraber kılar. İkinci secdeden veya birinci kadede teşehhütten sonra düşman cephesine gider. Bu defa öbür kısım gelerek imama uyar, onunla beraber geri kalan rekatları kılar, tekrar düşman karşısına gider. İmam kendi başına selam verir, namazdan çıkar. Birinci kısım döner gelir, namazını kıraatsız olarak tamamlar, selam verir, düşmana karşı gider. Sonra ikinci kısım gelir, namazını kıraatle tamamlayıp cepheye gider. Bununla beraber, bu zümreler, buldukları yerde de namazlarını tamamlayabilirler.

“İman, namaz demektir. Namazı itina ile vaktine, sünnetine ve diğer şartlarına riayet ederek kılan, mümindir.”
(İbni Neccar)

NİSA/103 “Namazı tamamladıktan sonra, gerek ayakta durarak, gerek oturarak ve gerek yanlarınız üzerinde uzanarak hep Allah’ı zikredin. Derken, korkudan güvene kavuştunuz mu, o vakit namazı tam erkânıyla eda edin. Çünkü namaz belirli vakitlerde müminlere farz kılınmıştır.”

“Namaz dinin direğidir.” “Kulu, Rabbine ulaştırın bir miraçtır.” “Vakitleri belirlenmiş bir farzdır.” “İslâm’ın en büyük ibadetidir.”

NİSA/142 “Münafıklar Allah’ı aldatmaya çalışırlar, Allah da onların hilelerini ve oyunlarını bozar. Onlar namaza kalkarken üşene üşene kalkarlar, müminlere gösteriş yaparlar. Yoksa aslında Allah’ı pek az hatırlarlar.”

“Sıkıntıda duasının kabul edilmesini isteyen, rahat zamanında çok dua etsin.” (Tirmizi)

MAİDE/6 “Ey iman edenler! Namaza kalkmak istediğinizde yüzlerinizi ve dirseklere kadar ellerinizi yıkayın! Başlarınızı mesh edip topuklarınızla birlikte ayaklarınızı da yıkayın! Cünüp iseniz tastamam yıkanın (boy abdesti alın)! Eğer hasta veya yolcu iseniz veya tuvaletten gelmiş iseniz yahut kadınlarla münasebette bulunmuş olup da su bulamazsanız temiz toprağa teyemmüm edin, (manen arınma niyeti ile) ondan yüzlerinize ve ellerinize mesh edin. Allah size güçlük çıkarmak istemez, fakat şükredersiniz diye sizi temizleyip arındırmak ve size olan nimetlerini tamama erdirmek ister.”

Abdest ve guslü bildiren ayet budur. Cinsel temas veya ihtilam sonucu manen kirlenen kişi gusleder. Yıkanmadan namaz, tavaf, mescide girme, Kur’an okuma gibi ibadetleri yapamaz. Ruh temizliğine beden temizliği de eklendiğinde hidayet ve nimet tamamlanmış olur.

NİSA/77 “Baksana o kimselere ki, savaş zamanı değilken kendilerine: “Savaşa sebebiyet vermeyin, namazı hakkıyla ifa edin, zekâtı verin!” denilmişti...”

“Namaz, Allah’u tealanın hoşnut olduğu bütün amelle-
rin en faziletlisidir. Rızkın bereketi, duanın kabulüdür.
Kabirde ışıktır. Cennette başa taçtır. İmanın başı, gözün
nuru ve Cehennemden kurtarıcıdır.” (Miftah-ul-Cenne)

NİSA/162 “Fakat onlardan geniş ilmi olanlar ile mümin-
ler, hem sana indirilen Kur’an’a, hem de senden önce
indirilen kitaplara iman ederler. O namaz kılanlar, zekât
verenler, Allah’a ve ahirete hakkıyla iman edenler var
ya! İşte onlara yarın büyük mükâfat vereceğiz.”

MAİDE/12 “Allah İsrail oğullarından kesin söz aldı. Biz
onlardan (on iki boydan her birinden bir kefil olmak
üzere) on iki de kefil tayin etmiştik. Allah buyurdu ki:
“İyi bilin ki Ben sizinle beraberim. Eğer siz namazı dik-
katli bir şekilde tamtamına eda eder, zekâtı verir, resul-
lerime iman eder, onlara sahip çıkar, Allah rızası için
gerekli yerlere harcayarak Allah’a güzel bir tarzda
ödünç verirseniz, Ben elbette sizin kusurlarınızı örter ve
elbette sizi içinden ırmaklar akan cennete yerleştiririm.
Ama kim bundan sonra nankörlük edip küfre saparsa,
doğru yoldan sapmış, kendini zayı etmiş olur.”

“Cennetin anahtarı namazdır.” (Darimi)

ENAM/92 “İşte bu da bir feyiz kaynağı ve daha önceki
kitapları tasdik edici olarak, bir de hem Anakenti, hem
de bütün çevresindeki insanları uyarman için indirdiği-
miz bir kitap! Ahirete iman edenler, buna da inanırlar ve
onlar namazlarını hakkıyla kılmaya devam ederler.”

Kur'an'ın dâveti evrenseldir. Nitekim bu ayet, "Ümmü'l-Kura (Anakent) Mekke ve bütün çevresi" diyerek bunu gösterir. Aşağıda yazılı Araf/158 ayetiyle, bu gerçek "bütün insanlara" ve Furkan/1 ayetiyle de, bütün âlemlere (insanlara ve cinlere) gibi birçok ayetlerde daha açık bildirilmiştir.

ARAF/158 "De ki: Ey insanlar! Ben sizin hepinize Allah tarafından gönderilen Resulüm. O' ki, göklerin ve yerin hakimiyeti O'na aittir. O'ndan başka ilah yoktur. Hayatı veren de, ölümü yaratan da O'dur. Öyleyse siz de Allah'a ve O'nun bütün kelimelerine iman eden o ümmü nebiye, o resule inanın. Ona tâbi olun ki doğru yolu bulasınız."

FURKAN/1 "Hayır ve bereketi ne muazzamdır o Zatın ki bütün ins ve cinni uyarsın diye o has kuluna doğruyu eğriden ayıran Furkan'ı indirdi."

"En faziletli amel, vaktinde kılınan namazdır."
(Ebu Davud)

ARAF/29 "De ki: "Rabbim adalet ve itidali emretti. Her secdenizde, her namaz zamanında veya mekânında, yüzünüzü O'nun kiblesine yöneliniz! İhlasla, ibadetinizi yalnız O'nun rızası için yaparak Allah'a kulluk ediniz! Çünkü ilkin sizi O yarattığı gibi, dönüşünüz de yine O'na olacaktır."

“Kalk namaz kıl, namaz elbette şifadır.” (İ. Ahmed, İ. Mace)

ARAF/31 “Ey Âdem’in evlatları! Her namaz vaktinde mescide giderken, süsünüz olan elbisenizi giyinin. Yiyin, için fakat israf etmeyin; çünkü Allah israf edenleri asla sevmez.”

Edep yerlerini örtmek (setr-i avret) her zaman olduğu gibi, özellikle namaz, tavaf gibi ibadetlerde farzdır. Fakat israf etmemek şartıyla, her Müslümanın ibadet esnasında en güzel ve temiz elbisesini giymesi sünnettir. Cemaat ile olsun, camide oturuşta olsun edep, vakar, ağırbaşlılık da bu ziynet ve güzel suret cümlesindedir. Nitekim önceki ayetlerde geçen “yüzleri kıbleye döndürme” emrinde de bu intizama işaret vardır. Aynı zamanda, ayetin işaretinden şu da anlaşılır ki cami ve civarları, bir İslâm şehrinin teşkilatında, güzellik bakımından, en güzel ve merkezî noktalarda yer almalıdır. Bununla beraber mescitlerin asıl süsü, oraların ibadetle şenlendirilmesi ve ibadet eden müminlerin hal ve davranışlarıyla diğer insanlara örnek olmalarıdır...

ARAF/17 “Kitaba sarılanlar ve namazı gerektiği şekilde yerine getirenler bilsinler ki, Biz iyilik için çalışanların mükâfatlarını asla zayi etmeyiz.”

“Namazın farz olduğuna inanıp, eksiksiz kılan, Cennete gider.” (Hâkim)

ENFAL/2-3 “Gerçek müminler ancak o müminlerdir ki yanlarında Allah zikredilince kalpleri ürperir, kendilerine O’nun ayetleri okununca bu, onların imanlarını artırır ve yalnız Rablerine güvenip dayanırlar. Namazı hakkıyla ifa edip kendilerine nasip ettiğimiz mallardan hayırlı işlerde harcarlar.”

TÖVBE/5 “O halde, hürmetli aylar çıkınca artık öbür müşrikleri nerede bulursanız öldürün, onları yakalayıp esir edin, onların geçebileceği bütün geçit başlarını tutun. Eğer tövbe eder, namaz kılar, zekât verirlerse onları serbest bırakın. Çünkü Allah gafurdur, rahîmdir (affı ve merhameti boldur)”

TÖVBE/11 “Bununla beraber kâfirlikten vazgeçip tövbe eder, namaz kılar, zekât verirlerse artık sizin din kardeşleriniz olurlar. Bilip anlayacak kimseler için Biz ayetlerimizi iyice açıklarız.”

TÖVBE/18 “Allah’ın mescitlerini ancak Allah’ı ve ahireti tasdik eden, namazı gereği gibi kılan, zekâtı veren ve Allah’tan başka kimseden çekinmeyen müminler bina edip şenlendirir. İşte onlar cennete ve diğer ümitlerine kavuşmayı umabilirler.”

"Birtakım melekler geceleyin, diğer birtakımı da gündüz vakti birbiri ardınca gelip sizin aranızda bulunurlar. Onlar sabah namazı ile ikindi namazında bir araya gelirler. Geceleyin aranızda kalmış olanlar Allah’ın huzuruna

çıkırlar. Allah Teâlâ, kullarının halini çok iyi bildiği halde, meleklerle:

-Kullarımı ne halde bıraktınız? diye sorar. Melekler: -Onları namaz kılariken bıraktık; yanlarına da namaz kılariken varmıştık, derler." (Riyazüs Salihin)

TÖVBE/53-54 "De ki: "Allah yolunda, ister gönül rızasıyla verin, ister gönülsüz infak edin, verdikleriniz sizden hiçbir zaman kabul edilmeyecektir. Çünkü siz, hak yoldan çıkmış fasıklar güruhusunuz. Bu teberrularının kabul edilmemesinin tek sebebi şudur: Çünkü onlar Allah'a ve Resulüne karşı inkâr ve nankörlük içindedirler. Namaza ancak üşene üşene gelirler. Yardımda bulunurken de istemeye, istemeye gönülsüz verirler."

Bu ayet, nifaklarını gizlemek için bazı maddî katkılarda bulunmak isteyen münafıklara sert bir uyarıdır.

TÖVBE/71 "Mümin erkeklerle mümin kadınlar birbirlerinin velileri, yardımcılarıdır. Onlar iyilikleri teşvik edip kötülükleri menederler. Namazı hakkıyla yerine getirir, zekâtı verir, Allah'a ve Resulüne itaat ederler. İşte onları Allah geniş rahmetine mazhar edecektir. Çünkü Allah azizdir, hakîmdir (üstün kudret, tam hüküm ve hikmet sahibidir)"

TÖVBE/84 "Onlardan ölen hiçbir kimsenin cenaze namazını kıılma ve kabri başında dua etmek üzere durma!

Çünkü onlar Allah'ı ve Resulünü tanımadılar ve yoldan çıkmış olarak öldüler.”

İbni Übey öldüğünde, halis bir Müslüman olan oğlu Abdullah r.a. Resulullah'a s.a.v. gelerek cenaze namazını kıldırmasını rica etti. Pek şefkatli olan Resulullah s.a.v. o tarafa doğru kalkınca Hz. Ömer r.a. aşağıda yazılı Tövbe suresi 80. ayeti hatırlattı. Resulullah'da s.a.v. ; “Demek Allah izin verdi, ben de yetmişden daha fazla istiğfar ederim” dedi. Bunun üzerine bu ayet indirilip kesin hükmü bildirildi.

TÖVBE/80 “Onlar için sen ister Allah'tan af dile, ister dileme. Yetmiş kere bile istiğfar etsen, Allah onları asla affetmeyecektir. Evet, böyle! Çünkü onlar Allah'ı ve Resulünü tanımayıp karşı geldiler. Allah da böylesi fasıklar güruhunu hidayet etmez, emellerine kavuşturamaz.”

Fısk her türlü hususta diretmek ve hududun dışına çıkmak demektir. “Lâ yehdî'l-kavme'l-fâsikîn” demek, Allah onları emellerine ulaştırmaz demektir. Zira bu tekvin ve teşri çarkının üzerinde döndüğü hikmete aykırıdır. Hidayeti, “matlup olan hidayete ulaştırıcı yolu gösterme” manasına alırsak, bellidir ki, bu hidayet gerçekleşmiştir. Fakat fasıklar, kendi kötü tercihleri ile bu hidayeti kabul etmeyip düştükleri çukura düşmüşlerdi. Bu son kısım, ön tarafındaki hükmü te'kit (perçinleyen) eden bir tezyil'dir (eklemektir). Zira kâfirin affedilmesi, her şeyden önce küfründen vazgeçmesi ve hakka yönelmesine bağlıdır. Ama küfre dadanan, küfre dalan, kendisini

küfürle damgalayan, bu aftan uzaktır. Keza burada, Resulullah s.a.v. onlar için af dilemesindeki özrüne de dikkat çekilmektedir. O da, onların imana gelmelerinden meyyus olmamasıdır. Çünkü onların, sonuna kadar küfürde kalacaklarını bilmiyordu. Zira ancak akıbetlerini kesin bilmeden sonra onlar hakkında istiğfar yasak olurdu. (Ebussuud efendi.)

TÖVBE/108 “O Mescidi dırarda hiç bir zaman namaz kılma! Ta ilk günden, temeli takva üzere kurulan mescitte namaza durman daha münasıptır. Orada, maddî ve manevî kirlerden arınmayı seven kimseler vardır. Allah da temizlenenleri sever.”

"Temizlik imanın yarısıdır." (Riyazüs Salihin)

TÖVBE/112 “O tövbe edenler, o ibadet edenler, o hamd edenler, Allah’ın rızası için sefer edenler, o rükû edenler, o secdeye kapananlar, iyilikleri yayanlar, kötülükleri önleyenler ve Allah’ın hudutlarını bekleyip koruyanlar yok mu? İşte o müminleri müjdele!”

“Allah rızası için sefer” kavramına: İslâm’ı anlatmak, cihat, yerine göre hicret, ilim elde etmek, insanları eğitmek, çalışıp helâl kazanç sağlamak gibi birçok alan girer. Allah’ın hudutlarını korumaya: Önce tevhit hakikatini gereği gibi anlayıp anlatmak, sonra imanın gerekleri, ibadetler, İslâm ahlâkına uygun davranışlar, İslâm’ın her alandaki hükümleri dahildir.

HUD/114 "Gündüzün iki tarafında, gecenin gündüze yakın saatlerinde namaz kıl. Zira böyle güzel işler insandan uzak olmayan günahları silip giderir. Bu, düşün-en ve ibret alanlara bir nasihattir."

RAD/22 "Onlar, sırf Rablerinin rızasını kazanmak için sabreder, namazı tam gerektiği şekilde kılarlar. Kendile-rine ihsan ettiğimiz rızıklardan gerek gizli, gerek açık bir tarzda bağışta bulunur ve kötülüğe iyilikle mukabele ederler. İşte onlardır dünya diyarının güzel akıbetini kazananlar!"

Ukbe İbnu Âmir r.a. anlatıyor: "Resulullah'ın s.a.v. şöyle söylediğini işittim: "Rabbin, koyun güden bir çobanın, bir dağın zirvesine çıkıp namaz için ezan okuyup sonra da namaz kılmasından hoşlanır ve Allah Teâlâ hazretleri şöyle der: "Benim şu kuluma bakın! Ezan okuyor, namaz kılıyor, yani benden korkuyor. Kasem olsun, kulumu affettim ve onu cennetime dahil ettim." (Ebu Davud)

İBRAHİM/31 "Söyle o iman etmiş kullarıma: Namazı tam gerektiği şekilde kılsınlar; alışverişin veya dostlu-ğun olmadığı gün gelmeden önce, gizli ve açık şekilde, kendilerine ihsan ettiğimiz rızıklardan, nimetlerden ba-ğışta bulunsunlar."

İBRAHİM/37 "Ey bizim Rabbimiz! Ben zürriyetimden bir kısmını senin kutsal mabedinin yanında, ekin bitmez bir vadide yerleştirdim. Ey bizim Rabbimiz! Namazı gereğince kılsınlar diye böyle yaptım. Ya Rabbi! Artık

insanların bir kısmının gönüllerini onlara doğru yönelt, onları her türlü ürünlerden rızıklandır ki Sana şükretsinler.”

Bu duanın bereketiyledir ki, Hz. Muhammed’den s.a.v. önce bütün Arabistan halkı, Resulullah s.a.v. geldikten sonra ise, senenin her günü bütün dünyadan milyonlarca insan oraya akın akın gidiyorlar. Hac mevsiminde ise, rekor seviyeye ulaşmasına rağmen, her çeşit sebze, meyve ve diğer ürünler, hem de her insanın alabileceği şekilde çok uygun fiyatlarla orada bolca bulunmaktadır.

İBRAHİM/40 “Ya Rabbi! Beni de, neslimden çoğunu da namazı devamlı olarak ve gereğince kılan kullarından eyle! Duamı, lütfen kabul buyur Ya Rabbi!”

İSRA/78 “Gündüzün güneş dönüp gecenin karanlığı bastırıcaya kadar belli vakitlerde namaz kıl ve özellikle sabah namazını! Zira sabah namazı meşhuttur.”

Hem gece hem de gündüz melekleri sabah namazında hazır olurlar, şahit olurlar. Sabah olunca da bütün kâinat yeniden uyanır ve canlanır.

İSRA/79 “Sana mahsus bir namaz olmak üzere gecenin bir kısmında kalkıp Kur’an oku, teheccüd namazı kıl. Böylece Rabbinin seni Makamı Mahmud’a eriştireceğini umabilirsin.”

Bu ayette beş vakit namaz mücmel, özet olarak yer alır. Vakitleri ayrıntılı olarak Resulullah’a s.a.v. bildirilmiştir.

Yoksa Kur'an ayetlerinde açık olarak, şöyle namaza başlanır, böyle rükuda durulur, böyle secdeye gidilir, şu sureler veya ayetler okunur diyerek, açık olarak tarifi yapılmamıştır. Rabbimiz namaz kılınmasını emretmiş, nasıl kılınacağını ise Resulü s.a.v. vasıtasıyla insanlara öğretmiştir. Böylece miraç gecesi bildirilen beş vakit namaz, miraç ile en çok ilgili İsrâ suresinde Resulullah'a s.a.v. öğretilmiş, o da "Benim nasıl namaz kıldığımı görüyorsanız siz de öyle kılın" buyurmuştur. Aksi halde namazı Allah'ın istediği tarzda eda etmenin mümkün olmadığına böylece dikkat çekmiştir. Gece uykudan uyanmak suretiyle kılınan teheccüd namazı ise, Hz. Resule s.a.v. farz, ümmete sünnettir. Makamı Mahmud: Allah'a yakınlık ve ahiretteki en büyük şefaât makamıdır.

İSRÂ/110 "De ki: "Dua ederken ister "Allah" ister "Rahman" diye hitap edin. Hangisini desanız en güzel isimler hep O'nun dur!" Namazında sesini pek yükseltme, ama iyice de kısma, ikisinin arası bir yol tut."

"Ümmetimin, abdestten dolayı yüzleri nurlu, el ve ayakları parlak olarak gelecekler. Ben havzın başına onlardan önce varacağım." (Müslim, İbni Mace)

MERYEM/30-31 "Derken bebek: (İsa a.s.) "Ben Allah'ın kuluyum, dedi, O bana kitap verdi, beni Resul olarak görevlendirdi. Nerede olursam olayım beni kutlu, mübarek kıldı. Yaşadığım müddetçe bana namazı ve zekâtı farz kıldı."

TAHA/14 “Muhakkak ki Benim gerçek İlah. Benden başka yoktur ilah. O halde sen de yalnız Bana ibadet et. Beni anmak için namaz eda et.”

TAHA/130 “O halde onların söylediklerine sabret. Güneşin doğmasından ve batmasından önce Rabbinin yüceliğini ilan et, O’na hamdet. Gecenin bazı vakitlerinde, gündüzün bazı taraflarında da O’na ibadet et ki Allah rızasına eresin.”

Burada beş vakit namaza işaret edilmektedir. Ayette geçen hamd ile tesbihten maksat namazdır. Güneşin doğmasından önce sabah namazı, batmasından önceki: İkinci namazı, gecenin bir kısım saatleri: akşam ile yatsı, gündüzün bazı taraflarındaki namaz ise öğle namazıdır. “Namazı kasten bırakanın ibadetleri kabul olmaz ve namaza başlayana kadar Allahü teâlânın himayesinden uzak kalır.” (Ebu Nuaym)

HAC/26 “Zira Biz vaktiyle İbrahim’e Beytullah’ın yerini belirlediğimiz zaman: “Sakın Bana hiç bir şeyi ortak koşma ve Ben’im Mabedimi tavaf ederken, kıyamda, rükûda veya secdede olarak ibadet edenler için tertemiz tut!”

HAC/35 “Onlar ki; yanlarında Allah anıldığında kalpleri saygı ile ürperir. Başlarına gelen dertlere sabrederler. Namazlarını hakkıyla ifa eder, Allah’ın kendilerine nasip ettiği nimetlerden, O’nun rızasında harcaşıp dururlar.”

HAC/41 "Onlar öyle mükemmel insanlardır ki şayet kendilerine dünyada hakimiyet nasip edersek namazlarını hakkıyla ifa eder, zekâtlarını verir, iyi ve meşru olanı yayar, kötülüğü önlerler. Bütün işlerin akıbeti elbette Allah'a aittir."

Bu ayet, özellikle iktidarı ellerinde bulunduran müminlerin yaşayışlarında intizam ve istikamet gerekliliğini ifade etmektedir. Namaz ve zekât görevlerinin hemen ardından iyiliği yayma, kötülükleri önleme görevine yer verilmesi, toplumun ahlâk ve nizamını koruyup geliştiren yöneticilerin üstün değerlerini ifade etmektedir.

ENBİYA/73 "Onları buyruklarımızla insanlara doğru yolu gösteren önderler yaptık. Kendilerine hayırlı işler işlemeyi, namaz kılmayı, zekât vermeyi vahyettik. Onlar yalnız Bize ibadet ederlerdi."

"Şüphesiz ki benim ümmetim, kıyamet gününde, abdest izlerinden dolayı yüzleri nurlu, elleri ve ayakları parlak olarak çağırılacaktır. Yüzünün nurunu artırmaya gücü yeten kimse bunu yapsın" (Riyazüs Salihin)

HAC/77-78 "Ey iman edenler! Rükû edin, secde edin, hasılı yalnız Rabbinize ibadet edin, hayırlar işleyin ki felaha eresiniz. Allah yolunda gereği gibi cihat edin. Sizi insanlar içinde bu emanete ehil bulup seçen O'dur. Din konusunda, size hiçbir zorluk da yükledi. Haydün öyleyse babanız İbrahim'in milletine ve yoluna! Bundan önce de, bu Kur'an'da da, size Müslüman adını veren

O'dur. Ta ki Resul size şahit olsun, siz de diğer insanlar nezdinde Hakkın şahitleri olasınız. Haydin namazı hakkıyla ifa edin, zekâtı verin ve Allah'a sımsıkı bağlanın! O sizin biricik Mevlanız, Efendinizdir. O, ne güzel Mevla ve ne güzel yardımcıdır!"

Cihat, düşmana karşı bütün gücünü harcamak demek olup üç kısımdır. Birincisi; açıkça kendisini belli etmiş düşman ile yapılan cihat. İkincisi; şeytan ile yapılan cihat. Üçüncüsü; Nefisle yapılan cihat. Buradaki emir bu üç kısmı da kapsamaktadır. Zira ayette mücahede tabiri kullanılmış olup mukatele (savaşmak) kavramından daha geneldir. Allah'ın elçisi yeryüzünde Hakkın şahididir. Rabbine olan muazzam iman ve güveni, adalet, takva, mükemmel ahlâk örneği olması, yaşayan bir Kur'an olması ile Allah'ın rızasının tecessüm (cisim haline gelmiş bir insan) etmiş şeklidir. Kendisinden sonra da müminler bu hususta onu örnek almalıdırlar. Müminlerin hallerine davranışlarına bakanlar, bunda Allah'ın varlığının delillerini, müminlerin de O'nun varlığına ve birliğine şahitliklerini okumalıdırlar. Hülasa Resulullah s.a.v. Cenabı Hakka en güzel şekilde, O'nun rızasına uygun kulluk nasıl yapılacaksa, işte onu göstermektedir. Ve yine, hakkıyla cihat yapmanın, dine uymanın ve Müslümanlığı yaşamının nasıl olacağını, nasıl ibadet edileceğini, Resulullah s.a.v. size bizzat gösterip öğretsin. Hakkın şahidi olarak, peşinden gidilecek bir örnek olsun. Siz de ona uymak suretiyle, bütün insanlar için, Hakkın örnek tutulacak birer şahitleri olasınız diye...

"Siz şu ayı güçlük çekmeden gördüğünüz gibi, Rabbinizi de açıkça göreceksiniz. Güneş doğmadan ve batmadan önceki namazları kaçırmamak elinizden geliyorsa, kesinlikle kaçırmayıp kılınız." (Riyazüs Salihin)

NUR/36-37 "O nura, Allah'ın yükseltilmesine ve içlerinde kutlu isminin zikredilmesine izin verdiği evlerde (mescitlerde) kavuşulur. Oralarda, sabah akşam O'nun şanını yücelterek tenzih eden öyle yiğitler vardır ki, ne ticaretler, ne alış-verişler onları Allah'ı zikretmekten, namazı hakkıyla ifa etmekten, zekâtı vermekten alıkoymaz. Onlar kalplerin ve gözlerin dehşetten halden hale döneceği, alt üst olacağı bir gündən endişe ederler."

Ayetteki "evler" mescitler olarak tefsir edilmekle beraber aynı zamanda "müminlerin evleri" diye de tefsir edilir. Hatta bazı müfessirler bu ikinci izahın ağır bastığı kanaatini taşırlar (Tefhimu'l-Kur'an). Zira İslamda ibadet yalnız mabetlerle ve ruhban sınıfı gibi sınırlı değildir, müminlere göre bütün yeryüzü bir mescit gibidir, toprak dahil, temiz olan her yerde namaz kılarak ibadetlerini yapabilirler...

"Ey İnsanlar! Evinizde namaz kılınız. Zira farz namaz dışındaki namazların en makbulü, insanın evinde kıldığı namazdır." (Riyazüs Salihin)

NUR/58 "Ey iman edenler! Ellerinizi altında bulunan köle ve hizmetçileriniz ile içinizden henüz bülüğa ermemiş çocuklarınız, odanıza girmek için şu üç vakitte

sizden izin istesinler: Sabah namazından önce, öğle vakti istirahat için elbiselerinizi çıkardığınız zaman ve bir de yatsı namazından sonra. İşte bu üç vakit, mahremiyet vakitlerinizdir. Ama bunların dışında izinsiz girmelerinde sizin için de, onlar için de bir mahzur yoktur. Çünkü sizin birbirinizin yanına girip çıkmanız kaçınılmazdır. İşte Allah size ayetlerini böylece açıklar. Gerçekten Allah, Alim ve Hakîmdir (her şeyi bilir, tam hüküm ve hikmet sahibidir).”

FURKAN/64-65-66 “Geceyi Rab’lerine secde ve kıyam ile, ibadetle geçirirler. “Ey Ulu Rabbimiz, derler, cehennem azabını bizden uzaklaştır. Zira onun azabı tahammülü zor, ömür tüketen bir derttir. Ne kötü bir varış yeri, ne fena bir yerleşim yeridir orası!”

ŞUARA/218-219-220 “Sen yolunda kaim olurken, namaza dururken de, O seni elbette görüyor. Secde edenler, ibadet edenler arasında dolaşmalarını da görüyor. Çünkü her şeyi hakkıyla işiten, hakkıyla bilen O’dur.”

NEML/3 “O müminler ki namazı hakkıyla ifa eder, zekâtı verir ve ahirete kesin olarak iman ederler.”

ANKEBUT/45 “Sana vahyedilen kitabı okuyup tebliğ et, namazı hakkıyla ifa et! Muhakkak ki namaz, insanı, ahlâk dışı davranışlardan, meşru olmayan işlerden uzak tutar. Allah’ı namazla anmak, elbette en büyük fazilettir. Allah bütün işlediklerinizi bilir.”

"Ezan ile kamet arasında yapılan dua reddedilmez."
(Riyazüs Salihin)

RUM/17 "Haydi siz akşama girerken, sabaha çıkarken Allah'ı takdis ve tenzih edin, namaz kılın."

RUM/18 "Göklerde ve yerde hamd, güzel övgü O'na mahsustur. İkinci vaktinde de, öğleye girerken de, O'nu takdis ve tenzih edin, namaz kılın!"

RUM/31-32 "Başka her şeyden geçerek O'na tam gönül verin, O'na karşı gelmekten sakının, namazı hakkıyla ifa edin. Ve asla dinlerini parça parça edip kendileri de öbek öbek olan o müşriklerden olmayın. Öyle ki her hizip, kendi yanındakiyle böbürlenmektedir."

LOKMAN/4-5 "Onlar namazı hakkıyla ifa ederler, zekâtı verirler, ahirete de tam olarak iman ederler. İşte onlardır Rab'lerinden bir hidayet üzere olanlar ve işte onlardır felah bulanlar."

SECDE/16 "Teheccüd namazı kılmak için yataklarından kalkar, cezalandırmasından endişe ederek, rahmetinden ümit içinde olarak Rab'lerine dua edip yalvarırlar ve kendilerine nasip ettiğimiz mallardan Allah yolunda harcarlar."

SECDE/17 "İşte onların dünyada yaptıkları makbul işlere mükâfat olarak gözlerini aydın edecek, gönüllerini

ferahlatacak hangi sürprizlerin, hangi nimetlerin saklandığını hiç kimse bilemez.”

Bu ayet, cennet nimetlerini pek güzel tavsif etmektedir, vasıflandırmaktadır. Hiç kimse kendisine saklanan nimetleri bilemez. Çünkü bu nimetler maddî gözlerden saklıdır, onları idrak edemezler. İbn Abbas'ın dediği gibi, bu dünyada, cennete dair bileceğimiz şeyler, sadece birtakım isimlerden ibarettir. Onların gerçek mahiyetleri dünyadakilere hiç benzemezler, tamamen farklıdır. Allah'ü Teâla bir hadisi kutsi de şöyle buyurmuştur: “Salih kullarıma öyle nimetler hazırladım ki: ne göz görmüş, ne kulak işitmiş, ne de beşerden birinin hatırından geçmiştir.”

FETİH/8-9 “Muhakkak ki: Biz, seni bir şahit, bir müjdeci ve uyarıcı olarak gönderdik ki, Allah'a ve Resulüne iman edesiniz, ona destek olup saygı gösteresiniz ve Allah'ı da sabah akşam tesbih ve tenzih edesiniz.”

AHZAB/33 “Hem vakarla evinizde durun da, daha önceki Cahiliye döneminde olduğu gibi süslenip dışarı çıkmayın, namazı hakkıyla ifa edin, zekâtınızı verin, hülâsa Allah'a ve Resulüne itaat edin. Ey Resulullahın şerefli hane halkı, ey Ehl-i beyt! Allah sizden her türlü keri giderip sizi tertemiz yapmak istiyor.”

Ayette geçen Ehl-i beyt, Resulullahın s.a.v. ev halkıdır. Yani ezvac-ı tahirat (eşleri), evlatları, damadı Hz. Ali ile torunları Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin r.a. dır.

FATİR/29 “Allah’ın kitabını okuyup ona uyanlar, namazı hakkıyla ifa edenler ve kendilerine nasip ettiğimiz imkânlardan, gizli ve aşikâr olarak hayır yolunda harca-yanlar, ziyan ihtimali olmayan bir ticaret umarlar.”

“Namaz, her hayrın, her iyiliğin anahtarıdır.”
(Taberani)

ŞURA/38 “Onlar öyle kimselerdir ki Rab’lerinin çağrısına kulak verip, namazı hakkıyla ifa ederler. İşlerini istişare ile yürütürler, kendilerine nasip ettiğimiz imkânlar-dan hayırlı işlerde sarf ederler.”

İstişare şunlardan dolayı gereklidir: 1.Eğer bir mesele iki veya daha fazla kişiyi ilgilendirdiği halde, o konuda bir kişi karar verirse, diğerlerine haksızlık edilmiş olur. 2.Müşterek işlerde bir kimse tek başına karar vermek istiyorsa bu, ya kendi çıkarını gözetmesinden, ya da kendisini öbür kişilerden üstün görmesinden ileri gelir. Her iki durum da geçerli olamaz. 3.Müşterek işler hakkında karar vermek büyük sorumluluktur. Ahirette hesap vereceğine inanan hiçbir kimse, bu yükü tek başına yüklenmemelidir. Resulullah s.a.v. ahabı ile istişare ettiği gibi, ondan sonra ahab da bunu yapmıştır. Mesele: halife seçimi, mürtedlerle savaş, şarap içenlere verilecek ceza, Irak arazisinin durumu gibi birçok konularda istişare yapmışlardır.

KAF/39-40 “O halde sen onların söylediklerine karşı sabret! Gerek güneşin doğuşundan, gerek batışından önce

Rabbine hamd ederek ibadet et. Geceleyin de, secdelerin peşinden de Ona ibadet et.”

Secdelerin peşinden yapılan tesbihattan maksat, namazdan sonra yapılan zikir ve tesbihat olabilir. Farzdan sonra kılınan sünnet namazlarında olabilir.

FATİR/18 “...Sen ancak Rab’lerini görmedikleri halde O’nu tazim eden ve namazlarını hakkıyla ifa edenleri uyarırsın (yani senin uyarman, peşin hükümlü inatçılara değil, ancak böyle yapmaya yatkın olanlara fayda verir). Kim günahlarından temizlenir, arınırsa kendi lehine olarak arınır. Hepinizin dönüşü Allah’adır.”

“Bi’l-gayb” hakkında başka muhtemel tefsirler de vardır:
1. İnsanlardan uzak, yalnız iken de Allah’ı tazim ederler.
2. Azabını görmedikleri halde, Rablerinin azabından korkarlar.

TUR/48-49 “Rabbinin hükmü yerine gelinceye kadar sabret. Çünkü sen Bizim himayemiz altındasın. Namaza kalktığında Rabbini hamd ile tenzih et. Geceleyin de, gecenin sonunda yıldızların batışının ardından da O’na ibadet edip tenzih et.”

Namaza kalktığında: “Subhaneke allahümme ve bi hamdike” demek, manası mümkün olduğu gibi, “Uykudan kalktığında” veya “herhangi bir meclisten, bir yerden kalktığında” manasına da gelebilir.

MÜCADELE/13 “...Artık namazı hakkıyla ifa edin, zekâtı verin, Allah’a ve Resulüne itaat edin. Allah bütün yaptıklarınızdan haberdardır.”

MEARİC/21-22-23 “Ama servet sahibi olunca da pinti kesilir. Ancak namazlarını devamlı kılanlar böyle değildir.”

Çünkü bir insanın namaz kılması onun Allah’a, Resulüne, ahirete inanıp davranışlarını ona göre düzenlediğini gösterir.

MEARİC/34-35 “Onlar namazlarını ihtimamla korurlar. İşte bunlar cennetlerde ikrama nail olacaklar.”

Ayette geçen “namazı korumak” demek, Namazı tam vaktinde eda etmek, namazın şartları olan maddî ve manevî temizliğe riayet etmek; farzlara, vaciplere, sünnetlere riayet ederek tadil-i erkânla, huşû ile namaz kılmak, demektir.

MÜZEMMİL/20 “Senin Rabbin, gecenin bazen üçte ikisine yakın bir kısmını, bazen yarısını, bazen üçte birini ibadetle geçirdiğini, senin yanında yer alan müminlerden bir cemaatin da böyle yaptığını elbette biliyor. Gece ve gündüzü yaratıp sürelerini ölçen Allah’tır. O sizin bu gece ibadetini gözetemeyeceğinizi bildiği için, lütuf ve merhametiyle size yeniden bakıp muaf tuttu. Artık Kur’an’dan kolayınıza gelen miktarı okuyun. Allah bilmektedir ki aranızda hastalananlar olacaktır. Kimileri Allah’ın lütfundan nasiplerini aramak için yol tepecek,

dünyanın çeşitli yerlerinde dolaşacaklardır. Bazıları Allah yolunda muharebe için sefere çıkacaklardır. Haydi artık Kur'an'dan, kolayınıza gelen miktarı okuyun. Namazı hakkıyla ifa edin, zekâtı verin ve bir de Allah'a güzel ödünç takdim edin. Unutmayın ki kendi iyiliğiniz için ahirete hazırlık olarak her ne gönderirseniz mutlaka onu Allah'ın nezdinde bulursunuz. Hem daha üstün ve daha hayırlı, mükâfatı kat kat artmış olarak! Allah'tan mağfiret dileyin. Muhakkak ki Allah gafurdur, rahîmdir (affı, merhamet ve ihsanı boldur).”

Bu ayet, surenin başındaki gece kıyamını (kalkışını) tekrar ele alıp, daha önce farz olan gece namazını, hafifletip sünnet yani nafîle ibadete dönüştürmektedir. Dolayısıyla bu ayetin, ilk hükmü neshettiği söylenir. Nesheden bu 20. ayetin Medine'de mi, Mekke'de mi nazil olduğu konusunda farklı görüşler varsa da, kuvvetli ihtimale göre Medine'de inmiştir. Savaşma izni ve zekât emri, bu ihtimalin karinelerindedir. Bu ayetin hepsi değilse de en azından bir iki cümlesi Medine'de inmiş olmalıdır. Hicretten az önce Mekke'de beş vakit namaz farz kılındıktan sonra, akşam ve yatsı namazları, gece ibadetinin bir parçası olarak kalmış ve teheccüd namazının vaciplik hükmü nafîleye çevrilmiştir.

İNSAN/25-26 “Sabah akşam Rabbinin adını zikret! Geceğin bir kısmında da O'na secde et, geceleyin uzun bir süre de O'na tesbih ve ibadet et.”

Kâfirlere karşı sabır ve sebat istenen yerlerin hemen yanı başında zikir ve ibadet emri yer alır. Demek bu kuvvetin kaynağı, bu işleri gerçekleştirmektir. Bu bölümde birinci cümle sabah, öğle ve ikindi namazlarına; ikinci cümle akşam ve yatsı namazlarına, üçüncü cümle ise teheccüd namazına işaret etmektedir.

HİCR/98-99 “Ama sen Rabbini hamd ile tenzih et ve secde edenlerden ol. Sana ölüm gelip çatıncaya kadar da Rabbine ibadet et.”

ALAK/19 “Hayır! Ona boyun eğme! Rabbine secde et, O’na yaklaş.”

MAUN/4--7 “Vay haline şöyle namaz kılanların: “Ki onlar namazlarından gafildirler (Kıldıkları namazın değerini bilmez, namaza gereken ihtimamı göstermezler). İbadetlerini gösteriş için yaparlar, zekât ve diğer yardımlarını esirger, vermezler.”

Namazdan gafil olmak: Ona gereken önemi vermemek, vaktinin geçip geçmediğine pek aldırılmamak, namazın manasından gaflet, dolayısıyla kıldığı namazların kendisi üzerinde güzel tesirler bulunmaması anlamlarına gelir. Namazda farkında olmadan zihnin başka düşüncelere dalması insanın elinde değildir. Bununla beraber, insan dikkatini toplamaya gayret etmelidir. Bu sure ahirette hesap vermeye inanmanın başlıca iki alameti olarak namazı gereğince yerine getirme ve toplumsal yardımlaşmayı gerçekleştirme üzerinde yoğunlaşmaktadır.

KEVSER/1-2-3 “Biz gerçekten sana verdik kevser. Sen de Rabbin için namaz kıl ve kurban kesiver. Doğrusu, seni kötüleyendir ebter!”

Kevser: Çok hayır demek olup risalet, Kur’an, şefaath makamı, ilim gibi hususları da kapsar. Kevser, ayrıca cennette Resulullah’a s.a.v. verilen bir havuz olup onun ümmeti oradan su içeceklerdir.

Kâfirler; Resulullahın s.a.v. maddî, özellikle manevî neslinin kesileceğini, adının sanının unutulacağını bekleyerek böyle söylemişlerdi. Ama her nesilden yüz milyonlarca tabii, başta Haremeyn-i Şerîfeyndeki mescitler olarak bütün dünyadaki milyonlarca mescitleri dolduran Müslüman cemaatler, bu surenin ifade ettiği ilahî bereketin pek çarpıcı bir örneğidir.

Ruh ve ceset ;

Şimdiye kadar insanı bir bütün olarak ele aldık, yani ceset ve ruh ayırımı yapmadık. İnsan ceset itibarıyla Cenabı Hakkın Kudret kalemiyle devamlı işlediği muhteşem bir makine, çok değerli bir robot gibidir. Onu diğer mahlukattan ayıran en büyük özelliği “Nefhayı İlahî” (İlahî üfleme) olan Ruhtur.

İnsanın iki yönü vardır, “ruh” ve “ceset”. Ruh insanın aslıdır, insan ancak Allah’ı anlayabilecek ve O’na kullukta bulunabilecek bir şekilde programlanmış, şuurlu bir ruh olarak yaratılmıştır. Kendisi için Cenabı Hakkın takdir ettiği, dünyadaki ömrü kadar imtihan maksadıyla, emaneten (kiracı gibi) bu ceset içinde bulunmaktadır

Ruh yani insan, cesetle bağlantılı olmadan yaşadığımız bu maddi alemde hiç bir şekilde asla istifade edemez. Ayrıca, bu dünyaya imtihan edilmek için gönderildiğinden dolayı cesedi olmazsa imtihan da olamazdı.

Şu maddi alemde istifade edebilmesi için, beş duyu ile her an Allah tarafından bulunduğu ceset aracında hapis olarak tutulmaktadır. Her istediği her talep ettiği, anında Allah tarafından hemen yaratıldığı için, bütün bu eylemleri kendisi yaptığını zannettiğinden, hapis olduğunun farkında değildir. Ancak, ölüm olayı başına geldiğinde, yerde hareketsiz duran cesedinden, ruhunun yukarıya doğru yükselişini gördüğü zaman bunu anlayacaktır.

SECDE/9 “Sonra ona en uygun şeklini verdi, ona ruhundan üfledi. Size kulaklar, gözler, gönüller verdi. Ne az şükrediyorsunuz!”

HİCR/29 “Bu itibarla, Ben onu düzenlediğim insan şekline koyduğum ve içine ruhumdan üflediğim zaman, derhal onun için secdeye kapanınız.”

Allah'ın isimlerinin insanda böyle tecelli etmesidir ki insanı arzda halife kılmış ve bütün mahlûkatın üzerine çıkarmıştır. Ruh, Cenabı Hakkın yarattığı başına da şuur taktığı ilahi bir kanundur. Bu emir ve kanuna da harici bir vücut, yani ceset giydirerek onu görünür hale getirmiştir. Ruh, başından şuuru alınmış olsaydı, kainatta Cenabı Hakkın yaratmış olduğu cari kanunları olan bi-

yoloji, fizik, kimya, yer çekimi v.s. kanunları gibi bir kanun olurdu.

Halk arasında yanlış bir tabir olarak insanın ruhu vardır denilmektedir, halbuki insanın mahiyetinin aslı ve esası ruhtur ve ceset onun kılıfıdır. Ruh bütün his ve duyguların efendisidir, ceset ruh ile varlığını devam ettirir ve ruha tabidir. Ruhsuz ceset olamaz, ama cesetsiz ruh olabilir, zaten ölüm anında olan da budur. Ruh bölünmez, parçalanmaz, eskimez, pörsümez, ölmez, dağılmaz, yaşlanmaz, Allah onu böyle yaratmıştır ve devam ettirmektedir, amma ceset ise sayılan vasıfların tam aksinedir.

İnsan ruhu ile insandır, ondaki bütün değerler ruhu ile ölçülür, kendisindeki bütün İlahi duygular ruhundur. Allah ruhu ölümsüz olarak yaratmıştır, dünya hayatındaki cesedi ruhun elbisesi gibidir veya ruhu şoför olarak düşünürsek cesette, camları renkli içi görünmeyen bir araba gibidir. Çünkü hiçbir kimse ne kendi ruhunu, ne de bir başkasının ruhunu göremez. İnsanın aslı ruhtur ve bu insan, dünyadaki aracı olan cesedine cebren ana rahminde iken Allah tarafından yerleştirilmiştir. İşte insan hapis olduğu bu cesette, her an aracın gerçek sahibi olan Allah'tan istek halindedir. Her an fiili bir dua halinde olan vücudumuzun ihtiyaçlarını, Allah'ta her an yaratmaktadır..

“Vücut senin atındır ve bu dünya o atın ahırıdır. Atın yemi binicinin yiyeceği olamaz.” Fihi Ma-fih

Ruhu, şoför olarak, cesedi de araç olarak düşünürsek, yakıtı biten aracımızı benzin istasyonuna götürdüğümüzde, yakıt hortumunu şoförün ağzına değil de, aracın yakıt deposuna koyuyoruz. Demek ki, ruhun gıdası ayrıdır, cesedin gıdası da ayrıdır. Çocukluğumuzdan beri duyduğumuz bir söz vardır, “Müzik ruhun gıdasıdır” diye. Belki tam yerine oturmasa bile, biraz gerçek payı vardır zannediyorum. Birincisi, demek ki evvelden beri insanlar ruhun ve cesedin beslenmesinde, maddi olarak yaratılana maddi gıdalar, manevi olarak yaratılana da, maddi olmayan duygusal bir beslenme şekli yakıştırmışlardı.

İkincisi de, Orta çağ Avrupası, birçok konuda yaya kalmasının yanında, bu konuda da yaya kalmıştır. O zamanlar Avrupa’da ruh hastalarını tedavi etmeyi bilmedikleri için, o gaddar ve zalim halleriyle, delilerin içine şeytan girmiş diyerek, meydanlarda diri, diri yakıyorlardı. Aynı dönemlerde, bizim şanlı ecdadımız ise, eski adıyla “Müsteşfane” denilen şifahanelerde, deli dediğimiz ruh hastalarını, su sesiyle, ney sesiyle, bir nevi müzik terapi yaparak tedavi ediliyorlardı, günümüzde bunlardan müze olarak hala vardır...

Bu konuda daha geniş malumat arzu edenler, araştırırlarsa bulacaklardır. Bir tanesi Edirne’de Yıldırım Beyazıt Külliyesinde, özel mimarisiyle müze şeklinde görülmektedir. Fakat burada dikkat etmemiz gereken önemli bir mesele vardır. Ruhu ve cesedi ayrı, ayrı şekillerde yaratan Yüce Rabbimiz, bizlere, iman eden mümin kullarına,

onların nasıl besleneceğini de bildirmiştir, bizler ruhun beslenmesini en doğru olarak, aşağıdaki ayete uygun olduğu inancındayız.

RAD/28 "İşte onlar iman edip gönülleri Allah'ı zikretmekle, O'nu anmakla huzur bulan kimselerdir. İyi bilin ki gönüller, kalpler, ancak Allah'ı anmakla huzur bulur."

Burada bahsedilen gönüller ve kalplerden maksat, elbette ki, maddi bir uzuvdan bahsedilmemektedir. Buradaki maksat, ruhların beslenerek huzur bulması manasındadır. Yani Rabbimiz her yarattığı mahlukuna kendi yaratılışlarına uygun bir gıda ve beslenme şekli de yaratmıştır.

İnsanın dünya imtihanı bitince ruh cesetten ayrılarak, yani insan ahiret alemindeki yolculuğuna devam edecek, cesedi ise dünyadaki maddelerden terkip edilerek yaratıldığı için, yine toprağa konularak geldiği yere gönderilecektir. İnsanlar kendi aralarında cesetlerindeki güzelliklerden değil de, ruhlarındaki güzelliklerinden dolayı değer kazanırlar ve ondan dolayı sever, ondan dolayı da nefret ederler. Karbon aynı madde olduğu halde, içinden hem elmas çıkmaktadır, hem de kömür çıkar, ikisinin değeri de ölçülemeyecek kadar farklıdır. Maddeleri aynı olduğu halde, elmasın değeri insandaki ruh gibidir, kömür ise ruhsuz insan gibidir, buradaki ruhsuz insan tabiri, ruhu yok demek değildir, ruhunu yaratılış gayesine uygun kullanmadığından böyle söylenir. Allah yarattığı insana kendi İlahlığının nasıl olduğunu bilsin diye, insa-

na da “Nefs, benlik, ene, ego” diye isimlendirdiğimiz bir takım duygular vermiştir. Bu duygular yalnız Cenabı Hakkın İlahlığına bir ölçü, bir kıyas olması bakımından verildiği halde, insan bunun mahiyetini kavrayamazsa, başına da en büyük belayı sarmış olur.

Bu duygudur ki insanı kibirli yapar, bu duygudur ki şeytanın secde etmesine mani olan şey, bu duygudur firavunun Allah’ı tanımamasına sebep. Eğer insan aklını ve vicdanını kullanarak bu benliğini, enesini susturup kendi ilah olduğu fikrini terk ederek, tek ilah olan Rab-bini bilirse, işte o zaman hem yeryüzünde Allah’ın halifesi ve temsilcisi hüviyetini, (Burada anlatılmak istenilen mana, haşa, padişah ve kralların vezir veya temsilcisi gibi olmayıp, ancak aşağıdaki ayetlerde belirtilen, Cenabı hakkın yeryüzünde Esmasının isimlerinin tecellilerine mazhar olması ve yine kainatta ki diğer mahlukat üzerindeki tecellilerini görerek hem Rabbini takdis ve tenzih etmesi, hem O’nun harika sanatlarının tellallığını yaparak, O’nun nazenin bir misafiri olma şerefini kazanmış olur.) (Doğrusunu ancak Rabbimiz bilebilir)

BAKARA/31-32-33 “Ve Âdem’e bütün isimleri öğretti. Müteakiben önce onları meleklere göstererek: “İddianızda tutarlı iseniz haydi Bana şunları isimleriyle bir bildirin bakalım!” dedi. “Sübhansın ya Rab! Senin bize bildirdiğinden başka ne bilebiliriz ki? Her şeyi hakkıyla bilen, her şeyi hikmetle yapan Sensin” dediler. Allah: “Âdem! Eşyanın isimlerini onlara sen bildir” dedi. O da isimleriyle onları bildirince Allah buyurdu: “Ben size

demedim mi ki göklerin ve yerin sırlarını Ben bilirim.”
Ve Ben sizin gizli açık yapmakta olduğunuz her şeyi de bilirim.”

Hem insan kendini gerek düşünce ve gerekse fiziki olarak ne kadar güçlü olduğunu düşünüp gururlansa, Allah ona gözle görülemeyecek kadar küçük bir mikrobu musallat ederek, onu içi boşalmış bir ağaç gibi devirdiğinde, ne kadar zayıf, ne kadar aciz ve fakir olduğunu anlar, tabii anlayabilirse. İnsandaki kalp iki çeşittir, birisi maddi olarak vücudumuza kan pompalayan en kıymetli organı olan kalbimiz, diğeri de en güzel duygularımızın ve vicdanımızın bulunduğu manevi kalbimizdir. Vicdan Rabbimizin insanlara bahşettiği en kıymetli bir pusuladır devamlı doğruları hatırlatan ve gösteren bir rehberdir.

Yine Rabbimizin bizlere bahşettiği aklımızla beraber vicdanımızın sözüne kulak verdiğimizde, kolay kolay hata yapmayız, fakat bunlara kulak tıkayarak nefis ve şeytanın fısıltılarına uyarsak, işte o zaman geleceğimiz adına zarara girmeye başlıyoruz demektir. Onun için Kur’an da en çok tekrar edilen uyarılar buna aittir. “Niye akıl etmiyorsunuz?, Niye düşünmüyorsunuz?” diyerek, çok Merhametli Rabbimiz bizleri devamlı uyarmaktadır.

Yüce Rabbimiz yarattığı en kıymetli mahluku olan insana, bu dünya hayatında kalbinin neyle tatmin olacağını da, merhameten bildirmiştir. Yoksa insanoğlu ne malla, mülkle, ne eş ve evlatla tatmin olması asla mümkün değildir. Cenabı Hakk insanı bu dünya hayatında çeşitli

şeylerle imtihan etmektedir, buna da hiçbir kimsenin itiraz etmeye hakkı yoktur ve olamaz. Olsa da kime edecektir ve nasıl edecektir. Onun için kendini insan olarak bilen ve aklını da kullanan bir kimse buradaki imtihanı kazanmanın yollarına bakacak ve sonunda da ebedi saadet yurduna gitmeye aday olacaktır.

ENBİYA/23 “O yaptıklarından sorumlu değildir. O’nu sorguya çekecek kimse yoktur, ama insanlar mutlaka sorgulanacaklardır.”

HİCR/92-93 “Rabbin hakkı için sorguya çekeceğiz onların hepsini! Yaptıkları işlerden sorumlu tutacağız onları.”

KİYAMET/36 “İnsan başıboş bırakılacağını mi sanır?”

ANKEBUT/2-3-4 “İnsanlar, imtihandan geçirilmeden, sadece “İman ettik” demeleriyle bırakılacaklarını mı sandılar? Andolsun ki, biz onlardan öncekileri de imtihandan geçirmişizdir. Elbette Allah, doğruları ortaya çıkarmak, yalancıları da mutlaka ortaya koyacaktır. Yoksa kötülükleri yapanlar bizden kaçabileceklerini mi sandılar? Ne kadar kötü (ve yanlış) hüküm veriyorlar!”

MÜMİNUN/115 “Bizim sizi boşuna yarattığımızı, Bizim huzurumuza dönüp hesap vermeyeceğinizi mi sandınız?”

Bütün canlıların yaratılış gayesi, Allah'ın kendilerine lütfettiği imkânları, hilkatine, yaratılışına uygun bir şekilde kullanmaktır. Arıya bal yaptırır, inek, koyun, keçi gibi hayvanlara süt veririr, etini derisini v.s kullandırır, tavuğa da yumurtasını ve etini gıda olarak kullandırması gibi...

İNSAN/29-MÜZEMMİL/19 "İşte bu, bir öğüttür, bir uyarıdır. Artık dileyen Rabbine varan yolu tutar."

ALA/16-17 "Fakat bilakis siz dünya hayatını ve zevklerini tercih ediyorsunuz. Halbuki ahiret mutluluğu daha üstün, daha hayırlı, hem de ebedidir."

İBRAHİM/2 "Kendilerini bekleyen o çetin azaptan ötürü vay o inkârcıların hallerine! Vay onlara ki, ahirete inanmalarına rağmen, bile bile dünyayı ahirete tercih ederler."

HİCR/3 "Bırak onları, yesin içsinler, zevklerine düşsünler, arzu ve emelleri kendilerini oyalaya dursun. Yakında bilecekler!"

Hız. Adem ve hız. Havva'nın yaratılması ve insanların çoğalması nasıl oldu?

NİSA/1 "Ey insanlar! Sizi bir tek kişiden yaratan ve ondan da eşini yaratıp o ikisinden birçok erkekler ve kadınlar türeten Rabbinize karşı gelmekten sakının. Adını anıp Kendisini vesile ederek birbirinizden dilekte bulunduğunuz Allah'a saygısızlık etmekten ve akrabalık

bağlarını koparmaktan sakınız. Allah sizin üzerinizde tam bir gözeticidir.”

Bütün insanlığın aynı baba ve annede birleşen bir tek aile oluşturduğunu, dolayısıyla insanların bu hukuka uygun davranmaları gerektiğini bildiren bu ilk ayet, surenin konuları için en mükemmel bir giriş durumundadır.

HUCURAT/13 “Ey insanlar! Biz sizi bir erkekle bir kadından yarattık. Birbirinizi tanıyıp sahip çıkmanız için milletlere, sülâlelere ayırdık. Şunu unutmayın ki Allah’ın nazarında en değerli, en üstün olanınız, takvada (Allah’ı sayıp haramlardan sakınmada) en ileri olandır. Muhakkak ki Allah her şeyi mükemmelen bilir, her şeyden hakkıyla haberdardır.”

Ey insanlar, haberiniz olsun ki biz sizi bir erkekle bir dişiden yarattık. Adem ile Havva'dan a.s. veya her birinizi bir ana ile bir babadan yarattık, yani bu yönden hepiniz eşitsiniz, birbirinize karşı övünmeye veya şu kavim, bu kavim diye aşağılamaya hakkınız yoktur. Bu sebeple bir insanlık kardeşliği vardır ki o bile öyle alay etmeye ve birbirinin etini yercesine gıybete mani olmak gerekir. Ve sizi milletler ve kabileler yaptık ki tanışasınız, yani soylarınız, atalarınızla iftihar için değil, birbirinizi soyu sopy ile tanıyarak ona göre yardımlaşmanız içindir.

ARAF/189 “O’dur ki sizi bir tek candan yarattı ve bundan da, gönlü kendisine ısınsın diye eşini inşa etti...”

ZÜMER/6 “O, sizi bir tek candan yarattı. Ayrıca ondan da eşini meydana getirdi...”

Allah Teala, insanlığın geleceği ile ilgili olduğu gibi, geçmişiyile ilgili olarak da bilgiler verir. Dolayısıyla Kur'an'ın bir tarih telakkisi vardır ve Kur'an, insanlık tarihini, günümüzde birçok çevrelerden farklı olarak, ilk Resul olan Hz. Adem’ den başlatır. Nebi ve Resuller, medeniyetlerin gerçek kurucusu oldukları için başlayan insanlık tarihi, Kur'an'ın anlatışına göre, ilkellikle değil medeniyetle, ilimle, bilgi ile başlar. Çünkü Allah Teala, yeryüzünde yetkili kılıp, halifesi olarak yarattığı ilk insan Hz. Adem’e önce "Esmâ" yı öğretti ve böylece onu meleklerden üstün bir hale getirdi. Sonra ondan eşini yarattı.

İSRA/70 “Gerçekten Biz Adem evlatlarını şerefli kıldık, karada ve denizde kendilerini taşıyacak vasıtalar nasip ettik, onlara helal ve hoş rızıklar verdik ve onları yarattığımız varlıkların çoğuna üstün kıldık.”

Bu ayetler, şunu hatırlatmak istiyor: “Canlı ve cansız bütün kainatı, güneşten, aydan, yıldızlardan, atmosfer küresinden, topraktan, sudan madenlerden, kuşlardan, balıklardan, koyunlardan, ineklerden, meyvelere, zerrelere kadar bütün kainatı insana hizmet ettiren, ne insanın kendisi, ne başka insanlar, ne cinler, ne başka varlık-

lar ve ne de kör tesadüflerdir. Belli ki rahmeti nihayetsiz Yaraticının rahmeti ve O'nun iradesi bunu dilemiştir. Şu halde insanı bu derece yücelten O' iken, nasıl olur da insan O'na değil de, başka acizlere kulluk edebilir, nihayetsiz aptallık edip kendi değerini düşürür.

Allah elbette binlerce Adem ve Havva yaratabilirdi. Nitekim, yüz binler çeşidi bulunan hayvanların, canlıların her bir türü için ayrı bir Adem ve Havva, bir ilk baba ve anne yaratmıştır. Burada da aynı metodu uygulayabilirdi. Fakat ilahi hikmet kararını bu yönde vermiş ve yalnız bir tek Adem ve Havva'yı yaratmıştır, bunun mutlaka pek çok hikmetleri vardır. Bir tanesi tevhit kavramı olabilir. Allah yeryüzünde kendine halife olarak seçtiği Adem oğlunu kendi birliğinin simgesini taşıyacak şekilde yaratmıştır. Bu simge, ilk insan olan Adem'in de bir olmasıdır. "Bir fiil ancak bir failden" meydana gelir kuralı gereğince, bir tek insan olan Hz. Adem'in varlığı onun yaratıcısı olan Allah'ın birliğinin de bir göstergesidir. (Allah'u a'lem)

Ayrıca aynı Adem ve Havva'dan gelmelerine rağmen, insanlık aleminde ırkçılığın bu kadar negatif etkilerini gördükten sonra, farklı Adem ve Havva'dan meydana gelmiş olması durumunda işin vahametini tasavvur etmek bile zordur. Demek ki, insanlık aleminde birliğini sağlamak için de, ilahi takdir onları tek aileden yaratmayı uygun görmüştür. (Doğrusunu Rabbimiz bilir)

İnsanlar Hz. Adem'le Hz. Havva'dan doğarak çoğalmışlardır. Havva anamız hep ikiz doğum yapıyordu. Bunlardan birisi erkek, diğeri de kızdı. Hz. Adem aynı anda doğan ikizleri, bir önce veya bir sonra doğan ikizlerle evlendiriyordu. (Tabii onun bu hareketi de muhakkak vahye tabidir, nitekim biraz çoğaldıktan sonra bu durumu kaldırmıştır) Habil'le beraber doğan kız çirkin, Kabil'le birlikte doğan kız ise güzeldi. Bu durumda Hz. Adem, Habil'in, Kabil'le beraber doğan kızla, Kabil'in de Habil'le beraber doğan kızla evlenmesini istedi. Fakat Kabil buna razı olmadı, kendisiyle doğan güzel kızı Habil'e vermek istemeyerek kendisi almak istedi.

Hz. Adem buna müsaade etmedi ve meseleyi Allah'a havale etti. Cenabı Haktan gelen emir üzerine her ikisinin de Allah'a birer kurban takdim etmelerini, hangisinin kurbanı kabul edilirse Kabil'in bacısının ona ait olacağını söyledi. Bunun üzerine Kabil bir demet buğday, Habil de bir koyunu kurban olarak takdim etti. Gökten inen bir ateş Habil'in kurbanını aldı, Kabil'inki olduğu yerde kaldı. Bu durumda Habil kızı almaya hak kazanmıştı. Fakat Kabil iyice çileden çıkmıştı. Bu hadise Kur'an'da şöyle anlatılmaktadır:

MAİDE/27-28-29 "Onlara Âdem'in iki oğlunun gerçek olan haberini oku: Onların her ikisi birer kurban takdim etmişlerdi de birininki kabul edilmiş, öbürününki kabul edilmemişti. Kurbanı kabul edilmeyen, kardeşine: "Seni öldüreceğim" dedi. O da: "Allah, ancak müttakilerden kabul buyurur, dedi. Yemin ederim ki, sen beni öldür-

mek için el kaldırırsan, ben seni öldürmek için sana el kaldırmam. Çünkü ben âlemlerin Rabbi olan Allah'tan korkarım." "Ben isterim ki sen, kendi günahınla beraber benim günahımı da yüklenesin de cehennemliklerden olasın. Zalimlerin cezası işte budur!"

MAİDE/30-31 "Bu sözler Kabil'in hırsını kamçıladı. Nefsi, kardeşini öldürmeyi ona kolay bir şey gösterdi. O da onu öldürüp ziyan edenlerden oldu. Derken Allah yeri eşen bir karga gönderdi ki kardeşinin cesedini nasıl örteceğini gösterebilir. Kabil: "Yazıklar olsun bana! Şu karga kadar bile olup da kardeşimin cesedini örtemedim!" dedi ve pişmanlığa düşenlerden oldu."

Ve maalesef yeryüzünde de ilk cinayet işlenmiş oldu. Esasında, her meselede olduğu gibi bunda da bir şeyin helal ya da haram olması Allah'ın emriyledir. O helal kılarsa helal olur, haram ederse de haram olur. Mülkün sahibi O olduğuna göre, bize iman etmek ve O'na uyumak düşer. Bu da imanın ve teslimiyetin bir gereğidir.

Hız. Adem ilk insan ve ilk Resuldür. Allah ona da bir din ve bir şeriat göndermiş ve öğretmişti. O da Allah'ın kendisine gösterdiği şekilde hareket ediyordu. Hız. Adem'in çocuklarının birbirleriyle evlenmelerinin dindeki yerine gelince; Hız. Adem'den Resulullah'a s.a.v. gelinceye kadar bütün Nebi ve Resuller hak dinini tebliğ etmişlerdir. Dinin temeli olan iman esasları hep aynı kalmıştır. Fakat şeriat dediğimiz, ibadet ve dünyaya ait işlerde Hız. Adem'den Resulullah'a s.a.v. kadar her devrin icaplarına,

insanların ihtiyaçlarına göre bazı hükümler değişerek gelmiştir. Cenabı Hak her devrin insanının yaşayışını ve menfaatini gözeterek her ümmete ayrı bir şeriat göndermiştir.

Bunu şöyle düşünebiliriz, bütün beşeriyeti bir tek insan olarak düşünürsek, insan çocukken önce ilkokula gider ve okuma yazma öğrenir, sonra birkaç basit derslerle bilgi sahibi olmaya başlar. Sonra ortaokul ve lise derken hem ders sayıları artar hem de ilmi konular ağırlaşır. Daha sonra niversite ve benzeri yksekokullarla devam eder, yine bitmez değişik branşlarda istediği tahsilini devamlı geliştirebilir, ilimle beraber insanın sosyal hayatı da ihtiyaçlarına göre devamlı gelişmiştir. Bu misale göre insan Hz. Adem döneminde ilkokul talebesiyse, şimdiki asrımızda bilgi birikimi sayesinde doktorasını hazırlayan prof. adayı gibidir.

HUCURAT/13 “Ey insanlar! Biz sizi bir erkekle bir kadından yarattık. Birbirinizi tanıyıp sahip çıkmanız için milletlere, sllelere ayırdık. şunu unutmayın ki Allah’ın nazarında en değerli, en üstün olanınız, takvada (Allah’ı sayıp haramlardan sakınmada) en ileri olandır. Muhakkak ki Allah her şeyi mükemmelen bilir, her şeyden hakkıyla haberdardır.”

Ayette bildirilen erkek ve dişiden murat, Hz. Adem ve Hz. Havva'dır. Bütün insanlar onların torunları durumundadır. Hz. Adem'in aynı zamanda ilk Resul olduğu da nazara alınır, bütün insanların Resul torunları ol-

duklarını söyleyebiliriz. Ayrıca, farklı milletlere ayrılmanın hikmeti, insanların birbirlerini tanımaları olarak nazara veriliyor. Gerçekten de her milletin kendine has bazı özellikleri vardır ve bu özelliklerden hareketle bir insanın hangi millete mensup olduğunu belirlemek mümkündür. Ordu içindeki karacı, havacı gibi değişik kısımlar nasıl kıyafetleriyle ayırt ediliyorsa, milletler de belli özellikleriyle birbirinden ayırt edilmektedirler. Ordu içindeki farklılık bir çatışma vesilesi olmadığı gibi, farklı milletlere mensup olma da çatışma vesilesi yapılmamalıdır. İnsana kıymet kazandıran mensup olduğu ırk ve renkler değerlidir, sahip olduğu faziletlerdir. Yoksa hemen her millette hem iyiler, hem de kötüler bulunmaktadır.

İnsanlar arasındaki renk farklılıkları:

İrklar Bir Renkliliktir! Kilimdeki farklı motifler, renkler ve desenler nasıl ona ayrı bir güzellik veriyorsa, insanlık kilimindeki ırklar da, farklı renkler ve desenlerdir. Yüce Allah, sanatında daima renkliliği esas almıştır. Mesela, renkler yedidir, fakat bunlardan binlerce değişik nüanslarda renkler elde edilebilir. Sesleri gösteren notalar da yedidir, yine bu yedi notadan dünyadaki müzik zenginliğini tarif etmek adeta imkansız gibidir. Tatlar da ha keza, farklarını anlatmak asla mümkün değildir...

İnsanlık âleminde farklı ırkların olması da ilahi kader programından gelen bir güzelliktir. Gök kuşağı tek renk olsaydı, herhalde şimdiki kadar güzel olamazdı. Farklı ırklar ve milletler de dünyamıza farklı güzellikler ka-

zandırmıştır. Hayvanlar alemine bir bakınız, aynı familyadan oldukları halde ne kadar çok renk ve çeşitlilik vardır, bu dünya Yüce Yaratıcının bir sanat galerisi olarak düşünölmelidir. Böyle olduğu içindir ki, bütün sanatçılar hangi konuda olursa olsun, bu muhteşem galeriden ilham alarak insanlara kendilerini beğendirecek nice eserler yapma gayretindedirler.

Aşağıdaki ayetin işari bir manası insanlık aleminde kendini göstermektedir. İnsanlar esas azalarda bir olmakla beraber, parmak çizgileri, ses, sima, renk gibi durumlarda farklı farklıdır. Kur'an şöyle bildirmektedir:

RUM/21-22-23 "O'nun varlığının ve kudretinin delillerinden biri: Sizi topraktan yaratmış olmasıdır. Sonra dünyaya yayılmış beşeriyet haline geldiniz. O'nun varlığının ve kudretinin delillerinden biri de: Kendilerine ısınmanız için, size içinizden eşler yaratması, birbirinize karşı sevgi ve şefkat var etmesidir. Elbette bunda, düşünen kimseler için ibretler vardır. O'nun varlığının ve kudretinin delillerinden biri de: Gökleri ve yeri yaratması, lisanlarınızın ve renklerinizin farklı olmasıdır. Elbette bunda bilen ve anlayan kimseler için nice ibretler vardır."

Irklar nereden geldi?

Mesela, bir otomobil fabrikası düşününüz, farklı modeller üretir ve bunlara farklı renkler verir. Sadece model ve renk farklılığından dolayı onlar için ayrı fabrikalar kurmazlar. Onun gibi, Allah'ü Teala'da Hz. Adem ve Hav-

va'yı bütün ırkları netice verecek özellikte yaratmış, zamanla da ırkları meydana getirmiştir. Aynı topraktan rengarenk çiçekleri yarattığını gördüğümüz ilahi kudrete, hiç yoktan yarattığı bir mahluku olan Adem ve Havva'dan zamanla farklı özelliklerle değişecek bir program koyamaz mı? Kaldı ki yaratılış her an yeniden olmaktadır, bu güne kadar böyle bir program koymamış olsaydı bile, Allah istediği zaman istediği renkte yeni, yeni insanlar yaratabilir.

Sonra, siz insanı bırakınız, hayvanat içinde olan bukalemuna bakınız, neyin üstünde gezinse çok kısa bir zaman içinde onun rengini alıyor, gözümüzün önünde cereyan eden bu muhteşem yaratılışı aklımıza getirmeyip, daha kolay bir iş olan "insanlar neden değişik renklere yaratılmış" demek bence çok basit kalmaktadır. Şunu diyebiliriz, insanların farklı renklere olmasının hikmeti nedir acaba? O zaman bilim adamlarının da birçok yerlerde belirttikleri gibi, Cenabı Hak Afrika'da yaşayan insanların derilerini daha koyu pigmentler ve güneşe daha dayanıklı bir yaratılışla onların o bölgelerde yaşamalarına uygun bir hale getirmiştir.

Sizde bilirsiniz beyaz tenli bir insan yaz güneşinde biraz çıplak kalsa ıstakoz gibi kıpkırmızı olur, ölümcül dertlere bile düşebilir. Aynen bunun gibi eskimoları bir düşünün gözlerinin çekik olmasındaki hikmeti, çok fazla beyaz ışığa maruz kaldıklarından gözleri kısık bir şekilde fazla ışığa maruz kalmaması için öyle yaratılmıştır. Karlı ülkelerde yaşayanlar bilir, ben şahsen doğuda çok bu-

lundum, her taraf bembeyaz karla kaplı olduğu zaman, siz güneş gözlüğü olmadan dışarıda gezmeniz adeta imkansızdır, gözlerinizi devamlı kısık tutarsınız.

Güneşten çok daha şiddetlidir, hatta oralarda yaşayan evvelki insanlar güneş gözlüğü yokken gözlerinin etrafını isle veya siyah boyayla boyarlardı ki, gözüne gelen ışığı kırsın diye. Aynı şekilde güney yarı kürede yaşayan hemen, hemen bütün milletler erkek, kadın gözlerine sürme çekmeleri de bu yüzdendir, gözün sağlığını korumak içindir. Aborjin ve Afrika yerlilerini düşünün. Onun için Yüce Yaratıcı her şeyi en mükemmel bir şekilde, nerede yaşayacaklarsa o ortama göre dizayn edip yaratmaktadır.

Hele, yaratıklar içinde biri var ki, o başlı başına bir mucizedir. Tabiki insandan bahsediyoruz, o düşünür, hayal eder, araştırır, anlar, sever, acır, nefret eder... Binlerce kabiliyetle donatılmıştır. Daha da önemlisi kendi varlığının şuurundadır. Kâinat onun idrakiyle ışıklanır, bu muhteşem canlının ruh, kalp, akıl ve hayal gibi manevî cihazları bir yana, maddî yapısı da bir sanat şaheseridir. Gözün en güzeli, elin en kullanışlısı, saçın en lâtifi, dilin en tatlısı, endamın en mevzunu, boyun en mutedili, uzatmaya ne hacet, her şeyin en iyisi ona verilmiştir sanki....

Tıp ilmiyle anlaşıldı ki, vücudunun dışı gibi, içi de harikalar harikası. Tonlarca kan pompalayan kalbi, yemekleri kolayca sindiren midesi, kan temizleme makinesi olan

akciğerleri, kilometrelerce uzunluktaki damarları, daha bilmem nesi ve nesiyle gerçek bir şaheser. Heykel, heykeltıraşını gösterebilirsin de, tıp ilmiyle mükemmelliği anlaşılan insan vücudu ustasını tanıtmaz, mümkün mü? Misalleri daha çoğaltabiliriz, amma "arif olana bu kadar işaret kâfidir" deyip, kısa kesiyoruz. Bî'iznillah yine küçük bir giriş yapalım İnşaAllah.

Muhteşem kainat ve mahlukat;

Bizler dünyaya gözümüzü açtığımız andan itibaren, şu muhteşem bir sanat galerisi gibi olan semaya ve dünyamıza baktığımızda, gördüğümüz harikulade şeyleri inceleyip anlayınca, insanın Cenabı Hakka olan imanı daha çok artmaktadır. Mahlukat içinde şuurlu olarak yaratılan tek mahluk (cinler hariç) yalnız insandır, insan "Nefhayi İlahi" dediğimiz İlahi üfleme ile yeryüzünde Halife olma şerefiyle şereflendirilip, Esmâül Hüsna tecellilerine mazhar kılınmıştır.

Böyle çok şerefli kılınan bir insan dahi bir küçücük bu-kalemun gibi bulunduğu ortama göre renk değiştirememesi bile, mahlukata verilemeyecek bir harekettir. İnsan kendi vücudunda olan işlerden bi haberdir, bizim kalbimizin ve diğer organlarımızın çalışmasında en ufak bir müdahalemiz yoktur ve olamazda, hiç kimse "ehh biraz ciğerlerimi çalıştırırım veya kalbim çok yoruldu biraz istirahat etsin birazdan düğmesine basar çalıştırırım" mı diyoruz?

Yediğimiz gıdalar mideye gittikten sonra, onların öğütülerek değişik mineral ve vitaminlerin nerelere dağılacığına biz mi karar veriyoruz? En akıllı insan dediğimiz mahlukta bu böyle olursa, diğer akıl ve şuuru olmayan mahlukata biz nasıl diyebiliriz ki, "ne akıllı hayvan bak hangi rengin üstüne gelirse o renge bürünüyor" Acaba hangi üniversite mezunu ki, bu kadar renk bilgisi var, aynı zamanda vücudunda dünyada bulunan bütün renklerin nüanslarıyla beraber anında derisine kadar gelip renk değiştiren hücreleri var. Böyle bir safsatayı kabul edebilecek bir insan olabilir mi?

Sonra yalnız bu mu, hayır bal arısı da aynıdır, mahlukat içinde öyle muhteşem şeyler olmaktadır ki, insanın hayran olmaması mümkün değildir. En basiti bir ineğin ot yiyerek süt yapmasını siz hangi teknolojiyle yapabilirsiniz, öyle bir makine varmı, bir taraftan ot atalım, öteki taraftan süt çıksın, eğer insanlar yapabilselerdi şimdiye kadar hiç dururlar mıydı? Ayrıca, inekte çok akıllı olduğu için bunu yapabiliyor diyen varsa, o zaman bizde ona, "inek kadar bile aklın yokmuş" mu diyeceğiz?

Öyleyse iki şık vardır, ya kainatta olan bu muhteşem olayları, her şeyi her an yaratmakta olan Yüce Yaratıcıya vereceksiniz veya akıldan istifa edip, mahlukat üzerinde gördüğümüz bütün harikulade bu muhteşem işleri her mahluka külli bir akıl verilmesi ve aynı zamanda yeryüzünde yaşanacak bir vasatın, ortamın oluşması içinde aynı mahlukların bütün havaya, güneş sistemine de sözleri geçip güçleri yetmesi gereklidir. Şimdi akıllı diyebi-

leceğimiz her hangi bir insan hangi şıkkı kabul eder acaba?

Bu kâinatın yaratılmasındaki en önemli hikmet, Allah'ü Teâlâ'nın kendi manevî cemâl ve kemâlini, yâni kudretinin harikalarını, zenginliğinin genişliğini, ihsanının meyvelerini, şefkat ve merhametinin tecellilerini kainattaki varlık aynalarında bizzat görmek istemesidir.

Evet... "Nihayet kemâlde bir Cemâl ve nihayet cemâlde bir Kemâl, elbette kendini görmek ve göstermek, teşhir etmek istemesi en esaslı bir kaidedir." hakikatince Cenabı Hak sonsuz cemâl ve kemâlini mevcudat aynalarında bizzat seyretmek, sonsuz sıfatlarını ve Esmâ-i Hüsnâ'sını tecelli ettirmek istemiş ve bu âlemi yaratmayı irade buyurmuştur.

Kur'an'ı Kerim'in tabiriyle insan..

TİN/4-5-6 "Biz insanı en mükemmel surette yarattık, sonra da onu en aşağı derekeye düşürdük. Ancak iman edip güzel ve makbul işler yapanlar müstesnadır."

İnsan, Ahsen-i Takvim (en güzel kıvam) suretinde ve kainatın halifesi olarak yaratılmıştır... Fıtratında yaratılan genişlik ve donanım sayesinde Allah'a muhatap bir varlıktır. Yani insan her bir maddi ve manevi aza ve duyguları ile Allah'ın bütün isim ve sıfatlarını tanıyıp bilecek bir mahiyete sahiptir. Bu noktadan bakıldığında insan, kainat kadar geniş ve donanımlıdır. Her bir azası, organları ve latifesi, duyguları ayrı bir aleme açılan birer pencere hükmündedir. Mesela, göz penceresi ile insan, renkler alemini seyrederek. Kulak penceresi sayesinde ses-

ler alemi dinler. Burun sayesinde kokular alemi fark eder. Dokunma hissi ile maddi alemi hisseder. Dildeki tatma duygusu ile tatlar alemine açılır ve hakeza. Daha bunun gibi binlerce duygu ve his sayesinde insan bütün kainatı ve içindeki gizli alemleri bilir, anlar, tefekkür eder ve o alemlere Cenabı Hakkın nazlı bir misafiri olur.

İşte insana bu geniş fitrat ve mahiyetiyle birlikte, Allah'ın bütün isim ve sıfatlarını anlayıp, idrak edecek bir nazar, görüş açısı lütfedilmiştir. Bu geniş mahiyetinden ve külli nazarından dolayı insan, Allah'a hakiki bir kul, O'na muhatap bir mahluktur, diğer mahlukatlarda bu genişlik ve donanım yoktur. İnsan yukarıda ifade edilen özellikleriyle ancak iman ve ibadet ile gerçek manasına ulaşır. Ve o cami ve külli nazar, genel bakış açısı ancak iman sayesinde elde edebilir. Yoksa insan, iman ve ibadeti terk etse, mahlukat içinde en zavallı, en aciz, en hakir en değersiz bir duruma düşecektir.

Allah insana, kainata halife olacak mahiyeti verdiği gibi, kainatın en zelil ve en adi konumuna düşecek mahiyeti de vermiştir. Tercihi ise insana bırakmıştır. Ya iman ve ibadet ile kainata halife, nazlı bir misafir ol, ya da inkar ve isyan ile mahlukatın en zelil, en aşağılık ve hakiri ol, tercih insanındır. İnsan, mahlukat içinde nihayetsiz terakki ile tedenni arasında, yani en yüksek makam ile en alçak derece arasında serbest ve muhayyer bırakılmış olan tek mahluktur.

ŞEMS/8-9-10 "Ona hem kötülüğü, hem de ondan sakınma yolunu ilham edene yemin olsun ki: Nefsini maddî ve manevî kirlilerden arındıran felaha erer. Onu günahlarla örten ise ziyana uğrar."

BELED/8-9-10 "Biz ona görmesi için gözler, gönlüne tercüman olacak bir dil ve dudaklar, vermedik mi? Ona hayır ve şer yollarını göstermedik mi?"

İNSAN/2-3 "Biz insanı katışık bir meniden yarattık. Onu denemek istiyoruz; bu sebeple de kendisini işiten ve gören bir varlık yaptık. Ona yolu da gösterdik: artık ister şükreder, ister nankör ve kâfir olur."

Özet olarak insan, iman olursa, kainata bir halife, Allah'a aziz bir kul, Resulullah'a s.a.v. şerefli bir ümmet, insanlığa da faydalı bir dosttur. Fakat İman olmazsa, konuşan bir hayvan, zelil, alçak, nankör, zalim ve değersiz bir mahluktur.

"Ey kendini insan bilen insan! Kendini oku. Yoksa hayvan, camit, cansız, duygusuz hükmünde bir insan olmak ihtimali var."

Hakiki insan ancak iman ve ibadet ile olunabilir. Bu hükme binaen iman ve ibadeti terk eden birisi, hakiki ve kamil manada insan olamıyor demektir. Bu kıstaslarla bakacak olursak insanların ekseriyeti iman ve ibadeti terk ettiği için, hakiki ve kamil manada insan değildir. Zira Allah hakiki insan olmanın ancak iman ve ibadet ile

olacağını birçok ayetlerinde bildirmiştir, bunlardan birkaç tanesi şöyledir:

DUHAN/38-39-40 “Biz gökleri, yeri ve ikisinin arasındaki varlıkları eğlenmek için yaratmadık! Evet, onları hak ve hikmetle, ciddî maksat ve gayelerle yarattık, ama onların çoğu bunu anlamazlar. Muhakkak ki bütün hesapların görüleceği o karar günü, hepsinin buluşacağı gündür.”

Peki, ibadet ve kulluk ne demektir?

Kul kelimesinin aslı Arapça “abd” kökünden gelmektedir, manası: Köle olmak, hizmetine girmek, boyun eğmek, samimiyetle bağlanmak demektir. İnsan yalnız Yaratıcıya köle olmalı, O’na boyun eğmeli ve samimiyetle O’na bağlanmalıdır, kısacası insan Allah’tan başkasına kulluk etmemelidir. Bilinçli ve şuurlu bir kulluk ise ancak Kur’anı okuyup anlayarak ve onu hayatına tatbik ederek yaşayan Resulullah s.a.v. gibi yaşayarak, hayata geçirmekle mümkündür. Kulluk şuuruna erebilmek için Müslümanın öncelikle kendisine şu soruları sorması ve yaşayarak cevabını vermesi gerekmektedir. Allah beni niçin yarattı? Nereden gelip nereye gidiyorum? Benim ibadetlerime Allah’ın ihtiyacı mı var? Ahiret hayatı, cennet ve cehennem benim için neyi ifade etmektedir gibi daha birçok sorular...?

Yüceler Yücesi olan Rabbimiz bizi niçin yarattığını, daha önce de birkaç defa belirttiğimiz gibi, Kur'an da birçok ayetle ifade buyurmaktadır.

MÜLK/1-2 "Hakimiyet elinde bulunan o yüce Allah mu-kaddestir, hayrı ve bereketi sınırsızdır ve O her şeye kadirdir. O, hanginizin daha güzel amel yapacağını sı-namak için ölümü ve hayatı yaratandır. O mutlak güç sahibidir, çok bağışlayandır."

Yaratılışımızın tek sebebi sadece ve sadece Allah'a kul-luk etmektir, peki, nasıl bir kulluk istenmektedir, sadece farz ibadetleri yerine getirmek kulluk için yeterli midir? Kulluğun bilincinde olmak için ne yapılması gerekmek-tedir? Kur'an'da emredilenleri yapmak, yasaklanan şey-lerden kaçınmak ve amelî işlerde Resulullahı s.a.v. şuurlu bir şekilde taklit etmek gerekmektedir. Zira Kur'an'ın hükümleri Resulullahın s.a.v. tarafından uygulandığı için azami derecede sünnete uymak mecburiyeti vardır. Farz ibadetler denilince akla ilk gelen namazdır. Nama-zın önemi üzerinde Kur'an ve sünnette çok durulmakta-dır. Hatta diğer ibadetlerin makbul olması için namaz bir barajdır denilebilir, bu baraj aşıldıktan sonra diğer ibadetler değer kazanmaktadır.

Ayetlerde yaratılış gayesi olarak zikredilen "kulluk" öyle şerefli bir mertebedir ki, onun bu yüce mevki keli-meî şahadette de görülmektedir. Nitekim orada Resulul-lahın s.a.v. önce "kul" sonra "resul" olduğu ifade edil-mektedir. Bu da kulluğun daha öncelikli risaletin ise kulluğun sınırları dâhilinde olduğunu göstermektedir.

Resulullah s.a.s. kendisine aşırı tazim ve hürmet gösteren kimselere: “Siz beni, hakkım olan derecenin üzerine yükseltmeyiniz! Çünkü Yüce Allah beni resul edinmeden önce kul edinmişti.” ikazında bulunarak kulluğun kıymetini bildirmiştir. (Heysemi, IX, 21)

FURKAN/77 “De ki: “Duanız (kulluğunuz ve yalvarmanız) olmazsa Rabbim size ne diye değer versin ki? Ama siz, ey inkârcılar! Size bildirdiklerimi yalan saydınız, artık bu günahtan yakanızı kurtaramayacaksınız.”

ANKEBUT/17 “Siz Allah’ı bırakıp birtakım putlara kulluk ediyor, asılsız sözler uyduruyorsunuz. Bilmelisiniz ki, Allah’ı bırakıp da kulluk yaptıklarınız, size rızık veremezler. O halde rızık Allah katında arayın. O’na kulluk edin ve O’na şükredin. Hepiniz O’na döndürüleceksiniz.”

Ubudiyet yani kulluk, Kur’an da ihlâs ile ifade edilmektedir, şöyle ki:

ZÜMER/2-3 “Biz sana kitabı gerçeğin ta kendisi olarak indirdik. O halde sen de yalnız Allah’a ibadet et! İyi bilin ki halis din, yani bütün gönlüyle candan itaat, yalnız Allah’a yapılır. Allah’tan başka birtakım hamiler edinecek: “Biz onlara sırf bizi Allah’a yaklaştırsınlar diye ibadet ediyoruz” diyenlere gelince, elbette Allah, onların hakkında ihtilaf ettikleri hususlarda aralarında hüküm-

nü verecektir. Allah yalancılığı, nankörlük ve kâfirliği huy edinenleri hidayet etmez, emellerine kavuşturmaz.”

İhlas: Samimiyet demektir. Kulluğun bilincinde olmak samimiyeti gerektirir. Allah’a Resulüne ve bütün yaratılanlara karşı samimi olmak gereklidir. Bunları yaparken kalben inanarak desteklenmesi zorunludur, kalbin desteklemediği işler görünüşte iyi gibi de olsa münafıklık alâmetidir. İhlâs aynı zamanda ilkeli, prensipli olmaktır, Yararıya kulluktan taviz vermemektir.

Bu mealde Resulullah s.a.v. şöyle buyurmuştur: “Din nasihattir, samimiyettir. Kime karşı (samimiyettir) Ey Allah’ın Resulü diye sorulduğunda: Resulullah s.a.v. Allah’a, Kitabına, Resulüne, Müslümanların yöneticilerine ve bütün Müslümanlara diye cevap verir.” (Müslim, İman 95)

Kulluk bilincinin zirvesi ise, “İhsan” mertebesidir. İman ve İslâm’ı anlatan Cibril a.s. Hadisinde İhsan’ın, Allah’ı görüyormuşçasına kulluk etmek olduğu şöyle anlatılır:

“... İhsan: Sanki Allah’ı gözlerinle görüyormuşsun gibi O’na kulluk etmendir. Sen O’nu görmüyorsan da O’ seni görüyor ya...” (Müslim, İman 1)

NAHL/90 “Allah başkalarına adaleti, hatta adaletten de fazla olarak ihsanı, en güzel davranışı ve muhtaç oldukları şeyleri yakınlarına vermeyi emreder. Hayasızlığı, çir-

kin işleri, zulüm ve tecavüzü yasaklar. Düşünüp tutasınız diye size öğüt verir.”

Bu ayet, iyiliğin ve fenalığın çeşitli derecelerini göstererek sağlıklı bir toplumun başlıca dayanaklarını zihinlere yerleştirmektedir. Dolayısıyla Cuma namazında hutbenin sonunda okunup bu esasların hatırlatılması pek isabetlidir.

MAİDE/8 “Ey iman edenler! Haktan yana olup var gücünüzle ve bütün işlerinizde adaleti gerçekleştirin ve adalet numunesi şahitler olun. Bir topluluğa karşı, içinde beslediğiniz kin ve öfke, sizi adaletsizliğe sürüklemesin. Âdil davranın, takvaya en uygun hareket budur. Allah’a karşı gelmekten sakının. Çünkü Allah yaptığınız her şeyden haberdardır.”

İhsan aynı zamanda salih amellerin bütünüdür. Buna “Muhsin” denilir ki; ilgili ayette şöyle açıklanmaktadır:

BAKARA/112 “...Kim halis olarak kendisini Allah’a teslim edip güzel davranışlarda bulunursa Rabbinin nezdinde onun mükafatı olacaktır. Onlar ne korkuya maruz kalacak ve ne de üzüntü duyacaklardır.”

YASİN/60-61 “Ey Adem oğulları! Size şeytana kulluk etmeyin, çünkü o sizin apaçık bir düşmanınızdır, Bana kulluk edin doğru yol budur demedim mi?”

Allah yarattığı insanlara kulluk etme konusundaki gerçeği anlamaları için, merhameten bu şekilde buyurarak açıklamaktadır.

Fatiha suresi:

Kur'an'ı Kerîm'in feyizli ve bereketli bir özeti ve İslâm ibadetinin esasıdır. Kur'an'ı Kerîm'in ana gayeleri şunlardır.

1. Tevhit, yani Allah'ın tek ilah olduğu.
2. Nübüvvet, Risalet.
3. Ahirethayatı.
4. İbadet ve adaleti de kapsayarak istikamet, Fatiha suresi bu esaslara açıkça delâlet eder.

FATİHA/1---4 "Bütün hamdler, övgüler âlemlerin Rabbi Allah'adır. O Rahmandır, Rahîmdir. Din gününün, hesap gününün tek hâkimidir."

Rabbül-âlemin sıfatı Kur'an mesajının evrenselliğini, Rahman ve Rahîm sıfatları, Allah'ın kâinatı kaplayan geniş rahmetini ilan eder.

Surenin başında "Bütün övgüler Allah'ındır " şeklinde kapsamlı bir hüküm verildiğinden, âdetâ "Niçin?" diye soran aklı tatmin için, dolayısıyla bir gerekçe teşkil eden bazı ilahî sıfatlar hatırlatılmaktadır. Övgüler Onundur: Çünkü Rabbül-alemindir bütün varlıkları yaratıp büyüten, varlıklarını devam ettirendir. Çünkü Rahmandır, Rahîmdir: Bu mükemmel kâinatı merhametiyle şenlendiren, güneşleri, ayları, top yekün kâinatı bitkilere ve

hayvanlara hizmet ettiren, cansız ve canlısı ile bütün varlıkları da insana hizmet ettiren O'dur ve çünkü hayat sadece dünya hayatından ibaret değildir. Burada ağır bir imtihan ile Allah'ın halifesi, yeryüzündeki vekili olarak geçici bir süre için görevlendirilen insanın, asıl hayatı ebedî ahiret hayatındadır. İşte Allah ahiretin de tek hükümdarıdır.

FATİHA/5 “(Haydi öyleyse deyiniz): “Yalnız Sana ibadet eder, yalnız senden medet umarız.”

Evreni dikkatle inceleyen her akıl sahibi, böylece akli delillerle Rabbine ulaşacağından, surenin başından 4. ayete kadar Allah'tan “O” diye bahsederken, bu tefekkürü sonucunda artık âdeta O'nu görüyor hale gelip “Sen” diye hitap etme makamına yükselir: “İbadetim, kulluğum, sevgim yalnız Sanadır Rabbim! der. Diğer taraftan, Allah müminleri toplum halinde, daha doğrusu topluluk halinde huzurunda görmek istediğinden, dünyadaki bütün müminlerle birlikte ibadetini O'na takdim eder ve yalnızca Rabbinden medet ve yardım beklediğini ifade eder...

Tarih ve coğrafyasıyla bütün bir insanlığı, hatta bütün âlemleri, dünya ve ahireti, ezelden ebede varlığın tamamını kucaklayan bu kutlu Fatiha, bu sureyi yücelerden indiren Zatın, bütün âlemleri her tarafıyla aynı anda gören Rabbü'l-âlemin olduğunun önemli bir delilidir. 5. ayet ile kul, Rabbi ile adeta bir anlaşma yapmaktadır. Allah'a ibadet ve teslimiyet gösteren insana, adeta dün-

yada yardım ve hidayeti, ahirette ise cenneti vermeyi vadeder...

FATİHA/6-7 "Bizi doğru yola, Sana doğru varan yola ilet. Nimet ve lütfuna mazhar ettiklerinin yoluna ilet. Gazaba uğrayanların ve sapkınlarınkine değil."

Son ayet doğru yolun somut, gerçekleşmiş şeklini gösterir, mümini geniş düz caddede ilerleyen Resül ve Nebilerin nuranî kafilesinin peşine yerleştirir. Örnek ihtiyacını tatmin eder. Fatıha suresinin okunması tamamlandıca "öyle olsun, kabul eyle!" manasına gelen "âmin" denilmesi sünnettir.

BAKARA/21 "Ey insanlar! Hem Sizi hem de sizden önceki insanları yaratan Rabbinize ibadet ediniz. Böyle yapmakla her türlü zarardan korunmayı ümit edebilirsiniz."

Ayetin son kısmındaki ümidi ifade eden kelime "lealle" olup Arapçada "terecci" yani ümit ifade eden başlıca edatlardan biridir. Allah Tealanın sözünde "terecci" ilk bakışta tereddüde yol açabilir. Hâşâ, sanki O'nun neticeleri kesin olarak bilmediği zannını uyandırabilir. Fakat bu çok yüzeysel bir anlayıştır. Doğrusu şudur: 1.Birçok durumda terecciyi muhataplar bakımından anlamak gerekir. 2.Tereccî üslûbu, hem Allah hem de kul yönünden en makbul olan tutumdur. Zira kulluk tavrı, ümit ve korku arasında olup akıbetten emin olmamayı gerektirir. Öte yandan bu üslupla, Allah ilahî iradeyi hiçbir şeyin

sınırlandırmayacağını bildirmek ister. Kul: “Ben Rabbinin şu emrini yaptım, O’ da benim için şunu yapar” manasında kesin olarak bir şey diyemez.

ENAM/102 “Rabbiniz Allah, işte bu vasıflara sahip olan Yüce Zattır. O’ndan başka ilah yoktur. Her şeyi yaratan O’dur. O halde yalnız O’na ibadet edin. Her şeyin yönetimi O’nun elindedir.”

YUNUS/3 “Sizin Rabbiniz gökleri ve yeri altı günde yaratan, sonra da Arşı üzerinde hükümrân olan, her işi yerli yerince çekip çeviren Allah’tır. Kendisinden izin çıkmadıkça, O’nun katında hiçbir şefaathçi iş bitiremez. İşte Rabbiniz, bu vasıflara sahip olan Allah’tır. Öyleyse O’nu bir tanıyarak, yalnız O’na ibadet ediniz. Hala gerçekleri düşünmeyecek misiniz?”

Yaratıcı, yaratıcılığını açıklıyor ve yaratıcı olması sebebiyle yalnız kendisine kulluk edilmesini istiyor. Daha birçok ayette Allah yaratıcılığını açıklamakta ve arkasından bizlere yapmamız gerekeni buyurmaktadır.

HUD/123 “Bununla beraber, göklerin ve yerin gaybını (sırrını) bilmek Allah’a mahsustur. Bütün işler hükmetmesi için O’na döndürülür. Öyleyse sen yalnız O’na ibadet et, yalnız O’na dayan, O’na güven. Rabbin yaptıklarından asla habersiz değildir.”

NAHL/52 “Göklerde ne var, yerde ne varsa hep O’nundur. İtaat daima O’na dır. Öyle iken Allah’tan başkasından mı korkuyorsunuz?”

Allah Resulü s.a.v. hayatın her alanında olduğu gibi bizler için, "ibadet ve kulluk hayatında" da en güzel bir örnektir. Onun Allah'a kul oluşunu en kâmil manada anlayabilmek için hayatının bazı kesitlerine bakmamız yeterlidir. Zira kulluk, her yönüyle hayatı kuşatan, kapsamlı bir mana dokusunu barındırmaktadır. Bunu anlayabilmek için, önce onun kulluk ve ibadet konusundaki örnek yaşantısını, zikir ve ibadet hayatını, dünya hayatına bakışını, Allah korkusu gibi hususları tahlil etmek suretiyle, okuyup öğrenmekle ancak mümkün olabilir.

AHZAB/21 "Hakikaten, Allah'ın Resulünde sizler için, Allah'a ve ahiret gününe kavuşmayı bekleyenler ve Allah'ı çok zikredenler için en mükemmel bir numune vardır."

Hislerine kapılan bazı kimseler, Resulullahın s.a.v. Mekte'de müşriklerin baskı ve takibatına maruz kaldığı zaman asil bir örnek olduğunu, fakat Medine'ye hicretten sonra savaşlar, birçok evlilik, ganimet, dünya hâkimiyeti ile manevî tarafının azaldığını ileri sürerler. Fakat Resuli Ekremin gelmesinden maksat, bu hislerine mağlup insanları memnun etmek, onlara pratik kıymetten mahrum birtakım esaslar öğretmek değildir. Hz. Muhammed'in hedefi, bu dünyada yaşayan, çalışan insanlara yaşayışlarında uygulayabilecekleri kuralları öğretmek, onlara bu kuralları kendi yaşayışıyla izah ve tarif etmekte. Ordu kurmasa, yaptırım gücü kazanmasa, hükümler koymasa, evlenmese, dâvaları hükme bağlamasa, düşmanları mağlup ettikten sonra onları affetmese, insanla-

ra tam örnek olamazdı. Asıl bu gibi bütün beşerî faaliyetleri yapması, onların her birinde örnek tutumun ne olduğunu sözleriyle ve uygulamalarıyla göstermesi ile en mükemmel numune olmuştur.

İşte bu yüzden, ashabı kiram onun hayatını titizlikle izlemiş; ilkelerini hem kendileri için örnek almış, hem de sonraki nesillere büyük bir gayret ve özenle nakletmişlerdir. Dolayısıyla, Resulullahı s.a.v. örnek almak her Müslüman için, hem kendi kurtuluşuna bir sebep, hem de dinî bir görevdir. Şunu iyi bilelim ki o, sadece kuru bir örnek değildir, her emri yerine getirilmesi lazım gelen ve her hareketi benimsenip, hayata yansıtılması gereken bir rehberdir

Allah buyuruyor ki:

HAŞR/7 "...Resulullah size ne verirse onu alınız, o sizi neden men ederse onu terk ediniz. Allah'a karşı gelmekten sakınınız. Muhakkak ki Allah'ın cezası pek çetindir."

NECM/3-4 "O kendi heva ve hevesiyle konuşmuyor. O, kendisine vahyedilen bir vahiyden başka bir şey değildir."

"O" zamirinden maksat, birçok müfessire göre Kur'an'dır. Resulullahın s.a.v. İslâm tebliği, Kur'an'ı açıklama niteliği taşıyan sözlerinin hepsi vahiy kaynağıdır. Resul ve Nebilerin gönderiliş gayelerinden biri de onların ümmetlerine güzel birer örnek olmalarıdır. Resulullahı s.a.v. örnek edinmek, her şeyden önce Allah'ın

emridir. Nitekim Kur'an'ı Kerim'de pek çok ayette Resulullah'a s.a.v. itaat etmek, hemen Allah'a itaat etmekle bir tutulmuştur..

NİSA/80 "Kim Resulullah'a itaat ederse Allah'a itaat etmiş olur..."

A.İMRAN/31 "Ey Resulüm, de ki: "Ey insanlar, eğer Allah'ı seviyorsanız, gelin bana uyun ki Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Allah gafurdur, rahimdir (çok affedicidir, engin merhamet ve ihsan sahibidir)."

Allah'ı sevmek, insanın yaratılışının en yüce hedefidir. Dolayısıyla İslâm'ın insanları kendisine doğru sevk ettiği en yüksek gayedir. Bu ayet şu kesin kıyası içeriyor: "Eğer Allah'ı seviyorsanız, O'nun Resulüne uyacaksınız. Ona uyulmazsa demek ki Allah'ı sevmiyorsunuz" Bunun zıddı şudur: "Ben Allah'ı severim, ama emirlerini dinlemem, O'nun sevdiğini sevmem. O'nu sevenleri, O'nun yolunu gösterenleri, O'nun seçip gönderdiklerini sevmem" demektir ki, bu da: "Ben, kendimden başka hiçbir şeyi sevmem; tevhit yolunda yürümek istemem" deme manasına gelebilir.

Bu kâinatı kudret, kemâl ve cemâlinin tecellileriyle böylesine güzel yaratan, bunca nimetleriyle kullarına lütuflarda bulunan Allah elbette onlardan bir teşekkür bekler. Elbette, insanlar içinde en seçkin birini onlara rehber ve

mükemmel bir örnek yapar. Böylece ondaki güzelliklerin, öbür insanlara da yansımalarını ister.

Evet, Allah'ın rızası ve sevgisi Resulullahın s.a.v. Kur'an'ı hayatına tatbik ederek yaşadığı gibi yaşamakla ve onu örnek alarak gerçek bir mümin olmaya çalışmakla elde edilebilir. Bir müminin en büyük ideali, kendisini Allah'a sevdirmektir. Yani O'nun rızasını kazanmak, gazabından korunmaktır. Allah'a kul olmanın en önemli tezahürlerinden biri de hiç şüphesiz O'nu anmak ve zikretmektir. Resulullahta s.a.v. kulluğunu ve gönlündeki Allah sevgisini, O'nu sürekli zikretmek suretiyle göstermiştir. Resulullah s.a.v. her hâlinde, her nefes alışverişinde, ayakta iken, otururken, yatarken, kalkarken, uyurken, uyanırken daima Allah'la beraber olduğunun şuurundadır ve bu durumu yaşarken bütün ashabına da göstermiştir.

NİSA/103 "Namazı tamamladıktan sonra, gerek ayakta durarak, gerek oturarak ve gerek yanlarınız üzerinde uzanarak hep Allah'ı zikredin...."

YUSUF/108 "Ey Resulüm de ki: "İşte benim yolum budur! Ben insanları Allah'ın yoluna, düşünmeksizin, taklit yolu ile değil, delile dayanarak, idraklerine hitap ederek dâvet ediyorum. Ben de, bana tâbi olanlar da böyleyiz. Allah'ı bütün eksikliklerden tenzih ederim. Ben asla müşriklerden değilim."

KALEM/4 "Ve sen pek yüksek bir ahlâk üzerindesin!"

Ashabı tarafından Resulullahın s.a.v. ahlâkından bahsetmesi istendiğinde Hz. Aişe r.a. mümkün olan en ideal cevabı şöyle vermişti: “Onun ahlâkı Kur’an’dan ibaret idi.” Maksudı şu idi: “Kur’an hangi adabı öğretiyorsa onları uygulardı.” Resulullah s.a.v. bütün hayatı ve yaşantısıyla, emrettiği ve yasakladığı şeyler, koyduğu kaideler, verdiği hükümler, yaptığı işler tamamen Kur’an’a uygundur Allah'ın isim ve sıfatlarıyla alâkalı söz ve dualarıyla, daima Allah'ı zikir ettiği olarak kabul edilmektedir. Onun böyle bir zikir ve ibadet hayatı, bu konuda ifrat ve tefritten uzak, Allah'ın rızasına uygun İslami bir hayat sürmek isteyen müminler içinde en güzel bir örnektir.

HAKKA/44---47 “Eğer o Resul bizim adımıza birtakım sözler uydursaydı, onu elimizle yakalar, sonra da onun şah damarını keserdik. Sizden kimse de buna mani olmazdı.”

Buradaki mana, Resulullahın s.a.v. vahyi değiştirmesinin imkânsızlığını belirtmektir. Bazıları bu ayeti yanlış anlayarak: “Sahte Resullerin mutlaka, boğazlarının kesileceği, şayet kesilmezse onların Resul veya Nebi olmalarının geçerli olacağı” manasını kasıtlı olarak çıkarmak istemişlerdir. Halbuki bu ayet gerçek Resule hitap etmektedir, yoksa daha önce ve halen Resul veya Nebi olduklarını iddia edenler hakkında değildir.

İSRA/74-75 “Eğer sana sebat vermeseydik nerdeyse azıcık da olsa onlara meyledecektin. O takdirde de hem

hayatın, hem de ölümün acısını sana kat kat tattırırđık. Sonra Bize karşı hiçbir yardımcı da bulamazdın.”

Bu kısım iki noktayı vurgulamaktadır.

1. Batıla meyiletmen halinde, hem dünyada, hem de ahirette Allah'ın azabına müstehak olurdun.
2. Küfrün düzenlerine karşı Allah'ın lütfu olmazsa, Resulullah bile mukavemet edemezdi.

HADİD/28 “Ey önceki resullere iman edenler! Allah'a karşı gelmekten sakının ve Allah'ın bu Resulüne de iman edin ki rahmet hazinesinden size iki hisse versin ve size, sayesinde karanlığı dağıtıp yürümenizi sağlayan bir nur versin ve sizi affetsin. Çünkü Allah Gafur ve Rahîmdir (affı, merhamet ve ihsanı boldur).”

Allah'ın bir ismi “Rab”dir ve her şeyi O' terbiye etmektedir. İnsan ise abddir, kuldur; her şeyiyle Allah'ın terbiyesinden geçmektedir. Kalbimizi sevmeye, hafızamızı ezberlemeye, elimizi tutmaya, ayaklarımızı yürümeye, ciğerlerimizi solunuma, midemizi sindirime, aklımızı anlamaya elverişli tarzda terbiye eden, her an yaratan ve yapan Allah'tır.

Öyle ise bizlerde Rabbimizin bu rakamlara sığmaz terbiye tecellilerine karşı edebimizi takınmak, şükürümüzü eda etmek, her saniye, her an, O'nun rızasına uygun olarak, kulluğumuzu yerine getirmek mecburiyetindeyiz. İşte Rabbine karşı şükür borcunu böylesine hisseden ve idrak eden insan Kur'an'ın “Sizi ve sizden öncekileri yaratan Rabbinize ibadet edin.”, “Namazı ikame edin.”,

“Ramazan ayında oruç tutun.” gibi emirlerini dinleyince aradığını bulmanın huzuruna erecektir.

En Ehemmiyetli Kulluk Vazifesi, “Halifeyi ruyi zemin” olan İnsanın, her an, her hadisede Cenabı Hakkın hukukunu korumasıdır....

MAİDE/35 “Ey iman edenler! Allah’ın hukukunu gözetin, onun hukukunu ihlal etmekten sakının, O’na yaklaşmaya vesile arayın ve O’nun yolunda mücadele edin ki korktuğunuzdan kurtulup umduğunuza kavuşasınız.”

Şu unutulmamalıdır ki: Kulluk, Cenabı Hakk’ı bilmek ve tanımakla doğru orantılıdır. Allah’ı bilmeyen ve onu tanımayan kimselerin kulluğundan bahsetmek mümkün değildir. Bu konuda bizlere örnek olacak insanların başında Resuller ve Nebiler gelir ki, o seçkin insanlar daha dünyaya gözlerini açar açmaz Allah’a abd, kul ve asker olmanın zirvesinde bulunmuşlardır. O zirvelerin zirvesinde ise Hz. Muhammedi s.a.v. görmekteyiz. Şimdi, onun hayatından birkaç sahneye bakarak, Cenabı Hakk’a nasıl bir kul ve asker olduğunu görelim İnşaAllah.

Bir gün Kureyşli müşrikler, Resulullahın s.a.v. amcası Ebu Talibe bir heyet gönderip ya yeğeninini Allah’ın dinini tebliğ etmek vazifesine engel olmasını ya da onu kendilerine teslim etmesini isterler. Ebu Talip Resulullahı s.a.v. çağırarak müşriklerin niyetlerini ona bildirir. Bunun üzerine Resulullah s.a.v. gözlerinde yaşlar belirmiş olduğu hâlde amcasına şunları söyler:

"Canımı elinde tutan Allah'a yemin ederim ki, Şu ilahî tebliğ vazifemi terk edeyim diye Güneşi sağ elime, Ayı da sol elime verip bana bađıŐlasalar, sen bile beni terk edip gitsen onların bu dediklerini yapmam. Allah bana yeter!"

Hz. Aişe r.a. der ki: O s.a.v. namaz kılarken kaynayan bir tencere gibi ses çıkartır, ağlayıp gözyaŐı döküŐüünü görenler ve duyanların hemen rikkatine dokunurdu. Şüphesiz ki Allah Resulü s.a.v. geceleyin namazda ayakları ŐiŐinceye kadar ayakta dikilirdi. Bunun üzerine Hz. Aişe ona:

"Ya Resulallah! Allah senin geçmiş ve gelecek günahlarını mağfiret etmiş olduğu hâlde niçin bu kadar meŐak-katle ibadet ediyorsun?" dedi de, Resulullah s.a.v. Şöyle cevap verdi:

"Ya Aişe! Ben ok Őükreden bir kul olmayayım mı?"

Allah'a köle olan insan, insanların köleliğinden kurtulur. Allah'a kul olan, insanlara kulluk etmekten kurtulur....

İnsan fıtraten aciz ve zayıf olduğu için, bir yere sığınmak ve bir yerden yardım beklemek istidadındadır. Şayet insan bu istidanı sağlam bir iman ve tevekkül ile Allah'ta tatmin etmez ise, bu kez sebeplere yapıŐıp onların elinde oyuncak olacaktır. Sebepler ise çoktur. Bir Allah'a kul olmak varken; (zira bütün sebeplerin tedbir ve tasarrufu Allah'ın elindedir, o dilemezse, yaratmaz ve yapmazsa, yaprak dahi kıvıldamaz) milyonlarca sebebe kulluk

etmek durumunda kalacaktır. Öyle ise sebeplere karşı özgür olabilmenin tek yolu Allah'a kul olmaktan geçer.

"Her kim kendisini Allah'a mal ederse, bütün eşya (her şey) onun lehinde olur. Ve kim Allah'a mal olmasa, bütün eşya onun aleyhinde olur. Allah'a mal olmak ise, "O'na kul olmak, O'nun namıyla hareket etmek, O'nun rızasını esas alarak yaşamak" demektir. Böyle bir insana tüm varlık âlemi dost olur. Hatta Allah'ın mülkü olan bu âlem bir cihetle adeta onun olur. Allah'ı bilmeyen bir insan ise kâinatta yetim ve yalnızdır, garip ve yabancıdır. Böyle bir insan hayattan lezzet alamaz. Çünkü geçmişe geleceğe, yere-göğe, kendine ve etrafa nereye baksa bir ülfet ve ünsiyet hissetmez (her şey ona yabancı gelir). Üstelik her şeyi kendine düşman telakki eder." (Mesnevii Nuriye)

Biz varlık mıyız? Hayal dünya !

Günümüz teknolojiyle algılanan bir tevhit hakikati
Daha öncede değindiğimiz en mühim konulardan biride, insan olarak beş duyumuzla algıladığımız her şeyin, her an Allah tarafından yaratılması mevzuudur. Yani varlık olarak yalnız, tek Allah vardır. Gördüğümüz veya göremediğimiz, duyduğumuz veya duyamadığımız, hissettiklerimiz veya hissedemediklerimiz, hayalimizin gidebildiği yere kadar, hayalimiz de dahil her an Allah'ın hiç kesintisiz sürekli yaratmasıyla bizlere varmış gibi görünmektedir, işte insanın imtihanı da budur. Bu mesele asırlardır bazı açık gönüllere Rabbimizin lütfuyla bazı insanlara ilham etmesiyle, onlar tarafından ortaya

konulmuş ve birçok münazaralara sebep olmuştur. Bazıları kabul etmişler, materyalist olan bazı kesimlerde günümüzde de olduğu gibi şiddetle reddetmişlerdir.

Bu mesele en çokta Kur'an'ın rehberliğinde kıyamete kadar olmuş ve olacak hadiseleri ifade eden ayetlerden ilham alarak ve Resulullahın s.a.v. hadisleri ışığında, her devrin en büyük İslam alimleri tarafından dile getirilmiştir. Burada bizlerin imanını çoğaltan en mühim nokta da şurasıdır. Asırlar önce bilim ve teknoloji bugünkü gibi olmadığı halde, o günün İslam alimleri bu günün bilim adamları tarafından, süper teknolojilere sahip laboratuvarlarda buldukları sonuçların aynısını ifade etmiş olmalarıdır. Bu da, bizim inandığımız dinin ne kadar sağlam temeller üzerinde olduğunun ispatıdır.

Sevgili dostlarım, insan olarak belki de çoğumuz kendimizi ve bütün kainatta görebildiğimiz her şeyin varlık olduğunu zannediyoruz. Bugün modern bilimin tespitleriyle ve onların bu keşiflerinden 1400 yıl önce, hem Kur'an ayetlerinde, hem Resulullahın s.a.v. hadislerinde, hem de Kur'an'dan aldıkları derslerle ve Cenabı Hakkın lütfuyla, birçok meşhur İslam alimlerinin beyanatlarıyla, "Tek varlık olan Allah'tır, O'ndan başka gördüğümüz ve göremediğimiz ne varsa hepsinin de mahluk oldukları hakikatini beyan etmişlerdir". TEK ve VARLIK olan yalnız Allah'tır.

BAKARA/255 "...Göklerde ve yerde ne varsa hepsi O'nun dur..."

ENBİYA/19 "...O'nun mülküdür..."

YUNUS/66 "...Göklerde ve yerde kim varsa, O'nun kuldür, O'nun hükmü altındadır..."

ZÜMER/62 "...Her şey O'nun tasarrufunda ve yönetimindedir."

Mahluk olan her şey ise yaratılmış da bir kenara bırakılmış olmayıp, Kudreti ilahi ile her an yaratılmaya tabi olarak varlık sahnesinde tutulmasıdır. Evet, biz insanlar ve gördüğümüz veya göremediğimiz her şey, kâinatlar da dahil yaratılmış da kendi haline bırakılmış değildir. Bir misal verirsek şuna benzeyebilir, eğer yayın varsa, TV. ekranında ses ve görüntü olur, eğer yayın yoksa ses ve görüntü yoktur, siyah bir ekran vardır.

Aynen bunun gibi, insanlar ve kainatta ne varsa, en büyük galaksilerden, en küçük atoma kadar diyeceğim fakat bilim adamları atomun da altına inip en son tespit ettikleri "foton" dedikleri çok kısa dalga boyuna sahip enerjiye kadar indiler. Yüce yaratıcımız her şeyi, her an enerjiden yaratmakta ve yapmaktadır, yani BİG BENG olayı her an tekrar etmektedir. Ve Rabbimiz bizlere bu sanat galerisinde hiç yoktan ne kadar çok ve değişik muhteşem güzelliklerde bir ziyafetgah ve bütün duygularımıza hitap eden nimetler yaratarak sunmaktadır. Bunlar da her an şe'n-i Rububiyet olan Samedaniyetin tecellileriyle, varlık sahnesinde varlık olarak değil de, mahlûk olarak, Kudreti İlâhi tarafından tutulmaktadır.

KASAS/88 “Allah ile beraber başka hiçbir ilaha yalvarma! Ondan başka ilah yoktur. O'nun vechi (zâtı) hariç, her şey yok olacaktır. Hüküm O'nundur ve hepiniz O'nun huzuruna götürüleceksiniz.”

HADİD/2-3 “Göklerin ve yerin hâkimiyeti O'nun dur. Hayatı veren ve hayatı alıp öldüren O'dur. O her şeye kadirdir. Evvel O'dur, Ahir O. Zahir O'dur, Batın O! O her şeyi hakkıyla bilir.”

MÜMİN/65 “Tam manasıyla Diri olan yalnız O'dur. Ondan başka ilah yoktur. Öyleyse ibadeti gönülden olarak ve yalnız O'na yapın, yalnız O'na yalvarın. Bütün hamd ve övgüler âlemlerin Rabbi Allah'adır.”

ŞURA/11 “O gökleri ve yeri yoktan yaratandır. Size kendi nefislerinizden eşler yarattığı gibi davarlara da eşler yarattı. O, bu düzen içinde sizi üretiyor. O'nun benzeri hiçbir şey yoktur. O, her şeyi hakkıyla iştir ve bilir.”

Bu ayet, Allah'ın sıfatları konusunda muhkem bir ayettir. Aynı konuda birçok müteşabih ayet de vardır. Zira Kur'an'ı Kerîm'in üslubuna müşahhas (somut) anlatım metodu hâkimdir. Müteşabih ayetlerin zahirleri ilk anda, Allah'ın bazı sıfat, isim ve fiillerini yaratıklardaki kavramlarla ifade ettiğinden, bir benzerlik hatıra gelebilir. İşte bu benzetmeyi gidermek için o müteşabih ayetler bu gibi muhkem ayetlerin ışığında incelenir. Böylece Allah'ın zat, sıfat ve fiillerinde hiçbir yaratığa benzemediği kesinlikle anlaşılır. Bu son ayetler bütün bu ve benzeri

ayetlerin adeta özü ve özeti gibidir. Şimdi gelelim, bütün kainatın ve içinde yaşayan görülen veya görülemeyen bütün mahlukatın, yaşam biçimlerine. Hadisler ve İslam alimleri bu konuda neler buyurmaktadırlar.

Önce hatırdan çıkarmamız gereken en önemli mesele şudur. Bütün kainat da dahil, bizlerinde var olarak görünmemiz ve hissedilmemiz, Cenabı Hakkın bizleri her gün, her saat, her dakika veya her saniye değil, her an yaratmasıyla varlık sahnesinde görülmekte ve hissedilmektedir ki, bizler bu yaratılışın hiç farkında değiliz. Fakat asırlar önce, her hareketi ve her konuşması vahye müstenit olan, dayanan Resulullahta s.a.v. hadisi şeriflerinde bu durumu açıkça buyurmuştur.

"Hz Ali k.v. tarafından nakledilen bir hadisi şerifte, "Allah var idi, O'nun la birlikte hiçbir şey yok idi" hadisi sorulduğunda: "El'an, şimdi de öyledir" buyurmuştur."

Resulullah s.a.v. buyurdu; "Dünya bir andan ibarettir"

Daha öncede değindiğimiz en mühim konulardan birisi, insan olarak beş duyumuzla algıladığımız her şeyin, her an Allah tarafından yaratılması mevzuudur. Yani varlık olarak yalnız, tek Allah vardır. Gördüğümüz veya görmediğimiz, duyduğumuz veya duymadığımız, hissettiklerimiz veya hissedemediklerimiz, hayalimizin gidebildiği yere kadar, düşüncelerimiz ve hayallerimiz de dahil her an Allah'ın hiç kesintisiz sürekli yaratmasıyla bizlere varmış gibi görünmektedir, işte insanın im-

tihanı da budur. Bizlerin imanı ve imtihanı itikadidir, yani bizler ve kainattaki her şey, gerçek varlığı ve tekliği kesin olan Cenabı Hakka karşı, sanal mahluktan başka bir şey değildir, değiliz bunu aklımızdan hiç çıkarmadığımız müddetçe, asla başkalarına yaratmayla ilgili bir güç veya ona benzer bir yaptırım isnat etmeyeceğimiz için de, şirke düşme tehlikesinden kurtulmuş olarak yaşayabiliriz İnşaAllah.

Bu mesele asırlardır bazı açık gönüllü insanlara Rabbimizin lütfuyla ilham etmesiyle, onlar tarafından ortaya konulmuş ve birçok münazaralara sebep olmuştur. Bazılarını kabul etmişler, fakat materyalist olan bazı kesimler günümüzde de olduğu gibi bunu şiddetle reddetmişlerdir.

M. Celaleddini Rumi Şöyle buyurmuştur;

“Ben varlığı yoklukta buldum, O’nun için varlığı yokluğa feda ettim. Allah yoktu var ve debdebeli gösterdi, varı da yokluk şeklinde izhar etti. Şunu bil ki, kainatta var olan her şey, sevgilinin tecellilerinden ibarettir. O’nun yaratmakta olduklarıdır.”

“Cümle alem her an yok olur gider, sonra tekrar varlık alemine dönüp beka şeklinde görünür. Alemin varlığı daima gidip gelmektedir, tek bir nefes bile bu soyunma ve giyinmeden hali değildir. Her nefeste dünya ve dünyada bulunan her şey yenilenir, adeta her an ölür ve dirilir. Fakat biz onu hiç değişiklik olmadan duruyor görürüz de, bu yenilenmeden haberimiz dahi olmaz.”

İmamı Rabbani ise şöyle buyurmuştur;

Bu mesele en çok Kur'an'ın rehberliğinde kıyamete kadar olmuş ve olacak hadiseleri ifade eden ayetlerden ilham alarak ve Resulullahın s.a.v. hadisleri ışığında, her devrin en büyük İslam alimleri tarafından dile getirilmiştir. Maddenin gerçek mahiyetini açıklayan İslam alimlerinin en önemlilerinden biri olan, İmamı Rabbani hazretleridir. Mektubat isimli eserinde bu mevzu ile ilgili çok detaylı mektupları bulunmaktadır. İmamı Rabbani hazretleri, bir mektubunda, Cenabı Hakkın kainatı "his ve vehim" suretinde, yani algı şeklinde yarattığını şöyle anlatmaktadır.

"Hariçte, Yüce Hak'tan başka varlık yoktur. O'nun hariçinde bütün kainat ve içindekiler, Allah'ın her an yaratmasıyla vardır." Demektedir. Ayrıca devamla, "Sübhan Hak, alemi vehim (olmayan bir şeyi, varmış gibi algılamak) mertebesinde yarattı, Allah'ın isimlerini his ve vehim mertebesinde tecelli ettirdiğini şöyle açıklamıştır. "Sübhan Hak, Kemali Kudreti ile, (adem) yokluk aleminde isimlerden her bir isim için, mazharlardan bir mazhar tayin etti. Ve onu his ve vehim (hayal, hologram) mertebesinde yarattı. Vehim oluşu da şöyledir, bir noktanın cevelanla (hızla) dönmesinden doğan bir daire misalidir, onunda zuhuru (görüntüsü) vardır amma, vücudu yoktur" demektedir.

"Hem de dilediği vakitte ve istediği şekilde. Alemin sübutu (sabitliği) his ve vehim mertebesinde olup, hariç mertebede değildir. Hariçte (dışarıda) dahi, Yüce Vacip

Zatın, Allah'ın Zat ve Sıfatlarından başkası da sabit ve mevcut olmaya.(Yani, Tek var olan, Tek varlık olan yalnız Allah'tır O'ndan başka, görülen veya görülmeyen, hissedilen veya hissedilemeyen her şey, her an O'nun yaratmasıyla, varlık sahnesinde hologramik olarak görülen mahluklardır.)”

Aynı konuyu Bediüzzaman şöyle buyurmuştur;

“Ey dünya perest insan! Çok geniş tasavvur ettiğin senin dünyan, dar bir kabir hükmündedir. Fakat o dar kabir gibi menzilin duvarları aynadan olduğu için, birbiri içinde inikas (yansıyıp) edip göz görünceye kadar genişliyor. Kabir gibi dar iken bir şehir kadar geniş görünür, çünkü o dünyanın sağ duvarı olan geçmiş zaman ve sol duvarı olan gelecek zaman, ikisi de madum (yok) ve gayri mevcut oldukları halde, birbiri içinde inikas (yansıyıp) edip, gayet kısa ve dar olan hazır (şimdiki) zamanın kanatlarını açarlar. Hakikat hayale karışır, madum (olmayan) bir dünyayı mevcut zannedersin.

Nasıl bir hat, (çizgi) sürati hareketle bir satır gibi geniş görünürken, hakikati vücudu ince bir hat olduğu gibi, senin de dünyan hakikatçe dar, fakat senin gaflet ve vehmi hayalinle duvarları çok genişleşmiş durumdadır. O dar dünyanda bir musibetin gelmesiyle kıvıldansan, başını çok uzak zannettiğin duvara çarparsın” diye buyurmuştur.

Muhyiddini İbni Arabi;

Aynı konuyla ilgili, Allah'ın bütün kainatı, bir vehim suretinde yarattığını söyleyen, büyük İslam alimi Muhyiddini İbni Arabi hazretleridir. İlimdeki derinliğinden dolayı "Şeyhül Ekber" (en büyük şeyh) diye anılan bu İslam alimi, "Füsüs-ül Hikem" (Hikmetlerin özü) adlı kitabında, bütün kainatın Cenabı Hakkın tecellilerinden oluşan bir varlık olduğunu şöyle izah etmiştir. "İş, benim sana anlattığım gibi olunca, alem mevhumdur, yani onun gerçek bir varlığı yoktur. Bu ise hayalin manasıdır, yani sen kendi nefsinde zannettin ki, alem zait bir şeydir, kendi nefsi ile var olmuştur, Haktan hariç bir varlıktır.

Halbuki böyle değildir, görmez misinki gölge sahibinden peyda olmuş ve ona bitişik halde, zahiri görünüşte sahibinden ayrılması imkansızdır. Mesele sana anlattığım gibi olunca, "Bil ki sen hayalsin, bütün idrak ettiğin (algıladığın) ve o Hak'tan ayrıdır yahut o ben değilim dediğin varlıklar da hep hayaldir. Şu varlığın hepsi de, hayal içinde hayaldir. Gerçek varlıkta, Zatı ve aynı itibarıyla ancak ve ancak Allah'tır."

Muhyiddini İbni Arabi hazretlerinin bu sözleri, kendisini Allah'tan başka müstakil bir varlık olarak gören ve zanneden insanlara verilmiş bir cevaptır, çünkü Allah halıktır, yani yaratandır, O'ndan başka görülen her şey, her an O'nun yaratmasıyla görülen mahluklardır.

Mevlana Cami;

Bu yaratılış hakikatini, aynı şekilde Mevlana Cami'de Kur'an dan aldıkları feyizlerle, diğerlerine benzer şekilde ifade etmişlerdir. Mevlana Cami, bu hayret verici gerçeği "Kainatta ne varsa, hepsi vehim ve hayaldir. Yani aynalardaki akisler veya gölgeler gibidirler" diyerek ifade buyurmuştur. Tabii burada bizce bir düzeltme yapılması gereklidir zannediyorum. Akis veya gölge gibi dersek doğru değildir, çünkü o zaman o akseden ve gölgesi olan şeylerin, kendileri de varlık olarak bulunmaları gereklidir. Halbuki kendi ifadelerinin başında, onların vehim olduğunu yani hayal olduğunu söylüyorlar. Hayal olan madde olmayan bir şeyin de gölgesi ve aksi de olamaz. Bugün ilimlerin geldiği noktada biz bunlara "Hologram" diyoruz, onun da gölgesi yoktur zaten...

Hız. Bediüzzaman gibi, kendisinin de buyurduğu şekilde, Kur'an-ı hakiki üstat olarak kabul ederek Bî'iznillah ondan aldıkları ilham ve feyizlerle, kendisinden asırlar önce yaşamış, İmamı Rabbani, M. Celaledini Rumi, Muhyiddini Arabi gibi birçok İslam alimleri, hepsi de bu meselede aynı görüşü paylaşmışlar ve ifade etmişlerdir.

Burada bir meseleye dikkatinizi çekmek istiyorum, İslam alimlerinin ekserisi kainatta görülen her şeyin vehim yani hayal şeklinde olduğunu ifade ederlerken, hep şu misali veriyorlar. "Bir noktayı hızla çevirirseniz, bir daire görürsünüz, amma onun görüntüsü vardır, fakat mevcut değildir" Bizler düne kadar, "Maddenin en küçük parçası atomdur" diye biliyorduk. Tabii şimdi bilim

adamları atomun çok altına kadar inip, her şeyin “Foton’lar” dan (çok kısa dalga boyuna sahip enerji) yaratıldığını ifade ediyorlar. Ben şunu ifade etmek istiyordum, atomun yapısı da en basit şekliyle anlatırsak, yukarıda verilen misaller gibidir, onda da ortada çekirdek, etrafında da elektronların çok hızlı bir süratle, (ortalama saniyede 1000 km.) gibi bir hızla dönmesinden dolayı, bizlerde etrafımızdaki her şeyi varmış gibimi görüyoruz acaba? (Allah en doğrusunu bilir)

Ayrıca bütün kainatta durgun olan hiçbir şey yoktur, her şey her an hareket halindedir, mikro alemde, makro aleme kadar her şey adeta Mevlevi gibi dönerek, müthiş bir süratle hareket halindedir.

RAHMAN/29 “Göklerde olan, yerde olan herkes, ihtiyaçları için O’na yalvarır, O’ndan ister. (Her varlığın, varlığının devamı için gerekli olan, her anının yaratılması gösteriyor ki, bütün bunları gerçekleştirmek için) O, her an yaratma halindedir.”

ANKEBUT/64 "Düşünseler şunu da anarlardı ki: Bu dünya hayatı geçici bir oyun ve eğlenceden başka bir şey değildir. Ve ebedi ahiret diyarı ise, hayatın ta kendisidir. Keşke bunu bir bilselerdi."

Daha öncede belirttiğimiz gibi asırlar önce bilim ve teknoloji bugünkü gibi olmadığı halde, yalnız Kur’an’dan ve Hadislerden aldıkları derslerle, bu hakikatleri, Bi’iznillah Rabbimizin lütfu ile kavrayarak, bütün insan-

lık alemine yaratılışla ilgili bu değerli bilgileri sunan binlerce İslam alimleri, her devirde birer ışık gibi parlamışlardır. Aynı hakikatleri 1400 sene sonra gelişen laboratuvar şartları içinde, fizik bilimi teknolojisiyle elde ettikleri sonuçları, günümüzde yabancı bilim adamları bunları bizlere birer ilmi gerçek olarak anlatmaktadırlar. Bu da, bizim inandığımız dinin ne kadar sağlam temeller üzerinde olduğunun ispatıdır, Elhamdulillah...

Modern bilim çağı olan devrimizde, bilhassa yabancı birçok ilim adamı tarafından bu hakikatler, ilmi birer buluş olarak ifade edilmiştir. Bu konuyla ilgili Metrix gibi birçok filmlerde çekilmiştir, yine bütün dünyanın tanıdığı en büyük fizik alimlerinden olan, Albert Einstein'in yıllar önceki sözü de bu konuyu güçlendirmektedir. "Madde dediğimiz şey, titreşimini duyularımızın algılayabileceği kadar düşük olan enerjidir. Madde diye bir şey yoktur." Ayrıca bu konu hakkında yakın zamanda İslam dinini seçen aktör Morgan Freeman'ın internette dünyaca meşhur fizik alimleriyle yaptığı birçok video da mevcuttur.. Biz yalnız birinden bahsederek konuyu bağlamak istiyoruz İnşaAllah...

"Şu dünya hayatında gördüğümüz, tattığımız, duyduğumuz, kokladığımız, ellediğimiz yani beş duyumuzla algıladığımız her şey, tamamen duygularımızla var olduğunu sandığımız şeylerdir. Bu anlatmak istediğimiz konu, ne mistik bir olay, nede dini bir konudur. Bu mesele bugün pozitif ilimlerle, daha doğrusu kuantum fiziğinin gelişmesiyle tamamen laboratuvarlarda bilim

adamlarının vardıkları bir sonuçtur. Malumunuz, bizler 50-60 yıl önce okullarda “maddenin en küçük parçası atomdur” diye öğrenmiştik. Fakat baş döndürücü bir şekilde gelişen ilimler sayesinde, yapılan muhteşem elektronik cihazlarla, atomun bir altına inilerek kuvarslar dediler, onunda bir altına indiklerinde ise fotonlar diye en kısa dalga boyuna sahip enerjiden başka bir şey kalmadığını gören bilim adamları şaşkınlıklarını bütün dünyaya duyurdular. Yani, kainatta görebildiğimiz veya görmediğimiz halde hissettiğimiz her şey, yıldızlar, güneşler, melekler, insanlar, hayvanlar, bütün nebatat ve aklınıza ne gelirse hepsi, Allah tarafından her an yalnız enerjiden yaratılmaktadır.

Kuantum fiziği keşfedildikten sonra, yaptığı çalışmalarla büyük ilgi odağı olan teorik fizikçi Dr. Fred Alan Wolf, bu konuda çoğu ödüllü olan, ondan fazla kitap yazarak, çizgi film ve kitaplarıyla Bay Kuantum ismini almıştır. Dr. Alan Folf bilimsel gelişmelerin, özellikle de kuantum fiziğinde elde edilen sonuçların, insanlara görünen dünyanın aslında bir hayal olduğunu gösterdiğini şöyle açıklamaktadır. “Tüm materyalizmin, fiziksel dünyanın, bildiğimiz gerçekliğin dışında, tüm varlığın ötesinde bir şey olduğudur. Ve ben bunu mistik bir görüş olarak değil, kuantum fiziği olarak görüyorum. Bizim en modern fiziksel anlayışımıza göre hayali bir dünya, daha doğrusu bir rüya gibi olduğu akla daha yakındır. Hepimizin bir parçası olduğu bu rüyayı oluşturan bir VARLIĞI veya büyük bir RUHUN varlığını kabul ediyorum. Ve bu bilimsel açıklamalarla varabileceğimiz bir sonuçtur.

Bu konu laboratuvar ortamında elde edilen, tamamen bilimsel ve teknik bir konudur.”

“İnsanlar uykudadırlar, ölünce uyanırlar.” (Hadisi Şerif)

İnsan, kendisinin aciz ve zelil, dünyanın aldatıcı ve fani; ahiretin ise çok yakın olduğunu, tam olarak, ancak ölünce anlar.

Bu bilim adamı maddesel dünyanın, gerçekte algılanan bir “Hayal” olduğu gerçeğini, bilimsel olarak görmüş ve kavramış birçok bilim adamından yalnızca birisidir. Ayrıca bu konuyu inceleyen ve bilen birçok materyalist bilim adamının, bu şekilde açıklıkla itiraf etmemeleri ise, bilimsel olmayıp tamamen ideolojiktir, böyle olanlar bilim adamı olarak bilimi de reddetmektir diye ilave etmektedir. Çünkü bu bir felsefe değildir, bilimsel buluşların açıkça gösterdiği teknik bir gerçektir. Dindar da olsa, dinsiz de olsa, bu bizzat içinde yaşadıkları bir konudur. Reddetseler de, bunun bir anlamı yoktur, zaten ölünce onlarda anlayacaktır fakat geçmiş ola.....

FECR/23-24 “Ve cehennemın getirildiği gün... İnsan işi anlar o gün! Ama anlamasının ne faydası var o gün! Keşke sağlığımda bu hayatım için hazırlık yapsaydım” der.”

Sonuç olarak samimi bir insan, görecektir ki, imtilhan için yaratıldığı şu dünyada, ister hayal olsun, ister madde olsun, insanın namaz kılmasını ve diğer ibadetlerini

yapmasını, haramı ve helali değiştirmeyecektir. Bilakis Allah'ın kendisine yüklediği sorumlulukları vicdanı ile kavrayıp, dünya yaşantısının bir rüya gibi olduğu hakikatıyla gönlünü dünyaya bağlamama konusunda daha rahat edecektir. Ve bu hakikati ilim olarak ta kavramış olan insan, bu duygu ve düşüncelerle, "TEK VARLIK" ve hakikat olan Allah'ın rızasını kazanmak hususunda, daha ciddi bir gayretle ahiretini kazanmaya çalışacaktır İnşaAllah.

NECM/31 "Göklerde ne var, yerde ne varsa hep Allah'ındır. Böyle olduğu için, sapanı ve doğru yolda olanı pekiyi bildiği, yaptıklarını kaydettiği içindir ki, kötülük işleyenleri, yaptıklarının karşılığı ile cezalandırarak, iyi hareket edenlere de en güzel mükâfatı verecektir."

Netice olarak, mevcut zannettiğimiz şu dünyayı Cenabı Hakkın bizlere bahsettiği beş duyu ile algılamaktayız, ilmin geldiği son noktada bize bildirdikleri, gördüğümüz, duyduğumuz, tattığımız, kokladığımız ve dokunduğumuz her şeyin elektrik sinyalleriyle beynimize giderek, ruhumuza Rabbimiz tarafından algılatılması şeklidir. Eğer bu organlarımız ile beyin arasındaki sinirler kesilse, insan aynen bir kaya gibi sessiz ve duygusuz olurdu, komadaki bir insandan farkı kalamazdı.

İlim adamları rüya ile ilgili olarak, şöyle söylerler; "En uzun rüyalar dahi, ne kadar çok görseniz bile saniyelerle ifade edilen uzunluktadır." Bu durum insanın aklına şunu getiriyor. Binlerce sayfa yazı veya resimleri, küçü-

cük bir flaşa yüklüyorsunuz ve o kadar çok bilgiyi başka yere yine saniyeler içinde aktarıyorsunuz, ne kadar enteresan bir benzerlik değil mi?

MÜLK/2 “Hanginizin daha güzel iş ortaya koyacağını denemek için, ölümü ve hayatı yaratan O’dur. O azizdir, gafurdur (üstün kudret sahibidir, affı ve mağfireti boldur).”

SECDE/12 “Bir görseydin o suçluları: Rablerinin huzurunda, mahcupluktan başları önlerine eğilmiş şöyle derken: “Gördük, işittik ya Rabbena! Ne olur bizi dünyaya bir gönder! Öyle güzel, makbul işler yaparız ki! Çünkü gerçeği kesin olarak biliyoruz artık!”

Sevgili dostlarım, Rabbimize ait bu kadar açık ve güzel olan şu hakikatleri anlayıp, O’nun razı olduğu bir hayat yaşamayı hepimize nasip etsin İnşaAllah, tabii önce bizim samimi bir niyet ederek başlamamız gereklidir.

Kader / insan olarak hepimizi en çok ilgilendiren bir konu !

Sevgili arkadaşlar, önce hatırdan çıkarmamız gerekli olan ilk şey, KADER mevzuu imani bir meseledir, imanın altı rüknünden altıncısıdır. Yani, Allah’a imanı olmayan bir kimsenin kader meselesini anlaması mümkün değildir ve bu meseleyi de ne konuşmaya ve nede tartışmaya hakkı yoktur.

“Allah’a, Resulüne, diğer Resul ve Nebilere, Meleklerle, Kitaplara, Haşre nasıl inanıyorsak, kadere de aynı şekilde inanmak mecburiyetindeyiz. Bu iman esasları ebedi hayatı kazanma adına burada kuracağımız hayatın kaideleri ve sütunları mahiyetindedir. Bir tanesini sarstığımız zaman, kurmak istediğimiz şeyi sarsmış, belki de tamamen yıkılmış olacağız. Kur’an ve hadisler, kader etrafında ciddi tahşidat (yığmak) yapmaktadır. Haşirden sonra belki de en fazla üzerinde durulan, Allah’ın meşiet-i, (dilemesi) ilmi ve takdiridir.

Kader, pek çok hadislerde, sair iman esasları içinde değil de mana ve ehemmiyetine binaen, daha çok Zatı Uluhiyetin ve sıfatlarının anlatıldığı yerlerde ve onların içinde ele alınmaktadır. Bu demektir ki, Allah’a, O’nun istediği manada iman etmek isteyen müminin, kadere de iman etmesi mecburidir. Bir başka deyişle, kadere iman, Cenabı Hakkın Zatına ait imanın kemalinin muktezasıdır (gerekliliğidir). Yani, kadere iman etmeyen, Allah’ın Zatına ve azametine de gerektiği şekilde iman etmiş olamaz.”

İnsan bugün, Cenabı Hakkın varlığına, Resullerin varlığına, hatta haşre, yani öldükten sonra dirilmeye inanmasa bile, bugünkü ilmi delillerle bunlar izah ve ispat edilebilir. Fakat kader mevzu böyle değildir, o tamamen iman derinliğine göre “Vicdani” bir meseledir. Ondan dolayıdır ki, Resulullah s.a.v. en çok ehemmiyetle üzerinde durduğu konulardan birisi, kader konusudur. Bu-

na ait hem Kur'an'da birçok ayet ve Kütübü Sitte Hadis Ansiklopedisinde bir hayli hadis mevcuttur..

Amentü cümlesinde yer alan “ve bi'l-kaderi hayrihi ve şerrihi minallahi teâlâ” ibaresi bu gerçeği ortaya koymaktadır. Yani “Kaderin hayrının da, şerrinin de Allah'tan olduğuna iman ettim” demektir.

Kader ve kaza inancı, genç veya yaşlı hemen, hemen herkesin kafasını en çok meşgul eden konulardan biridir. Bir başka ifadeyle inanç esasları içerisinde anlaşılması ve anlatılması en zor olanıdır. Bunun bir sebebi de, konunun soyutluğu ve delil aranmaksızın kesin inanmayı gerektirmesidir. Kader hakkında konuşurken dikkatli olunması tavsiye edilmiştir. Çünkü zemini pek kaygandır, nice akıllı kimseler dahi bu meseleyi yalnız akılla çözmeye kalktıklarından dolayı, onun uçurumuna yuvarlanmışlardır. İmani bir mesele olduğu için, kadere isyan veya itiraz etmek insanı imanından edebilir, zaten isyan veya itiraz etmesi de kaderini değiştirmeyeceğinden, sinirlenip te kafasını duvara vurup kıran insandan bir farkı yoktur.

SAFFAT/96 “Sizi de yaptığınız (ve yapmakta olduğunuz) şeyleri de yaratan (ve yaratmakta olan) Yüce Allah'tır.” dedi.”

“Bizim bütün fiillerimizi, hareketlerimizi yaratan ve yapan Allah'tır. Yememiz, içmemiz, yatmamız, kalkmamız, düşünmemiz ve konuşmamız hep Allah tarafından

yaratılmakta ve yapılmaktadır. Kainatta yaratılmış olarak ne varsa, her şey Allah'ın mahlukudur, O'nun yaratmasıyla varlık aleminde görülmektedir. İmanıyla ve vicdanıyla bunları müşahade eden gören bir insanın her şeyi Rabbine vere vere, adeta cebre düşmemesi oldukça zordur. İşler devamlı Cenabı Hakka verilince, neticede teklif ve mesuliyet ortadan kalkmasın diye irade devreye girer. İnsana "Sen mesulsün" der, ona mesuliyetini hatırlatır. Yapılan güzel işler karşısında gurura düşmemek için de kader devreye girer, "Mağrur olma yapan sen değilsin!" diyerek insanı gurura düşmekten kurtarır. Böylece insan dengeyi kurar ve ancak böyle yaşadığı müddetçe dengeli kalabilir.

İnsandaki cüzi irade dediğimize gelince. Bu hiçbir ağırlığı olmayan izafi bir vücudu sahiptir. Şu kadar var ki o, Cenabı Hakkın icraatlarına ve yaratmasına karşı basit bir şart gibidir. Yani o kendine düşeni yaptığı zaman ki, "Bu ya niyettir, ya meyelandır veya meyelanda ki tasarruftur" Cenabı Hak o kulun istediği fiili yaratır. Demek oluyor ki, ister niyet ister meyelanda ki tasarruf olsun, haddizatında harici bir vücuda sahip olmamakla beraber, yaratma işi bunlara bağlı kılındığı için, adına irade dediğimiz bu niyet veya meyelanın, apayrı bir değer ve kıymeti vardır."

Özetle, insanoğlu şu kısacık dünya hayatında, adı KADER olan mukaddes bir senaryonun içinde, kendilerine Cenabı Hak tarafından biçilen rollerle, takdir edilen ömürleri kadar, hem oyuncu hem de seyirci olarak,

dünyada imtihan edilmektedir. Bizler o kaderi senaryodaki rollerimizi oynuyoruz, daha doğrusu oynattırıyoruz. Hem kader programında yazılmış olan her şey olup bitmiştir, bizler oynanan oyunu daha önce göremediğimiz için, yeni görüyoruz ve yaşıyoruz.

“men amene bil kader emine minel keder”

(Kadere iman eden gamdan hüzünden sıkıntıdan emin olur)

"Her şey kaderle takdir edilmiştir, kısmetine razı ol ki rahat edesin..." cümlesini nasıl anlamalıyız, cüzi iradenin müdahalesi yok gibi bir anlam çıkıyor?..

Kader, büyük ve küçük olmak üzere iki daireden oluşur. Büyük daire insan iradesinin geçerli olmadığı ve tesirsiz kaldığı bir dairedir. Esasında buna irade denmesi yanlışdır, çünkü irade Allah'ın sıfatlarındandır. Bunun küçüğü de, büyüğü de O'na aittir.

İradei külliye, avam halk arasında, Cenabı Hakkın iradesine verilen bir isimdir. Fakat sahabe, tabiin ve tebei tabiin döneminde bu ıstılah söz konusu değildir. Yani, onlar Cenabı Hakkın iradesine külli irade, beşerin iradesine cüzi irade dememişlerdir. Ne var ki, halkın bu meseleyi iyice anlayabilmesi için böyle bir ifade kullanmak da çok fazla zararlı olamaz zannediyoruz. Bu konuda hassas İslam Alimleri, insandaki iradeyi, meyelan, meyelandanda tasarruf, niyet ve talep diye belirtmişlerdir.

Bu büyük dairede insanın meyelanı veya niyeti değil de, Allah'ın takdiri hükmeder, insan bu dairede mutlak bir

cebir içindedir. Bu daire, insanın başına gelecek her dert, musibet, hastalık, sıkıntı, sevinç, nimet ve vesaireyi içine alan bir dairedir. İnsanın hangi ana babadan, hangi memlekette ve hangi şartlar içinde doğacağını ve nasıl yaşayacağını, nerede nasıl öleceğini bu daire belirler.

Diğer küçük daire ise insanın meyline, niyetine bırakılmıştır. Bu daire iman veya küfür, günah veya sevap, iyilik veya kötülük gibi şeylerin tercih edildiği bir dairedir. Bunların icadı ve yaratılması yine Allah'a aittir; lakin özgürce seçilmesini Allah sonsuz adaleti gereği olarak insana bırakmıştır. Eğer böyle değil de, yani insanın seçme özgürlüğü olmasaydı, o zaman ahirette insan neye göre hesap verecekti?

NİSA/78 "Nerede bulunursanız bulunun: Sağlam, yüksek kulelerde, hatta eflâke ser çeken gökteki yıldız burçlarında bile olsanız, ölüm mutlaka size yetişir." Onlara bir iyilik ulaşınca "Bu, Allah'tandır" derler. Bir fenalık gelince "Bu, senin yüzündendir" derler. De ki: "Hepsi de Allah tarafındandır." Fakat bu adamlara ne oluyor da, söz anlamaya bir türlü yanaşmıyorlar?"

Yaratma bakımından hem iyilik, hem fenalık hem hayır, hem şer Allah'tandır Fakat şerre sebebiyet veren, dâvet eden insan olması itibariyle şer insana izafe edilir. Kötülüğü isteyen nefistir, öyleyse kötülüğe ait mesuliyet tamamen nefse aittir. İşte ayet, bu iki esası birleştirir ve şöyle buyurur:

NİSA/79 “Ey insan! Sana gelen her iyilik Allah’tandır. Başına gelen her fenalık ise nefsendendir. Ey Resulüm! Seni bütün insanlara elçi gönderdik. Allah’ın buna şahit olması yeter de artar!”

Yani insan iyiliği veya kötülüğü seçer Allah’ta bu seçilene yaratır. Öyle ise yaratan değil, seçen mesuldür. “Halkı şer, şer değildir, kesbi şer, şerdir.” Yani “ Şerri yaratmak şer değildir, şerri (işlemek) istemek şerdir” "Her şey kaderle takdir edilmiştir, kısmetine razı ol ki rahat edesin." sözü daha ziyade kaderin büyük dairesine bakmaktadır. Yani insanın seçim alanı olmayan büyük dairedaki takdirlerden insan mesul değildir. İnsan ancak küçük dairedaki seçimlerden mesuldür, çünkü insanın hiçbir fiil yapmaya gücü olmadığı için, Büyük Mahkemede yalnız iyi veya kötü tercihlerinden dolayı, ya ceza, ya da müka-fat görecektir.

ENAM/17-18 “Eğer Allah sana bir sıkıntı verirse O’ndan başkası onu gideremez. Sana bir hayır ve nimet verirse... Zaten O her şeye olduğu gibi, buna da elbette kadirdir. O, kullarının üstünde hükmünü yürüten mutlak hükümandır, her işi tam hikmetle yapar ve her şeyden haberdardır.”

ENAM/134 “Size vadedilen şeyler mutlaka gelecektir, siz bunun önüne geçemezsiniz”

Evet, insanın yapacağı her şey önceden yazılmıştır, insan yaptıklarıyla sadece kendi hakkında yazılmış olanı yerine getirmektedir. İnsanın boynuna asılan bu defterle,

insanın meydana gelen fiillerinin katip melekler tarafından yazıldığı defter yan yana getirildiğinde görülecektir ki, insan teker teker kendisi için daha önce yazılardan başka bir şey yapmamıştır.

Kainatın nizamı, Kozmik kader: Elbette yüce Allah kainat hakkında, varlığın işleyiş düzeniyle ilgili ezeli ilmiyle bir ölçü bir nizam koymuştur buna bağlı olarak da sınırlar belirlemiştir.

KAMER/49 “Muhakkak ki Biz her şeyi bir kaderle, bir ölçü ile yarattık.”

Ayeti kerimeye dikkatle bakıldığında, yüce Allah'ın takdiri, sınırlaması ve nizamı çok daha iyi anlaşılır. Yıl boyunca gece ve gündüzün uzayıp kısalması, aydınlıktan sonra karanlığın, ardından aydınlığın gelmesi, Güneş'in kendi yörüngesinden bir derece olsun sapmaması, Ay'ın yörüngesinde ilerlerken insanlara zaman ölçümünde yardımcı olması için belirli şekillere girmesi yüce Allah'ın nizam ve takdirine, yazmış olduğu kadere göre olmaktadır.

YASİN/37---40 “Onlara bir delil de gecedir ki, Biz ondan gündüzü sıyırıp soyarız, birden karanlığa gömülürler... Güneş de kendi müstekarrı (istikrarı veya istikrar bulacağı yer) için akıp gider. Bu, üstün ve bilen (Allah'ın) takdiridir. Ay için de birtakım safhalar, duraklar tayin ettik; dolaşa dolaşa, nihayet eski hurma salkımının çöpü gibi kuru, sarı, kavisli bir hâle gelir. Ne Güneş Ay'a ka-

vuşabilir, ne gece gündüzün önüne geçebilir. O gök cisimlerinden her biri, birer yörüngede akar, durur...”

Kur’an’ın muhataplarına vermek istediği ders şudur: Çok mükemmel ve en ufak aksaklık göstermeyen bir nizam vardır. Her tarafı birbiriyle tam irtibatlı bu nizam, bu sistem de, nizamın sahibinin tek olduğunu gösterir. Bunun misallerinden biri güneşin hareketidir. Güneşin hareketi kendi etrafında olabilir. Dünyanın etrafında olabilir, güneş sistemi olarak olabilir, içinde bulunduğu Samanyolu galaksisi olarak saniyede 220 km. veya daha fazla hızlı bir hareketle olabilir. Ayetin aslında öyle bir cümle yapısı vardır ki bütün bunları ifade etmesi mümkündür. Fakat önemli olan şudur ki, nizam fikri, bütün ihtimallerde mevcuttur.

Allah’ın bu mucizeli, çevik, muazzam, pek marifetli ve maharetli mahlukatı olan güneş, her biri ayrı ayrı yörüngede, muazzam faaliyetlerine rağmen hiçbir uyumsuzluğa yol açmamakta, en ufak bir aksaklık göstermemektedir. Ayeti kerimeye dikkatle bakıldığında, yüce Allah’ın takdiri, sınırlaması ve nizamı çok daha iyi anlaşılır. Yıl boyunca gece ve gündüzün uzayıp kısalması, aydınlıktan sonra karanlığın, ardından aydınlığın gelmesi, Güneş’in kendi yörüngesinden bir derece olsun sapmaması, Ay’ın yörüngesinde ilerlerken insanlara zaman ölçümünde yardımcı olması için belirli şekillere girmesi yüce Allah’ın nizam ve takdirine, daha açık ifadeyle kadere göre olmaktadır.

ENAM/59 “Bilinmeyen nice hazineler ve görünmeyen gayb aleminin anahtarları O’nun yanındadır. Onları Kendisinden başkası bilemez. Karada ve denizde ne varsa hepsini O bilir. O’nun haberi olmadan bir tek yaprak bile düşmez. Yer altı tabakalarının karanlıkları içindeki tek bir tane, hasılı yaş ve kuru hiç bir şey yoktur ki açık, net bir kitapta bulunmasın.”

RAD/39 “Allah, dilediği hükmü iptal eder, dilediğini sabit bırakır. Ana kitap O’nun yanındadır.”

Hiçbir surette değişmeyecek olan ana kitap (Levhi Mah-fuz) O’nun yanındadır. Değişecek ve değişmeyecek olan her şey orada kayıtlıdır. Bundan ötürü, şeriatlar arasında, hatta aynı kitapta dinin temel ilkelerinden olmayan bazı ayrıntılı hükümlerin kaldırılması, Allah Teâlanın önce bilmediği bir şeyin sonradan farkına varması anlamına gelmez. Yaratıp var ederken yeniden hükümler koyması, ana kitaptaki hükmü değiştirmez. Dolayısıyla, Tevrat ve İncili ana kitap zannedip hükümleri değişmez diye iddia eden inkârcı Ehli kitap gruplarının inat ve inkârları boşuna bir çabadır. Halbuki tarihî bir gerçektir ki Kur’an’dan önceki semavi kitaplar sadece bazı hükümleri değil, tahriften edilmekten bile uzak kalamamışlardır, hepsi de tahrif edilmiştir, bir düşünün kaç adet İncil var, hangisi gerçektir? (Doğrusunu ancak Rabbimiz bilir)

RAD/41 “Bizim arzı (yeri) alıp onu uçlarından nasıl eksilttiğimizi görmüyorlar mı? Allah öyle hükmeder ki

onun hükmünü denetleyecek hiç bir merci yoktur. O, hesabı çabuk görür.”

HADİD/5-6 “Göklerin ve yerin hâkimiyeti O’nun dur. Bütün işler O’na götürülür, bütün kararlar O’nun kapısından çıkar. Geceyi gündüze katar, böylece gündüz uzar. Gündüzü geceye katar, böylece gece uzar. Kalplerin kühünü O bilir.”

HAC/76 “O onların yaptıklarını da yapacaklarını da, olanı da olacağı da bilir. Bütün işler yalnız Allah’a raci olur, onlar hakkındaki nihaî hükmü O verir.”

Bir defasında, Abdullah b. Abbas, Resulullah’ın s.a.v. terkinde bulunuyordu. Resulullah s.a.v. şöyle buyurdu; “Ey delikanlı, sana bir şeyler öğreteceğim! Allah’ın emir ve nehiyelerini gözet ki, Allah’ta seni gözet sin. Allah’ın hakkına riayet et ki, O’nu karş ında bulas ın. İsted iğini sadece Allah’tan iste, yardım diled iğin zaman da sadece O’ndan yardım dile. Katiyen bil ki, bütün insanlar toplanıp sana bir yardımda bulunmak isteseler, Allah’ın senin için yazd ığ ının dış ında bir yardımda bulunamazlar. Ve yine bütün insanlar sana zarar vermek için bir araya gelseler, Allah’ın senin aleyhine yazd ığ ının ötesinde hiçbir şey yapamazlar. Zira, artık kalemler kaldırılmış, sahifeler kurumuştur.” (Tirmizi, Ahmet b. Hanbel)

TEKVİR/29 “Ama bu iş sizin istemenizle değil, ancak Rabbül alemin olan Allah’ın dilemesiyle tamam olur.”

NUR/42 “Göklerin ve yerin hâkimiyeti Allah’ındır. Bütün işler O’na götürülür, (hüküm O’nun kapısından çıkar).”

KEHF/23-24 “Hiçbir konuda: Allah’ın dilemesine bağlamaksızın, “Ben yarın mutlaka şöyle şöyle yapacağım” deme! Bunu unuttuğun takdirde Allah’ı zikret ve: “Umarım ki Rabbim, doğru olma yönünden beni daha isabetli davranışa muvaffak kılar” de.”

İnsan kendisinden meydana gelen güzellikleri sahiplenemez, çünkü bütün güzellikler Cenabı Hakkın planıdır. Aksi halde, gizli bir şirk içine girilmiş olunur. Çünkü güzellikleri veren doğrudan doğruya Allah’tır. İnsanın nefsi hiçbir zaman güzeli ve güzel şeyleri istemez. Elbette ki burada “güzel” den kastımız, bizi güzel olan şeylerdir. Yoksa biz hoşuna giden şeyleri güzel olarak kabul etmiyoruz. Evet, nefis hakiki güzelin ve güzelliğin daima düşmanı olagelmıştır, her zaman da düşmanı olacaktır, çünkü nefsin yapısı budur, mahluk olduğunu unuttur, adeta kendisini küçük bir ilah gibi görür.

ENFAL/51 “İşte bu, sizin ellerinizin işleyip öne sürdüğü işlerin karşılığıdır; yoksa Allah asla kullarına zulmetmez.”

Sen, sana ait mehasin ve güzelliklerle mağrur olamazsın, çünkü o mehasin bizzat senin değildir. Güzellik adına ne varsa hepsi Cenabı Hakkın sana ihsanıdır. İhsan ise şükür ve mahviyet ister. Günahlara gelince, onların yara-

tılmasında senin cüzi ihtiyarın bir şartı adidir. Öyle ise mesuliyet senin nefesine aittir. Zira sen neye meyletmış, ne yapmayı düşünmüş veya meylinde nasıl tasarruf yapmışsan, Cenabı Hakta onu yaratmıştır. Ancak bütün bu anlattıklarımız da yine hal ve vicdanla anlaşılacak hususlardır. Yani, içinden geçen niyete, meyile veya meyildeki tasarrufa tek şahit vardır, o da vicdandır. Cenabı Hak, Kendi ilmine ve Kendi bildiğine senin vicdanını şahit tutmuştur.

RUM/4 "...Çünkü işleri karara bağlama yetkisi, başında da sonunda da Allah'a aittir..."

Evet, iyiyi de kötüyü de Allah yaratır. Çünkü yaratma sadece O'na mahsustur. Fakat kötülüğü kim isterse cezayı da o çeker. Bu şekilde inanma, işin başındakiler için bir esastır. Bunun ötesinde bir aceminin dinde olmayan bir şeyi dine sokma gayretiyle daha da ileri gidip, kader meselesini kurcalaması, teferruata ait meseleleri dile dolaması kabul edilemez. Zira kader, çok hassas ve ayakların kayabileceği bir meseledir. İmamı Azam, talebelerine bu gibi meseleleri münakaşa etmekten men ederdi. Kendisine, "Sen niçin konuşuyorsun" dediklerinde, "Ben, başımda bir kuş varda onu uçururum endişesiyle tir, tir titreyerek konuşuyorum" buyurmuşlardır. Yani demek istiyor ki, "Sizler konuşurken hasmınıza galip gelmek için konuşuyorsunuz. Hasminızın yanılmaları sizi sevindiriyor. Onun için de sizi böyle meseleleri konuşmaktan men ediyorum."

A.İMRAN/154 "...De ki: "Bütün yetki ve karar Allah'ındır" Onlar aslında içlerinde, sana karşı açığa vuramadıkları bir şeyler saklıyor ve kendi aralarında: "Bu emir ve komuta işinde bir payımız olsaydı, şimdi burada olmaz, öldürülmezdik" diyorlardı. De ki: Siz evlerinizde dahi olsaydınız haklarında ölüm takdir edilenler, mutlaka düşüp ölecekleri yerlere doğru çıkacaklardı..."

Allah Resulü, meşieti ilahiyeye (Allah'ın dilemesine) o kadar teslimdir ki, bir gün şöyle buyurur:
"Hiç kimse kendi ameliyle kurtulamaz"
Sahabi sorar: "Sendemi Ya Resulallah"
Cevap verir: "Evet, ben de, ancak Rabbimin beni rahmetiyle kucaklaması ve her tarafımı rahmet ve fazlıyla sarması neticesinde kurtulabilirim." (Buhari Rikak)

KASAS/70 "O'dur Allah. O'ndan başka yoktur İlah. Başta da sonda da, dünyada da ahirette de bütün hamdler, güzel övgüler O'nadır. Hüküm yetkisi O'nun dur. Sonunda varacağınız yer de O'nun huzurudur."

KEHF/26 "...Zira göklerin ve yerin gaybını bilmek O'na mahsustur. O öyle güzel görür, öyle güzel iştir ki! Oysa onların O'ndan başka hamileri yoktur. O, kendi hükmüne kimseyi ortak yapmaz." de."

Hasılı, insan ne yaparsa yapsın, daha önce kendisi için yazılından öte bir şey yapamayacaktır. Ancak bu yazma, onu yapmaya mecbur kılan bir harici zorlama olarak değerlendirilmemelidir. Yukarıda da ısrarla söylediği-

miz gibi, Cenabı Hak, ezeli ilmiyle kulun ne yapacağını önceden bildiği için, kader defterini ona göre yazmıştır. Haklarında Hüsna, güzel netice hükmü verilenler için de durum daha farklı değildir. Allah onların iradeleriyle yapacakları güzel ve iyi işleri bildiği için, onlar hakkında böyle güzel bir neticeyi tayin ve takdir buyurmuştur. Çünkü O, Allamül Guyub'dur, bütün gizli, aşikar her şeyi sadece O bilir. Hem de O, mahlukatını yaratmadan önce bilir. Ve bildiğini kader defterinde yazdıklarıyla gösterir. Sonra da kul, teker, teker Cenabı Hakkın bildiği üzere işleyeceklerini işler, Bunları da katip melekler amel defterlerine kaydederler. Her iki defter de birbirinin aynısı olarak tecelli eder.

Resulullah s.a.v. buyurdular ki: "Kul hayıryla, şerriyle kadere inanmadıkça, kendine (hayır ve şerden) isabet edecek şeyi atlatamayacağını, (hayır ve şerden) kaçacak olan şeyi de yakalayamayacağını bilmedikçe, iman etmiş olmaz." (Kütübü sitte/Cabir r.a.)

Süraka İbnu Malik İbnu Cu'şem r.a. gelerek sordu: "Ey Allah'ın Resülü! Bize dinimizi açıkla, sanki yeni yaratılmış gibiyiz, şimdi amel ne husustadır? Kalemlerin kuruduğu, miktarların kesinleştiği şeylerde mi, yoksa istikbale ait şeylerde mi çalışacağız?" "Hayır, istikbale ait şeylerde değil, bilakis kalemlerim kuruduğu, miktarların cereyan ettiği (kesinleştiği) hususta" buyurdular. Süraka, tekrar: "Öyleyse niye amel edelim boşa zahmet çekeelim" diye sordu. Aleyhisselatü Vesselam: "Çalışın! Her-

kes yaratıldığı şeye erecektir, herkes (yazıldığı) ameliyle amel olacaktır” (Kütübü Sitte/Cabir r.a.)

Ashabı sordu, “Öyleyse ey Allah’ın Resulü, niye amel ediliyor? Madem ki her şey önceden olmuş, bitmiş, yazılmış ve artık yazma işinden fariğ olunmuş (bir daha yapma gayreti de niye)” Resulullah s.a.v. şu cevabı verdi. “Siz amelinizle doğruyu ve istikameti arayın, itidali koruyun, zira cennetlik olan kimsenin ameli, cennet ehlinin ameliyle sonlanır, (daha önce) ne çeşit yapmış olursa olsun. Keza cehennemlik olanın amelide, cehennem ehlinin ameliyle sonlanır, hangi çeşit amel ile amel etmiş olursa olsun”. Resulullah s.a.v. sonra elindeki kitapları atıp, elleriyle işaret ederek dedi ki: “Rabbiniz kullarından artık fariğ oldu, bir kısmı cennetlik, bir kısmı da cehennemliktir.” (İbnu Amr İbni-As r.a.)

“Oğluna ölümü sırasında demiştir ki: Allah’ın ilk yaratığı şey kalemdir. Kaleme, “kıyamete kadar olacak şeylerin miktarlarını yaz” dedi. Oğulcuğum, Resulullah’tan s.a.v. şunu da işittim, “Kim bu inanç dışında olarak ölürse benden değildir”
(Ubade İbnu’s Samit r.a. Kütübü Sitte)

İmam Azam’ın r.a. kaderi tarifi: İmam Azam Ebu Hanife r.a. bu hususu Fıkhul-Ekber adlı eserinde şöyle izah etmiştir: “Yüce Allah her şeyi yaratmadan önce ezeliyle bilir. Eşyayı varlık sahasına çıkarmadan önce takdir ve kaza eden de O’dur. Gerek dünyada gerek ahirette her şey O’nun bilmesiyle, dilemesi ve takdir etmesiyle

Levhi Mahfuz'a yazılmıştır. Fakat Levhi Mahfuz'a yazılması vasıf (olacakları tasvir) suretiyledir; hükmetme cihetiyle değildir!"

Fıkhul-Ekber şarihi Ebu'l-Münteha, İmam Azam'ın r.a. "Hüküm suretinde yazmadı, vasıf suretinde yazdı" cümlesini şöyle açıklamaktadır: "Yüce Allah Levhi Mahfuz'da yazılı olanları sebepsiz, bir hüküm vermek suretiyle yazmadı mesela, Ali mümin olsun, Zeyd de kâfir olsun diye yazmadı. Eğer böyle olmuş olsaydı, Ali iman ile zorlanmış Zeyd ise mecburi olarak imansız olacaktı. Fakat yüce Allah öyle hükmetmedi Levhi Mahfuz'a şöyle yazdı: Ali, kendi tercih ve seçim ve niyetiyle imanı seçip mümin olacak ve küfrü istemeyecek, Zeyd ise kendi tercih, seçim ve niyetiyle küfrü tercih edip iman etmeyecektir "

İnsanın bütün yaptıkları, Levhi Mahfuz'a kaydedilmiş şeylerdir. Daha sonra onun boynuna takılan kader, bu Levhi Mahfuzdan istinsah edilmiştir. Aşağıdaki ayet, bizlere bu hakikati anlatmaktadır.

İSRA/13 "Her insanın amelini (veya kaderini) boynuna bağladık, her insan yaptıklarına göre muamele görür. Nitekim kıyamet günü hesap defterini önünde açılmış bulacaktır."

Ayet: "Her insanın kuşunu, kendisinin boynuna bağladık" buyurmaktadır. Cahiliye Arapları kuşların uçuşlarının kendi mukadderatlarını belirlediklerine inanırlardı.

Kur'an bu batıl inancı yıkıp, insanın ancak yaptıklarına göre muamele göreceğini bildiriyor. Ayeti kerime insanın yaptığı her hareketle, âdeti bir kalem gibi, daha doğrusu tuşa dokunmuş gibi, kendi ekranında hayat boyunca bir şeyler yazıp durduğunu, kıyamet günü de, âdeti bunun çıktısını alacağı izlenimini vermektedir. Dünya hayatında nefsin ihtirasları, gafletle insanın iyi ve kötüyü değerlendirmesini önlemektedir. Ama ahirette her şey göz önüne serilecektir.

NEML/75 "Gökte ve yerde gizli hiçbir şey yoktur ki apaçık bir kitapta yer almasın."

HUD/56 "Hiç bir canlı yoktur ki mukadderatı O'nun elinde olmasın. Rabbim elbette tam istikamet üzeredir."

AHZAB/38 "...Allah'ın emri, mutlaka yerini bulan bir kadedir."

"Din sayesinde, yaratıcının iradesi ile yaratılanın talebi arasında bir uyum sağlanmış olur. Kul Allah'ın dilediği gibi ister, Allah'ta kulun talep ettiği gibi yapar, böylece arada Allah'a ebedi vuslat olur." (M. Hamdi Yazır)

YASİN/12 "Şüphesiz biz, ölüleri mutlaka diriltiriz. Onların yaptıklarını ve bıraktıkları eserlerini yazarız. Biz, her şeyi apaçık bir kitapta (Levh-i Mahfuz'da) bir bir kaydetmişizdir."

Sonra Cenabı Hak, bu defteri insana okutacak ve hesabı da bu deftere göre görecektir.

İSRA/14 “Şöyle deriz ona: “Defterini oku. Bugün muhasebeci olarak kendi işini görmeye kendin yetersin!”

“Bir kere daha ifade edelim ki, bu yazılma, insanın yapacakları önceden bilindiği içindir, yoksa insanı zorlayıcı bir güç ve kuvvet değildir. Demek, önce harici vücudu olmayan bir ilmi kitabet vardır ki, biz ona Levh-i Mahfuz diyoruz. Birde daha sonra meleklerin yazdığı ve harici vücudu olan bir kitap var ki, bunda da insanların yaptıkları ameller tespit edilip kaydedilmiştir. Mahkeme-i Kübra’da hüküm verilirken bu her iki kitabın mukabelesine göre hüküm verilecektir. Bu mukabelede melek “Ben şunları yazdım” diyecek, Cenabı Hak da bir kitap gösterecek ve “Ben de bütün onun yapacaklarını bildiğim için şunu yazmıştım” diyecek ve orada görülecek ki, her iki kitap da birbirinin aynıdır...”
(Doğrusunu Allah bilir)

HADİD/22 “(Üzülmenize veya sevinmenize sebep olacak şekilde) gerek ülkenizde, gerek kendi nefislerinizde, size ulaşan hiçbir şey yoktur ki Bizim onu yaratmamızdan önce bir kitapta yazılı olmasın. Bu, Allah’a göre elbette pek kolaydır.”

HİCR/92-93 “Rabbin hakkı için, onların hepsini sorguya çekeceğiz! Onları yaptıkları işlerden sorumlu tutacağız.”

İNSAN/29-30 “İşte bu, bir öğüttür, bir uyarıdır. Artık dileyen Rabbine varan yolu tutar. Ama Allah dilemedikçe, siz dileyemezsiniz. Çünkü her şeyi bilen, tam hüküm

ve hikmet sahibi olan, Allah'tır. Her şeyi bildiği gibi, rahmet ve hidayete lââyık olanları da pekiyi bilir.”

29. ayette, dileyenin, Kur'an'ın rehberliğinde Rabbine varan yolu tutacağını bildirirken, 30. ayet yüce Allah'ın dilediği kimseleri rahmetiyle kucaklayacağını bildiriyor. Demek ki samimi müminler, kendilerini bütün varlıklarıyla Allah'ın iradesine teslim ederler. Onların diledikleri, Allah'ın meşietine, yani dilemesine uygundur.

HUD712 “...Bütün işleri düzenleyen, herkese lââyık olduğu neticeyi verecek olan ise Allah Tealadır.”

TÖVBE/51 “De ki: “Allah bizim hakkımızda ne takdir etmiş, ne yazmışsa başımıza ancak o gelir. Mevlamız, sahibimiz O'dur. Onun için müminler yalnız Allah'a dayanıp güvensinler.”

HUD/6 “...Allah her canlının hayatını geçirdiği yeri de, öleceği yeri de bilir. Bütün bunlar apaçık bir kitaptadır.”

HUD/55 “...Hiç bir canlı yoktur ki mukadderatı O'nun elinde olmasın...”

ARAF/37 “...Kaderden nasipleri ne ise, onlara erişecektir...”

“Nefis daima ızdırablar ve galaklar içinde evhamdan kurtulup tevekküle yanaşmıyor, hükmü kadere razı olmuyor. Halbuki, şemsin tuluu ve gurubu muayyen ve mukadder olduğu gibi, insanın da bu dünyada tuluu ve

gurubu ve sair mukadderatı, “kalemi kader” ile cephe-sinde yazılıdır. İsterse başını taşa vurarak o yazıları sil-sin, fakat başı kırılır, yazılana bir şey olmaz ha!..... ve illa muhakkak bilsin ki, semavat ve arzın haricine kaçıp kur-tulamayan insan, Halıkı Külli şey’in Rububiyetine mu-habbetle rıza-i dide olmalıdır.” (Mesnevi Nuriye)

HUD/123 “Bununla beraber, göklerin ve yerin gaybını bilmek Allah’a mahsustur. Bütün işler, hükmetmesi için O’na götürülür. Öyleyse sen yalnız O’na ibadet et, yalnız O’na dayan, O’na güven. Rabbin yaptıklarınızdan asla habersiz değildir.”

Bu ayet çok geniş bir mana ifade etmektedir. “Bütün işler” demekle kainattaki en küçükten, en büyüğüne kadar her şeyi içine almaktadır.

Mürcie (cebriye) ve kaderiyye.

Resulullah s.a.v. buyurdular ki; “Her ümmetin Mecusi-leri vardır, bu ümmetin Mecusileri, “Kader yoktur” di-yenlerdir. Bunlardan kim ölürse, cenazelerinde hazır bulunmayın. Onlardan kim hastalanırsa, ona ziyarette bulunmayın. Onlar deccal bölüğüdür, onları deccala ilhak etmek, Allah üzerine bir haktır.” (Huzeyfe r.a./Kütübü Sitte)

Resulullah s.a.v. şöyle buyurmuştur ki; “Kader ehli ile düşüp kalkmayın, onlara dava açmayın.” (İbnu Ömer r.a./Kütübü Sitte)

Resulullah s.a.v. buyurdular ki; "Ümmetimde iki sınıf vardır ki, onların islamdan nasipleri yoktur. Mürcie ve Kaderiyye." (İbnu Abbas r.a./Kütübü Sitte)

Kaderiyye: "İnsan fiillerinin halıkıdır" diye inanan sapık guruptur. Halbuki,

SAFFAT/96 "Sizi de yaptığınız (ve yapmakta olduğunuz) şeyleri de yaratan (ve yaratmakta olan) Yüce Allah'tır."

ZÜMER/62 "Her şeyi yaratan (ve yaratmakta olan) Allah'tır. Her şey O'nun tasarruf ve yönetimindedir."

Malumdur ki, "her şey" denilince, atomlardan galaksilere kadar büyük küçük ne varsa buna dahildir. Mahlukata yapıyor gibi görülen her hareketi de bunlara dahildir.

Mürcie/cebriye:

"İnsan asla bir iş yapmaz, cansızlar gibi hareket eder, insanın kastı ve ihtiyarı (dilemesi) yoktur." Demektedirler. "İnsanlar iyi iş yapınca sevap kazanmazlar, kötü işlerine de azap edilmez" sanıyorlar. Kafirler, günah işleyenler mazurdur, mesul olmazlar, çünkü insanın her işini yapıyor, insan istese de istemese de, günahları yaratıyor, insan günah işlemeye mecburdur diyorlar.

Günah insana zarar vermez, asi, fasık azap görmeyecektir diyorlar. Mürcienin inancı yanlıştır ve bozuktur. Çünkü ihtiyari ve istekli hareketlerimiz ile titreme ve refleks hareketleri birbirinden farklı şeylerdir. Elimizle

bir şeyi tutmak istediğimizde, bizim isteğimizle ve talep etmemiz sonucunda Cenabı Hak tarafından yaratılmakta ve yapılmaktadır. Halbuki reflekslerimiz, göz seçirmesi, kalbimizin ve bütün organlarımızın çalışması böyle değildir. Kur'an'ı Kerim ve Hadisi Şerifler, bu fırkaların bozuk olduklarını ifade buyurmaktadırlar. (İmamı Rab-bani)

TAHA/110 "O, onların geleceklerini de geçmişlerini de bilir. Kulların ilmi ise bunu asla kavrayamaz."

NUR/64 "Dikkat edin! Göklerde ve yerde ne varsa Allah'ındır. O şu anda içinde bulunduğunuz durumu da pekiyi biliyor. İnsanların Kendi huzuruna götürülecekleri büyük duruşma günü, yapmış oldukları şeyleri tek tek kendilerine bildirip karşılığını verecektir. Allah her şeyi pekiyi bilir."

Allah kaderleri, halkı yaratmadan şu kadar ve şu kadar sene önce takdir etti. "Olacak şeylerde kalem kurudu" Dört şeyden feragat hasıl olmuş, onlar bitirilmiştir: "Ömür, rızık, yaratma, huy." (Hak Dini Kur'an Dili/M. Hamdi Yazır)

BAKARA/210 "...Bütün işler ve hükümler Allah'a aittir. (O insanların keyfine göre iş yapmaz, Kendi bildiğini işler)."

KASAS/68 "Senin Rabbin dilediğini yaratır, dilediğini seçer. Onların ise seçme hakları yoktur..."

Bu ayeti, müfessirlerin çoğu böyle anlarken, Taberi ile Zemahşeri şöyle mana vermişlerdir: “Senin Rabbin dile-diğini yaratır ve insanlar için en iyi olanı seçer.”

NECM/24-25 “Ne o, insanoğlu kurduğu her hülyaya, içinden geçen her şeye nail olur mu sanıyor? Hayır, öyle değil! Ahiret hayatı da, dünya hayatı da Allah’ın elindedir. Kime ve neyi vereceğini, Kendisi takdir eder.”

HADİD/5-6 “Göklerin ve yerin hâkimiyeti O’nun dur. Bütün işler O’na götürülür, bütün kararlar O’nun kapısından çıkar. Geceyi gündüze katar, böylece gündüz uzar. Gündüzü geceye katar, böylece gece uzar. Kalplerin kühünü O bilir.”

YUSUF/67 “...Gerçi ben ne yapsam, Allah’tan gelecek takdiri önleyemem. Zira hüküm yetkisi, yalnız Allah’ındır. Onun içindir ki ben ancak O’na dayanır, O’na güvenirim. Tevekkül edenler de yalnız O’na dayanıp güvenmelidirler.”

BAKARA/255 “...Yarattığı mahlûkların önünde ardında ne var, hepsini bilir. Mahlûklar ise O’nun dilediğinden başka, ilminden hiçbir şey kavrayamazlar....”

Allah onun müstekarrını da, müstevdanı da bilir, yani yerleştiği yeri de, emaneten bulunduğu yeri de bilir. Durduğu, oturduğu yeri de, gezdiği ve dolaştığı yeri de bilir. Babasının sulbündeki durumunu da, ana rahmin-

deki durumunu da bilir. Yattığı yeri de bilir, öleceği yeri ve öleceği vakti de bilir. Bütün bunları bilir de ona göre rızkını verir. Bütün o kımıldayan canlılar, onların rızıkları, müstekarları ve müstevda'ları takdir olunup Levh-i Mahfuz'a yazılmış, Allah'ın ilminden yaratılış alanına çıkarılmıştır ki bu Kitabı görebilen melekler oradaki yazıyı açıktan okur ve anlarlar. İşte Allah'ın ilim ve kudreti öyle geniş ve fazlı keremi ile rububiyeti de böyle kapsamlıdır. Şu halde insan rızkını Allah'tan istemeli. Fakat rızık için değil, Allah rızası için çalışmalıdır. Rızık meselesi o kadar endişe edecek bir şey değildir. Allah'tan başkasından rızık beklemek boşunadır ve aynı zamanda şirktir...

ENAM/59 "Bilinmeyen nice hazineler ve görünmeyen gayb aleminin anahtarları O'nun yanındadır. Onları Kendisinden başkası bilemez. Karada ve denizde ne varsa hepsini O bilir. O'nun haberi olmadan bir tek yaprak bile düşmez. Yer altı tabakalarının karanlıkları içindeki tek bir tane, hasılı yaş ve kuru hiç bir şey yoktur ki açık, net bir kitapta bulunmasın."

Ayetteki 'mefatih' 'miftahın' çoğulu olarak anahtar manasına gelir, 'meftahın' çoğulu olarak ta hazine manasına gelir. Burada geçen gayb hazineleri veya anahtarlarını Resulullah s.a.v. Lokman suresi 34. ayeti ile şöyle açıklamıştır: "Gayb hazineleri beştir: Kıyamet hakkındaki bilgi Allah'ın nezdindedir. Yağmuru dilediği yere dilediği miktar indiren O'dur. Rahimlerin ihtiva ettiği çocukların istikballerini bilen O'dur. Hiç kimse yarın yapacağı şeyleri bilemez. Hiç kimse nerede öleceğini bilemez.

Her şeyi hakkıyla bilen, her şeyden haberdar olan Allah'tır" Ayetin sonunda geçen kitap: Levhi Mahfuz veya ilmi ilahîdir.

Kur'an'ın üslubu, ilahi hakikatleri ekseriya müşahhas, somut bir üslupla anlatır. Bu ayetin ilmi ilahîyi anlatımı buna dair misaller ihtiva eder. Mücerret üslupla, soyut olarak, düşünce şeklinde "Allah'ın ezeli ilminin dışında hiçbir şey olmaz" gibi bir ifade yerine burada buyurulduğu gibi çok canlı, uçsuz bucaksız bir manzara içine giriyoruz. Mesela "O'nun haberi olmadan bir tek yaprak bile düşmez" cümlesi, muhatabı dünya genişliğinde bir ormana yerleştiriyor. Her taraf yemyeşil, sayılara sığmayacak kadar yaprak, yaprak, yaprak... Bunlardan birinin sessizce düşmesi bile O'nun izni dışında olmaz" anlatımıyla varlıkta olan biten her şeyin Allah'ın (yaratmasıyla) izni ile olduğu pek etkili tarzda anlatılmaktadır.

Özetle, insanoğlu şu kısacık dünya hayatında, adı KADER olan mukaddes bir senaryonun içinde, kendilerine Cenabı Hak tarafından biçilen rollerle, takdir edilen ömürleri kadar, hem oyuncu hem de seyirci olarak, dünyada imtihan edilmektedir. Bizler o kaderi senaryodaki rollerimizi oynuyoruz, daha doğrusu oynattırıyoruz. Hem kader programında yazılmış olan her şey olup bitmiştir, bizler oynanan oyunu daha önce göremediğimiz için, yeni görüyoruz ve yaşıyoruz.

Bi'iznillah, yukarıdaki ayetler, hadisler ve islam alimlerinin görüşleri ışığında kader meselesini Ehli sünnet

anlayışına uygun bir tarzda anlatmaya çalıştık. Bunların haricindeki bir inanış şekli, bizleri Kaderiye ve Cebriye gibi sapık düşüncelere kaymaktan koruması mümkün değildir zannediyorum.

Nereye gidiyorum? Ölüm nedir? Ölüm yok olmak değildir!

Ey insanlar! Şu geçici dünya hayatında, görünen ve bilinen en büyük hakikat ölümdür. Eğer bir insan veya herhangi bir mahluk doğduysa, doğduğu andan itibaren geçen her an ölüme yaklaşıyor demektir. Yeni bir insanın hayata gelmesi için bütün şartlar hazır olsa da, eğer Cenabı Hak murat etmediyse, siz tekniğin ve tıbbın bütün imkanlarını kullansanız bile, o insan dünyaya gelemez. Amma, Cenabı Hak bir insanı yarattıysa, siz yine teknik ve tıbbın bütün imkanlarını yine kullansanız, o insan vakti saati geldiğinde muhakkak yine ölecektir.

YUNUS/49 "...Her ümmetin belirlenmiş bir ömür süresi vardır. Artık o ecelleri gelince, onu ne bir saat ileri, ne de bir saat geri alamazlar."

NİSA/78 "Nerede bulunursanız bulunun: Sağlam, yüksek kulelerde, (hatta eflâke ser çeken) gökteki yıldız burçlarında bile olsanız, ölüm mutlaka size yetişir..."

VAKİA/60 "Aranızda ölümü takdir eden biziz ve bizim önümüze geçilmiş değildir (kimse ölüme engel olamaz)."

Bütün canlılar içinde, muhakkak bir gün öleceğini bile-
rek yaşayan tek şuurlu mahluk insandır. Fakat çoğumuz
ölüm denilen hakikatin nasıl bir şey olduğunu, ondan
korkmakla değil de, nasıl bir hayat tarzıyla yaşarsak, o
korkulan ölümün çok daha güzel ve ebedi bir aleme ge-
çiş bileti olduğunu bilemiyoruz zannediyorum.

Kur'an, hepimizin başına muhakkak gelecek olan bu en
mühim hadiseyle ilgili birçok ayetle bizlere ışık tutmuş-
tur. Ayrıca, yine bununla alakalı birçok ilim adamı tara-
fından, Bi'iznillah çok güzel yorumlar yapılmıştır, bun-
lardan bazılarını beraberce bir göz atalım İnşallah.

Ölüm, sonsuz ilahi fiillerden birisidir, İmate; yani, ölü-
mü tattırma; ruhun bedendeki tasarrufuna son vermek-
tir. Ruh, Allah'ın en muhteşem, en mükemmel ve en
bilinmez bir eseridir.

İSRA/85 "Bir de sana "ruh" hakkında soru sorarlar. De
ki: "Ruh Rabbimin emrindedir, O'nun bileceği işlerden-
dir. Size sadece az bir ilim verilmiştir."

Muhyi (hayat verici) isminin tecellisiyle hayat nimetine
kavuşmuş bir insana, bu nimet ve şeref artık ondan ebe-
diyen geri alınmayacaktır. Kabirde de, mahşerde de,
cennet veya cehennemde de bu ruha giydirilecek ceset-
lerle yoluna devam edecektir İnşallah. Ruhü yaratmak
gibi, her ruha uygun bir beden inşa etmek de Allah'ın en
hikmetli ve rahmetli bir icraatıdır. İşte ölüm emriyle o

misafir ruh, bu bedenden ayrılır ve kaderinde yazılı olan yolculuğuna dünya ötesi alemlerde devam ettirilir.

İnsan bedeni, cesedi ana rahminde Cenabı Hak tarafından yaratılmaya başlandıktan 4 ay sonra, yine O'nun tarafından o cesede, kim olacaksa o kişinin ruhu yerleştirilir. Artık cesetle ruh birleşip insan hüviyetini almış olarak anasından doğar. Bizler onun ruhunu asla göremeyiz, ruhun üstündeki cesedini, bedenini görürüz, ona hangi isim verildiyse, bizler onu hatırlamak için yalnız dış görünümündeki bedeniyle tanırız.

Buna en güzel bir misal olarak şunu hatırlayalım. Son günlerde yurdumuzda ve dünyada yüz nakli ameliyatları yapılmaktadır. Mesela, Ahmet isminde bir adamın yüzü, bir kazayla veya yanarak tanınmaz bir hale gelmiş, başka birinin yüzünü ona naklediyorlar. Peki bu durumda bu insan hangi yüzüyle Ahmet oluyor? Demek ki bir insanın kimliği yüzüyle kaim değildir, o ruhuyla gerçek kimliğine sahiptir, yaşadığı bütün hayat serüveni ruhunda, hatıralarında, his ve duygu dünyasında yani maddi değil manevi olan gerçek kişiliğinde kayıtlıdır.

İnsan ruhu, bedenle geçirdiği dünya hayatı süresince her yıl bedeni yavaş, yavaş tepeden tırnağa değişmekte ve yenilenmektedir. Fakat bu öyle bir sanat, hikmet, şefkat ve rahmet içinde olmaktadır ki, biz farkına bile varamıyoruz. Söz gelişi, bizim her nefes alıp verişimiz, yemek yememiz, su içmemiz, terlememiz ve benzeri sıradan şeyler zannettiğimiz bu hikmetli işlerle, vücudumuzda

devamlı olarak ölen hücreler atılmakta yerlerine her an milyonlarca hücre yeniden yaratılmaktadır.

Ruhumuz her yıl belirli bir süreç içinde değiştirdiği bedenini, ölüm esnasında birden bire terk etmektedir. Ölüm bundan ibarettir, kuşun kafesinden çıkarak uçuşması ve serbest kalması gibidir. Ruhun bedenden ayrılması, ona bir zarar vermez bilakis bir nevi hür kalmış gibi olur. Ceset ve ruh bu dünya hayatında yalnız imtihan ve dünya nimetlerinden istifade etmek için beraber olmuşlardır. Eceli gelen insan, bu dünyadan ayrılarak ebedi yolculuğuna devam ederken, bu dünyaya ait olan maddelerden terkip edilerek yaratılan vücudunu, cesedini yine burada bırakarak yolculuğuna devam etmektedir. Hz. Üstad Risalelerde bir eserinde şöyle buyurmaktadır, “Esasen ceset ruhun sadece hanesi ve yuvasıdır, elbisesi değildir. Ruhun elbisesi mahiyetinde, bir derece sabit, letafetçe ruha münasip latif bir gılaflı ve misali bir bedeni daha vardır. Ruh, ölüm anında dünyevi yuvasından çıkar, misali bedenini giyer.” Demektedir.

ANKEBUT/57 “Her nefis ölümü tadacaktır. Sonunda bize döndürüleceksiniz.”

A.İMRAN/185 “Her nefis ölümü tadacaktır...”

ENBİYA/35 “Her nefis ölümü tadacaktır. Biz, sizi sınamak için gâh şerle, gâh hayırla imtihan ederiz. Sonunda Bizim huzurumuza getirileceksiniz.”

"Küllî nefsin zaikatü'l-mevt", yani "Her nefis ölümü tadacaktır."

Bu ayetlerde "nefis", insanın ruhunu ifade etmektedir. Çünkü insan bedeni ölür, ama ruh ölmez. Beden mürekeptir, terkip edilmiştir, yani birçok zerrelere, moleküllerden, hücrelerden, elementlerden vs. yaratılmıştır. Bu sebeple değişmeye ve sonunda bozulmaya mahkûmdur. Ama ruhun mahiyeti böyle değildir, dünyadaki maddelerden yapılmamıştır, bu yüzden de Bî'iznillah çürümeye, buruşmaya, ihtiyarlamaya, bozulmaya maruz kalmaz. (Doğrusunu ancak Rabbimiz bilir)

Sonuç olarak bütün ruhların ölümü tadacaklarını ihtar eden ayetler, bir açıdan insanı insan yapan unsurun, insanın bedeni değil ruhu olduğu gerçeğinin vurgulanmasıdır. Bu anlamda ölen, yani fonksiyonunu icra edemez hale gelen bedendir; ruh ise devamlıdır, bâkîdir ve ölümü tadandır. Bazı ulema da ölen kişinin ruhu bir müddet daha bedende kalır, fakat bitkisel hayata girmiş gibidir. Canlı ve şuurolu olmasına rağmen, hiçbir hareket ve canlılık emaresi görülmez, dışarıda olup biten her şeyi görür, duyar, algılar fakat kendisinden dışarıdakilere hiçbir mesaj ulaştıramaz demektedirler.

Nitekim büyük İslâm âlimi Erzurumlu İbrahim Hakîkî, "Marifetname" isimli eserinde, Resulullahın s.a.v. ölüm olayını şöyle söylediğini nakleder:

"Meyyit (ölümü tatmış kişi), bedenini kimin yıkadığını, kimin kefenlediğini, namazını kimlerin kıldığını, ardından kimlerin geldiğini, kabre kimlerin indirdiğini ve kimlerin telkin verdiğini bilir. Meyyitin yanında haykırıp, saçınızı başınızı yolmayın, ona eziyet edersiniz" uyarısı da, yine meyyitin ruhu sizi görüp hâlinizden üzüntü duymasından ileri gelir dediğini beyan etmiştir.

MÜMİNUN/15-16 "Ve bütün bunlardan sonra, siz ey insanlar, ölürsünüz. Sonra büyük duruşma (kıyamet) günü diriltilirsiniz."

TAHA/55 "Sizi, ey insanlar, Biz yerden yarattık. Yine oraya göndereceğiz ve oradan tekrar Biz çıkaracağız." Hz. Ali r.a. bir hutbesinde şöyle demişti; "Ey insanlar, siz ebediyet için yaratıldınız, babalarınızın sulblerinden rahimlere, oradan dünyaya geçiyorsunuz, dünyadan kabre, oradan da ya cennete, ya da cehenneme gideceksiniz."

"Kabir, âlemi ahirete açılmış bir kapıdır. Arka ciheti rahmettir, ön ciheti ise azaptır. Bütün dost ve sevgililer o kapının arka cihetinde duruyorlar." (Risalelerden)

Kabrin ön cihetinin azap gibi algılanması, kabrin dünyaya bakan yüzünün soğuk ve dostlardan ayıran bir kapı gibi görülmesi yönüyledir. Yani kabrin arkasını iman ile görmeyen birisi için kabir, dünyadan ve içindeki alışmış olduğu dost ve sevgililerden bir ayrılık ve üzüntü sebebidir.

“Eyvah! Aldandık. Şu hayatı dünyeviyeyi sabit zannettik. O zan sebebiyle bütün bütün zayı ettik. Evet, şu güzzeranı hayat, bir uykudur; bir rüya gibi geçti. Şu temelsiz ömür dahi, bir rüzgâr gibi uçar gider.”

“Biri de, sen burada misafirsin. Ve buradan da diğeri bir yere gideceksin. Misafir olan kimse, beraberce getiremediği bir şeye kalbini bağlamaz. Bu menzilden ayrıldığı gibi, bu şehirden de çıkacaksın. Ve keza, bu fâni dünyadan da çıkacaksın. Öyle ise, aziz olarak çıkmaya çalış. Vücudunu Mucidine feda et. Mukabilinde büyük bir fiyat alacaksın. Çünkü feda etmediğin takdirde, ya badı heva zail olur, gider, zaten O’nun malı olduğundan, yine O’na rücu eder.” (Risalelerden)

“Madem ecel gizlidir; her vakit ölüm, başını kesmek için gelebiliyor ve genç ihtiyar farkı yoktur. Elbette daima gözü önünde öyle büyük dehşetli bir mesele karşısında biçare insan, o idamı ebedi (hiç dirilmemek üzere yok olmak zannettiği), o dipsiz, nihayetsiz hapsi münferidenden (yalnız başına hapis olmaktan) kurtulmak çaresini aramak ve kabir kapısını bir alemleri bakiye (ölümsüz bir âleme), bir saadeti ebediyeye ve alemleri nura açılan bir kapıya kendi hakkında çevirmek hâdisesi; o insanın dünya kadar büyük bir meselesidir.” (Sözlerden)

“Ülfetten ve alışkanlıktan kurtulmanın ve Allah’ın rızasını kazanmanın bir yolu da, ölümü çok düşünmektir. Dünyaya gelmeden önce bilemezdik hangi erkeğin sülbüne geçip, hangi hanımın rahminde büyüyeceğimizi. Şimdi de bilemeyeceğimiz başka sorularla karşı karşıya-

yız. Üzerinde, korkunç bir süratle seyahat ettiğimiz ve içi ateş dolu şu dünya gezegeninden, berzah alemine hangi vasıta ve sebeple gideceğiz? Bir trafik kazasıyla mı, yoksa bir kalp sektesiyle mi veya hangi hastalık bizi alıp ölüm meleğine teslim edecek? Beşer olarak bu sorulara cevap vermekten çok aciziz. Azrail a.s. her gün 250-300 yüz binden fazla insanın ruhunu alıyor, yani her gün bir deste insan biçiyor yeryüzünden. Bunun içinde ihtiyarı da var, genci de var, zengini de, fakiri de... Ve en önemlisi, içinde salihî de var, fasıkı da, mümini de, kafiri de var. Bu gidişler bizlere şunu da hatırlatıyor, "Ölümde herkes eşittir, bir gün sizde o destenin içinde biçilmiş olarak gideceksiniz, aman dikkat edin gaflette olmayın, ölüm meleği sizi yanlış bir iş yaparken veya isyandayken yakalamasın"

Evet, hepimizin bildiği ve bir gün bizim de kapımızı çalacağı kesin olan ölüm hakikati bizi korkutmamalıdır. Çünkü ölmek demek, ebediyen yok olmak demek değildir. Yalnız vücut ve mekan değiştirmektir, dünyaya ait olan element ve organik maddelerden terkip edilen vücudumuzu burada bırakıp, gideceğimiz alemde oraya uygun bir vücuda gitmek demektir. Yani ölüm, bir nevi ruhumuzu saran beden elbisesinden sıyrılarak çıkmak gibidir. Her insan kendi programına Cenabı Hak tarafından konulmuş olan, "ebedî yaşama" hissine bir baksın, ne diyor. Esas benliğimiz olan, ruh, bilinç, şuur, akıl, fikir ve vicdanımızın sesine bir kulak verirsek, her zerreminizin "ebet, ebet" dediğini muhakkak duyacağız.

Öyleyse bizim halitamıza bu duyguları yerleştiren Yüce Rabbimiz, bizleri böyle bir yaşamın olacağı başka bir aleme götürmektedir. Ve bu hakikat ilk insan ve ilk Resül de dahil, sonradan gelen insanlık aleminin önderleri olan bütün Nebi ve Resullerin sözlerinde ve ellerinde olan semavi kitaplarda aynı hakikati haber vermektedirler. İnsanoğlu bu dünyada bulunduğu müddetçe, kendisini en çok ilgilendiren bu konu üzerinde daha çok bilgi sahibi olmaya uğraşacağı ve araştıracağı kesindir. Öyleyse Bî'iznillah, bizde bu hakikate başka bir açıdan biraz bakalım dedik İnşaAllah.

Kur'an ayetlerine baktığımızda, ölüm hakikatini anlatırken, ölümün tadılan bir şey olduğunu beyan etmektedir. Türkçede bazı hakikatleri anlatırken, aynen buna benzer misaller verebiliriz. Mesela, "siz şu yemekten taddınız mı" derken, maddi bir şeyden bahsederek, maddi vücudumuzla ilgili bir lezzetten bahsedilmektedir. Fakat "siz hiç evlat acısı taddınız mı" veya, "siz hiç anasızlık, baba-sızlık acısı taddınız mı" derken, beden ve maddi vücudumuzla ilgili bir algılamadan değil de, duygularımızın ve ruhumuzun algıladığı his boyutunda olan bir şeyden bahsedilmektedir. Ve ölüm için de bahsedilen bu algılaşma şeklini muhakkak hepimiz tadacağız, bundan kurtuluş asla mümkün değildir.

"Küllü nefsin zaikatü'l-mevt", yani "Her nefis ölümü tadacaktır."

Razi de; "Her nefis ölümü tadıcıdır." ayetini tefsir ederken, bedenın fani, ruhun baki olduğuna dikkat çekmektedir. Çünkü bir şeyi tadanın onu tadarken var olması gerekmektedir demektir. (Razi, Tefsiru Kebir, VII/253.)

Sonuç olarak bütün ruhların ölümü tadacaklarını ihtar eden ayetler, bir açıdan insanı insan yapan unsurun, insanın bedeni değil ruhu olduğu gerçeğinin vurgulanmasıdır. Bu anlamda ölen, yani fonksiyonunu icra edemez hale gelen bedendir; ruh ise devamlıdır, bâkîdir ve ölümü tadandır. Her nefis (canlı) ölümü tadacaktır, ayetiyle ilgili Hamdi Yazır'ın açıklamaları da şöyledir:

Her nefis (canlı) ölümü tadacaktır. (Yani herkes ölecektir) Nefs, zat ve ruh manalarına geldiği için, bundan bazı kimseler ruhun ebedi olduğu manasını anlamışlardır. Çünkü tatmak, bir hayat eserdir. Ve zevk anında tadıcının orada olduğunu anlatır, yoksa zevk tasavvur olunamaz. O halde mana: "Her nefis bedeninin ölümünü tadacaktır." demek olur. Bu da nefsin, ruhun bedenden başka olduğunu ve bedenın ölümüyle onun ölmeyeceğini anlatır. (Elmalılı M. Hamdi Yazır, Kur'an-ı Kerim Tefsiri)

İkinci beden kavramı :

İngiltere'deki Southampton Hastanesi bilim adamları, ölümün hemen öncesinde yaşanan hâdiseler üzerine yaptıkları araştırmada, klinik olarak ölü kabul edilen kişilerin pek çok duyguyu yaşadıklarını tespit ettiler. Beynin fonksiyonlarını yitirmesinin ardından, yani hastanın klinik olarak ölü kabul edildiği dönemde, yaygın

anlayışın aksine, hastaların çeşitli hisleri bulunduğuna dikkat çeken bilim adamları, bunların başında mutluluk gibi duyguların geldiğini belirtiyorlar. Bilim adamlarına göre, bu çeşit hastalar ayrıca zamanın aktığını anlayabiliyor ve ışığı algılayabiliyorlar. Southampton Hastanesi'nden Dr. Sam Qarniea ve Dr. Peter Fenwick'in yaptığı araştırmada, ölümün eşiğinden dönmüş 63 kalp hastasıyla yapılan röportajlardan faydalandı. Dördü klinik olarak ölü kabul edilen hayata dönmüş 63 hastayla konuştuklarını belirten araştırmacılarından Dr. Fenwick, "Akıl ve beyni birbirinden bağımsız değerlendirmek mümkünse, bu ölüm sonrasında şuurun uyanık kaldığı sorusunu gündeme getiriyor." diye konuştu. Bu araştırmanın neticeleri bütün dünyada yeni tartışmaları da beraberinde getirmektedir.

Modern tıbbın öldü gözüyle baktığı altı kişi, beyin fonksiyonlarının çalışmaz olarak tarif edildiği sırada; önce çok parlak bir ışık hüzmeleri gördüklerini, daha sonra ise tarifi çok güç, mutlu ve huzurlu bir dünyaya girdiklerini söylediler. Uzmanlar, birbirlerinden habersiz olarak yapılan araştırma sırasında altı kişinin de aynı ifadeyi kullanmasının göz ardı edilemeyeceğini belirttiler.

Duru görü medyumluğu ve insan aurası :

Nice sırların düğümlendiği ve kâinatın hizmetine verildiği insanoğlunun her bir ferdi de farklı bir âlemdir esasen. İnsanlar ortak özelliklere malik olsa da bazılarında değişik bir ruh hassasiyetinin olağanüstü gelişmiş olduğunu görürüz. Bu hassasiyet bazılarında kendini "duru

görü" kabiliyeti şeklinde ortaya koymaktadır. Bu şahıslar bizim göremediğimiz bazı şeyleri gündüz, gözü uyanık halde veya trans hâline geçerek görebilirler. Enerji âlemini misali bedenleri müşahade için yaratılmış olan ve rüyada kullandığımız "ikinci gözler" normal hayatta da kullanabilmektedir. Bu şahıslar, insanların çevrelerinde renkli bir aura müşahade ettiklerini söylerler ve auranın hastalık ve sıkıntılı durumlarda renk değiştirdiğini, farklılaştığını belirtirler. Hatta bu auradan insanın kişilik yapısını ve karakterini dahi anlayabilmektedirler Bi'iznillah...

Bu tür hassas kişilerin ölmek üzere olan insanlar üzerinde yaptıkları gözlemlerden ise son derece ilginç ve açıklayıcı sonuçlar çıkmaktadır. Bunların gördüklerinin incelenmesi ve değerlendirilmesi gerekmektedir. Gözlemlerden çıkan sonuçlara göre, normalde canlılarda var olan ve kendisini aura şeklinde gösteren enerjik beden, ölüm anında fizik bedenden ayrılmakta ve beden dışında şuurlu bir şekilde hareket edebilmektedir. Adeta Bi'iznillah, fizik bedeninin ölmesiyle ikinci beden, hayatiyet kazanmaktadır.

Davis'in gözlemleri :

Ünlü Amerikalı duru görü uzmanı Andrew J. Davis'in bir kadının ölümü ile ilgili gözlemi şöyledir: "Kadında, canın çıkış sırasında bedeninin beyin kısmında meydana gelen ve her an artmakta olan güçlü bir yoğunlaşma belirliyordu. Yoğunlaşan bu şey, çırpınmalar azaldıkça ve bedendeki sarılık arttıkça, parlak ve ışık saçan bir hâl

alıyordu. Can çekişme sırasında görülen bu çırpınışların çekilen acı ile herhangi bir ilgisi olmayıp, ruh tarafından hissedilmezler. Bunlar tamamıyla organik olan birtakım hareketlerdir.

Ölüm anı yaklaştıkça bedeninin organları, boşalan torbalar gibi birer birer yatağa seriliyor, buna karşılık hastadan ayrı olarak, esiri (ruhî) bir beden oluşumu tamamlanıyordu. Can çekişen hastadan ilk kurtulan, esiri bedeninin baş kısmı oldu ve yavaş yavaş diğer kısımları da ayrılarak tam ruhî bir beden olarak kadının başucunda ayakta durdu. Bu iki bedeni birbirine göbeklerinden, 'hayat bağı' dediğimiz parlak bir kordon bağlıyordu. Bu kordon kopunca bir parçası cesette kaldı. Herhalde cesedin derhal bozulmasını engelleyen budur. Kadının ruhî bedenî serbestliğe yavaş yavaş alıştı ve birdenbire ne yapacağını kestirmiş gibi harekete geçerek evden çıktı.”

Yalnızca bir örneğini almakla yetindiğimiz böylesi gözlemlerin müsterek özellikleri, ölen kişinin bedeninden çıkan bulutun su görüntüde ve bedene benzer bir nesnenin, bedene manevi ışın türü bir kordonla bağlı olması ve kordonun kopmasıyla bu beden nereye gideceğini biliyormuşçasına yolunda gitmesi şeklinde sıralanmaktadır.

Bu gelişmelerin ortak noktası, bedenimizin bütün organlarına tesir eden; onu canlı, şuurlu ve fonksiyonlu hâle getiren ruh ve misali beden varlığının, bilim aynasında daha iyi görülmesidir. Ölüm denen olayın ikinci beden cesetten sıyrılmasından başka bir şey olmadığı, yokluğa

ve hiçliğe yürümek değil, herkesin bir bir toplandığı yeni bir dünyaya geçiş köprüsü olduğu daha iyi anlaşılmaya başlanmıştır.

İnsanoğlu kendini hesaba çekmesiyle, tüm yaşantısını Kur'an'ın ahkâmına göre düzenlemesi, geçmiş ve geleceğini denetlemesiyle varlığını Rabbine teslim etmelidir. Her an, her nefes Allah'ın huzurunda olduğunu idrak edebilmek çok müthiş bir anlayıştır aslında. Her Müslüman günün sonunda hesabını yapıp, günahını sevabını gözden geçirmelidir, o gece öldüğünü düşünmeli, ölüm döşeginden kabre ve haşre kadar ölümü düşünüp yaşamalıdır. İslâm'ı daha güzel yaşayamamasına üzülüp hüznlenmeli, böylece yumuşayan kalbiyle Rabbine bol bol yalvarıp istiğfar etmeli, O'nun rızasına uygun bir kul olabilmek için, devamlı Rabbi sinden istemelidir.

Ölüm karşısında insanlar farklı farklıdır, kimi ölümden korkar; hatta bahsinin bile edilmesine tahammül edemezler. Oysa ölümden korkulmamalı, ona hazırlıksız olmaktan korkulmalı ve hazırlanmalıdır. Hem, "Korkunun ecele faydası yoktur" diye halk arasında meşhur ve çok doğru bir söz vardır, çünkü korkmakla ölüm bizden uzaklaşacak değildir. Mümin için ölüm zannedildiği gibi korkunç ve kötü bir son değildir, gidilecek yerde bu dünyada her an Allah'ın yaratmasıyla vardır ve bu dünya ile mukayese edilemeyecek kadar çok güzelliklerin kendisini beklediğini ümit etmelidir.

BAKARA/156 “Ellezine iza esabethum musibetun, kalu inna lillahi ve inna ileyhi raciun”

“Sabırlılar o kimselerdir ki başlarına musibet geldiğinde, ‘Biz Allah’a aitiz ve vakti geldiğinde elbette O’na döneceğiz’ derler.”

Böyle demeye, bu ayetten alınan bir kelime ile ‘istirca’ denir. Bu ayet, İslâm ümmetine Allah’ın büyük lütuflarındandır. Özellikle musibet ve sıkıntı hallerinde “Biz Allah’a aitiz” diyerek mümin malını, canını, her şeyini Allah’a teslim etmekte, bütün kâinatın O’nun her an yarattığı mahlukatı olduklarını ve O’nun kendi mülkünde dilediği gibi tasarruf edebileceğini, hatırlar. Kendisinin de O muazzam güç ve kuvvet sahibi yaratıcısının rahmet denizi içinde olduğunu hiç unutmazsa, başına gelen her musibette, sabrederek Rabbine sığınır, Bi’iznillah bütün sıkıntılardan emin olabilir.

Kul ölümle Rabbine kavuşur, nasıl O’ndan geldiyse yine O’na dönmüştür. Bu fani hayatın geçici tatlılarıyla imtihan olarak oyalanmak bitmiş, ebedi hayat başlamıştır. Dünya hayatı nice sıkıntı ve meşakkatlerle doludur. İman edip güzel ameller işleyenler ölümle bu sıkıntıları geride bırakarak, asla bitmeyecek bir saadete ulaşırlar.

RAHMAN/26-27 “Yerin üstünde olan herkes fanidir. Ancak senin azamet ve kerem sahibi Rabbinin Zatı baki kalır.”

Hayatı da, ölümü de yaratan Allah'ı Teala'dır. O'nun yarattığı her şeyde bir güzellik, bir hikmet vardır. Hayatı da ölümü de güzelleştiren şey, insanın yararlı ve güzel amelleridir. Eğer bu yoksa, ne dünyada ne de ahirette huzurdan söz edilebilir mi?. Öyle ise asıl olan ölümden korkmak değil, ona hazırlık yapmak, adeta ölmekten evvel ölmektir. Bunu başarabilenler, Cenabı Mevlâ'nın ölümsüzlüğü tatmış sevgili kullarıdır.

Özet olarak; "Ebedi, sonsuz ve akılların alamayacağı kadar muhteşem bir cennet hayatının karşısında, en fazla 80 veya 100 yıl sürebilecek çok zor ve meşakkatli bir dünya hayatının ne değeri olabilir, lütfen kendinize ve vicdanınıza bir soruverin. Kendini akıllı bilen bir insanın bu kadar açık ve net görülen bir hakikate lakayt kalması ve bunun için her hangi bir hazırlık ve gayret göstermemesi, sizce de akıllı ve şuurlu bir insanın yapacağı bir iş midir?"

MÜMİNUN/112-113 "Sonra Allah cehennemdekilere der ki: "Size kalsa, dünyada kaç yıl kaldınız? Onlar: "Bir gün veya daha da az. Ne bilelim, isterseniz bunu tam tamına aklında tutanlara sor! Zira bizim aklımız başımızdan gitmiş durumda." diye cevap verirler."

MÜMİNUN/114-115 "Bunun üzerine Allah Teala şöyle buyurur: "Siz, doğrusu pek az kaldınız. Bu gerçeği bir bilseydiniz, Bana isyan etmezsiniz. Bizim sizi boşuna yarattığımızı, Bizim huzurumuza dönüp hesap veremeyeceğinizi mi sandınız?"

Her insan ister öterek toprağa gömülsün, ister boğularak denizin dibinde balıklara yem olsun veya yırtıcı bir hayvanın karnında bulunsun veya yanarak külü havaya karışsa da, mutlaka kabir hayatı geçirecektir. İnsan öldükten sonra kabre konulunca, Münker ve Nekir adında iki melek, kendisine gelerek; "Rabbin kimdir? Resulün kimdir: Dinin nedir?" diye sorarlar. İman ve güzel amel sahipleri bu gibi sorulara doğru cevap verirler. Bu gibilerine cennet kapıları açılır ve Cennet kendilerine gösterilir. Kâfir veya münafık olanlar ise bu sorulara doğru cevap veremezler. Onlara da Cehennem kapıları açılır, oradaki azap kendilerine gösterilir. Müminler nimet içerisinde, sıkıntısız ve huzurlu yaşarken, kâfir ve münafıklar ise kabirde azap göreceklerdir.
(bk. ez-Zebîdî, Tecrîdi Sarih, terc.)

Kabir azabı vardır veya yoktur üzerinde, insanlar arasında devamlı münakaşalar yapılmaktadır. Bizde kabir azabı vardır diyenlerin ileri sürdükleri ayet ve hadisleri aşağıda belirtiyoruz, isteyen istediği gibi inanabilir, nasıl olsa ölünce hepimiz bunları göreceğiz... Kabirde azap ve nimetin varlığını gösteren birtakım ayet ve hadislerden bazıları şöyledir. Bir ayeti kerimede;

MÜMİN/46 "Firavun ve adamları sabah-akşam ateşe atılırlar. Kıyamet koptuğunda da: "Haydi, Firavun hanedanını en şiddetli azaba sokun!" denilir."

Ayet kabir azabına işaret etmektedir, kabirde azap ruhlaradır. İbn Mesud r.a dan rivayet edildiğine göre kâfirlerin ruhları siyah kuşların bedenine girip sabah akşam cehenneme karşı tutulurlar, bu iş kıyamet gününe kadar böylece devam edecektir demiştir.. Buhari ve Müslim tarafından nakledilen bir hadisi şerifte Resulullah s.a.v. ister cennetlik, ister cehennemlik olsun, ölen kişiye kabirde, sabah akşam gideceği yer gösterilip "İşte dirildikten sonra gideceğin yer!" denileceğini bildirmiştir.

Kabir azabı ile ilgili hadis kitaplarında pek çok hadisi şerif zikredilmektedir. Bunlardan bir kaç şöyledir: Resulullah s.a.v. bir mezarlıktan geçerken, iki mezardaki ölünün bazı küçük şeylerden dolayı azap çekmekte olduklarını gördü. Bu iki mezardaki ölülerden biri hayatında koğuculuk (dedikodu) yapıyor, diğeri ise idrardan sakınmıyordu. Bunun üzerine Resulullah s.a.v. yaş bir dal almış, ortadan ikiye bölmüş ve her bir parçayı iki kabre de birer birer dikmiştir. Bunu gören ashap, niye böyle yaptığını sorduklarında:

"Bu iki dal kurumadığı sürece, o ikisinin çekmekte olduğu azabın hafifletilmesi umulur." buyurmuşlardır. (Buhari, Müslim, Ebu Davud)

Resulullah s.a.v. diğeri bir hadislerinde şöyle buyururlar: "Kabir ya Cennet bahçelerinden bir bahçedir veya Cehennem çukurlarından bir çukurdur." (Tirmizi)

Yine başka bir hadiste de şöyle buyurur: "Ölü mezara konulunca, birine Münker, diğerine Nekir adı verilen siyah mavi iki melek gelir; ölüye derler ki: "Şu Muhammed s.a.v. denilen zat hakkında ne dersin?" O da şöyle cevap verir. "O, Allah'ın kulu ve Resulüdür. Ben şahitlik ederim ki Allah'tan başka ilâh yoktur, Muhammed de O'nun kulu ve elçisidir." Bunun üzerine melekler; "Biz senin böyle diyeceğini zaten bilmekte idik." derler. Sonra onun mezarını yetmiş arşın genişletirler. Daha sonra bu ölünün mezarı ışıktandırılır ve aydınlatılır. Daha sonra melekler ölüye: "Yat ve uyu" derler. O da; "Aileme gidin de durumu haber verin." der. Melekler ona; "Zifafa giren ve sadece en çok sevdiği kişi tarafından uyandırılan şahıs gibi mahşer gününe kadar sen uyumana devam et." derler.

"Eğer ölü münafık olursa, melekler şöyle der: "Şu Muhammed s.a.v. denilen zat hakkında ne dersin?" Münafık da şöyle cevap verir: "Halkın Muhammed hakkında bir şeyler söylediklerini işitmiş, ben de onlar gibi konuşmuştum. Başka bir şey bilmiyorum." Melekler ona; "Böyle diyeceğini zaten biliyorduk." derler. Daha sonra yere "Bu adamı alabildiğine sıkıştır." diye seslenilir. Yer de sıkıştırmaya başlar. Öyle ki o kimse kemiklerini birbirine geçmiş gibi hisseder. Mahşer gününe kadar bu sıkıntı devam eder..." (Tirmizi)

Dünyada ki takdirler ve taksimler, nasipler ve kısmetler, belâlar ve musibetler nasıl bizi yaptıklarımızla rehin alıyorsa, nasıl bir adaleti İlahiye gerçeği tecelli ediyorsa, nasıl başımıza ne gelse Yüce Yaratıcımızın uygulamaları

ve icraatları olarak hiçbirisinde zulüm ve haksızlık söz konusu olmuyorsa, kabir hayatında da, berzah hayatında da zulüm ve haksızlık asla yoktur. Eğer kabirde azap varsa, bu hiç şüphesiz Allah'ın Adl, Hâkim ve Hak isimlerinin tecellisi ile olur ve hiç kimseye zulüm yapılmaz.!

ENFAL/51 “İşte bu, sizin ellerinizin işleyip öne sürdüğü işlerin karşılığıdır; yoksa Allah asla kullarına zulmetmez.”

YASİN/51---54 “Sura üflendi, “Kalk!” borusu çaldı... İşte mezarlarından kalkıp, Rablerinin huzurunda duruşmaya koşuyorlar... “Eyvah bize! Kim kaldırdı bizi yatağımızdan?” diyorlar. “İşte Rahman'ın vadi: Resuller doğru söylerler!” Bütün olay, bir çağrıdan ibaret! İşte hepsi duruşma için toplanmışlar.. Artık bugün, kimseye zulmedilmez, hakkınızdan başka size bir karşılık verilmez.”

Kur'an'ın kabir hayatını uykuya benzetmesi kabir azabının olmadığını göstermez. Dünya uykusunda bile bir rüya faslı vardır, insan orada bile hem güler hem de kabuslar görerek bir nevi azap çeker. Dünyada kaldığı sürece bedene bağlı olan ruh, ölüm sebebiyle bir derece serbest kalır. Bedendeyken görmek için göze, işitmek için kulağa, düşünmek için beyne muhtaçken, artık bu aletlerin varlığına gerek duymadan görür, işitir, düşünür ve bilir. Rüyada olduğu gibi...

Ayrıca 14 asır boyunca yaşamış ve her biri kendi asırlarını ilimleriyle ve irfanlarıyla aydınlatmış yüz binler İs-

lam âlimleri Yasin suresinin bu 52. ayetini görmemişler mi, okumamışlar mı? Ya da okumuşlar da anlamamışlar mı? Ve onların anlayamadıkları bir meseleyi daha Kur'an'ı okumaktan ve ne dediğini anlamaktan âciz olan bu kişiler mi anlamışlar? Hem diyelim ki Arapçasını da okuyorlar, peki o ayetlerden hüküm çıkarabilecek kadar Arap diline, gramerine, ayetlerin nüzul sebeplerine, sarf, nahiv, fıkıh, kelim, hadis gibi en az 14-15 değişik ilimlere de vakıflar mı?

Bunlara vakıf olarak konuşuyorlarsa bu konudaki eserlerini bir gösterebiliriz bizde işin doğrusunu öğrenebiliriz. Kabir azabı yoktur diyenlerin bir kısmı, Resulullah'a s.a.v. inanmayanlardır, bir kısmı da yarım ağızla inandık diyen birkaç adı ilahiyatçı olan kişilerden çıkmaktadır, bunları bizde dahil herkes bilmektedir. İşte onlar bazı konularda açık olmayan ayetlerden dolayı, hadisleri kabul etmesi gerekirken, inanmadıklarından dolayı böyle yazmaktadırlar. Bizce hiç mühim değil, nasıl olsa hepimiz bir gün öleceğiz, o zaman var mı, yok mu onlarda göreceğiz bizlerde göreceğiz... Her meselede hemen Kur'an'dan bir ayet gösterip bütün İslam âlimlerine muhalefet etmek maalesef bu asrın bir hastalığı olmuş. Sanki o ayetin manasını ilk defa kendi anlıyormuş gibi kibirlenerek hakiki âlimlere muhalefet etmek ne derece doğrudur biraz akli olan anlar.!

TÖVBE/101 "Çevrenizdeki bedevîlerden ve Medine ahalisinden öyle münafıklar vardır ki onlar nifak işinde mahir olmuşlardır. Pek sinsî hareket ettikleri için sen onları

bilemezsin, ama Biz pekiyi biliriz. Biz onları çifte cezaya çarptıracağız. Sonra da müthiş bir azaba itileceklerdir.”

Bu yukarıdaki ayette geçen iki azaptan birisi dünya azabı ise, diğeri İmamı Azam’a göre kabir azabıdır.

TUR/46-47 “O gün hile ve tuzakları kendilerine asla fayda sağlamaz ve yardım da görmezler. Muhakkak ki o zalimlere bundan başka azap da vardır; fakat onların çoğu bunu bilmezler.”

Bu ayetteki “başka azap” da İmamı Azam’a göre yine kabir azabına işaret etmektedir. Kabir azabının hak olduğunu açıkça bildiren hadisler de vardır:

Hiz. Aişe r.a Resulullah s.a.v. kabir azabının olup olmadığından sormuştu, Resulullah s.a.v.: “Evet kabir azabı vardır ve haktır!” buyurdu. Hiz. Aişe r.a. der ki: “Bu sorumdan sonra onun s.a.v. kabir azabından Allah’a sığınmadan namaz kıldığını görmedim!” (Nesai)

Abdullah İbni Ömer r.a. rivayet etmiştir. Bedir savaşından sonra müşriklerin yerde serili bulunan cesetlerine karşı Resulullah s.a.v. “Nasıl? Rabbinizin vaat ettiği azap ve cezayı buldunuz mu?” diye hitap buyurdu. Hiz. Ömer r.a. sordu: “Ya Resulullah! Bu duygusuz cifelere mi hitap ediyorsunuz?” deyince Allah Resulü s.a.v.: “Evet! Siz bunlardan fazla iştir değilsiniz! Fakat bunlar cevap veremezler!” buyurdu. (Buhari)

Bediüzzaman da risalelerde bu konuyla ilgili birçok yerde bahsetmektedir.

“Kabrin ehli dalâlet ve tuğyan için vahşet ve unutulmuşluk içinde zindan gibi sıkıntılı ve bir ejderha karnı gibi dar bir mezara açılan bir kapı olduğunu kaydetmektedir.” (Sözler)

“Yine, genelde gençlikte yaşanan gayri meşru bir hayatın, eğer tövbe edilmezse, kabir azabı ile neticelendiğini bildirmektedir.” (Asayî Musa ve Kastamonu lahikası)

Ölüm, her canlının er ya da geç bir gün mutlaka yüz yüze geleceği kaçınılmaz gerçek ve ilahî bir kanundur. Ölümle başlayan kabir hayatı ise, ahiret âleminin ilk menzili ve ilk durağıdır. Kabir hayatına berzah âlemi de denilmiştir. Allah dostları için ölüm, sevgililer diyarına yolculuktur. Ahiret onların burunlarında tütse de ilahî emir gelinceye kadar, bu dünyada sabır ve rıza ile iç içe yaşarlar, insanları hak ve hakikate davet ederler. Ehlullah, ölüme her an hazırlıklı olunmasını şiddetle tavsiye etmiş ve bunu kendi hayatlarında pratik olarak yaşamışlardır.

“Sarf ve nahiv ilmini okuyan bir medrese talebesinin vefat edip, kabirde Münker ve Nekir’in: "Men Rabbüke" (Senin Rabbin kimdir?) diye suallerine karşı, kendini medresede zannedip nahiv ilmiyle cevap vererek, "Men mübtedâdır, Rabbüke onun haberidir. Müşkül bir meseleyi benden sorunuz, bu kolaydır" diyerek, hem o melâikeleri, hem hazır ruhları, hem o vakıayı müşahede eden

orada bulunan bir keşfül-kubur velisini güldürdü ve rahmeti İlahiyeyi tebessüme getirdi.”

(Üstad Hz. Asayı Musa)

Râbıta-i mevt yani ölümü sık sık derinlemesine hatırlama ve buna göre kendimizi muhasebe etme bize hem şeksiz ve şüphesiz bir iman, hem de amellerimizde ihlası kazandırması yönüyle çok önemlidir. Şüphesiz bir imanda ve tam ihlaslı amelde ise riya, uzun ve bitmeyen emeller, şan ve şöhret tutkusu, dünyaya rağbet etmek ve nefsin sonu gelmez istekleri gibi kötü arzuları kırmanın en emin ve kesin yoludur.

Resulullah s.a.v. bir gün Abdullah bin Ömer’i r.a tutarak ona şunu söylemiştir: “Dünyada bir garip yahut geçip gitmekte olan bir yolcu gibi ol. Asıl ve ebedî vatanın ahirete gideceğine öylesine inan ki, ölmeden önce ölmüş ol ve kendini şimdiden kabir ehlinden say!”

(Tirmizi, İbni Mace)

Berzah âlemi; ölümden sonra ruhların kıyamete kadar kalacakları yer, kabir hayatı, dünya ve ahiret arasındaki bekleme salonu” olarak kabul edilmiştir. Âlem-i berzah, dünya ile ahiret arasında bir köprüdür.

“Size kabir ziyaretini yasaklamıştım fakat artık ziyarette bulunabilirsiniz. Çünkü bu, kalbi yumuşatır, gözü yaşartır, ölümü ve ahireti hatırlatır.” (Hâkim, Beyhaki, Ahmet b. Hanbel Müsned)

Diğer benzer bir rivayette de zor anlarında ölümü ve ahireti çokça hatırlayanların bu sıkıntılarında kurtulacağı; rahat ve geniş anlarında ölüm ve ahireti unutanların da sıkıntılara uğrayacağı bildirilmiştir. (İbn-i Hibban, Beyhaki)

Ölümlle başlayan kabir hayatı, daha geniş manasıyla berzah âlemi, iman ve amellere yönelik ilk ve temel sorgulamanın olacağı yerdir. Bunun neticesinde kişi makamına uygun bir şekilde muamele görüp haşır ve hesap gününe kadar bekletilecektir. Berzah hayatında müminler namazlarını, zekatlarını, oruçlarını, haclarını, Kur'an'larını, Allah yolundaki hizmetlerini ve diğer bütün salih amellerini gönüllerine genişlik ve sevinç verici birer arkadaşı ve birer dost olarak bulacaklardır. Onlara cennete ait pencereler açılıp güzel manzaralar arz edilir, gösterilir ve cennetteki yerlerini seyredip dururlar. Dünyada ise Allah'ın rızasına uygun yaşamayanlar, emir ve yasaklarına uymayanlarında görecekleri manzaralar, çok korkunç ve çirkin olacaktır. Ve onlara da cehennemdeki yerleri gösterilecektir.

Müminler, kıyametin bir an önce kopmasını arzularken inkarcılar ise onun hiç kopmamasını isteyeceklerdir. Bütün bunlar, Resulullahın s.a.v. haber verdiği şu uyarıcı hadisi şerifleri bizlere bir kez daha hatırlatmaktadır:

“Akıllı kimse, sürekli kendi nefsini sorgulayan ve durmadan ölüm ötesi hayat için çabalayandır. Nefsini hevasının peşinde koşturana ve buna rağmen Allah Teâlâ'dan

beklentileri olan kimseye gelince o zavallının tekidir.”
(Tirmizi, İbn Mace)

Şehitlerin kabir hayatı nasıldır?

Şehitlerin kabir hayatı hakkındaki ayetlerden bazıları şunlardır:

BAKARA/154 “Allah yolunda öldürülenler hakkında “ölü” demeyin. Bilakis, onlar diridirler, fakat siz bunun farkında değilsiniz.”

A.İMRAN/157 “Eğer Allah yolunda öldürülür veya ölürseniz, bilin ki Allah tarafından bir mağfiret ve rahmet, bütün insanların topladıkları mallardan daha hayırlıdır.”

A.İMRAN/169-170-171 “Allah yolunda öldürülenleri sakın ölü zannetme! Bilakis onlar hayatta olup, Rab’lerinin katında yaşarlar, rızıklandırılır. Allah’ın lütifundan ihsan ettiği nimetlere kavuşmaktan dolayı sevinç içindedirler. Arkalarından henüz kendilerine kavuşmayan müstakbel şehitlere, “Kendilerine hiçbir korku olmayacağına ve üzüntü hissetmeyeceklerine” dair de müjde vermek isterler. Onlar Allah’ın nimeti ve lütfu ile ve Allah’ın müminlere olan mükâfatını zayi etmeyeceği müjdesiyle de sevinirler.”

Resulullah s.a.v. Uhud şehitlerinin ruhlarının, yeşil kuşların içinde cennette aldıkları zevkleri nakleder ve sonunda: “Keşke Allah’ın bize neler verdiğini kardeşlerimiz bilse de cihattan çekinmeselerdi” demelerine karşı-

lık, Cenabı Allah'ın "Sizden taraf Ben onlara bunu tebliğ ederim" buyurup bu ayeti gönderdiğini bildirir.

NİSA/69 "Kim Allah'a ve resulüne itaat ederse işte onlar, Allah'ın nimetlerine mazhar ettiği nebiler, sıddıklar, şehitler, salih kişilerle beraber olacaklardır. Bunlar ne güzel arkadaşlar!"

NİSA/74 "O halde, dünya hayatına değil, ahirete talip ve müşteri olanlar Allah yolunda savaşsınlar. Kim Allah yolunda savaşa girer de öldürölüp şehit olur veya galip gelir gazi olursa, Her iki halde de Biz ona yarın pek büyük mükâfat vereceğiz."

TÖVBE/52 "Münafıklara de ki: "Bizim hakkımızda bekleyip gözlediğiniz, iki güzel şeyden, yani zafer veya şehit olmaktan başka bir şey midir? Biz ise Allah'ın, ya kendi tarafından veya bizim ellerimizle sizi azaba uğratmasını bekliyoruz. Bekleyin bakalım, biz de bekliyoruz!"

HAC/58 "Allah yolunda hicret edenleri, sonra da bu uğurda öldürülenleri veya ölenleri ise Allah pek güzel bir tarzda nimetlerine mazhar edecektir. Allah elbette nimet verenlerin en iyisidir."

NİSA/100 "Kim Allah yolunda hicret ederse dünyada gidecek çok yer, genişlik ve bolluk bulur. Kim evinden Allah'a ve Resulüne hicret niyetiyle çıkar da yolda ecel gelip kendini yakalarsa o da mükâfatı hak etmiştir ve

onu ödüllendirme Allah'a aittir. Allah gafurdur, rahimdir (affi, merhamet ve ihsanı boldur)."

VAKIA/88-89 "Ama eğer ölen kimse Allah'a yakın olanlardan ise, onun için rahatlık, güzel nasip ve naim cenneti vardır."

Buhari'nin aktardığı bir hadisi şerifte Resulullahın s.a.v. şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Şehitler beş gruptur. Bunlar: Taun/veba hastalığından ölen, karın ağrısından/iç organlarından muzdarib olarak vefat eden, suda boğulan, bir yıkım altında kalarak can veren ve Allah yolunda şehit olan kimselerdir." (Buhari)

Şüphesiz en büyük şehit Allah yolunda canını veren kimsedir. Fakat hadiste anlatılan diğer şehit grupları da, tam şüphesiz bir iman sahibi olan kimseler için, kendi durumlarına göre ve çektikleri ıstıraplara paralel olarak büyük mükâfatlar alacaklardır. Şehitlik bir nevi veli olmak demektir. Velilerin kırk yılda ibadetlerle ancak ulaştıkları bir mertebeye, Allah yolunda canını veren hakiki bir şehit bazen bir dakikada ulaşabiliyor.

Kur'an'ı Kerim de şehitlerin ölmediği bildirilir. Yani kendilerinin öldüğünün farkında değillerdir. Mesela iki adam düşünün. Rüyada çok güzel bir bahçede beraber bulunuyorlar. Biri rüya olduğunu bilir; diğeri ise rüya olduğunu farkında değildir. Hangisi daha mükemmel lezzet alır? Elbette ki rüya olduğunu bilmeyen fazla lezzet alır. Rüya olduğunu bilen ise, "şimdi uyanırsam şu

lezzet kaçacak" diye düşünür. Diğeri ise tam ve gerçek bir lezzet alır. İşte normal ölüler, öldüklerinin farkında olduğu için lezzetleri eksiktir. Halbuki şehitler öldüklerini bilmediğinden aldıkları lezzet tamdır.

İmanlı ölen ve kabir azabı görmeyen insanların ruhları serbest dolaşır. Bu sebeple pek çok yere gidip gelebilirler. Bir anda çok yerde bulunabilirler. Aramızda dolaşmaları mümkündür. Şehitler için kabirde sorgu-sualin olmayacağına dair bazı hadisler vardır:

Resulullah s.a.v.: “Bütün müminlerin kabirlerinde sorgu-sual ile imtihan edilmelerine rağmen, şehidin bundan muaf tutulmasının hikmeti nedir?” şeklindeki soruya şu cevabı vermiştir: “Savaşırken, başında kılıçların şimşek gibi çakmaları imtihan olarak ona yeter.”
(Nesai, Cenaiz,113)

Bu hadisten anlaşılıyor ki, kabirdeki sorgu, müminin imanındaki samimiyeti ile münafık olan kimsenin samimiyetsizliğini ortaya koymaya yönelik bir imtihandır. Şehit bu imtihanı en ağır şartlarda kazanmıştır. Son nefeslerini imanındaki samimiyetini gösteren bir ortamda vermiştir.

Fudale b. Ubeyd anlatıyor: Resulullah s.a.v. şöyle buyurdu: “Her ölen kimsenin amel defteri kapanır, ancak Allah yolunda kalbi cihada bağlı olarak ölen kimse müstesna; onun ameli kıyamet gününe kadar çoğalıp artar ve o kimse kabir fitnesinden de emin olur.”
(Tirmizi, Fedailü'l-cihad 2)

Bu hadiste yer alan, “kabir fitnesinden emin olma” hususu alimler tarafından iki şekilde algılanmıştır.

Birincisi: Yani, kabrin sorgu-sualinden, sıkıştırmasında ve azabından korunmuş olurlar.

İkincisi: Melekler onu sorguya alırlar fakat samimi imanından dolayı cevabını rahat verebilir ve kendisine herhangi bir sıkıntı söz konusu olmaz. Ancak birinci görüş daha kuvvetlidir, hadis rivayetlerine daha uygundur.

Allah yolunda savaşmadan, sadece sınır boylarında nöbet tutarak Müslümanların can-mal güvenliklerini sağlayan ve böylece kalbiyle cihada bağlılığını pekiştiren bir insan, sorgu-sualden korunuyorsa, bizzat cihat ederek şehit olan kimsenin sorguya çekilmemesi daha çok önem arz etmektedir. Fıkıh alimleri de bu gibi hadislere dayanarak “Allah yolunda cihat maksadıyla sınır boylarında İslam ülkesini korumak için nöbet tutan kimse de, şehit gibi sorguya çekilmez” diyorlar.

(Dürrü'l-muhtar/Reddü'l-muhtar, 4/121)

Yalnız burada şurasını belirtmekte fayda vardır. Gerek şehit olsun, gerekse gazi olsun veya barış zamanında sınırlarda nöbet tutanlardan olsun, bunların şehitlik mertebesine ulaşmaları için, şeksiz, şüphesiz bir imanları olması lazımdır. Ayrıca Allah'a karşı ibadet hayatında eksiksiz yaşaması da gereklidir. Çünkü şehit, İslami ve dini bir tabirdir. Devrim şehidi, görev şehidi, mafya şehidi olmaz. Allah yolunda cihat ederken veya vazife yaparken ölen Müslümana şehit denir. Bir kimse Allah yolunda ölse bile, imanı yoksa hatta imanı olsa bile,

dünyalık için, şöhet için savaşırken ölüirse Şehit olmaz. Şehitlik Müslüman ve mümin olanlara ait olan bir mer-tebedir. Bir hadisi Şerif meali Şöyledir:

“Nice kendisine silah isabet edip ölen vardır ki, ne Şehit-tir, ne de hamid. (Hamid, Őükreden demektir.) Nice dö-Őeğinde ölen kimse vardır ki, Allah katında sıddık ve Őehittir.” (Ebu Nuaym, EbuŐŐeyh)

Dünya hayatında ruh ve ceset beraberdir. Hayat ise ru-hun değişmeyen bir hassesidir. Kabir hayatında ise ceset ölüir, ruh eksenli bir hayata mazhar oluruz. Hayat ruhun yine değişmeyen bir vasfıdır. Cennette tekrar, Cenabı Hak tarafından, ruha münasip, ona tabi olan ve cennet nimetlerinden tam istifade edeceği ve lezzet alacağı bir vücut ile donatacaktır insanoğlunu İnşaAllah.

Üstad Hz. 26. Sözüün birinci mektubunda bu meseleyi Bi’iznillah Şöyle izah etmektedir:

“Bahsedilen hayat tabakaları farklı boyutta olmakla bir-likte, hakiki ve mekan ifade eden hayat tabakalarıdır.

*Birinci tabaka-i hayat: İçinde yaşadığımız maddi haya-tın ve maddeye bağlı olan kayıt ve kanunların hakim olduğu dünya hayatıdır.

*İkinci tabaka-i hayat: Maddi kayıtların ve maddeye mahkumiyetin olmadığı farklı bir hayat tabakasıdır. Ama tabakalar arasında gidip gelme hürriyeti vardır. Bu, Hz. Hızır ve İlyas a.s. mın hayatlarıdır ki, bir derece serbesttir. Yani, bir vakitte pek çok yerlerde bulunabilir-

ler. Bizim gibi beşeriyet levazımatıyla daimî mukayyet, bağlı değillerdir. Hayatın bu tabakasinda ruh ile ceset beraberdirler. Fakat bu tabakada bulunan Hz. Hızır ve İlyas a.s. cesedin kayıtları ile mahkum değillerdir.

*Üçüncü tabaka-i hayat: Tamamen uhrevi bir hayat tabakasıdır. Maddeden sıyrılmış ve ahiret alemine intikal etmiş nurani bir hayat yaşanır. Ahiret aleminden tek farkı, nuraniyet kesp etmiş bedeninin de orada olmasıdır. Yani sırf ruhani değil bedeniyle de oradadır, böyle hayatlar, Hz. İdris ve İsa a.s. mın tabaka-i hayatlarıdır ki, beşeriyet levazımatından tecerrüde (Beşeri ihtiyaçlardan sıyrılmakla) melek hayatı gibi bir hayata girerek nuranî bir letafet kesp ederler. Adeta bedeni misali letafetinde ve cesedi necmi nuraniyetinde (cesetleri yıldız parlaklığında gibi semada bulunurlar) olan cismi dünyevîleriyle semavatta bulunurlar ve meleklerle yakın bir hayat sürmektedirler."

*Dördüncü tabaka-i hayat: Şehitlerin hayatıdır ki, dünya ile ahiret ortası bir hayat tabakasıdır. Dünyadan farklıdır, zira dünyanın elem ve kederleri, hantal kayıtları orada yoktur. Ahiretten farklıdır, zira dünyadan göçtüğünü anlamamak için orası adeta dünyevi bir dekorasyon ile hazırlanmıştır. Yani şehit kendini ölmüş bilmiyor, dünyada olduğunu sanmaktadır.

*Beşinci tabaka-i hayat: Kabir ehlinin hayatıdır ki, cesetten ziyade ruh hakimdir. Tamamen dünyadan farklı ve başka bir boyutu olan alemdir."

Yirmi Altıncı Sözü'nün Hatimesinin Dördüncü Fıkrasında geçen hayatın merteye ve dereceleri ise izafi bir mertebedir. Yani insanın fıtrî cihazlarına göre şekillenen bir hayat telakkisi hakimdir. Şayet insan sadece madde ve cisme mahkum bir itikat ve manayı inkar ile yaşıyor ise, bu insanın hayatı bir an, bir seyyaledir. Yani zamanın en küçük birimi olan salise içine sıkışmış bir hayat telakkisidir, anlayışıdır. Aynı insan inkar ve inadı bırakıp, kalp ve ruhuna iman ve ibadet ile inkişaf ve nuraniyet verse, o zaman mazi ve istikbal bir anda hayatlanır, salise içine sıkışmış bedeni bir anda ruhlar alemi ile ta'ebet aleminin sonu olan cennet alemi ile irtibatlanır.

İmanda yokluk ve hiçlik kavramı olmadığı için, ne mazi ademdir, yoktur, ne de istikbal ademdir, yoktur, her iki yön de hayatlıdır. İşte bu dereceler izafi ve kişinin inancına göre şekillenmektedir, diğer tabaka-i hayatlar inansak da inanmasak da vardır ve bakidirler. Ama kişi kendi hayat derecelerini inkar ve küfür ile kendi alemini de yok edebiliyor, bu yüzden insana göre değiştiği için izafi olmaktadır.

Kıyamet nedir, ne zaman kopacaktır ?

Kıyamet zamanı ve oluş şekli bütün insanların en çok merak ettikleri bir konudur. Ve bugüne kadar bu mevzuda birçok senaryolar yazılmış ve hala yazılmaktadır. Ayrıca buna ait gerek yabancılar tarafından, gerekse İslam alimleri tarafından bir çok kitaplar neşredilmiştir. Fakat aşağıdaki ayetlerde ve hadislerde belirtildiği gibi, bunun vakti ve saatini Allah'tan başka kimsenin bilmesi

asla mümkün değildir. Şimdi, bu mevzuya ait hem ayetlere, hem hadislere, hem de ilim adamlarının bununla ilgili görüşlerine beraberce bir göz atalım İnşallah.

AHZAB/63 “İnsanlar senden kıyamet saatini sorarlar. De ki: ona dair bilgi Allah’ın nezdindedir. Ne bilirsin belki de o saat yakındır!”

NAZİAT/42---46 “Sana kıyamet saatini sorarlar: “Demir atması ne zaman?” diye. Sen nerede, onun vaktini bildirmek nerede? Onun sonu Rabbine varır, kesin bilgisi O’na aittir Sana düşen sadece: ondan korkanı uyarmaktır. Onu gördükleri gün öyle gelir ki onlara: Yalnız bir akşam veya bir sabah faslı durdular dünyada.”

Bu ayetin anlamı: “Resulullah s.a.v. sadece kıyametten korkanı uyarsın” demek değildir. Maksat şudur: “Senin tebliğine kulak verip ondan yararlanacak olanlar kıyametten korkanlardır.”

NAHL/1 “Allah’ın emri ha geldi ha gelecek! Artık onun gelmesini çabuklaştırmak istemeyin. Allah müşriklerin koştığı ortaklardan münezzehtir, yücedir.”

KAMER/1-2 “Kıyamet saati yaklaştı, ay bölündü. Ama o müşrikler her ne zaman bir mucize görseler sırtlarını döner: “Bu, kuvvetli ve devamlı bir büyüdür” derler.”

Ayın yarılması hicretten 5 yıl önce, Resulullah s.a.v. Mekke'nin çok yakınında Mina'da olduğu sırada vaki olmuştur.

NAHL/77 "Bütün göklerin ve yerin gaybını bilmek de Allah'a mahsus! Kıyametin oluş işi ise, başka değil, ancak göz açıp kapama yahut daha da kısa bir anda olup biter. Şüphe yok ki Allah her şeye kadirdir!"

ARAF/187 "Sana kıyametin ne zaman geleceğini sorarlar. De ki: "Onun ne zaman geleceğine dair bilgi yalnız Rabbimin nezdindedir. Vaktini O'ndan başkası açıklayamaz. O kıyamet öyle bir meseledir ki, ne göklerde ve ne de yerde ona tahammül edecek hiç kimse yoktur!" O size ansızın gelecektir. Sen sanki onu biliyormuşsun gibi onu sana soruyorlar. De ki: "Ona dair gerçek bilgi yalnız Allah'ın nezdindedir; ama insanların çoğu bunu bilmezler."

ZUHRUF/85 "...Kıyamet saatini bilmek O'na aittir. Hepiniz sonunda O'nun huzuruna götürüleceksiniz."

O'nun ilminden hiçbir şey gizli kalmaz, O'nun takdir buyurmadığı hiçbir şey meydana gelmez. İnsanın vazifesi, geleceği muhakkak olan o günü düşünerek, elde fırsat dilde ruhsat varken hayatını düzene sokmak, hâlini ıslah etmekten ibarettir. Çünkü ahirette iyiler iyiliklerinin, kötüler de kötülüklerinin karşılıklarını kesin bir şekilde göreceklerdir.

"Kıyamet ne zaman kopacak?" diye soran bir zata Resulü Ekrem s.a.v. : "O gün için ne hazırladın?" buyurmuşlardır. (Tirmizi)

Allah'ü Teala müşriklerin yalanlama, inat ve inkârlarından dolayı, azabın kendilerine gelmesini uzak görerek, alay ve eğlence yollu, başlarına azabın hemen gelmesini istediklerini haber vererek, aşağıdaki ayette şöyle buyurmaktadır:

ENBİYA/37 "İnsan, yaratılışça çok acelecidir. (Bunu pekiyi biliyorum. Onun için, kendisini uyardığın azabın çarçabuk gelmeyişi alay konusu ediyor.) Hele durun biraz, Beni de aceleye getirmeyin, yakında ayetlerimi size göstereceğim!"

ENBİYA/38 "Ama yine de onlar: "Gerçeği söylüyorsanız, gösterin artık bu azabı, bu vaadin gerçekleşmesini daha ne kadar bekleyeceğiz!" diye söyleniyorlar."

ENBİYA/39-40 "Dini olduğu gibi, bu azabı da böyle inkâr edenler, onun tepelerine ineceğini, o ateşin yüzlerini ve sırtlarını yalamasını önleyemeyeceklerini, kendilerine yardım edecek hiç kimsenin bulunmayacağını bir bilselerdi! Onların beklentilerinin hilafına, o ateş öyle apansız gelecek ki, kendileri birden dona kalacaklar. Artık ne onu geri çevirecek güçleri olacak, ne de kendilerine süre verilecek!"

ENBİYA/41-42 “Senden önce de nice Resullerle böyle alay edilmişti. Ama alay konusu yaptıkları o azap, alay edenleri her taraftan sarıvermişti. De ki: “Geceleyin veya gündüzün gelecek tehlikelere karşı o Rahman’dan başka sizi kim koruyabilir?” Ama bunu bilip Kendisine yönelecekleri yerde, onlar Rablerini anmaktan yüz çevirmektedirler.”

ENBİYA/43 “Ne o, yoksa akılları sıra, onların Bizden başka kendilerini savunacak ilahları mı var? (Nerde?) O ilahlaştırdıkları nesnelere kendi kendilerini bile koruyamazlar. Öyleyse, o müşrikleri Bize karşı hiç mi hiç koruyamazlar. Onlar Bizim tarafımızdan zaten bir destek görmezler.”

SEBE/29-30 “Bir de: “Eğer doğru söylüyorsanız vadettiğiniz kıyamet ne zaman gerçekleşecek?” derler. De ki: “Sizinle öyle bir buluşma günümüz var ki ondan ne bir saat ileri geçebilirsiniz ne de bir saat geri kalabilirsiniz!”

MÜLK/25-26 “Ama onlar yalnızca şunu soruyorlar: “Eğer iddianızda tutarlı iseniz, bu vaad yani inanmadığımız takdirde geleceğini bildirip tehdit ettiğin azap ne zaman? De ki: “Bunu yalnız Allah bilir. Ben ise sadece açık ve kesin bir tarzda uyarırım.”

MÜLK/27 “Onu yanı başlarında buldukları zaman inkâr edenlerin kederden yüzleri mosmor kesilir. Kendilerine: “İşte sizin isteyip durduğunuz şey!” denilir.”

Gerçekte onlar kıyametin gelişini imkânsız sanıyorlardı. Halbuki onun geleceği muhakkaktır ve herhangi bir kimse istemediği için geri kalmaz, herhangi bir kimsenin istemesiyle de vaktinden önce gelmez. Kıyamet, insanların ecelleri gibidir. İnsanın eceli geldiğinde, bir göz açıp kapatıncaya kadar ileri veya geri alınmadığı gibi, kıyamet zamanı geldiğinde de bir saniye olsun ileri veya geri alınmaz. İnanmayanlar, azap her taraftan kendilerini kuşattığı zamanki durumlarının korkunçluğunu eğer bilselerdi, elbette onu acele istemezlerdi. Fakat kalplerinin körlüğü bu tehdidi onlara basit gösterdi, uyanıp da Hakk'a yönelmediler.

Kur'an ayetlerinde şöyle buyurulmaktadır:

ENAM/134 "Size vadedilen şeyler mutlaka gelecektir, siz bunun önüne geçemezsiniz."

İşte iman etmeyenlerin ebedi cezaları! Kıyametin gelmesini kendilerinden çeviremedikleri gibi, tövbe edip özür beyan etmeleri için kendilerine mühlet de verilmez. Allah Resulullah'a s.a.v. bu toplanmanın muhakkak olacağını ve kaçınılmasının imkânsız olduğunu bildirmesini emretmiş, görevinin sadece tebliğ olduğunu beyan buyurmuştur.

Yine, Kur'an ayetlerinde şöyle buyurulmaktadır:

FUSSİLET/47 "Kıyamet vaktini bilmek O'na aittir..."

LOKMAN/34 "Kıyamet saatinin ne zaman geleceğini yalnız Allah bilir. Yağmuru da O indirir, rahimlerde

olanı O bilir. Hiç kimse yarın ne kazanacağını bilemez. Hiç kimse nerede öleceğini de bilemez. Her şeyi mükemmel tarzda bilen ve her şeyden haberdar olan Allah'tır."

Yukarıdaki ayette belirtilen hadiselerin açılımı şöyledir: Henüz vukua gelmemiş gaybi olayları ancak Allah bilir. Allah'tan başkası gaybı bilemez. Mugayyebat-ı hamse denilen (beş bilinmeyen şey) ki, bunlar yalnız Allah'ın ilmindedir.

1—Ana rahmindeki çocuğun bütün insanlardan farklı olan siması ve manevi istidat siması. (Mümin mi olacak, yoksa kafir mi olacak)

2—Henüz gaybda olan ve şehadet aleminde belirtileri bulunmayan bir yağmurun ne zaman yağacağı.

3—İnsanın yarın ne kazanıp, ne kaybedeceği.

4—İnsanın ne zaman, nerede ve ne şekilde vefat edeceği.

5—Kıyametin ne zaman kopacağı gibi.

Bir hadisi şerifte de bunu teyit etmek üzere "Beş şey vardır ki onları Allah'tan başkası bilemez" buyurulduktan sonra bu ayet zikredilmiştir. Münavi'nin dediği gibi, hadisın manası: "Bu beş şeyi Allah'tan başkası, bütün özellik ve incelikleriyle bilemez." Şu halde bu hadis Allah Tealanın bazı makbul kullarına, hatta bu beşten bazı gaybi şeyleri bildirmesine mani değildir. Çünkü O, sınırlı gayblardan dır.

Bir de şuna dikkat etmek gerekir. Gayb, mutlak gayb ve izafî gayb diye iki çeşittir. Ayet, mutlak gaybın, başkası tarafından bilinmesini reddediyor. İzafî gayb, bazı şartlara, bazı durumlara, bazı şahıslara göre gayb iken bazılarına göre gayb olmayan hususlara denir. Mesela İstanbul'daki insan, Tokyo'da cereyan eden hadiseyi bilemez. Ama vasıtalara sahip olan kimse, televizyon teknolojisi sayesinde görebilir. Bir sene sonra yağmurun ne zaman, ne kadar yağacağı mutlak gaybdır. Ama Allah dünya atmosferinde yağmurun sebeplerini var ettikten sonra, diğer insanlar için yağmur zamanını bilmek gayb olduğu halde, meteoroloji uzmanları tahmin raporu verebilirler.

Diğer bir konu ana karnındaki ceninin cinsiyetini bilme işidir. Son dönemde ultrason gibi cihazlarla bunu tespit mümkündür. Ayeti kerime "Rahimlerde olanı yalnız Allah bilir" buyuruyor. "Mâ" Arapçada en umumi bir lafızdır. Kapsamı son derece geniştir. Doğacak çocuğun her türlü maddî özelliklerine, genetik özelliklerine şamil olduğu gibi bütün istidatları, kabiliyetleri, hayat mukadderatı, ta cennete veya cehenneme girinceye kadar bütün özellik ve ayrıntıları dahildir ki bu gaypların yanında, kız mı erkek mi olacağı meselesi zikre bile değmez. Geçen asırlardaki müfessirler için, cinsiyeti bilmek mutlak gayb durumunda olduğundan, bazıları bilinmeyecek şeylere misal verme kabilinden bunu söz konusu etmişlerdir. (Doğrusunu Rabbimiz bilir)

HUD/104 "Biz o günü ancak belirli bir müddete kadar erteleriz."

Dünyanın ömrü sınırsız ve sonsuz olarak devam edip gitmeyecektir. O aslında, günleri sayılı az bir süredir. Allah'ü Teâlâ o günü daha önce hükmettiği belirli bir zaman için ertelemektedir. Bu süre ne artar ne de eksilir. Dünyanın sayılı müddeti son bulup ömrü tamam olunca kadar ahiret tehir olunacak ve o sayılı hesabın bittiği dakikada kıyamet kopacaktır. Kıyamet ansızın kopacaktır, ilâhî mahkemenin kurulup amellerin ölçüleceği, hesabın görüleceği o kıyamet günü gelmek üzeredir. Çok yakınlarında olmasına rağmen insanlar ondan gafil bulunmaktadır. O korkunç gün, mukadder vakti gelince ansızın gelecektir.

MUHAMMED/18 “Yoksa onlar, kıyametin kendilerine ansızın gelmesini mi gözlüyorlar? Zaten alâmetleri geldi bile! Ama kıyamet gelip çattıktan sonra, ibret almaları neye yarar ki!”

Kur'an'ın mucizeli beyanı, Hz. Resulullahın s.a.v. tertemiz hayatı ve eğittiği ashabı ile sürdürdükleri yaşama tarzı ortada iken, hala iman etmeyen kimsenin beklediği tek şey kıyamettir. Kıyametin başlıca alâmeti, ahir zamandaki son Resulün gelmesidir. Nitekim o, şehadet ve orta parmağını göstererek: “Benimle kıyametin durumu, bunların yakınlığı gibidir” buyurmuştur. Maksat, kendinden sonra kıyamete kadar başka bir Nebi veya Resul gelmeyeceğini bildirmektir.

ŞURA/17 “Allah hakkı bildirip ikame etmek için kitabı ve adalet ölçüsünü indirmiştir. Hep gerçeği bildiren o

kitabın bildirdiği kıyamet, ne bilirsin, belki de yakın olabilir?”

Bu ayet Kur’an, kâinat mizanı (dengesini) ve kıyamet arasında tam bir irtibat bulunduğunu gösterir. Kur’an dünya dengesini en güzel şekilde kurmayı öğreten bir kitaptır. Hayatın gidişatını iyi inceleyen bir kimse, ilmi olarak da dünyanın da bir sonunun olacağını bilir. İmanlı olan insanlar, bundan sonra bir hesap gününün olacağını ve arkasından ebedi bir hayatın başlayacağını bilir. Fakat inanmayan kâfirler ise acele gelmesini isterken, müminler sabırla, tayin edilen vakti gözler, hatta onun dehşetinden endişe ederler.

ŞURA/18 “Kıyamet saatinin gelmesini acele ile isteyenler, ona inanmayanlardır. Müminler ise O’nun gerçekten vaki olacağını bilir ve ondan kaçınırlar. Kıyamet hakkında münakaşa edenler, haktan ve gerçekten çok uzak, derin bir sapıklık içindedirler.”

Allah’u Teâlâ kıyamet karşısında müminlerin tutumlarıyla münkirlerin (inkarcılar) tutumlarını tasvir buyurmaktadır. Müminler aynel-yakin bildikleri için kıyametten korkarlar ve titrerler. O günde bütün insanların bir muhasebeye ve muhakemeye çekileceklerine inandıkları için hallerini düzeltmeyi lüzumlu görürler. Münkirler ise kıyametin asılsız bir vehimden, şüpheden ibaret olduğunu sanırlar. Kalplerini hiçbir şey titretmez, olacağına inanmadıkları içindir ki kendilerini bekleyen akıbeti tahmin dahi edemezler.

HAC/55 “Dini inkâr edenler ise, son saat ansızın gelip çatıncaya veya gün doğurmayan o kısır gün kendilerine gelinceye kadar, Kur’an hakkında şüphe içinde kalır giderler.”

Kısır gün: Ardından başka gün doğmayan gün demektir. Adeta her gün, kendinden sonra gelen günü doğuran bir ana durumundadır. Arkası gelmeyen gün ise “kısır gün” anlamındadır.

YUSUF/107 “Acaba onlar, farkında olmadıkları bir sırada Allah’ın azabına uğrayıp azabın kendilerini kaplamasından yahut ansızın kıyametin kopmasından emin midirler?”

ZUHRUF/66-67 “İnsanlar, sadece, hiç farkında değillerken o kıyamet saatinin ansızın başlarına gelivermesine bakıyorlar. Müttakiler dışında dünyadaki bütün dostlar, o gün birbirine düşmandır.”

Cenabı Hak, birçok ayetlerle kıyamet dehşetini ifade buyurduktan sonra, tekrar kıyameti yalanlayanlara, şöyle hitap etmektedir:

KIYAMET/20-21 “Gerçek şu ki: Siz bu peşin dünya hayatına çok düşkünsünüz. Onun için ahireti terk edip durursunuz.”

Hep bu geçici dünyanın zevk ve lezzetleri için çalışmak gerektiğini sanıyorsunuz, daha hayırlı ve devamlı olan

ahiret için hiçbir hazırlıkta bulunmuyorsunuz. O âlemdeki mükâfat ve mücazâtı hiç düşünmüyorsunuz. Allah'ı Teâlâ birçok ayetlerde dünya hayatının gelip-geçici olduğunu, ahiret hayatının ise ebedî olduğunu haber vermiş, müminleri dünya hayatına bağlanarak ebedî hayatlarını mahvetmekten sakındırmıştır. Akıllı bir kimsenin dünya hayatına aldanmaması, dünya sevgisine aşırı derecede kapılmaması gerekir. Ebedi bir hayatı bırakıp dünyaya meyletmek, Hakk'ı bırakıp bâtila sarılmak demektir.

Hak ve hakikati unutup dünya lezzetlerine dalarlar, aynı zamanda büyük bir belâya ve huzursuzluğa da uğramışlardır. İnsan dünyada yüzyıllarca yaşasa da, dünyanın bütün varlığı ahirete nispeten bir nefes değerinde bile değildir. Çünkü sonu olan bir şeyin, sonu olmayan bir şeye mukayesesini bile yapılamaz, böyle bir mukayese yapan birisine sizler tam akıllı diyebilir misiniz?

Dünyayı ahirete tercih etmek; kâfirin küfründeki, münafığın nifakındaki, âsinin masiyetindeki gizli hastalığını gösteren bir işarettir. Onların bütün gayretleri dünya lezzetlerini elde etmek içindir. Dünyanın süsü, eğlence ve lezzetleri gözlerini kör etmiş, basiretlerini karartmıştır. Allah'a kavuşmayı asla akıllarına getirmezler. Ahiret yerine dünya hayatına razı olurlar, geçici olanı ebedî olana tercih ederler. Diğer taraftan hesap ve ceza gününü düşünerek hayatını ona göre düzenleyen, Rabbinin rahmetine ümit bağladığı kadar azabından da o nispette

korkan, nefislerini heva ve heveslerine tâbi olmaktan alıkoyan müminlere de çok büyük müjdeler vardır.

Dünya, ahireti kazanmak için bir vasıtaadır, gaye değildir. Dünyanın cazip güzellikleri, gelip geçici tat ve lezzetleri, çoluk çocuk, aile, eş, mal mülk hepsi de yalnız bu dünya hayatında imtihan için verilen şeylerdir, ahiret hayatında böyle bir yaşam olmayacaktır. Onun için akıllı bir insan böyle geçici ve çok kısa bir hayat içindeki bu zevklerin kendisini Allah yolundan alıkoymamasını ve ahireti unutturmamasını gerektirir.

Müstevrid İbnu Seddad el-Fihri r.a. anlatıyor: "Resulullah s.a.v. : "Ben kıyametin kopacağı aynı saatte gönderildim. Ancak, şunun şunu geçmesi gibi ben kıyamet saatini geçip biraz evvel geldim!" buyurdular ve orta parmağı ile şehadet parmağını gösterdiler." (Tirmizi)

Kurtubi, et-Tezkire'de şunları söyler: "Hadisin manası kıyamet hadisesinin yakınlığını ifade eder. Bu hadisle, "Kıyametin ne zaman kopacağını, sorulan, sorandan daha iyi bilmiyor" hadisi arasında münafat (zıtlık) yoktur. Zira sadedinde olduğumuz hadisten murad Resulullah'la kıyamet arasında başka bir Resulün olmadığını beyandır. Tıpkı şehadet parmağı ile orta parmak arasında bir başka parmak olmadığı gibi. Bu beyandan kıyametin vaktini bilme manası çıkmaz. Fakat hadisin siyakından kıyametin yakınlığı anlaşılır.

Ebu Hureyre r.a. anlatıyor: "Resulullah s.a.v. buyurdular ki: "Fırat nehri altın bir dağ üzerinden açılmadıkça kıyamet kopmaz. Onun üzerine insanlar savaşırlar. Yüz kişiden doksan dokuzu öldürülür. Onlardan her biri: "Herhalde savaşı ben kazanacağım" der."

(Buhari—Müslim)

Hız. Ebu Hureyre r.a. anlatıyor: "Resulullah s.a.v. buyurdular ki: "Allah Teala hazretleri ipekten daha yumuşak bir rüzgârı Yemen'den gönderir. Bu rüzgâr, kalbinde zerre miktar iman bulunan hiç kimseyi hariç tutmadan hepsinin ruhunu kabzeder." (Müslim)

İbnu Mes'ud r.a. anlatıyor: "Resulullah s.a.v. : "Kıyamet sadece şerir insanların üzerine kopacaktır!" buyurdular." (Müslim)

Yüce Kuran'da kıyametin yakın olduğu haberi verilir ve kıyamet esnasında vuku bulacak olaylara dikkat çekilir. Şimdi gelişen bilimler, Kuran'ın haberlerini daha ayrıntılı yorumlama imkanı vermektedir. Özellikle Karadeliklerin yol açacağı kıyamet ihtimalleri çok dikkat çekmektedir.

Depremler ve Kıyamet: Hız. Aişe r.a. anlatıyor: "Hz. Resulullah s.a.v. (bir gün) Ay'a bakarak: "Ey Aişe, şunun şerrinden Allah'a sığın. Bu, (ayet-i kerimedede geçen) gâsıktır. (Ayet):

"Kaybolduğu zaman Ay'ın şerrinden..." Felak/3 demektir. (Tirmizi, Tefsir)

Depremler, Güneş ve Ayın çekim etkisiyle birleştirilmeye çalışılır. Bu konuda bilimsel araştırmalar da vardır; ama henüz bir kaideye bağlandığı söylenemez. Ay ve Güneş tutulmasıyla denizde 7-8 metreye kadar yükselme olabiliyor. Karalarda vuku bulan yükselme ise 35-40 cm kadardır. Bunun depremi tetikleyici bir unsur olduğu düşünülmektedir. Karadelik çekim etkisi çok daha şiddetli bir depreme yol açabilir. Örneğin 12 veya 15 şiddetinde meydana gelebilecek depremleri bir düşününüz. Bugüne kadar dünyada tespit edilmiş en büyük deprem Şili’de olmuştur, 9.5 şiddetindedir ve 10 dk. sürmüştür. Ve bu şiddette bir depremin gerçekleştiği bölgelerde, kısa bir süre içerisinde çok büyük bir felaketler ortaya çıkabilir. 12 ya da 15 şiddetindeki depremlerle ise neler yaşanacağını tahmin etmek bile herhalde kolay değildir.

Kur’an, kıyamet günü yaşanacak olaylara dikkat çeker. Dünyada o güne kadar eşi benzeri asla gerçekleşmemiş şiddetteki sarsıntılar, dehşetli olaylar silsilesi halinde anlatılır. Birer kazık gibi yerleşerek yeryüzünü şiddetli depremlere karşı koruyan dağların elbette bu sarsıntıya karşı dayanamayacağı; yerlerinden oynayarak altındaki toprakla birlikte kaymaya başlayacağı açıktır. Kur’an’da o gün dağların hareketlenişini ayetler şöyle anlatır:

TUR/9-10-11 “Gün gelecek, gök şiddetle çalkalanacak. Ve dağlar (yerlerinden oynatan) bir yürüyüşle yürür. O

gün, hakkı yalan sayıp Resulullah'a yalancı diyenlerin
vay hallerine!"

NEBE/20 "Dağlar yürütülür, serap olur gider, her taraf
dümdüz olur."

KEHF/47 "Gün gelir, dağları yürütürüz, yerin dümdüz
hale geldiğini görürsün. İşte bütün insanları mahşer
meydanına topladık, eksik bıraktığımız bir tek kişi bile
kalmadı."

KIYAMET/3---12 "İnsan zanneder mi ki ölümünden son-
ra Biz kemiklerini toplayıp onu diriltmeyeceğiz? Evet,
toplarız, hem de parmak uçlarına varıncaya kadar eski
halinde düzenleriz! Fakat insan suç işleyip durmak için
önündeki kıyameti inkâr etmek ister de, "Ne zamanmış
o kıyamet günü?" diye alay eder. Gözler kamaşıp karar-
dığı, Ayın ışığının büsbütün gittiği, Güneş ile ay yan
yana getirildiği zaman... İşte o gün insan der: "Var mı
kaçacak mekân?" Hayır, sığınacak hiçbir yer yoktur. O
gün varılacak yer ancak Rabbinin huzurudur!"

İNŞİKAK/1---5 "Gök yarıldığı zaman.. Yıldızlar parçala-
nıp etrafa saçıldığı zaman... Denizler birbirine katılıp tek
deniz haline geldiği zaman... Kabirlerin içi dışına çıkar-
ıldığı zaman... İşte o zaman... Her kişi ne yapıp ne yap-
madığını iyice anlayacaktır."

İNŞİKAK/1---5 "Gök yarıldığı zaman... Ve hep yapagel-
diği gibi, Rabbinin buyruğunu dinlediği zaman... Yer

yayıp dümdüz edildiği, İçindekileri dışarı atıp boşaldığı ve hep yapageldiği gibi, Rabbinin buyruğunu dinlediği zaman... Seyredin siz: neler olacak o zaman!”

Kıyamet günü ilk insandan sonuncusuna kadar bütün insanlar dirilecektir. Bütün yeryüzü dümdüz edilmek suretiyle, ancak bu şekilde, bütün insanlar tıka basa yere sığacaklardır. Rivayete göre, her insan ancak ayağını basacak kadar bir yer bulabilecektir.

KARİA/1---5 “Kari’a, Nedir o kari’a? Kari’a yı, o kapıları döven ve dehşetiyle kalplere çarpan o kıyamet felaketini sen nereden bileceksin ki! O gün insanlar uçuşan kelebekler gibi şuraya buraya fırlatılırlar. Dağlar atılmış rengârenk yünlere dönerler,”
Kur’an’da dağların kıyamet gününde alacağı şekil şöyle anlatılır:

MÜZEMMİL/14 “(Öyle) Bir gün ki, yeryüzü ve dağlar titremeye tutulur ve dağlar, göçüveren bir kum yığını olur.”

VAKİA/4-5-6 “Yer şiddetle sarsıldığı, dağlar darmadağın edilip parçalandığı, uçuşan toz zerrelere haline geldiği zaman...”

Yine Kur’an’ın haberine göre, dağların parçalanarak çökmesinden sonra yeryüzü hiçbir tümseği olmayan bir düzlüğe dönüşecektir:

TAHA/105---108 “Bir de sana o gün, dağların durumunu sorarlar. De ki: “Rabbim onları darmadağın edecek, ufulayıp savuracak, yerlerini dümdüz, boş vaziyette bırakacak. “Orada artık ne iniş, ne yokuş göremeyeceksin. O gün insanlar, Hakkın davetçisine hiç bir tarafa sapmadan uyarlar. Rahmanın azametinden dolayı sesler kısılmıştır. Artık bir fısıltıdan başka bir ses işitemezsin.”

Yeryüzünün büyük bir bölümü dağlarla kaplıdır ve bunların yerlerinden sökülüp devam eden şiddetli ve sert çarpışmaları, kaya ve sert kütleleri un ufak toz haline getirebilir. Yerin altının üstüne gelmesi ile organik kısmı tamamen yanan ve kül olan yeryüzünde, sarsıla sarsıla ince elenmiş hale gelen toprak yeryüzüne yayılır.

Denizlerin Birleşmesi: Bir ateş küre üzerine oturduğumuzu hatırlayalım. Atmosferi meydana getiren gazlar yer çekimiyle arza tutunmaktadır. Suları kaynatacak, dünyaya tutunmuş olan atmosfer gazlarını çekip götürecekten birisi de karadelik çekim kuvveti olabilir. Kıyamet sürecinde denizlerin birleşeceği ve buharlaşacağı da haber verilmektedir.

Ayetlerde:

NAHL/15 “Hem dünya hareketiyle sizi sarsmasın diye, yeryüzüne ağır baskılar çaktı, sabit dağlar koydu. Amaçlarınıza ermeniz için ırmaklar, geçitler yerleştirdi.”

Yeryüzü tabakasını bir arada tutmak için direk ve çivi görevi gören dağların giderek artan sayı ve şiddetli depremlerle, zelzelelerle yerinden oynaması, hareket etmesi,

çökmesi, parçalanması sonucunda dağlar bu koruyuculuk görevini yapamayınca dörtte üçü sularla kaplı dünya yüzeyindeki sular yer değiştirecek, denizler birbirine karışacaktır.

FECR/20-21 “Mal mülk sevgisi ise bütün benliğinizi kaplamış! Hayır! Bu yaptıklarınız kesinlikle yanlış! Dünya sarsılıp, parça parça döküldüğü zaman.”

Bu haksızlıkları yapmanızın sebebi, ahiret hesabını inkâr etmenizdir. Amma, iş öyle değil, siz elbette hesaba çekeleceksiniz.

Resulullah s.a.v. : “Denizin altında ateş, ateşin altında ise deniz vardır” buyurmuştur. (Ebu Davut) Hadiste,

“ateş” ifadesiyle yerin altındaki sıcak tabakaya, “(ikinci) deniz” ifadesiyle de kıpkırmızı ateş sıvısı halinde akmakta olan magma tabakasında işaret edilmiş olabilir. Öteden beri sıvı (mayi) maddeler su ile temsil edilmiştir.

Böylece “Yer, şiddetli sarsıntı ile sallandığı, içindekileri dışarı attığı zaman” Zilzal/1-2 ayetinin de işaret ettiği üzere, kıyamet sürecinde değişen kuvvet dengelerinin sonucunda olabilecekleri Bî’iznillah şu şekilde açıklayabiliriz: Yerin her tarafının çatlama, çökme ve kırılmasının sonucunda denizleri aşmaktan koruyan dağlar yer değiştirecek ve dağılması sonucu tüm denizler birleşecektir.

Yer altındaki sıcak magma tabakasının denizlerle birleşmesi sonucu denizler kaynamaya, fışkırmaya başlayacaktır. Denizlerin Yanması Karadeliğin çekim etkisi dağları uçurabilir ve dağların uçmasıyla yerin altındaki ateş ve lavlar ortaya çıkabilir. Büyük depremler meydana gelebilir. Kıyamet esnasında Kur'an'ın bildirdiği gibi yer, ağırlıklarını dışa atacaktır. (Doğrusunu Allah bilir)

Belgesel programlarında yerin altındaki yaklaşık 4.500 derece sıcaklığındaki lavların denizin içindeki çıkışını seyretmiş olanlar, bu kızgın maddenin deniz suyunda oluşturduğu dehşetli manzaralara şahit olmuşlardır. Oysa kıyamet günü gerçekleşecek olan görüntünün, bu manzaradan çok daha farklı, tüm yeryüzünü içine alan dehşet verici bir manzara olacağını Kur'an'ın mesajlarından anlayabiliriz.

Yer altıyla deniz altında bulunan petrol ve doğalgazların da açığa çıkması ve magma ateşiyle birleşmesi sonucu her tarafta kendini gösteren alev alev yangınlar içinde ısınan su, fokur fokur kaynamaya vesile olabilir. Hawaii kıyalarında sığ deniz tabanında açığa çıkan lavların suyu nasıl ısıtıp kaynattığını belgesellerden izlemekteyiz. Ayetlerde haber verildiği gibi, "yerin altının üstüne çıkması," kıyamet sürecinin belli bir zaman diliminde, deniz tabanlarındaki çok büyük alanlardan açığa çıkacak olan o müthiş sıcaklıktaki lavların, göllerin, denizlerin, okyanusların kaynamasını ve buharlaşmasını sağlayabilir:

TEKVİR/6 “Denizler ateşlenip kaynatıldığı zaman.”

Tescir: Ateşlemek, ateşi tutuşturmak anlamındadır. Allah suyu, yanıcı hidrojen ile yakıcı oksijen gazlarının birleşmesinden meydana getirmiştir. Böylece iki ateşli maddeden, ateşi söndüren suyu yaratmıştır. Bu terkip ayrışınca hidrojen hemen alev alır, oksijen de yanmayı hızlandırır. (Doğrusunu Rabbimiz bilir)

Kıyametin gerçekte nasıl vuku bulacağı, elbette o fiillerin sahibi ve bu alemin dizginini elinde tutan Rabbimizin ilmindedir. Bi’iznillah biz sadece mevcut bilgilerimiz ışığında bazı yaklaşım ve tahminlerde bulunmaktayız.

Güneşin batıdan doğması ve kıyamet:

Hız. Ebu Hureyre r.a. anlatıyor: “Resulullah s.a.v. buyurdular ki: "Güneş, battığı yerden doğmadıkça kıyamet kopmaz. Batıdan doğunca, insanlar görür ve hepsi de iman eder. Ancak, daha önce inanmamış veya imanun sevkiyle hayır kazanamamış olan hiç kimseye bu imanı fayda sağlamaz." (Buhari—Müslim—Ebu Davud)

Başka bir gezegen veya bir kuyruklu yıldız, dünyaya çarparak kendi ekseni etrafındaki dönme yönünü değiştirebilir mi? Batıdan doğuya doğru olan Dünya'nın dönme yönü, bu defa doğudan batıya yön değiştirebilir mi? Böyle bir çarpışma olayı, Dünya'da büyük bir yıkıma yol açabileceği gibi ayrıca dünyanın dönme yönünü de değiştirebilir. Nitekim geçtiğimiz yıllarda Jüpiter gezegenine böyle bir kuyruklu yıldızın çarpmasıyla geze-

genin dönme hızında azalma meydana geldiği tespit edilmiştir.

Venüs gezegeni ise diğerlerinin aksine, ters yönde dönmektedir. Venüs'te Güneş, batıdan doğmaktadır. Venüs'ün atmosferindeki yoğun kaya ve tozdan oluşan tabakanın muhtemel bir çarpışma sonucu oluştuğu tahmin edilmekte ve aynı sebepten tersine dönmeye başladığı ileri sürülmektedir. Venüs gezegeninin 1 günü, 1 yılından daha fazladır. Yani Venüs, Güneş çevresinde, kendi çevresinde dönüşüne göre daha hızlı döner. Venüs her açıdan sırrını koruyan bir gezegen olmaya devam etmektedir.

Risale-i Nur eserlerinin müellifi Bediüzzaman Said Nursî, kıyamet esnasında Dünya'nın ters dönmeye başlamasını ve dolayısıyla Güneş'in batıdan doğuşunu böyle bir ihtimale bağlar:

“Küre-i Arz kafasının akli hükmünde olan Kur'an, onun başından çıkmasıyla zemin divane olup izni İlahî ile başını başka seyyareye çarpmasıyla hareketinden geri dönüp garbdan şarka olan seyahatini, irade-i Rabbanî ile şarktan garba tebdil etmekle Güneş garbdan tulûa başlar. Evet, arzı şems ile ferşi arş ile kuvvetli bağlayan hab-lullah-il metin olan Kur'an'ın kuvve-i cazibesi kopsa; küre-i arzın ipi çözülür, başıboş serseri olup aksiyle ve intizamsız hareketinden Güneş garbdan çıkar. Hem müsademe neticesinde emri İlahî ile kıyamet kopar diye bir tevili vardır.”

Kıyametin gerçekleşme şekli ne şekilde ve nasıl olursa olsun; Kur'an'ın sürekli vurgu yaptığı gibi;

TEKVİR/1-2-3 "Güneş dürülüp ışığı söndüğü zaman; Yıldızlar yerlerinden düşüp dağıldığı zaman, Dağlar yürütüldüğü zaman,."

Manaları ve sırları, Kadir-i Ezelî'nin izni ve yaratması ile tezahür edip o Dünya olan büyük insan sekerata (ölüm dakikaları) başlayıp acip bir hırıltı ile ve müthiş bir ses ile fezayı çınlatıp dolduracak, bağırıp ölecek; sonra emri İlahî ile dirilecektir." Bediüzzaman—Sözler

Cifir ve ebced bir ilim dalıdır. Allah'ın gelecek ve geçmişle ilgili koyduğu bazı sırların anlaşılması ve şifrelerin çözülmesi için kullanılmaktadır. Fakat bunlar gaybı bilmek değildir. Sadece okumasını bilmektir. Nasıldır ki, Hiyoroglif bir yazıyı okumayı bilmeyenler bir resme bakıyorum zannederler, halbuki bu dili bilenler çok manalar çıkarabilmektedir. İşte ebced ve cifir ilmi de Allah'ın geçmişe ve geleceğe yönelik koyduğu bazı şifreleri Bi'iznillah öğrenme ve okuma sanatıdır.

Bu ilim dalının özünü Hz. Ali r.a Allah Resulünden s.a.v. almıştır. Bu nedenle bu ilmin kaynağı vahye dayanmaktadır. Hz. Ali r.a. aldığı bu sırları bazı kaide ve kurallarla belirlemiştir. İslâm âlimleri, "Gaybı, Allah'tan başkası bilemez" düsturuna karşı hürmetsizlik ve itaatsizlik etmemek için, gaybdan haber vermeyi yasak gör-

müşlerdir. Haber verenler de, yalnız işaret suretinde perdeli ve kapalı olarak ihbar etmişlerdir.

İstikbalden haber vermekte kullanılan ilim, cifir ilmi ve ebced hesabıdır. Arapça harflerin her birinin belli bir rakam değeri vardır. Bu ebced hesabı, İslâmiyet'ten evvel de bilinmekteydi. Bu hakikati, Bediüzzaman şöyle teyid eder:

“Bir zaman, Beni-İsrail alimlerinden bir kısmı huzuru Resulde bazı surelerin başlarındaki “Elif, lam, mim” gibi hurufu mukattayı işittikleri vakit, hesabı cifri ile dediler: “Ya Muhammed, senin ümmetinin müddeti azdır.”

“Onlara mukabil dedi: “Az değil.” Sair surelerin başlarındaki mukattaatı okudu ve ferman etti: “Daha var.” Onlar sustular...”

Resulullah s.a.v. “Ben insanlığın ikindi vaktinde geldim.” buyuruyor. Diğer bir hadisinde ise “Benim ümmetimin ömrü 1500 seneyi pek geçmeyecek.” buyurmuştur.

Diğer bir örnek ise Kur'an'da geçen “beldetün tayyibe-tün” ifadesidir. Bu ifade ebced ilmiyle hesap edilince İstanbul'un fetih tarihi çıkmaktadır. İşte Kur'an ve hadislerde gizlenmiş bu sırları okuma ilmine Ebced ve Cifir ilmi denilmektedir.

“İkincisi: Hazret-i Ali r.a. en meşhur Kaside-i Celcelûtiyesi, baştan nihayete kadar bir nevi hesabı ebcedi ve cifir ile telif edilmiş ve öyle de matbaalarda basılmıştır.”

"Üçüncüsü: Cafer-i Sadık r.a. ve Muhyiddini Arabi Hz. gibi esrarı gaybiye ile uğraşan zatlar ve esrarı huruf ilmine çalışanlar, bu hesabı ebcediyi gaybi bir düstur ve bir anahtar olarak kabul etmişlerdir."

İşte, ahir zamandan ve kıyametten haber veren bir hadisi şerifi, Bediüzzaman ebced ve cifir ilmiyle tahlil eder ve bir takım tarihler çıkarır.

"Ahir zamandan haber veren mühim bir hadis (...) Risâle-i Nur talebelerinin ne zamana kadar devam edeceğini düşündüğü bir sırada, Ramazanı Şerifin onuncu gününün ikinci saatinde birden kalbine bu hadisin ihtar edildiğini söyleyen Bediüzzaman, 1506 tarihine, yâni, 2090 Milâdî tarihine kadar zahir, aşikarane, belki galibane hizmetler yapılacağını, sonra 1542 tarihine kadar, yâni, Milâdî 2126 yılına kadar, gizli ve mağlubiyet içinde irşat ve tenvir vazifesini sürdüreceğini; sonra 1545 de, yâni Milâdî 2129 yılında kafirlerin başında kıyametin kopmasını ima ettiğini ve bunların Allah'ın ilminde olup ve doğrusunun ancak Allah tarafından bilinebileceğini ifade etmektedir."

Fatiha-i Şerif'de, sırat-ı müstakim üzerinde olan, yani doğru yoldan gidenleri tarif eden "Ellezine en'amte aleyhim" fıkrasının şeddesiz 1506 veya 1507 ederek, "Zahirine ale'l-hak" fıkrasının rakam değerine aynen denk gelmesi hadisin imasını teyit edip remz (işaret) derecesine yükseltmesi de çok anlamlıdır."

Kur'an'ı Kerim'in ve hadis-i şeriflerin kıyametle ilgili imalı işaretleri yanında, ilim adamları da bir takım hesaplamalar yapmaktadırlar. Güneş sistemine bağlı bir yörüngede dolanıp duran ve her yetmiş altı yılda bir dünyaya en yakın mesafeden geçen Halley Kuyruklu Yıldızı, en son 1980'li yılların başlarında yakınımızdan geçmiştir. Bundan sonra, ikinci defa geçişinde Allah'ın emriyle gezegenimize çarpması kıyametin kopmasına sebebiyet verebilir. Hatta üç mil genişliğindeki "Swift Tuttle" adlı bir kuyruklu yıldızın saniyede otuz yedi mil hızla dünyamızın üzerine doğru geldiği ve hesaplanan 14 Ağustos 2126 tarihinde dünyamıza çarpacağı ve bir milyon atom bombasından daha fazla etki yapacağı söylenmektedir. Bütün bu anlatılanlar, ancak yaklaşık tahminlerdir. (Yine en doğrusunu Allah bilir.)

Kıyamet, kainatın harap olması ve tekrar dirilmek üzere ölmesidir. Bizim, her birimizin ölümü de, kendi kıyametimizdir. Kıyametimiz kopmadan sonsuzluk yurduna hazırlık yapmak ve Allah'ın emir ve yasaklarına boyun eğerek istikamet üzere hayatımızı geçirmek ise, yapılabilecek işlerin en isabetlisi ve en hayırlısıdır zannediyorum.

Şimdiye kadar baktığımız ayet ve hadislere göre kıyamet alametlerinin çoğu olmuştur, yalnız en mühimlerinden biride İslamiyetin bütün dünyaya hakim olmasıdır ki, Bi'iznillah bu süreç şu anda başlamıştır, bütün dünyada İnsanlar hızla İslam dinine geçmektedirler (bunu da İslam alimlerinin çoğu 40 yıl civarında tam hakimiyet ola-

rak tahmin etmişlerdir) ve sonra İslamiyet yine yavaş, yavaş azalacak ve kıyamet kafirlerin başına kopacaktır. (Allah'ua'lem. Biz yazılanları aktarıyoruz, doğrusunu ancak Rabbimiz bilir)

Sur'a 1. üfürüş ve dünyanın sonu.

Ruhlar âleminde yeryüzüne incek insan ruhu kalmadığı zaman dünya hayatı da sona erer ve Allah-u Teâlâ'nın emriyle İsrail a.s. ilk üfürmeyi yapar. Bu üfürme göklerde ve yerdeki canlıların öleceği, meleklerin de cinlerin de insanların da hayattan mahrum kalacağı üfürmedir.

Sur ve Mahiyeti: Sur; boynuza benzer üfleme âleti manasına gelmekte olup, yerle gökler genişliğinde nurdan bir borudur.

"Sur nedir?" diye soran bir Arabî'ye Resul-i Ekrem s.a.v. : "İçine üfürülen bir boynuzdur." buyurmuşlardır. (Tirmizi)

Diğer bir Hadis-i şeriflerinde ise, daha iyi anlaşılabilmesi için bazı benzetmelerde bulunarak şöyle buyurmuşlardır: "Şüphesiz ki Melek İsrail, Sur'u bir lokma gibi ağzına yerleştirmiş, yay gibi tutup onu üflemek için emir beklemektedir." (Müslim)

Şüphesiz ki, sonradan yaratılan her şeyin bir sonu bir ölümü vardır, her şey er veya geç zeval bulacaktır. Dünyanın da bir ölümü vardır. Allah-u Teâlâ dünyanın ömrünü sona erdirmeyi murad ettiğinde, İsrail'e a.s. Sur'a

üfürmesini emreder. Onun Sur'a üfürmesi ile kıyamet kopar.

Ayet-i kerimede şöyle buyurulmaktadır:

ZÜMER/68 “Sura üflenir; Allah’ın diledikleri dışında, göklerde ve yerde kim varsa çarpılıp cansız yere düşer...”

Allah-u Teâlâ'nın istisna ettiği dört büyük melekten başka herkes öldükten sonra; Allah-u Teâlâ Azrail'e a.s. Mikail'in, İsrail'in, ve Cebrail'in a.s. canlarını almalarını emreder. Daha sonra Azrail'e de emir gelir, o da ölür. Böylece yalnız, Hayy ve Kayyum olan Allah tek kalır.

RAHMAN/26-27 “Yerin üstünde olan herkes fanidir. Ancak senin azamet ve kerem sahibi Rabbinin Zâtı baki kalır.”

KASAS/88 “Allah ile beraber başka hiçbir ilaha yalvarma! Ondan başka ilah yoktur. O'nun vechi (zâtı) hariç, her şey yok olacaktır. Hüküm O'nundur ve hepiniz O'nun huzuruna götürüleceksiniz.”

Kıyametin kopması için bir zamana ihtiyaç yoktur. Bir göz kırpması ile her şey olur biter. Onun gelişi ne belli bir uzaklıktan görülebilir, ne de ona karşı insan kendisini koruyabilir. Gelişine karşı hazırlık yapmak da mümkün değildir.

NAHL/77 "...Kıyamet saatinin kopuşu bir göz kırpması kadar yahut daha yakın bir zamanda olur. Şüphesiz ki Allah her şeye kadirdir."

Bu yakınlığın ölçüsü, bilinen beşeri ölçü değildir. Anı-zın pek korkunç bir gürültü ortalığı kaplar. O anda gök-lerde ve yerde bulunanlardan, korkup ürpermeyen hiç kimse kalmaz.

NEML/87 "Gün gelecek sura üflenecek, Allah'ın dilediği dışında, göklerde ve yerde olan herkes müthiş bir kor-kuya kapılacak. Hepsi boynu bükük vaziyette O'nun huzuruna varacaklardır."

İnsanlar o günde pek kıymetli gördükleri mallarını, ser-vetlerini bile terk ederek kendi başlarının telaşına kapı-lacaklardır.

Ayet-i kerimede şöyle buyuruluyor:

TEKVİR/4 "Doğurmak üzere olan develer, kıyılmaz mal-lar terk edildiği zaman"

Develer o devirde Arapların en kıymetli mal varlıklarıydı, onun için develere çok iyi bakarlardı. Develerine ilgi-siz kalmak zorunda olmaları demek o gün çok büyük bir afetle karşı karşıya kalmaları demektir. Öyle ki en kıy-metli varlıklarıyla bile ilgilenmeyecekler, kıyılmaz mal-larını bile terk edeceklerdir. Başlarına gelen bu felaket onları, en çok sevdikleri şeyleri dahi görmemezlikten gelecek kadar korkunçtur. Gerek kıyametin kopuş anı, gerekse kabirlerden kaldırılıp mahşere sevk edilme gü-

nü en korkulu merhalelerdir. Kâfirlerin kalpleri o günün dehşeti ile boğazlarına gelip dayanacaktır. Korkularının şiddetinden ötürü konuşamaz, dillerini döndüremez hale gelirler.

Ayet-i kerimede şöyle buyurulmaktadır:

MÜMİN/18 "Resul'üm! Onları o yaklaşan güne karşı uyar. Öyle bir gün ki, yürekleri ağızlarına gelir ve kederlerinden yutkunur dururlar. Zalimlerin ne bir dostu, ne de sözü dinlenecek bir şefaatçisi vardır."

Dost; arkadaşını bir zorluk ve sıkıntı içinde gördüğü zaman, ona yardımcı olmaya koşan kimse demektir. Kıyametin yakın olduğu haber verilirken, Ayet-i kerimede "Yakın olan şey" manasına gelen "Azife" kelimesi geçmektedir. Kâinatın ömrüne nispetle kıyametin kopması çok yakın sayılır. Çünkü gelecek olan her şey yakındır. Meydana gelmesi kesin olan şey, meydana gelmiş demektir, geleceğinde asla şüphe yoktur.

Ayet-i kerimelerde şöyle buyurulmaktadır:

YASİN/49 "Onların beklediği tek bir sestir. Birbirleriyle çekişip dururken ansızın onları yakalayır." "

O anda onlar işlerinde güçlerinde, pazarlarında, alışverişlerinde, oyunlarında eğlencelerinde iken, her canlı bulunduğu yerde düşer ve ölür. Ne malları ne canları hakkında bir vasiyette ve tavsiyede bulunmaya fırsat dahi bulamazlar.

YASİN/50 "İşte o anda onlar ne bir tavsiyede bulunabilirler, ne de ailelerinin yanına dönebilirler."

Eğer evleri ve memleketleri haricinde bulunmuş iseler, aileleriyle dünyada bir daha görüşmeye de muvaffak olamazlar, kim nerede ise orada kalır.

Sur'un Zelzelesi:

Kıyametin kopması insanın hayal bile edemeyeceği kadar şiddetli olacaktır. Allah-u Teâlâ bütün insanlara hitap etmekte ve Ayet-i kerimesinde şöyle buyurmaktadır:

HAC/1 "Ey insanlar! Rabbinizden korkun. Çünkü kıyamet saatinin zelzelesi, şüphesiz ki çok büyük bir şeydir."

ZILZAL/1 "Yer o müthiş depremiyle sarsıldığı zaman..."

VAKIA/4 "Yer şiddetle sarsıldığı..."

Kıyametin numunesi zelzelelerdir. İnsanoğlu zelzeleye karşı koyacak güce sahip değildir, esasında gelebilecek hiçbir semavi felakete de karşı koyabilecek de değildir. İnsan ancak böyle bir zamanda ne kadar aciz olduğunu idrak edebilir. Zelzele hiçbir zaman "Ben geliyorum!" demez, bir anda ortalığı harabeye çevirir, gelmesi ile gitmesi bir olur. Zelzeleler kıyametin açık bir delilidir, bize büyük kıyameti haber vermektedir. İnsanlar bir gün ansızın böyle tasavvurların üstünde korkunç bir afete uğrayacaklardır. Her şeyi şiddetle sarsıp titreten ilk üfürme karşısında herkes fevkalade bir korku içinde

kalır. Böyle canlı bir hadiseye o gün için yaşamakta olan insanlar, birkaç saniye de olsa şahit olacaklar. Kalpleri yerinden oynayacak, akılları başlarından gidecek, emzikli her dişi varlık dehşet ve korku içerisinde emzirdiği yavrusunu unutacak, memesini yavrusunun ağzından çekip çıkaracaktır.

Ayet-i kerimede şöyle buyuruluyor:

HAC/2 "Onu gördüğünüz gün, her emzikli kadın emzirdiğini unutur, her hamile kadın çocuğunu düşürür. İnsanları da sarhoş bir halde görürsün! Halbuki onlar sarhoş değillerdir. Fakat Allah'ın azabı pek şiddetlidir."

Bakıyorlar amma ne yaptıklarını bilmiyorlar. Açık açık gördükleri korkunç manzaralar karşısında gözleri hor ve hakir olmuş.

NAZİAT/8-9 "O gün kalpler korkudan titrer. Gözler zilletle alçalır."

Öyle korkulu bir gün ki, gençleri bir anda ihtiyarlatmaya yetip artmaktadır. Yeni doğmuş çocukları ak saçlı ihtiyarlara çevirir.

MÜZEMMİL/17 "Kâfirliğinizde devam ederseniz, dehşetinden çocukları birden ak saçlı ihtiyarlara çevirecek o günden kendinizi nasıl koruyabilirsiniz?"

Allah-u Teâlâ'nın vahdaniyetini, Resulullahın s.a.v. risaletini tasdik etmeyenler için gerçekten de çok zor bir gündür. Kıyamet kopmadan önce onu yalanlayıp inkar

edenler bulunursa da, gerçekleştirmeye başlayınca artık onu tasdik etmeye mecbur kalırlar. İnanmadıkları o müthiş hadiseyi ayan-beyan görünce şaşkına dönerler, artık yalanlamanın hiçbir yararı olmayacağını anlarlar.

VAKIA/1-2 "O gerçek olan kıyamet gerçekleşince neler olacak neler!.. Zaten onun olmasını yalanlayacak hiçbir delil olamaz."

Allah-u Teâlâ onun gerçekleşmesini murad ettiğinde, önleyecek hiçbir engel olmadığı gibi; onun meydana gelişini yalanlayan, bugünkü yalancılar gibi bir tek yalancı bulunmaz. Azabı açık açık görecekları için mecburen inanacaklardır.

MÜMİN/84-85 "Artık o çetin azabımızı gördüklerinde 'Bir olan Allah'a inandık, O'na ortak koştığımız şeyleri de inkâr ettik!' dediler. Fakat çetin azabımızı gördükleri zaman iman etmiş olmaları kendilerine bir fayda veremeyecektir. Kulları hakkında Allah'ın cari ola gelen âdeti budur. İşte kâfirler o zaman hüsrana uğramışlardır."

Allah-u Teâlâ bu hususta kullarını ikaz etmektedir:
ŞURA/47 "Allah tarafından gelecek ve geri çevrilmesi mümkün olmayacak olan gün gelmeden önce Rabbinizin çağrısını kabul edip O'na dönün. Yoksa o gün ne sığınacak bir delik bulabilirsiniz, ne de yaptıklarınızı inkâra bir çare!"

Ayetin son cümlesi şu anlamlara gelebilir: 1.Yaptığınız kötülükleri inkâr edemeyeceksiniz. 2.Kimlik değiştirmek suretiyle ortadan kaybolamazsınız. 3.Karşısında bulunduğunuz şeye kıyamayacaksınız. 4.Bu durumdan kendinizi kurtarmanıza asla imkân yoktur.

KIYAMET/10-11-12 "İşte o gün insan der: "Var mı kaçacak mekân?" Hayır, sığınacak hiçbir yer yoktur. O gün varılacak yer ancak Rabbinin huzurudur!"

Dünyada iken iman etmeyi kibirlerine yediremeyen, ilâhî buyruklara iltifat etmeyen, ölümden sonra dirilmeyi ret ve inkâr eden kimseleri aşağıların aşağısına, esfeli safiline düşürür. İsterse onlar kendilerini en şerefli ve seçkin kişiler sansınlar. Allah'ı tanımayan O'nun emirlerine uymayan bu insanlar cehennemden en korkunç azabına uğrarlar. Allah'ı tanıyan, O'nun emir ve yasaklarına uyarak iyi bir kul olmaya gayret edenleri ise, cennetlerin en yüksek derecelerine kavuşturur.

Çarpacak Olan Felâket:

Kur'an'ı kerimde kıyametin kopma hadisesi, sergileyeceği görüntülere ve taşıyacağı özelliğe göre "Kıyamet", "Saat", "Zilzal", "Hakka", "Sahha", "Tamme", "Ğaşiye"... gibi isimlerle anlatılmıştır. "Çarpacak olan felâket" manasına gelen "Karia" da bu cümledendir.

KARIA/1-2-3 "Çarpacak olan felâket! Nedir o çarpacak olan felâket? O çarpacak olan felâketin o kapıları döven

ve dehşetiyle kalplere çarpan o kıyamet felaketini sen nereden bileceksin ki!"

Kıyametin korkunç ve tüyler ürpertici bir şiddetle ses çıkartıp, gök gürlemesinden daha kuvvetli bir gürültü ve yıldırım hızından da daha hızlı bir şekilde ansızın kopacağı tasvir edilirken "Karia" kelimesi kullanılmıştır. Bu kelimenin üç defa açıkça tekrarlanması, o korkutmayı desteklemek, dehşetini pekiştirmek içindir. İnsanların başına, tarifi mümkün olmayacak kadar korkunç bir felâket inmiş olacaktır. O felâketin korkunçluğu hayal bile edilemez, aynel-yakin görülmedikçe şiddet ve dehşetinin büyüklüğünü hiçbir akıl kavrayamaz.

Sur'a 2. üfürüş ve haşir, yeniden dirilme.

Birinci sur ile kıyametin kopmasından, Hay ve Kayyum olan Allah'ü Teâlâ'nın tek kalmasından sonra, vakti zamanı gelince; Allah'ü Teâlâ İsrâfil'i a.s. tekrar diriltecek ve ikinci defa Sur'a üfürmesini emir buyuracaktır. "Nefha-i kıyam" da, (ayağa kalkma sesi) denilen bu üfürme ile evvelce ölenlerin tamamı bir anda yeniden dirilerek kabirlerinden kalkacaklar ve hesaplarını vermek üzere ilahi huzura sevk olunacaklardır. Buna "Ba's-ü ba'del-mevt" yani "Öldükten sonra tekrar dirilme" denir.

TEKVİR/7 "Nefisler eşleştirildiği, ruhlar bedenlere girdiği zaman"

ZÜMER/68 "...Sonra ona (sura) bir daha üflenir: Bir de bakarsın bütün insanlar, kabirlerinden ayağa kalkmış, etrafa bakınıp duruyorlar!"

Nereye gidiyorum?

Ey insan! her kışın bir baharı, her gecenin bir sabahı olduğu gibi, bir gün bu yaşadığımız dünya ve üstündekilerin yok olmasından sonra, zamanı geldiğinde bütün insanların da Haşır sabahıyla ahirette uyanacakları Kur'an ayetlerine baktığımızda kesin olarak anlaşılacaktır. Yüce Rabbimiz, haşrin olacağını bütün semavi kitaplarda bildirmiş olup, Kur'an'ı Kerimde de, bu meseleyi ehemmiyetle anlatmıştır.

Eğer, Rabbimiz böyle diyorsa, muhakkak yapacaktır, bunun aksini düşünmek O'nun kudretine yakışmayacağı gibi, "haşa" acizlik olur. Haşrin en büyük delillerinden biri, insanın yaşadığı hayatı boyunca, bütün sevgileri, üzüntüleri, öğrendikleri, yaptığı iyilikler ve kötülükler yani maddi yaşantısı, yediği, içtiği, gezdiği dışında manevi olan her şey, insanın ölümünden sonra da yok olamayacağı hissidir. İnsan ölünce, bedeni her hangi bir şekilde çözülür, dağılır ama, insanın yaşadığı manevi olayların yok olamayacağını en büyük delili ise, insandaki "vicdan" dır. Herkes kendini dinlediğinde, bunu kendi vicdanın da hissedecektir.

Hem insan bu dünyada yaşarken, burada adalet tam olarak tecelli etmemektedir. Birçok mazlum burada gördüğü haksızlıkların ve zulümlerin karşılığını almadan

ölüyorlar, çok zalimlerde yaptıkları zulümlerin cezalarını görmeden bu dünyadan ayrılıyorlar. Yani mazlum ahıyla, zalim de zulmüyle gidiyor. Bu durum da, insanlar arasında yüce adaletin yerini bulması için tarafsız ve büyük bir mahkemenin kurulmasını iktiza ediyor, bundan dolayı da, Yüce Yaratıcımız, hiçbir sebep olmasaydı bile, insanlar arasında vuku bulmuş olan bu adaletsizliğin düzeltilmesi için dahi, insanları ruhları ve bedenleriyle yeniden yaratıp, o yüce mahkemede insanları dünyada yaptıklarından dolayı hesaba çekerek mazlumların mükafatlarını, zalimlerin de cezalarını vererek dünyada tecelli etmeyen adaleti, orada tecelli ettirecektir. Bu inanç diğer bütün semavi dinlerde de mevcuttur.

Ayrıca insan, bedeni haşrin benzerlerini bu dünyada devamlı olarak yaşamaktadır. Yaşadığı ömür boyunca, vücudu kaç defa tepeden tırnağa yenileniyor, sabah ve akşam elbisesini değiştirdiği gibi her sene vücudu tamamen yenilenmektedir. Hatta belki her an vücudunda milyonlarca hücre ölerek yerine yenileri yaratılmaktadır. Birde, şöyle düşünelim, insanlar günümüzde olduğu gibi çok muhteşem bir cihaz yapsalar, onu bir zaman çalıştırıp sonra da o cihazı parçalayıp un ufak edip yok etseler ve aynı cihazı önceki gibi yapamazlar diyebilir miyiz, böyle demek akıl karımıdır, hiçbir akıllı insan da böyle bir iddiada bulunamaz. Dolayısıyla, bütün kainatı ve dünyamızı üzerinde yaşayanları ile beraber hiç yoktan birinci defa yaratan Yüce Yaratıcı, onu tamamen yok ederek, İsteddiği zaman ve istediği şekilde yeniden yaratabilir, ve kim mani olabilir ki ?

Birde, kış mevsimine bir bakınız, bütün ağaçların adeta ölerək kupkuru birer kemik haline gelen şu dallarına bakın, sonra ölü gibi duran toprağa ve çayırlara bir bakın, ne bir ot ve yeşillik nede onlarla beraber yaşayan küçük canlılar ve böcekler yaşamaktadır. Ama bahar geldiğinde, adeta haşır misali bütün tabiatın yeniden canlandığını, ağaçların, çayır­ların ve o küçücük canlıların, hayvancıkların, renk, renk adeta bayramlık elbisele­rini giyip süslenerek arzı endam ettiklerini görürsünüz.

Toprağın üstünde ve altında aynen haşır misali tabiat yeniden canlanır ve biz bunu her baharda görür ve yaşa­rız. Fakat bunu aynen her gün güneşin doğup batması gibi olağan bir şey olarak, alışkanlık ve ülfet haline ge­tirdiğimizden dolayı, her sene gördüğümüz bu muhte­şem var oluş sahneleri, bize gayet tabii bir şey gibi görü­nürler ve gözümüzün önünde defalarca tekrar ettiği halde, insanın ölümünden sonra yeniden diriltileceğini akıldan uzak zannederiz. İşte bu zanda, dünya imtihanı­nın bir parçasıdır.

Yüce Yaratıcımız, her insanın kalbine ve programına ebedi yaşama arzusu vermiştir. Fakat bu dünya hayatın­da hiçbir canlının, hatta cansız zannettiğimiz ki (her şey atomlarıyla hareket halindedir) taşlar, dağlar, mikro alem­den, makro aleme, atomlardan yıldızlara kadar her şeyin bir gün yok edileceğini bildirmektedir. Amma, bize verilen bu ebedi yaşama arzusunun olacağı bir yer muhakkak vardır, aynen midemizdeki iştihanın varlığı­na delil dışarıdaki yiyeceklerin olduğu gibi.

İnsandaki ahirete iman duygusu olmazsa, Şu yaşadığımız hayatta sevdiklerimizin aramızdan devamlı ayrılmasına insanın dayanması asla mümkün değildir. Küçük bir çocuğun ailesindeki sevddiği büyüklerinin, birer, birer ölererek ondan ayrılmalarının verdiği acıyı eğer siz ona “hiç ölüm olmayan cennete gittiler orada çok güzel yaşıyorlar, zamanı gelince bizde oraya gideceğiz ve yine hep beraber bir arada olacağız” demezseniz, onun o küçükük ve hassas kalbindeki yaraları nasıl tedavi edebilirsiniz?

Ve ayrıca iyice yaŐlanmış, kabir kapısına dayanmış olan her gün ölümü bekleyen ihtiyarlar, kendilerinden önce birer, birer ayrılan sevdiklerine, dostlarına ve kendileri de buradan ayrılınca, geride bırakacakları sevdiklerine ve dostlarına eğer öldükten sonra, yeniden dirilip onlara kavuŐma fikri olmazsa, acaba Şu ızdıraplı acıyı siz neyle tedavi edebilirsiniz?

Eğer ahiret inancı olmazsa, önünüzde ağzını açmış her an sizi yutmak için bekleyen kabir dururken, siz Şimdi yaşarken bile nasıl olurda güler eğlenebilirsiniz? Eğer Yüce Yaraticımız, bizlere dünyada bu kadar nimetler verip de, her türlü zevkleri tattırıp, bütün sevdiklerimizden ve güzel olan her Şeyden ayırıp, bir daha hiç birini görmeyecek Şekilde bizi yok edecek olsaydı, bizlere ebet arzusunu vermezdi ve ebedi bir hayat olmasa, o zaman da kullarına “haşa” çok büyük bir zulüm olmaz mıydı? Yüce Yaraticımız, yukarıda bir parça anlatmaya çalıştığımız haşir hakikatini, Kur’an’ı Kerim de birçok

ayetle bizlere anlatmakta ve o günün dehşetinden de sakınmamızı bizlere buyurmaktadır, şöyle;

YASİN/78-79 “Nasıl yaratıldığını unutarak, birde misal fırlattı Bize; “Çürümüş vaziyette ki o kemikleri kim diriltecek” diye. De ki; “Onları ilk defa yaratan diriltir, hem O, yaratmanın her türlüünü bilir.”

MERYEM/67 “O insan hiç düşünmüyor mu ki, o hiçbir şey değilken, Biz onu yaratıp var ettik.”

ANKEBUT/20 “De ki: “Dünyayı gezin dolaşın da, Allah’ın yaratmaya nasıl başladığını anlamaya çalışın sonra, Allah tekrar yaratmayı da (ölümden sonra diriltmeyi) gerçekleştirecektir. Allah elbette her şeye kadirdir.”

RUM/11 “Allah, kainatı yaratmaya ilkin başlayan, sonra onu tekrar yapan, öldürdükten sonra diriltendir. İşin sonunda da hesap vermek üzere O’nun huzuruna götürüleceksiniz.”

KAF/3-4 “Kafirler; “Bu, ne tuhaf şey” dediler, “Biz ölüp de toprak olduktan sonra mı dirileceğiz? Bu aklın alamayacağı kadar uzak bir ihtimal” Biz toprağın, onların bedenlerini hücre, hücre nasıl çürüttüğünü tafsilatıyla biliriz....”

NAZİAT/10---14 “İnkarcılar alay ederek şöyle diyecekler; “Çürümüş kemik haline geldikten sonra mı biz eski durumumuza getirilecekmışiz, o takdirde bu, bizim için

ziyanlı bir dönüş olur” Fakat olay zor değil, bir tek emirden ibarettir. Bir anda mahşerde toplanı verirler.”

İSRA/52 “Allah, Sizi kabirlerden çağıracağı gün, derhal O’na hamd ederek koşarcasına çağrısına uyacaksınız...”

RUM/25 “...Sonra sizi bir tek çağırışla çağırdığı zaman bir de bakarsınız ki (yerden diriltiip çıkarılıyorsunuz).”

KAF/44 “Yerin yarılıp kendilerinin büyük bir hızla mahşer meydanına koşacakları gün, mutlaka gelecektir. Bu diriltip mahşerde toplama Bize göre çok kolaydır.”

LOKMAN/28 “Ey insanlar! Sizin hepinizi yaratmak veya hepinizi öldükten sonra diriltmek bir tek kişiyi diriltmek gibidir...”

SAFFAT/19-20-21 “Bu iş için sadece bir tek emir yeter. Birde bakarsınız ki hepsi dirilmiş, etraflarına bakıyorlar. “Eyvah bize” derler, “İşte bize bahsedilen hesap günü” Melekler de; “Evet, evet bu, sizin yalan saydığınız hüküm günüdür” derler.”

YASİN/51 “Sura üflendi, “Kalk” borusu çaldı, işte mezarlarından kalkıp, Rablerinin huzurunda duruşmaya koşuyorlar.”

TAHA/55 “Sizi, ey insanlar, Biz yerden yarattık. Yine oraya göndereceğiz ve oradan tekrar Biz çıkaracağız.”

Hz. Ali r.a. bir hutbesinde şöyle demişti. "Ey insanlar, siz ebediyet için yaratıldınız. Babalarınızın sulblerinden rahimlere, oradan dünyaya geçiyorsunuz. Dünyadan berzaha (kabre), oradan da ya cennete, ya da cehenneme gideceksiniz" deyip bu ayeti kerimeyi okumuştı.

KAMER/7-8 "Gözleri korkudan önlerine eğildikçe eğilmiş, dehşet içinde mezarlarından çıkarak, yayılmış çekirgeler gibi her tarafı dalga, dalga kaplarlar. Boyunlarını, çağırın münadiye doğru uzatmış vaziyette, kafirler; "Bugün çok zorlu bir gün, işimiz bitik" derler."

MEARİC/43-44 "O gün onlar kabirlerinden çıkıp süratle sanki bir hedefe varmak istercesine koşarlar. Gözleri yerde, kendilerini baştan aşağı bir zillet kaplamış durumdadır. İşte kendilerine vadedilen gün, bugündür."

NAZİAT/13-14 "Fakat olay zor değil, bir tek emirden ibarettir. Bir anda mahşerde toplanıverirler."

Öğüt: Resul-i Ekrem s.a.v. bir Hadis-i şeriflerinde: "Kim kıyamet gününü gözleriyle bakıp görmek istiyorsa; Tekvir, İnfitar ve İnşikak surelerini okusun." buyurmuşlardır. (Tirmizi)

Çünkü bu ve benzeri ayet-i kerimeler kıyametin akılları baştan alacak hallerini ve orada meydana gelecek olan sıkıntıları veciz bir şekilde açıklamaktadır. Herkesin hesabının görüleceği, cezalarının tertip olunacağı yer O'nun huzurudur. Mahkeme-i Kübra O'nun huzurunda

kurulacaktır. Allah'ı Teâlâ'ya göre insanları ilk olarak yaratmakla ölümünden sonra tekrar diriltmek arasında hiç fark yoktur. Dileyince var eder, dileyince yok eder.

RUM/27 "Önce yaratan, ölümünden sonra diriltten O'dur. Bu O'nun için pek kolaydır. Göklerde ve yerde bulunan en yüce sıfatlar O'nun dur. O Aziz'dir, hükmünde hikmet sahibidir."

O gün perdeler kalkar. Dünyada kendilerini saltanat sahibi imiş gibi görenlerin hepsi de, gerçekte hiçbir otoritelerinin olmadığını ve hakimiyetin yalnızca Allah'a ait olduğunu apaçık görürler. Fâil-i mutlakın yüce iradesine gönülden teslim olanlar ise o günü fiilen müşahede ederler. İnanışları gerçeğin ayan-beyan tecelli etmesiyle mutmain olurlar, adeta büyük bir zevk alırlar.

MÜMİN/16 "O büyük buluşma günü, bütün insanların mezarlarından kalkıp meydana çıkarıldıkları bir gündür. Öyle ki onların işlerinden ve hallerinden bir tek şey bile Allah'a saklı kalmaz. Allah onlara şöyle hitap eder: "Bugün mülk ve hâkimiyet kimindir? (Onlar da şöyle cevap verirler; "Elbette tek olmasıyla) Vahid, Mutlak galip olmasıyla, Kahhar olan Allah'ındır!"

KEHF/99 "O gün, yani kıyamet günü onlar deniz dalgaları gibi birbirine çarparak çalkalanırlar. Sura da üfürülür, insanların hepsini bir araya toplarız."

O günün şiddeti kâfirler ve münafıklar için olacaktır. Dünyadaki serkeşliklerinin ve azgınlıklarının cezasını fazlasıyla görecekler, çok büyük zorluklarla karşılaşacaklardır. Yüzleri kararacak, gözleri göğerecek, herkesin gözü önünde rezil ve rüsvay olacaklar ve kendi dertleriyle baş başa kalacaklar, başkalarının hallerini sormaya dahi mecalleri bulunmayacaktır.

MÜDDESİR/8-9-10 "Sura üfürüldüğü vakit, işte o gün çetin bir gündür. Hele kâfirler için hiç de kolay olmayan zorlu bir gündür."

Kur'an'ı kerimde Kıyamet hadisesinden söz edilirken üfürülecek âlete on kadar yerde "Sur" adı verilmekte, burada ise bu alete "Nakur" denilmektedir. Çok korkunç bir ses çıkardığı için ona "Nakur" adı verilmiştir. O günün şiddetinden; mihnet ve meşakkatinden kalpleri korkuyla dolar. Geçmiş günleri, kaçırılan fırsatları, değerlendirelemeyen imkânları hatırladıkça içten içe kavrulurlar.

TAHA/102 "Sura üfleneceği gün, Biz suçlu kâfirleri, gözleri (korku ve heyecandan) gömgök vaziyette haşredip toplayacağız."

Mahşer meydanında gözleri gömgök, yüzleri kapkara, velhasıl pek çirkin bir vaziyette toplanmaları kast edilmiştir. Herkes kendi ameli ve niyetiyle baş başa kalır, getirdiği yükün derdine düşer, birbirlerine karşı acıma ve şefkat duymazlar, akrabalık ve hısnılık bağları kopar, birbirlerinin durumlarını hiç soramazlar.

Yeniden diriliş ve büyük mahkeme.

MÜMİNUN/101 “Sura üflendiği zaman, o gün artık ne aralarındaki akraba tutkunluğu bir fayda verir, ne de kişi bir başkasının halini sormayı hatırandan geçirir.”

Ahirette tek konum yoktur; çeşitli safhalar vardır. Hesap ve hüküm zamanında birbirlerine soru sorma yoktur. Ama cennetlikler ve cehennemlikler yerlerine girdikten sonra birbirlerine soru sorup konuşabilirler. Bu durum cehennem ayetlerinde çok bahsedilmektedir. Ceza gününe iman etmeyenler, o gün zuhur ediverince, dünyada işitip de inanmadıkları şeylerin doğruluğunu gördükleri zaman haşyet ve hasretle haykırırlar ve şöyle derler:

SAFFAT/20 “Eyvah, bize!” derler, “İşte bize bahsedilen hesap günü!”

Onlar böyle bir şaşkınlık içinde iken, hiç beklemedikleri bir ihtar ve azarlama da meleklerden gelir:

SAFFAT/21 “Melekler de: “Evet, evet bu, sizin yalan saydığınız hüküm günüdür!” derler.”

Kâfirler için bu kadar zor ve zahmetli olan o gün, şüphesiz ki müminler için o nispette kolay olacaktır. Haşır meydanı olan mahşer yeri beyaz, dümdüz, dağsız, tepesiz, girintisi ve çıkıntısı olmayan, saklanacak yeri bulunmayan nihayetsiz bir düzlüktür. Her tarafı ayındır. İnsan ne yaparsa yapsın, nereye giderse gitsin asla kendisini saklayamaz. Bu yer, bugünkü yeryüzü gibi olma-

yacaktır. Benzerlik sadece isimdedir. O yeryüzü alışıldan ve bilinenden başka bir şekildedir. Bu dünyanın yeri ve gökleri yerine ahiret yeri ve gökleri kurulacaktır. O yerin büyüklüğünü tasavvur etmek bile imkansızdır.

İBRAHİM/48 “Gün gelir, yer başka bir yere, gökler de başka göklere çevrilir. Bütün insanlar kabirlerinden kalıp tek hâkim olan Allah’ın huzuruna çıkarlar.”

Amel Defterlerinin Dağıtılması:

Dünyada iken Kiramen Kâtibin meleklerinin yazdıkları amel defterleri sualden önce herkese dağıtılır.

KEHF/49 “İşte herkesin hesap defteri önüne konuldu. Mücrimlerin defterdeki kayıtlardan korktuklarını ve şöyle dediklerini görürsün: “Eyvah bize! Bu deftere de ne oluyor? Ne küçük koymuş, ne büyük, yazılmadık şey bırakmamış!” Böylece yaptıkları her şeyi yanlarında buldular. Şu kesin ki Rabbin kimseye zulmetmez.”

A.İMRAN/30 “Gün gelecek, her kişi gerek hayır olarak, gerek kötülük olarak ne işlemişse, hepsini önünde bulacak. Yaptığı kötülükten buca buca kaçmak isteyecek. Allah sizi, Zatına karşı gelmekten sakındırır. Doğrusu Allah kullarına karşı pek şefkatlidir.”

ENBİYA/47 “Biz kıyamet gününe mahsus, öyle doğru ve hassas teraziler koyacağız ki hiçbir kimseye zerre kadar haksızlık edilmez. Hardal tanesi ağırlığınca da olsa, ya-

pılan iyi veya kötü işi oraya getirip tartarız. Hesap görücü olarak Biz fazlasıyla yeteriz.”

Boşa geçirdikleri ömürlerine yanarlar, kaybettikleri fırsatlara hayıflanırlar. Doğru yolu seçenlerin amel defterleri sağ ellerine verilir, yanlış yolu ve bâtılı tercih edenlerin ise sol ellerine verilir veya arkalarından verilir. Sağ taraf veya sağ el, ferahlık ve uğurun, feyiz ve bereketin; sol taraf veya sol el, sıkıntı ve uğursuzluğun sembolüdür. Kıyamet gününde ise sağ tabiri, kurtuluş ve bahtıyarlığın; sol tabiri ise felâket ve bedbahtlığın delili sayılır. (Sanki bu dünyada bile öyle gibi..)

VAKIA/8-9 “Artık (bir kısmınız) Ashabı Meymene (kurtulduğuna bir alâmet olarak amel defterleri sağ eline verilenler) ki, ne (mutlu o) Ashabı Meymene (ye)! Ve (bir kısmınız) Ashabı Meş'eme (amel defterleri sol eline verilenler) ki, ne (bedbaht insanlardır) Ashabı Meş'eme!”

İSRA/71 “Gün gelir, her sınıftan insanları, tâbi oldukları önderlerine nispet ederek çağırırız. Kimin hesap defteri sağından verilirse işte onlar defterlerini emin olarak okur ve kıl kadar olsun, haksızlığa uğratılmazlar.”

CASİYE/28-29 “O gün bütün ümmetleri, bir araya toplanmış ve diz çökmüş vaziyette görürsün. Her ümmet, hesap defterlerini okumaya çağırılır. Daha önce ne yaptığınız bugün sadece onun karşılığını alırsınız. İşte karşınızda sadece gerçekleri dile getiren defterimiz. Biz sizin yaptığınız her işi bir yere kaydediyorduk.”

Kaydetme şekillerinden biri de yazmaktır. Fakat dünyada insanlar bile kaydetmenin çeşitli şekillerini bulmuşlardır. Allah Teala insanların davranışlarını, düşüncelerini kim bilir hangi tarzda kaydettirmek suretiyle önlerine serecektir, film gibimi, cd gibimi, onu ancak Rabbimiz bilir.

İSRA/14 “Şöyle deriz ona: “Defterini oku. Bugün muhasebeci olarak kendi işini görmeye kendin yetersin!”
KIYAMET/13-14-15 “O gün insana yaptığı her türlü iyilik ve fenalık ile; yapmadığı her türlü iyilik ve fenalık tek tek bildirilir. Ona göre karşılığını alır. Türlü türlü mazeretler öne sürse de, Artık insan, kendisi hakkında şahit olur.”

Sorgu-sual.

KAF/21-22-23 “O gün herkes beraberinde bir muhafız, bir de şahit olarak Yüce Divana gelir. Allah ona buyurur: “Sen bundan gaflet içindeydin. İşte gözünün önünden perdeyi kaldırdık, şimdi artık gözün pek keskindir!” Yanındaki arkadaşı “İşte!” der, “onun defteri! Her ne yapmışsa, burada yazılı!”

Yanındaki arkadaşı, bazı müfessirlere göre şahit meleklerdir.

KAF/24-25-26 “Allah muhafızla şahide veya cehennem görevlisi iki meleğe: “Atın!” buyuracak, “atın cehenneme, her nankör, inatçı kâfiri: Hayra mani olan, haddi aşır azan, şüpheye dalanı! Allah’ın yanı sıra başka bir ilah benimseyeni! Atın onu o çetin azaba!”

Hayır; bazen mal, bazen iyilik manasına kullanılır. Burada her ikisi de mümkündür. O şahsın, malından Allah'ın ve kullarının haklarını vermediğini ifade eder. Yahut hayır ve iyilikten, hem kendisini hem de başkalarını engellediği manasına gelir.

KAF/27 "Yanındaki arkadaş: "Ya Rabbi," der, "onu ben saptırmadım, kendisi zaten haktan iyice uzak bir sapıklık içinde idi."

Yanındaki arkadaşı, şeytan onun cehenneme atılacağını anlayınca böyle diyecektir. Burada siyaktan, Allah'ın mahkemesinde bu iki yoldaşın birbirini suçladıkları anlaşılmaktadır. Anlaşılan kâfir insan, şeytan arkadaşının kendisini saptırdığını ileri sürünce o, bu cevabı vermektedir.

KAF/28-29 "Çekişmeyin huzurumda!" buyurur Allah, "Çünkü Ben daha önce gelecek tehlikeyi size bildirmiştim. Benim verdiğim kararlar değiştirilmez. Ben, kullarıma asla zulmetmem!"

SECDE/12 "Bir görseydin o suçluları: Rab'lerinin huzurunda, mahcupluktan başları önlerine eğilmiş şöyle derken: "Gördük, işittik ya Rabbena! Ne olur bizi dünyaya bir gönder! Öyle güzel, makbul işler yaparız ki! Çünkü gerçeği kesin olarak biliyoruz artık!"

HAKKA/25---29 "Ama hesap defteri sol tarafından verilen kimse: "Eyvah!" der, "keşke verilmez olaydı bu defterim! Keşke hesabımı bilmez olaydım! Ne olurdu, ölüm

her şeyi bitirmiş olaydı! Servetim, malım bana fayda etmedi! Bütün gücüm, iktidarım yok oldu gitti!”

İBRAHİM/22 “Hesaplar görülüp iş tamamlanınca Şeytan onlara şöyle diyecek: “Allah size doğru vaatte bulundu. Ben de size bir şeyler vadettim, ama sözümünden caydım. Doğrusu, benim size istediğimi yaptırarak bir gücüm yoktu. Sadece ben sizi dâvet ettim, siz de çağırımı kabul ettiniz. O halde beni ayıplamayın, kendi kendinizi kınayın. Ne ben sizi kurtarabilirim, ne de siz beni kurtarabilirsiniz. Ben, sizin daha önce beni Allah’a şerik yapmanızı da reddetmişim.” Elbette, böyle zalimlerin hakkı gayet acı bir azaptır.”

Allah’ın hükmü herkes hakkında kesinleşip, cennetlikler cennete, cehennemlikler de cehenneme girmeye hazırlandığı zaman Şeytan bu nutkunu irat edecektir.

NİSA/120 “Şeytan onlara sadece vaatlerde bulunur, birtakım kuruntularla oyalar. Şeytan aslında onlara kuru bir aldatmadan başka ne vadeder ki!”

Şeytanın aldatma yolları sayılamayacak kadar çeşitli olup, nefislere de cazip gelir, insanı en zayıf tarafından aldatmaya çalışır. Allah-u Teâlâ kulları bir bir hesaba çeker, bu hesap bir anda olup biter.

Demek bir Mahkeme-i Kübra var!..

“Evet, görüyoruz ki, alelekser, (ekseri) gaddar, facir zalimler lezzetler, nimetler içinde pek rahat yaşıyorlar.

Yine görüyoruz ki, masum, mütedeyyin, fakir mazlumlara zahmetler, zilletler, tahkirler, tahakkümler altında can veriyorlar. Sonra ölüm gelir, ikisini de götürür. Bu vaziyetten bir zulüm kokusu gelir. Halbuki kâinatın şehadetiyle, adalet ve hikmeti İlahiye zulümden pak ve münezzehtirler. Öyleyse, adaleti İlahiyenin tam manasıyla tecelli etmesi için haşre ve mahkeme-i Kübra'ya lüzum vardır ki, biri cezasını, diğeri mükâfatını görsün." (İşaratü'l-İ'caz)

"Hem, o celâl ve izzete uygun bir dârı mücazat (ceza yeri) olacaktır. Çünkü ekseriya zalim izzetinde, mazlum zilletinde kalıp, buradan göçüp gidiyorlar. Demek, bir mahkeme-i Kübra'ya bırakılıyor, (büyük mahkemeye) tehir ediliyor; yoksa bakılmıyor değil. Bazen dünyada dahi ceza verir. Kurunu salifede (geçmiş asırlarda) cereyan eden âsi ve mütemerrit kavimlere gelen azaplar gösteriyor ki, insan başıboş değil; bir celâl ve gayret sillesine her vakit maruzdur. Hiç mümkün müdür ki, zerrelere güneşlere kadar cereyan eden hikmet ve intizam, adalet ve mizanla Rububiyetin saltanatını gösteren Zâtı Zülcelal, Rububiyetin cenahı himayesine iltica eden ve hikmet ve adâlete iman ve ubudiyetle tevfikı hareket eden müminleri taltif etmesin ve o hikmet ve adâlete küfür ve tuğyan ile isyan eden edepsizleri tedib etmesin? Halbuki bu muvakkat dünyada, o hikmet, o adâlete lâyıık binden biri insanda icra edilmiyor, tehir ediliyor. Ehli dalâletin çoğu ceza almadan, ehli hidayetin de çoğu mükâfat görmeden buradan göçüp gidiyorlar. Demek, mahkeme-i Kübra'ya, bir saadeti uzmaya bırakılıyor." (Sözler)

MÜMİN/17 “Bugün her kişi, ne işlemişse onun karşılığını alır, bugün kimseye haksızlık edilmez. Muhakkak ki Allah hesapları pek çabuk görür.”

O'nun bir işle meşgul olması, başka bir işle meşgul olmasını engellemez. Birinin hesaba çekilmesi, diğerinin hesabının görülmesine mâni olmaz. Herkesi aynı anda hesaba çekmek, yargılamak, O'nun için zor değildir, O seriül-hisab'dır. (Hesabı çabuk görendir)

Beş şey o gün herkese sorulur:

İbni Mesud r.a. dan rivayet edildiğine göre Resulullah s.a.v. Hadisi şeriflerinde şöyle buyurmuşlardır: “İnsanoğluna beş şeyden hesap sorulmadıkça ayakları Rabbinin katından ayrılmayacaktır”

- 1-Ömrünü nerede ne yolda tükettiği,
- 2- Gençliğini nasıl geçirdiği,
- 3- Malını nereden kazandığı,
- 4-Kazancını nerede harcadığı,
- 5- İlmî ile amel edip etmediği." (Tirmizi)

“Kıyamette kulun ilk sorguya çekileceği ibadet, namazdır. Namazı düzgün ise, diğer amelleri kabul edilir. Namazı düzgün değilse, hiçbir ameli kabul edilmez.” (Taberani)

“Namaz kılan, kıyamette kurtulacak, kılmayan perişan olur.” (Taberani)

MÜDDESİR/39---43 "...Günahkarlara, "Sizi cehenneme sokan nedir?" diye sorarlar. (Onlar cevap olarak şöyle derler) "Biz namaz kılanlardan değildik."

"Kıyamet gününde kulun ilk sorulacağı amel namazdır. Eğer namazı düzgün olursa kurtulur, zafer kazanır. Eğer namazı bozuk olursa, zarar ve ziyan eder." (Tirmizi)

Mizan: İnsanlar amel defterlerinde belirtilen sevap ve günahları ölçtürmek için Mizan'a gelirler. Mizan; amel-lerin tartılması, iyilerinin kötülerinin belirlenmesi için Allah'ü Teâlâ'nın mahşer meydanında ortaya koyacağı terazidir.

Allah'ü Teâlâ Ayeti kerimesinde:

ENBİYA/47 "Biz kıyamet gününe mahsus, öyle doğru ve hassas teraziler koyacağız ki hiçbir kimseye zerre kadar haksızlık edilmez. Hardal tanesi ağırlığınca da olsa, yapılan iyi veya kötü işi oraya getirip tartarız. Hesap görücü olarak Biz fazlasıyla yeteriz."

ZİLZAL/7-8 "Kim zerre kadar bir iyilik yapmışsa onun mükâfatını görür. Kim de zerre kadar kötülük yapmışsa onun cezasını görür."

Zerre: Görünür görünmez derecede gayet küçük karınca, güneş ışığında sezilebilen zerrecikler demektir. Burada maksat, beşer duyusunun ilgilenebileceği en küçük şeyle, sorumluluğun asgarisini bildirmektir. Asıl maksat, en küçük bir hayır veya şerrin Allah nezdinde kaybolmayacağını açıklamaktır.

NİSA/40 "Şu kesindir ki Allah kullarına zerre kadar bile zulmetmez. Ama kulun zerre kadar bir iyiliği bile olsa, onu kat kat artırır ve ayrıca Kendi tarafından büyük bir mükâfat verir."

LOKMAN/16 "Evladım, yapılan iş; bir hardal tanesi kadar küçük de olsa, bir kayanın içinde saklı da olsa yahut göklerin veya yerin herhangi bir noktasında bile bulunsa, mutlaka Allah onu meydana çıkarır. Allah öyle latif, öyle habirdir (ilmi gizliliklere pek kolay bir tarzda nüfuz eder)."

Mahkeme-i Kübra'da ilahi adaletin hükmü tamamen icra edildikten sonra, Cenabı Hak;

YASİN/59 "Ey günahkârlar! Bu gün şöyle ayrılın!" buyurur."

Kâfirler müminlerden ayrılırlar. Onların artık müminlerle bulunmaya salâhiyetleri yoktur. Her suçlu günahkar inkârcı ister istemez bu buyruğa uyar.

Diğer Ayeti kerimelerde şöyle buyuruluyor:

MÜMTAHİNE/3 "Ne hısımlarınızın, ne de evlatlarınızın kıyamet günü size faydası olmaz. Allah kıyamet günü aranızda hükmeder, itaat edenleri cennete, kâfir ve âsileri cehenneme gönderir. Allah yaptığınız her şeyi görür."

ŞURA/7 "...O ne müthiş manzara: Bir kısım cennette... bir kısım cehennemde!"

MERYEM/71 "İçinizden cehenneme uğramayacak hiç kimse yoktur. Bu Rabbinin katında kesinleşmiş bir hükmüdür."

Burada vürud: girmek demektir, fakat "uğrayıp geçme" manasında bir girme ifade eder. Bu ayeti, Resulullah s.a.v. şöyle açıkladığı rivayet olunmuştur. "Herkes cehenneme girer, fakat müminler için Hz. İbrahim'e olduğu gibi ateş serin ve selametli olur." Bu uğrama yolun oradan geçmesi sebebiyledir. Cennete girecek olan oradan geçip cennete gidecektir, cehenneme girecek olan ise orada kalacaktır.

Hesaptan sonra cennete girenler – Araf.

ARAF/44-45 "Cennetlikler cehennemliklere: "Biz, Rabbinizin bize vadettiği şeylerin gerçek olduğunu gördük; siz de Rabbinizin size vadettiklerinin gerçekleştiğini gördünüz mü?" deyince onlar: "Evet" diye cevap verirler. Derken bir görevli aralarında: "Allah'ın lâneti o zalimlere olsun ki onlar insanları Allah yolundan uzaklaştırır, onu eğri büğrü göstermek isterlerdi ve onlar ahireti de inkâr ederlerdi" diye nida eder."

Geçmiş asırlarda cennet ile cehennem arasında çok uzun mesafe olduğu düşünülerek, sesin nasıl gideceği sorusu sorulmuştur. 21. asırdaki iletişim araçları on binlerce km. ötesi ile konuşmayı hem de görüntülü olarak, çocuklar için bile günlük iş haline getirmiştir.

ARAF/46 “İki taraf arasında bir perde, Araf üzerinde de cennetlik ve cehennemliklerin her birini simalarından tanıyacak kimseler vardır ki onlar, henüz cennete girmemiş, fakat girmeyi şiddetle arzular olarak cennetliklere “selamün aleyküm” diye seslenirler.”

Araf: Arf'in çoğuludur. Yüksekçe olan her şeye arf denilir. Meşhur görüşe göre Araf, cennet ile cehennem arasındaki surun yüksek tepeleri, demektir. Hasan el-Basri r.h. demiştir ki: Araf, marifet kelimesinden olup cennetliklerle cehennemlikleri simalarından tanıyan kimseler demektir.

Hasılı Araf hakkında iki görüş vardır: Birincisi Ebu Huzeýfe ve diğer bazı zevattan rivayet edildiği üzere bunlar, amelde kusur etmiş ve mizanda iyilikleri ile kötülükleri eşit gelmiş, Allah'ı bir tanıyan kimselerdir ki cennet ile cehennem arasında bir süre kalırlar. Sonra Hak Teala, haklarında bir hüküm verir. İkincisi: Bunlar Resuller, Nebiler a.s. şehitler, hayırlılar, âlimler gibi yüksek dereceli zatlardır. Ayetin sonundaki “lem yedhulûhâ” (henüz cennete girmemiş olanlar) birinci görüşe göre, Araf ehlini tarif eder: Yani cennetlikler cennete girmiş, bunlar girmemişlerdir. Fakat arzu ve ümit ederler. Onlara özenirler de “Selam ve selamet size” derler. İkinciye göre ise, o sırada cennet ehlinin halidir. Yani henüz cennete girmemiş ve girmek ümidinde bulunmuş oldukları sıradadır ki Araf ehli, onları selamete ereceklerine dair müjdeliler.

ARAF/47 “Gözleri cehennemlikler tarafına çevrildiğinde: “Aman ya Rabbena, aman bizleri o zalimlerle beraber eyleme!” derler.”

ARAF/48-49 “Araf ashabı, simalarından tanıdıkları bir kısım kimselere seslenip: “Gördünüz ya, ne topladığınız mallarınızın, ne onca taraftarlarınızın, ne de büyüklük taslamalarınızın ve o çalımlarınızın size hiç bir faydası olmadı!” O cennetlikleri göstererek “Sahi, şunlar “Allah bunları asla lütfuna nail etmez” diye yeminler edip hor gördüğünüz kimseler değil miydi? İşte onların ne yüce mevkide olduklarını şimdi anladınız değil mi? Derler ve sonra o cennetliklere dönerek: “Buyurun girin cennete, derler, size korku ve endişe olmadığı gibi, siz asla üzüntü de görmeyeceksiniz.”

Cennet.

Hesaplar görüldükten sonra, cennetlik olan müminler gruplar halinde cennete doğru sevk edilirler. İlk olarak Resulullah s.a.v. cennete girer. Arkasından bütün Resuller, Nebiler ve onlara tabi olmuş olan müminler, etrafları meleklerle dolu olduğu halde, en izzetli bir şekilde, dolunay veya parlak yıldızlar gibi ışıklar saçarak cennete doğru yürürler.

Ayeti kerimede şöyle buyuruluyor:

ZÜMER/73 “Rab’lerine karşı gelmekten sakınanlar ise bölük bölük cennete sevk olunurlar. Nihayet oraya varıp da kapıları açılınca cennet bekçileri “Selam olsun sizlere,

ne mutlu size! Haydi, ebediyen kalmak üzere, giriniz oraya!" derler."

Takva din dilinde: Kişinin, ahirette kendisine zarar verecek şeylerden sakınmasıdır. Başta şirk ve küfürden, haram ve günahlardan, hatta tenzihen mekruh olan şeylerden sakınmakta buna dahildir. Cennete yaklaştıkça oranın nefis kokusunu için için duyarlar, her nefes alıp vermede şevkleri ve ümitleri bir kat daha artar. Gözler görmedik, kulaklar işitmedik, beşer gönlünden geçmedik şeyler görürler.

HADİD/12 "Gün gelir, mümin erkekleri ve mümin kadınları, önlerinde ve sağ taraflarındaki nurlarıyla, koşarcasına cennete doğru ilerlediklerini görürsün. Kendilerine: "Bugün size müjdeler olsun! Buyurun, içinden ırmaklar akan cennetlere, ebedî kalmak üzere girin." denilir. İşte en büyük başarı ve mutluluk budur."

Resulullah s.a.v. kıyamet günü, kendi ümmetinin mensuplarını abdest izinden ötürü alınları, elleri ve ayaklarındaki nurla tanıyıp ayırt edeceğini bildirmişti. İbn Ebi Hatim, Ebu Ümame'den şöyle bir hadis nakletmiştir: "Kıyamet günü bir karanlık salınır, öyle ki ne mümin ne de kâfir avucunu dahi göremez. Ta ki Allah Teala müminlere amelleri miktarınca nur gönderinceye kadar."

Taberi ve Beyhaki İbn Abbas'ın şöyle dediğini nakleddiler: "İnsanlar karanlıklar içinde iken, Allah Teala bir nur gönderir. Müminler o nuru görünce o tarafa doğru yöne-

lirler. İşte bu nur, onların cennete girmeleri için Allah tarafından gönderilen bir kılavuz olur.”

ZUHRUF/68---73 “Allah müttakilere şöyle buyurur: “Ey Benim kullarım! Bugün size herhangi bir endişe yoktur. Sizi üzen bir durum da olmayacaktır. Ne mutlu onlara ki onlar, ayetlerimize inanmış ve Allah’a itaat etmişlerdir. Haydi, siz de, eşleriniz de neşe dolu olarak buyurun cennete! Altın tepsi ve kâselerle kendilerine ikram eden hizmetçiler, etraflarında fır döner. Hülâsa orada canınız ne isterse, gözleriniz hangi manzaralardan hoşlanırsa hepsi var! Hem siz burada devamlı kalacaksınız. İşte dünyada yaptığınız makbul işlerden dolayı varisi yapıldığınız cennet! Size orada, istediğiniz şekilde yiyeceğiniz her türlü meyve vardır.”

Henüz perdeler açılmadan gözünü açmış, Rahman olan Allah'a tam bir iman ile gönülden yönelmiş, rahmetinin zevki, azabının dehşeti ile saygısını duymuş olan müminler tarafı ilâhîden taltif olunurlar:

KAF/32-33 “Onlara: “İşte, denilir, buydu size vadedilen mükâfat. Hakka yönelen, koruması gereken her şeyi koruyan, insanların görmediği yerlerde bile Rahmana hep saygılı olan ve daima Rabbine dönen bir gönül ile gelen herkese bu mükâfat vardır.”

“Rahmanı görmediği halde O'na saygı duyan” manası da mümkündür. “O'nun Rahman olduğunu bilmesine rağmen, rahmetine güvenerek günah işlemedi, O'na

saygısızlık etmedi" inceliğini düşündürmesi de mümkündür.

KAF/34-35 "Haydi selamete girin oraya, bugün artık ebediyet günüdür. Orada onlara istedikleri her şey verilir. Nezdimizde bundan da fazlası vardır."

RAHMAN/60 "Öyle ya, iyiliğin neticesi iyilikten başkası mı olacaktı?"

Ebu Hureyre r.a. anlatıyor: "Resulullah s.a.v. buyurdular ki: "Allah Teala hazretleri cenneti yarattığı zaman Cibril'e a.s.: "Git ona bir bak!" buyurdular. O da gidip cennete baktı ve: "Ey Rabbim! Senin izzetine yemin olsun, onu işitip de ona girmeyen kalmayacak, herkes ona girecektir!" dedi. (Allah Teala hazretleri) cennetin etrafını mekruhlarla çevirdi. Sonra: "Hele git ona bir daha bak!" buyurdu. Cebrail gidip ona bir daha baktı. Sonra da: "Korkarım, ona hiç kimse giremeyecek!" dedi. Cehennem yaratınca, Cebrail'e: "Git, bir de, şuna bak!" buyurdu. O da gidip ona baktı ve: "İzzetine yemin olsun, işitenlerden kimse ona girmeyecektir!" dedi. Allah Teala hazretleri de onun etrafını şehvetlerle kuşattı.

(İçki, kadın ve bütün haram zevklerle) Sonra da: "Git ona bir kere daha bak!" dedi. O da gidip ona baktı. Döndüğü zaman: "İzzetine yemin olsun, tek bir kişi kalmayıp herkesin ona gireceğinden korkuyorum!" dedi."

(Ebu Davud – Tirmizi – Nesai)

Hadis, cennetin cazip fakat kazanılmasının kolay olmadığını, cehennem de çok kötü fakat oraya şiddetle çeken cazibeler bulunduğunu belirtmektedir. Hz. Cebrail, birinci görüşlerinde onları zatî vasıflarıyla değerlendirir: "Cennet o kadar güzel ki, herkes oraya girer, yani onu kazanma arzusu ifade eder, kazanılması için gerekli gayreti gösterir" demek istemiştir. Keza "cehennem çirkinliği, kötülüğü karşısında herkes oraya girmemek için elinden geleni yapar" demek istemiştir.

Ama ikinci defa, yani cenneti kazanmak için nefsin hoşlanmadığı nice mekruhların aşılması gerektiğini, cennetin etrafını bunların sardığını görünce, bu hoş olmayan engelleri aşacak kimseler çıkmayacak endişesine düşer, zira cennetin etrafında ibadet için meşakkatler, sabır, tevekkül, namaz, kötülüklerden sakınmak, zekat, sadaka vermek, cihat etmek, kulluk yolunda aç susuz ve uykusuz kalmak, yanılmak, nefse hakim olmak vs. gibi meşakkatli teklifler, nefsanî arzulara muhalefet ve şehvetlerin kırılması var. İnsan nefsi bunları sevmez, cennetin etrafı da hep bunlarla sarılıdır. Keza cehennem etrafında da nefsin hoşuna giden, pek cazip şeyler var: Serbestlik, sorumsuzluk, içki, eğlence, israf, dedikodu, fuhuş, yalan, gybet.. vs. Bunların cazibesine kapılmamak her insanın işi değil, buralara gidecek insanların miktarı hususunda endişelenir.

Şarihler, bu hadisi Resulullah'ın s.a.v. bedi sözlerinden biri kabul ederler. Cennetin nefsin hoşuna gitmeyen amellerle kazanılabileceği; keza cehennemden korun-

mak için de mutlaka şehvî arzulardan, nefsin meylettığı şeylerden kaçınmak gerektiği çok güzel bir teşbihle ifade edilmiş olmaktadır. Hadis, cenneti kazanma ve cehennemden kaçınmanın yollarını en veciz bir şekilde belirtmekte, müminleri bu mühim meselede uyarmaktadır.

Hiz. Ebu Hureyre r.a. anlatıyor: "Resulullah s.a.v. buyurdular ki: "Allah Teala hazretleri ferman etti ki: "Ben Azimu'ş-Şan, salih kullarım için gözlerin görmediği, kulakların işitmediği ve insanın hayal ve hatırından hiç geçmeyen nimetler hazırladım."

Ebu Hureyre ilaveten dedi ki: "Dilerseniz şu ayeti kerimeyi okuyun:

SECDE/17 "İşte onların dünyada yaptıkları makbul işlere mükâfat olarak gözlerini aydın edecek, gönüllerini ferahlatacak hangi sürprizlerin, hangi nimetlerin saklandığını hiç kimse bilemez." (Buhari—Müslim—Tirmizi)

Bu ayet, cennet nimetlerini pek güzel tavsif etmektedir. Hiç kimse kendisine saklanan nimetleri bilemez. Çünkü bu nimetler maddî gözlerden saklıdır. İbn Abbas'ın dediği gibi, bu dünyada, cennete dair bileceğimiz şeyler, sadece birtakım isimlerden ibarettir. Onların gerçek mahiyetleri dünyadaki hallerinden farklıdır. Allah Teala hadisi kutsî de şöyle buyurmuştur: "Salih kullarıma öyle nimetler hazırladım ki: ne göz görmüş, ne kulak işitmiş, ne de beşerden birinin hatırından geçmiştir."

BAKARA/25 “İman edip makbul ve güzel işler yapanları müjdele: Onlara içinden ırmaklar akan cennetler vardır. Öyle cennetler ki ne zaman, meyvelerinden kendilerine bir şey ikram edilirse: “Bu, daha önce de dünyada yediğimiz şey!” diyecekler. Oysa bu, onların aynısı olmayıp, benzeri olarak kendilerine sunulacaktır. Orada onların tertemiz eşleri de olacak ve onlar orada devamlı kalacaklardır.”

Cennetlikler için, cennetlerde tertemiz, pam pak eşler, yani erkekler için hanımlar, hanımlar için kocalar vardır. Bunlar sadece temiz değil, her yönden temizlenmişlerdir. Hem her türlü maddî pisliklerden hem de ahlâksızlık, geçimsizlik gibi manevî kirlilerden. Dünyada da bu mutlulukların benzeri bulunabilir. Fakat başta gelen önemli fark, dünyanın geçiciliğine karşı, cennetin daimî olmasıdır. Birtakım kimseler, bu gibi müjdelerde, bilhassa yemek, içmekten, kadınlardan bahsedilmesine itiraz etmek istiyorlar ve: “Dine ait duygular, insanı bunlardan kesip, yalnız ruhanî lezzetler ile uğraştırmalı” diyorlar. Fakat şurası gariptir ki, böyle diyenlerin hepsi bedene ait bu iki çeşit zevk için can verenlerin yanında ortaya çıkmaktadır, o zaman burada da bu işlere hiç yaklaşmasınlar. Ayrıca erkek veya kadını Rabbimiz fiziki ve hissi yönden, birbirlerinden zevk alacak ve birbirlerini tamamlayıcı olarak yaratmıştır. Eğer normal olarak erkek veya kadın bu şekilde değillerse, o zaman onlar ya hastadırlar veya sapık fikirler içindedirler.

Tabii bu durum dünya hayatı içindir, işte onun için her iki cinsin ahiret hayatındaki yaşantılarında bu sevgi ve zevklerin en üst noktada olacağı anlatılmaktadır. Hem bu müjdelere, görüldüğü üzere, her yönü kapsayan eksiksiz zevkleri bir araya getirmektedir. Ahirette namaz, oruç gibi herhangi bir ibadet şeklide yoktur, onlar dünya imtihanı için dünyada vardı. Zaten o imtihanı kazananlar ahirette mükafat olarak böyle akla hayale gelmeyen bir yaşantı yaşayacaklardır. Ve ahiret zevklerinde dünyadaki zevklerden hiçbirinin benzerinin eksik olmadığını ve bunun karşısında dünyaya ait haram şehvetlerin adiliğini, çirkinliğini de göstermektedir. Ayrıca bu ayetlerde bahsedilen konular Kur'an'da anlatılmaktadır, bunları kabul etmeyen hali ne olur kendisi düşünsün...

Yine, bu yazılanlara itirazı olan o birtakım kimseler, dünyadayken Kur'an'ı okuyup anlayarak bir hayat yaşıyorlarsa, zaten bu konuları çok iyi bilecekleri için buna itiraz etmemeleri gerekirdi. O zaman onlar bu konulardan bi haber olarak, başkalarının dolduruşuyla böyle bir fitneye sebep oluyorlar..

ARAF/42 "İman edip makbul ve güzel işler yapanlar ise -ki hiç kimseye Biz gücünün yetmeyeceği yük yüklemeyiz- cennetlik olup, orada ebedî kalacaklardır."

ARAF/43 "Öyle bir halde ki içlerinde kin kabilinden ne varsa hepsini söküp çıkarırız, önlerinden ırmaklar akar. "Hamdolsun bizi bu cennete eriştiren Allah'a! Eğer Allah bizi muvaffak kılmasaydı, biz kendiliğimizden yol

bulamazdık. Rabbimizin elçilerinin gerçeği bildirdikleri bir kere daha kesinlikle anlaşılmıştır” derler. Kendilerine de: “İşte güzel işlerinize karşılık, karşınızda duran şu muhteşem cennete vâris kıldınız, buyurun!” diye nida edilir.”

Cennetliklerin bu başarıyı kendilerinden değil, sırf Allah’ın lütfundan bilerek hamt etmelerinden sonra Allah tarafından onların bu başarılarına dünyadaki güzel davranışlarının vesile olduğunun bildirilmesinde pek latif bir durum vardır. Hem kulluk adabı öğretiliyor, hem de Allah’ın, azıcık bir ameli büyük bir takdir ve teşekkürle karşılamaındaki ilahî lütfu tecelli ediyor. Şu halde insan çalışmalı, fakat işlerine güvenmeyip daima ilahî hidayete sığınmalıdır. Amel cennete girmeye sebep olabilir, fakat ancak Allah’ın yardımını ile! Ayetteki vâris kılınma kavramını, Resulullah s.a.v. şu hadisle açıklamıştır: “Cehenneme girenlerin her biri iman etmiş olması halinde, cennette kendisine ayrılan konağı görecek ve diyecek ki: “Keşke Allah bizi hidayet etseydi!” Böylece bu görmeleri onlar için pişmanlık olacaktır. Cennete girenlerden her biri de, iman etmemiş olması halinde cehennemde varacağı yeri görüp diyecek ki: “Allah bizi hidayet etmemiş olsaydı halimiz nice olurdu! İşte bu da onların şükürleri olacaktır.”

Hz. Süheyb r.a. anlatıyor “Resulullah s.a.v. buyurdular ki: "Cennet ehli, cennete girince, Allah Teala hazretleri sorar: "Size ilave bir nimette bulunmamı diler misiniz?" Cennet ahali: "Sen bizim yüzlerimizi ak etmedin mi?

Bizi cennete koymadın mı? (daha ne isteyeceğiz)" derler. Resulullah s.a.v. der ki: "Bunun üzerine onlara hicap (perde) açılır. Cennet ahalisine bundan daha hoş bir şey verilmemiştir."

Aleyhissalatu vesselâm sonra şu ayeti tilavet buyurdu: YUNUS/26 "İyi ve güzel davranışlarda bulunanlara en güzel mükâfat yani cennet ile daha da fazlası olarak Allah'ın cemalini görmek var. Onların yüzlerine ne bir leke bulaşır, ne de bir zillet! İşte onlar cennetlidir. Onlar orada ebedi kalacaklardır."

ARAF/50 "Cehennemlikler cennetliklere: "Ne olur, lütfen suyunuzdan, Allah'ın size nasip ettiği nimetlerden biraz da bize gönderin!" diye seslenirler. Onlar da: "Allah bunları kâfirlere haram etmiştir, bunlar kâfirlere yasaktır." diye cevap verirler."

ARAF/51 "O kâfirlere ki onlar dinlerini oyun ve eğlence konusu haline getirmişlerdi; dünya hayatı kendilerini aldatmıştı. İşte onlar, kendilerinin en önemli günü olan bu günkü karşılaşmayı unuttular ve ayetlerimizi bilerek inkâr ettikleri gibi, Biz de bugün onları unutup kendi hallerine terk edeceğiz."

TÖVBE/72 "Allah mümin erkeklere de, mümin kadınlara da, ebedî kalmak üzere girecekleri, içinden ırmaklar akan cennetler vaat etti. Hem Adn cennetlerinde hoş hoş konaklar! Hepsinden alası ise Allah'ın kendilerinden

razı olmasıdır. İşte en büyük mutluluk, en büyük başarı budur”

İBRAHİM/23 “İman edip makbul ve güzel işler yapanlar, içlerinden ırmaklar akan cennetlere yerleştirilecekler, Rablerinin izniyle orada devamlı kalacaklardır. Orada karşılaştıklarında iyi dilek temennileri “selam” olacaktır.”

Selam: güvenlik, esenlik, her türlü zarardan kurtulma, barış anlamlarına gelip en kapsamlı bir temenni olduğundan, kaynağını da Allah’ın es-Selam ismi şerifinden aldığından dünyada müminlere bahşedilen bir İslâm nimeti olarak cennette de devam edecektir.

NAHL/30 “Allah’a karşı gelmekten sakınanlara ise: “Rabbiniz ne indirdi?” denildiğinde: “Hayır indirdi” derler. Bu dünyada güzel işler yapanlara güzel bir mükâfat var. Ahiret yurdu cennet, dünyadan ve içindeki her şeyden elbette daha hayırlıdır. Takva sahiplerinin yurdu ne güzel yurttur!”

NAHL/31 “Adn cennetleri, oraya girecek onlar... Zemininden ırmaklar akar. Onlara orada ne isterlerse var.. İşte Allah müttakileri böyle ödüllendirir!”

NAHL/32 “Onlar ki melekler canlarını tatlılıkla alırlar: “Selam size! Yaptığınız işlerden dolayı buyurun cennete!” derler.”

Ubade İbnu's-Samit r.a. anlatıyor: "Resulullah s.a.v. buyurdular ki: "Cennette yüz derece vardır. Her bir derecenin diğer derece ile arası, sema ile arz arası kadar geniştir. Firdevs bunların en yukarıda olanıdır. Cennetin dört nehri buradan çıkar. Bunun üstünde Arş vardır. Allah'tan cennet istediğiniz vakit Firdevs'i isteyin." (Tirmizi)

KEHF/31 "İşte onlara, içlerinden ırmaklar akan Adn cennetleri vardır. Orada tahtlar üzerine kurularak kendilerine altın bilezikler takılacak, ince ve kalın ipekten yeşil elbiseler giyecekler. Tahtlara kurulacaklar. Ne güzel mükâfattır bunlar ve ne güzel bir meskendir o cennet"

KEHF/107-108 "İman edip makbul ve güzel işler yapanlara gelince, onlara da konak olarak Firdevs cennetleri hazırlandı. Onlar orada devamlı kalacak, usanmadıklarından ötürü, başka tarafa geçmeyi arzu etmeyeceklerdir."

MERYEM/60 "Ancak tövbe eden, iman edip makbul ve güzel işler yapanlar cennete girecekler ve asla haksızlığa uğramayacaklardır."

MERYEM/61 "Evet, onlar Rahman'ın kullarına gıyabî olarak vadettiği, dünyada iken görmeksizin inandıkları Adn cennetlerine gireceklerdir. Allah'ın vadi muhakkak ki yerini bulacaktır."

MERYEM/62-63 "Orada onlar boş ve anlamsız söz işitmezler, sadece selam ve selamet sözleri duyarlar. Orada ziyafetleri sabah akşam kendilerine sunulacaktır. İşte bu cennetlere kullarımızdan, Allah'ı sayıp fenalıklardan sakınanları vâris kılacağız."

Müslim (Müslüman) ile selam aynı köktendir. Selam: Selamet, esenlik, barış demektir. Müslim; hem Rabbi, hem kendi nefsi, hem de başkaları ile barış içinde yaşayıp ahirette de adı Daru's-selam (selam ülkesi) olan cennete girer.

HAC/14 "Gerçek şu ki: Allah iman edip makbul ve güzel işler işleyenleri, zemininden ırmaklar akan cennetine yerleştirecektir. Elbette Allah dilediğini yapar."

Hız. Enes r.a. anlatıyor: "Resulullah s.a.v. buyurdular ki: "Cennet ehlinin bir çarşısı vardır. Her cuma oraya gelirler. Derken kuzey rüzgârı eser, elbiselerini ve yüzlerini okşar. Bunun tesiriyle hüsün ve cemalleri artar. Böylece ailelerine, daha da güzelleşmiş olarak dönerler.

Hanımları: "Vallahi, bizden ayrıldıktan sonra sizin cemal ve güzelliğiniz artmış!" derler. Erkekler de: "Sizler de, Allah'a kasem olsun, bizden sonra çok daha güzelleşmişsiniz!" derler." (Müslim)

Bu hadis, yeryüzünde insanların zevk aldıkları toplantı ve içtimaların ahirette de olacağını ihbar etmektedir. Çarşı diye tercüme ettiğimiz "şuh" kelimesi, insanların

daha çok alışveriş için bir araya geldikleri, eş dostun karşılaştıkları yerdir. Çarşı, karşılaşmaya, selamlaşmaya, görüşmeye vesile olduğu için, rivayetlerde, (dünya hayatında da olduğu gibi) alışveriş gayesi olmadan da, bilhassa cuma namazından sonra çarşının şöyle bir dolaşılmasının sünnet kılındığı görülür. Böylece beşerî bir ihtiyaç olan ünsiyet, samimiyet sağlanmış olur. Şu halde bu meşru zevk ahirette de vardır.

Ancak oranın zevki derece ve mertebe itibariyle çok daha farklıdır. Güzellik, ziyadeleşmede aile efradı arasında karşılıklı muhabbetlerin daha çok artmasına vesile olmaktadır. Müteakip hadiste de belirtileceği üzere, ahirette dünyadaki gibi alışveriş ihtiyacı olmadığına göre, oranın çarşısı, alışveriş yapılan yer manasında anlaşıl-mamalı, ünsiyetin, samimiyetin temin edildiği toplanma yerleri manasında anlaşılmalıdır. Resulullahın s.a.v. kuzey rüzgârı tabirini kullanması, o rüzgârın yağmur ve serinlik getirmesindedir. Sıcak iklimde bu evsaftaki rüzgâr en ziyade sevilen ve arzu edilen rüzgârdır.

el-Mebarik'de şöyle denilmiştir: "Çarşıya her hafta cennetlikler toplanır, melekler onları kuşatır, onlara gözlerin görmediği, kulakların işitmediği, insan kalbine hiç doğmamış nimetler getirirler. Onlar bu nimetlerden istedikleri kadar, para ödmeden alırlar. Bu da cennette tadılan lezzetlerden biridir." Yani, çarşıdan eve bir şeyler alarak gelme lezzeti. Bunun dahi cennette olduğu anlaşıl-maktadır.

HAC/23 “İman edip makbul ve güzel işler yapanları ise Allah, içinden ırmaklar akan cennetlere yerleştirecektir. Orada altın bilezikler ve incilerle bezenirler. Orada giyim kuşamları da ipekten olacaktır.”

Krallar ve zenginler altın ve kıymetli taşlardan yapılmış ziynetler takınırlardı. Bu ayet, bu tasvirle, cennetliklere verilecek büyük ödülü, insanlara anlatma gayesine yöneliktir.

FURKAN/75-76 “İşte onlara, hak yolda sabır ve sebat göstermelerine karşılık, kendilerine cennetin üstün saraşları verilecek. Oraya selamla, hürmetle buyur edileceklerdir. Hem de devamlı kalmak üzere oraya gireceklerdir. Orası ne güzel varış yeri, ne güzel bir yerleşim yeridir!”

ANKEBUT/58 “İman edip güzel ve makbul işler yapanları, cennetin yüksek köşklarine yerleştireceğiz. İçinden ırmaklar akan o cennetlere, onlar devamlı kalmak üzere gireceklerdir. İyi iş yapanların mükâfatları ne güzeldir!”

FATİR/33 “(Onların mükâfatları) Adn cennetleridir. Oraya girerler, orada altın bilezikler, incilerle süslenirler, elbiseleri de ipektendir.”

FATİR/34 “Şöyle derler: Hamdolsun bizden her türlü endişeyi gideren Allah’a. Gerçekten Rabbimiz gafurdur, şükürdür (çok affedicidir, kullarının amellerini ve şükürlerini kabul edip mükâfatlarını fazlasıyla verir).”

FATİR/35 "Çünkü O, lütfu ile bizi devamlı kalınacak olan yerde yerleştirdi. Burada artık bize ne yorgunluk olacak, ne de usanç gelecek."

Hız. Ali r.a. anlatıyor: "Resulullah s.a.v. buyurdular ki: "Cennette bir çarşı vardır. Ancak orada ne alış, ne de satış vardır. Sadece erkek ve kadın suretleri vardır. Erkek bunlardan bir suret arzu ederse o surete girer." (Tirmizi)

1-Hadis, cennetteki çarşı hakkında daha detaylı bilgi sunmaktadır. Orada alışveriş mevzubahis değildir. Ancak kadın ve erkek suretleri mevcuttur. Erkek bu suretlerden dilediğine girmekte (yani bürünmektedir).

2-Şarihler hadisin iki manaya muhtemel olduğunu belirtirler:

* Birinci manaya göre çarşıya güzel suretler arz edilmektedir. Kişi bunlardan hangisini arzular ve temenni ederse, Allah Teala hazretleri Kudreti Sübhaniyesi ile o kimseyi, arzuladığı surete sokmaktadır.

* İkinci manaya göre suretten murat ziynettir. Kişi o çarşıda bu ziynetle süslenir, onu takınır, kendisine arzu edip seçeceği ziynet, takım, taç vs.yi giyinir. Arapçada falancanın güzel bir sureti var demek, hoş bir görünümü var demektir. Bir başka ifadeyle, hadis: "Çarşıda bulunan şeylerden her ne arzu ederse kendisine verilir" manasını ifade eder. Öyleyse o çarşıya girmekten murat, orada tezeyyün etmek, süslenmektir. Her iki manada da

zat değil, sıfat değişikliği, dış görünüş değişmesi mevzubahis olmaktadır.

SAFFAT/40-41-42 “(Lâkin Allah’ın) ihlâsa erdirdiği kulları, yaptıklarının mükâfatını, kat kat fazlasıyla alacaklardır. Onların, tarife hacet olmayan, her yönden mükemmel bir nasipleri vardır, onlara meyveler vardır. Ve onlar hep izzet ve ikramla ağırlanırlar.”

Cennette meyveler, bütün yiyecek ve içecekler sadece zevk ve lezzet almak için yenilir ve içilir. Hem de, çok yemek ve içmekle asla dünyada olduğu gibi rahatsızlık ve hazımsızlık da olmayacaktır. Cennette acıkma duygusu da olmayacaktır.

SAFFAT/43---47 “Naim cennetlerinde, karşılıklı tahtlar üzerinde otururlar. Kaynağından taze doldurulmuş, berrak mı berrak, içenlere pek hoş gelen, içinde zararlı ve sersemletici şey olmayan, sarhoş da etmeyen içecekler, dolu dolu kadehlerle etraflarında fır dönen hizmetçiler tarafından ikram edilir.”

Başka ayetlerde, cennette hizmet edenler arasında çocukların da bulunduğu anlaşılmaktadır.

İNSAN/19 “Etraflarında ebedî cennet çocukları dolaşır durur ki, onları gördüğünde parlaklıklarından ötürü etrafa saçılan inciler sanırsın.”

Bu ayette, Baliğ olmamış müşrik çocukları cennetlik olup, annesi babası cehenneme gitmiş bu çocuklar, mutlu olsunlar diye, cennetliklere hizmet etmek üzere vazifelendirilirler. Cennet içkilerinin hiçbir yan tesiri olmadığı, yalnız zevk ve lezzet için içildiği ifade buyurulmaktadır. Dünya içkilerinin ise, kokusu ve tadı pis olup mideyi olumsuz yönde etkiler. Daha sonra beyne tesir edip baş döndürür, birçok organları ve karaciğeri tahrip ederek, vücudu harap ederler.

SAFFAT/48-49 “Yanlarında, kocalarından başkasının yüzüne bakmayan, yumuşak bakışlı, güzel gözlü, gün yüzü görmemiş yumurtanın pembe beyaz renginde eşleri de olacaktır.”

SAFFAT/50---53 “Birbirleriyle sohbe girerler. Derken biri der ki: “Sahi, benim de yakın bir arkadaşım vardı. Yanıma gelir, iğneli iğneli “Sen de mi,” derdi, “bu masala inananlar arasında yer alıyorsun? Yani biz ölüp çürümüş kemik, toz toprak haline geldikten sonra, biz mi dirilip hesap vereceğiz, buna da inanılır mı?”

SAFFAT/54---57 “Şimdi ister misiniz onu size göstereyim?” dedi. Onlar da arzu edince, derhal bir tarama yapıp onu cehennemın tam ortasında buldu. “Vallahi,” dedi “nerdeyse beni de düştüğün o helâke sürükleyecektin! Rabbimin hidayet nimeti yetişmeseydi, eli kolu kelepçeli getirilip o azaba atılanlardan olacaktım!”

SAFFAT/58---61 “Sonra cennetteki arkadaşlarına dönerek: “O ilk ölümümüzden sonra artık bize burada ölüm olmayacak değil mi, o azap bize hiç ulaşmayacak değil mi? Ne güzel! Şükürler olsun! İşte kurtuluş, işte büyük başarı diye buna derler. Çalışanlar, asıl, böyle bir başarı elde etmek için çalışsınlar!”

SAFFAT/62---65 “Şimdi iyi düşünün.” buyurur Yüce Allah, “Sonuç olarak böylesi bir mutluluk mu iyidir, yoksa zakkum ağacı mı? Biz onu zalimler için bir dert ve azap yaptık. O öyle bir ağaçtır ki cehennemin ta dibinden çıkar. Meyveleri: sanki şeytanların başları!”

Zakkum: Tadı çok acı, pek fena kokan bir bitki olup ondan çıkan sıvı, bedene bulaşması halinde deriyi tahriş eder. İnsanlar şeytanları görmediklerinden bu benzetmeyi anlayamayanlar bulunabilir. Fakat bu kabil teşbihler dile yerleşmiştir. Nasıl ki temiz ve nuranî bir insan meleğe, güzel bir kadın periye, çirkin bir kadın cadıya benzetilir.

Bu aşağıdaki hadiste, Aleyhissalatu vesselâm ahiret hayatıyla ilgili bazı teferruata ışık tutmaktadır. Oradaki hayat, mahiyet itibariyle dünyevî hayattan farklılıklar arz etmektedir. Burada tâbi olduğumuz kanunlar çerçevesinde orayı aklen izah etmemiz oldukça zordur. Ahirette de yeme içme vardır, fakat fuzilat, kazurat yoktur. (tuvalet ihtiyacı) Bu nasıl olur, aklen bunu nasıl kabul edebiliriz? Gerçi dünyamızda da nebatî hayatta bunun bir örneği müşahede edilebilir; ağaçlar da yer içer, fakat

kazurat bırakmazlar. Nesai'de gelen bir rivayet mevzu-
muza biraz daha ışık tutar:

"Ehli kitaptan bir adam gelerek: "Ey Ebu'l-Kasım, inan-
cınıza göre cennet ehli yer ve içer, öyle değil mi?" der.
Aleyhissalatu vesselâm: "Evet, buyurur, cennette herkese
yüz adamın yeme, içme ve cima kuvveti verilir." Soru
sahibi: "Ama yiyen ve içen kimse kazayı hacet etmek
zorundadır. Halbuki cennette eza (pislik) yok!" diyerek
tavzih (açıklama) ister. Aleyhissalatu vesselâm; "Orada
kazayı hacet (tuvalet ihtiyacı) ter şeklinde vukua gelir.
İnsanların derilerinden misk reşhaları (sızıntıları) gibi
atılır!" buyururlar."

İbnu'l-Cevzi der ki: "Cennet ehlinin gıdaları son derece
letafet ve itidale sahip olduğu için, onlarda kazuratı ge-
rektiren eza ve fazlalık bulunmaz. Aksine bu nevi gıda-
lardan kokuların en hoşu, en güzeli hâsıl olur."

Buhari'nin yazdıklarında cennet ehli hakkında daha
farklı, daha tamamlayıcı bilgiler verilmiştir. Ziyadeleri
kaydediyoruz: "Kalpleri, tek bir kimsenin kalbi gibidir.
Aralarında ihtilaf, husumet yoktur. Her bir erkeğe iki
zevce vardır. Bunlardan her birinin bacağına iliği, gü-
zelliği sebebiyle, etinin gerisinde (şeffaf) görülür. Sabah
ve akşam Allah'ı tespih ederler... kapları altın ve gümüş-
tendir."

SAD/50---54 "O güzel yer: Kapıları yalnız kendilerine
açılmış olan Adn cennetleridir. Onlar orada kanepelere
dayanarak birçok meyveler ve içecekler isterler. Onların

beraberinde, gözleri kocalarından başkasını görmeyen yumuşak bakışlı, aynı yaşta güzeller vardır. Bunlar, hesap günü için size vadolunan şeylerdir. Gerçekten bu, Bizim ihsan ettiğimiz bir nasiptir ki onun asla biteceği yoktur.”

ZÜMER/20 “Lâkin Rablerini sayıp kötülüklerden sakınanlar için, içinden ırmaklar akan, üst üste odalar ihtiva eden yüksek köşkler vardır. Bu Allah’ın bir vadidir. Allah ise vadinden asla caymaz.”

ZÜMER/73 “Rablerine karşı gelmekten sakınanlar ise bölük bölük cennete sevk olunurlar. Nihayet oraya varıp da kapıları açılınca cennet bekçileri “Selam olsun sizlere, ne mutlu size! Haydi, ebediyen kalmak üzere, giriniz oraya!” derler.”

ZÜMER/74 “Onlar şöyle karşılık verirler: “Hamdü senalar olsun o Allah’a ki sözünde durdu ve dilediğimiz yerinde oturacağımız şekilde bizi cennete yerleştirdi. Çalışanların mükafatları ne güzelmiş!”

Hız. Cabir r.a anlatıyor: "Resulullah s.a.v.: "Cennet ehli cennette yerler ve içerler. Ancak tükürmezler, küçük ve büyük abdest bozmazlar, sümükürmezler de!" buyurmuştu. Ashab: "Peki yedikleri ne olur?" diye sordular. Aley-hissalatu vesselâm: "Geçirmek ve misk sızıntısı gibi ter! Onlara tıpkı nefes ilham olunduğu gibi tespih ve tahmit ilham olunur." (Müslim—Ebu Davut)

Hız. Ebu Hureyre r.a. anlatıyor: "Resulullah s.a.v. buyurdular ki: "Cennet ehlinin vücudu kılsız, yüzü sakalsız, gözleri sürmelidir, gençlikleri zail olmaz, elbiseleri eskimez." (Tirmizi)

Tirmizi'nin, bir rivayetinde şu ziyade vardır: "Cennetliklerin başlarında taçlar vardır. Taçtaki tek bir inci, meşrik ile mağrib arasını aydınlatır. (Şark ile garp arasını aydınlatır)

DUHAN/51---57 "Müttakiler güvenli bir makamdadırlar: Bahçelerde ve pınar başlarındadırlar. İnce ipekten ve parlak atlastan elbiseler giymiş olarak karşılıklı otururlar. Hem Biz onları güzel gözlü hurilerle evlendiririz. Onlar canlarının çektiği her meyveden rahatlıkla isterler. İlk ölüm dışında artık orada ölüm tatmazlar. Allah kendilerini, tarafından bir lütuf eseri olarak cehennem azabından korur İşte en büyük mutluluk, en büyük başarı budur."

MUHAMMED/12 "Muhakkak ki Allah iman edip, makbul ve güzel işler yapanları, içinden ırmaklar akan cennetlere yerleştirecektir. Kâfirler ise dünyada zevklerini yaşamak ister, davarlar gibi yerler. İşte onların barınağı ateştir."

Hayvanlar rızkını kim tarafından yaratıldığını, bu nimetler karşılığında kendisinden ne beklendiğini düşünmezler. Çünkü onlara akıl, fikir gibi nimetler verilmediğinden, imtihanla yükümlü değildirler.

MUHAMMED/15 “Allah’a karşı gelmekten sakınanlara vadedilen cennetin durumu ise şudur: Orada bozulmayan su ırmakları, tadı değişmeyen süt ırmakları, içerken lezzet veren şarap ırmakları ve süzme bal ırmakları vardır. Onlara orada her türlü meyve ile bir de Rableri tarafından bir mağfiret vardır. Bu nimetlere erişenler hiç ateşte devamlı kalıp, kaynar sulardan içirilip bununla bağırsakları lime lime olan kimseler gibi olur mu?”

TUR/17-18 “Müttakiler ise cennetlerde nimet içindedirler. Rablerinin kendilerine verdikleriyle sefa sürerler. Rableri onları yakıcı ateşin azabından korumuştur.”

TUR/19-20 “Ve onlara denilir ki: “Dünyada yaptığınız güzel davranışlardan ötürü: Yiyin, için, afiyetler olsun!” Onlar sıra sıra dizilmiş koltuklara yaslanırlar. Kendilerine temiz ve güzel hurileri de eş yaparız.”

El-Hudri r.a. anlatıyor: "Resulullah s.a.v. buyurdular ki: "Cennet ehlinden derecesi en düşük olanın seksen bin hizmetçisi, yetmiş iki zevcesi vardır. Onun için inciden, zebercedden ve yakuttan bir çadır kurulur. Bu çadır, Cabiye'den Sana'ya kadar uzanan bir büyüklüktedir." (Tirmizi)

Cennette, mertebeye en düşük mümine verilebilecek hizmetçi ve zevcelerle ilgili rakamın hasr olabileceği gibi, kesretten (çokluktan) kinaye olabileceği de belirtilmiştir. Zevce olarak zikredilenler hurilerdir, dünyevî zevceler bunun dışındadır.

Cennetliğin çadırı kubbe ile ifade edilmiştir. Kubbe kelimesi, bu çadırın yuvarlak olacağını belirtir. Cabiye, Suriye'de bir kasabadır. San'a da Yemen'de bir şehir adıdır. İkisinin arasında bir aylık mesafe mevcuttur. (O zamanki yaya yürüyüşüyle) Böylece, çadırın büyüklüğü ifade edilmiş olmaktadır. Hadis şu manayı zihne vermektedir: "Cennetliğin en düşük mertebelisi böylesine büyük nimetlere mazhar olursa, en yukarı mertebelerde olanlar acaba nasıl bir nimetlere mazhar olacaklardır?" Hadiste yüce mertebelere talip olmaya teşvik vardır.

RAHMAN/46 "Rabbinin huzuruna çıkmaktan endişe duyan mümine iki cennet var."

Muhtemel manalardan biri de, takvanın kazandığı dünya cenneti olabilir veya Razi'nin muhtemel gördüğü üzere, maddî ve ruhanî zevkler için ayrı ayrı birer cennet düşünülebilir.

İbnu Ömer r.a. anlatıyor: "Resulullah s.a.v. buyurdular ki: "Cennet ehlinin mertebeye en düşük olanı o kimsedir ki: "Bahçelerine, zevcelerine, nimetlerine, hizmetçilerine, koltuklarına bakar. Bunlar bin yıllık yürüme mesafesini doldururlar. Cennetliklerin Allah nezdinde en kıymetli olanları ise, Vechi İlâhîye sabah ve akşam nazar ederler." Cenabı Hakkın cemalini seyrederler.

Resulullah s.a.v. sonra şu ayeti okudu.:

KIYAMET/22-23 "Yüzler vardır o gün pırıl pırıl... O güzel ve Yüce Rab'lerine bakakalır..." (Tirmizi)

Ehlisünnet, ayetlere ve mütevatir derecesine varan hadislere dayanarak, cennette Allah'ın görüleceği hususunda ittifak etmişlerdir.

RAHMAN/47---50 “O halde Rabbinizin nimetlerinden hangi birini inkâr edebilirsiniz? Her iki cennet de çeşit çeşit ağaçlarla doludur. O halde Rabbinizin nimetlerinden hangi birini inkâr edebilirsiniz? İkisinde de akıp giden iki pınar vardır.”

Kaynaklardan birine “Tesnim”, öbürüne “Selsebil” denir. Bunlar, insanın ulaşabileceği iki bilgi kaynağına, zahir ve batın ilmine de işaret edebilir.

RAHMAN/51-52 “O halde Rabbinizin nimetlerinden hangi birini inkâr edebilirsiniz? İkisinde de her çeşit meyveler, çift çift vardır.”

Her meyveden, yaşı da kurusu da; yahut dünyada bilineni de bilinmeyi de vardır.

RAHMAN/53---56 “O halde Rabbinizin nimetlerinden hangi birini inkâr edebilirsiniz? O cennetlikler, astarları kalın atlastan döşeklere yaslanırlar. Her iki cennetin devşirilecek meyveleri, hemen ellerinin altında olacaktır. O halde Rabbinizin nimetlerinden hangi birini inkâr edebilirsiniz? O cennetlerde gözleri eşlerinden başkasını görmeyen, tatlı bakışlı öyle güzeller vardır ki, daha önce cin ve insanlardan hiç kimse kendilerine dokunmamıştır.”

RAHMAN/57---61 “O halde Rabbinizin nimetlerinden hangi birini inkâr edebilirsiniz? O hanımlar parlaklıkta sanki yakut ve mercandırlar. O halde Rabbinizin nimetlerinden hangi birini inkâr edebilirsiniz? Öyle ya, iyiliğin neticesi iyilikten başka mı olacaktı! O halde Rabbinizin nimetlerinden hangi birini inkâr edebilirsiniz?”

RAHMAN/62---71 “Bu ikisinden başka, onların ikişer cenneti daha vardır. O halde Rabbinizin nimetlerinden hangi birini inkâr edebilirsiniz? Bunlar da yemyeşildir. O halde Rabbinizin nimetlerinden hangi birini inkâr edebilirsiniz? Bunlarda da kaynayan iki pınar var. O halde Rabbinizin nimetlerinden hangi birini inkâr edebilirsiniz? Bunlarda da meyveler, hurmalar, narlar... O halde Rabbinizin nimetlerinden hangi birini inkâr edebilirsiniz? Onların da içinde iyi huylu, güzel hanımlar. O halde Rabbinizin nimetlerinden hangi birini inkâr edebilirsiniz?”

RAHMAN/72---78 “Otaklarda eşlerine hasredilmiş güzeller. O halde Rabbinizin nimetlerinden hangi birini inkâr edebilirsiniz? Öyle güzeller ki daha önce insanlardan ve cinlerden kimse kendilerine dokunmamıştır. O halde Rabbinizin nimetlerinden hangi birini inkâr edebilirsiniz? Beyleri yeşil yastıklara ve harikulade güzel güzel döşemelere yaslanırlar. O halde Rabbinizin hangi nimetlerini inkâr edebilirsiniz? Azamet ve kerem sahibi olan Rabbinin adı çok yücedir, çok yüce!”

VAKIA/10---18 "İmanda, fazilette öncüler ki ne öncüler! Onlar herkesi geçerler. İşte onlardır Allah'a en yakın olanlar. Naim cennetlerindedir onlar. Çoğu önceki ümmetlerden biraz da sonrakiler den. Mücevheratla işlenmiş tahtlara yaslanarak karşılıklı otururlar. Etraflarında, cennet şarabından dolu testiler, sürahiler, kadehlerle, ebedîliğe ermiş çocuklar dolaşıp hizmet ederler."

Bu gençlerin yaşları değişmez. Bunlar, dünyada günahları veya sevapları olmayan çocuklardır. Müşriklerin buluşdan önce vefat eden çocukları, cennetliklere hizmet edecekler. Böylece onlar da büyük bir lütfu mazhar olacaklardır. Zira cennete girmelerine vesile olacak yükümlülükleri yerine getirmedikleri halde cennetlik olacaklardır.

VAKIA/19---35 "Bu içkiden ötürü baş ağrısı çekmezler, sarhoş da olmazlar. Bir de... tercih edecekleri meyveler... Ve gün görmemiş saklı inciler gibi güzel eşler... Bütün bunlar dünyada yaptıkları güzel işlere mükâfat olarak verilecek. Onlar cennette ne boş bir söz, ne de günaha sokan bir laf işittirler. İşittikleri söz, hep: "Selam! selam!" sesleridir. Ashabı yemin ki ne ashabı yemin! Ne mutludur onlar! Dalbastı kirazlar, dolgun salkımlı muzlar, yayılmış gölgeler... Şırıl şırıl akan sular... Tükenmeyen, eksilmeyen, hiçbir surette esirgenmeyen birçok meyveler içindedirler. Onlara, pek değerli eşler de verdik. Biz o eşleri, yepyeni bir yaratılışla yaratıp, suret ve siretlerini son derece güzelleştirdik."

Yepyeni yaratılışa mazhar olanlar, bir hadisi şerife göre, dünyada kocakarı olarak vefat etmiş olan eşlerdir. Yaşlı bir kadın: “Ya Resulallah, beni cennete yerleştirmesi için Allah’a dua eder misin?” dedi. O: “İhtiyarlar cennete giremez!” buyurunca kadın ağlayarak huzurundan ayrıldı. Az sonra Resulullah s.a.v.: “Ona söyleyin ki cennete, bu yaşlı haliyle giremez. Zira Allah Teala: Yukarıdaki Vakıa 35. Ayetini okur.

VAKIA/35 “Biz, o eşleri yepyeni bir yaratılışla yaratıp, suret ve siretlerini son derece güzelleştirdik.”

VAKIA/36---40 “Böylece onları, ashabı yemin için bakire kızlar, kocalarına âşık yaşlılar kıldık. Birçoğu önceki ümmetlerden, birçoğu da sonrakiler den.”

TAHRİM/8 “Ey iman edenler! Samimî ve kesin bir dönüşle Allah’a tövbe ediniz. Böyle yaparsanız Rabbinizin sizin günahlarınızı affedeceğini, sizi içinden ırmaklar akan cennetlere yerleştireceğini umabilirsiniz. O gün Allah, Resulünü ve onun beraberindeki müminleri utandırmaz. Onların nuru, önlerinden ve sağ taraflarından süratle ilerler. Şöyle derler onlar: “Ey Kerim Rabbiniz! Nurumuzu daha da artır, tamamına erdir, kusurlarımızı affet, çünkü Sen her şeye kadirsin!”

Hz. Ali r.a. Bedevînin birinin istiğfar kelimelerini çabuk çabuk tekrarladığını işitince “Bu sahte bir tövbe!” dedi. Bedevî “Peki gerçek tövbe nasıl olur?” deyince: “Tövbenin sahîh olması için şu 6 şart vardır: a- Yaptığına piş-

man olman. b- Gaflet ettiğin farzları yerine getirmen. c- Gasbettiğin hak varsa onu yerine getirmen. d- Eziyet ettiğin kimselerden özür dilemen. e- İşlediğin günahı tekrar işlememeye azmetmen. f- Günahtan zevk aldığın gibi Allah'a itaat ederken de zevk alman."

Ebu Said el-Hudri r.a. anlatıyor: "Resulullah s.a.v. buyurdular ki: "Allah Teala hazretleri cennet ehline: "Ey cennet ahali!" diye seslenir. Onlar: "Ey Rabbimiz buyur! Emrine amadeyiz! Hayır senin elindedir!" derler. Rab Teala: "Razı oldunuz mu?" diye sorar. Onlar: Ey Rabimiz! Razı olmamak ne haddimize! Sen bize mahlu-katından bir başkasına vermediğin nimetler verdin!" Rab Teala: "Ben sizlere bundan daha fazlasını vereyim mi?" der. Onlar: "Bu verdiklerinden daha üstün ne olabilir?" derler. Rab Teala: "Size rızamı helal kıldım. Artık, size ebediyen gadap etmeyeceğim!" buyururlar."

(Buhari—Müslim—Tirmizi)

HAKKA/21---24 "O artık mutluluk veren bir yaşam içindedir. Çok güzel ve pek kıymetli cennet bahçelerindedir. Meyveleri hemen el koparılacak durumdadır." Kendilerine şöyle denilir: "Geçmiş günlerinizde yaptığınız güzel işlerden dolayı afiyetle, yiyin, için!"

İNSAN/5-6-7 "İyi insanlar ise, kâfur suyu ile hazırlanmış içecek kâselerini yudumlarlar. Bu, Allah'ın has kullarının içip, istedikleri yere akıttıkları bir kaynaktır. Bu kullar, dünya hayatında iken sözlerinde durur, adadıkları

şeyi yerine getirir ve felaketi bütün ufukları tutan kıyamet gününden endişe ederlerdi”

Adağını yerine getirmek, kişinin; a- Kendisine farz olan şeyleri yapması. b- Söz verdiği şeyleri yapması. c- Kendi üzerine vacip kıldığı şeyleri yapması manalarına gelebilir.

İNSAN/8---12 “Kendileri de ihtiyaç duydukları halde yiyeceklerini, sırf Allah’ın rızasına ermek için fakire, yetime ve esire ikram ederler. Ve derler ki: Biz size sırf Allah rızası için ikram ediyoruz, yoksa sizden karşılık istemediğimiz gibi bir teşekkür bile beklemiyoruz. Biz, yüzleri ekşiten asık suratlı o günde Rabbimizin gazabından korkarız. Allah da onları o günün felaketinden korur, onların yüzlerine nur, gönüllerine sürur verir. Sabretmelerine karşılık onlara cennetler, ipekler ihsan eder.”

İman edip imanına göre yaşayanların bütün hayatları sabırdır: Allah’a itaat konusunda sabır, O’nun haram kıldığı şeyleri yapmamak için sabır ve O’nun çok hikmetlere binaen gönderdiği musibetlere sabır... Bu sabırlar, müminin bütün hayatını doldurur, onu pişirip olgunlaştırır, şahsiyetini güçlendirir ve onun hayatına anlam kazandırır.

İbnu Mes’ud r.a. anlatıyor: "Resulullah s.a.v. buyurdular ki: "Cennete en son giren kimse, bazen yürür, bazen ağlar. Ateş de arada sırada onu yalar geçer. Cehennemi tamamen geçince dönüp ona bir nazar eder ve: "Senden

beni kurtaran Allah münezzehdir! Allah Teala hazretleri, bana evvelîn ve ahirinden hiç kimseye vermediği şeyi verdi!" der. Derken ona bir ağaç gösterilir.

"Ya Rabbi! der, beni şu ağaca yaklaştır da altında gölgeleyeyim, suyundan içeyim." Allah Teala hazretleri: "Ey ademoğlu! Dilediğini versem benden başka bir şey istemezsin değil mi?" der. Adam: "Ey Rabbim, ondan başka bir şey istemeyeceğim!" der ve başka bir şey istemeyeceğine dair söz verir. Rabbi de onun özrünü kabul eder. Çünkü o, sabredemeyeceği şeyi görmüştür. Onu ağaca yaklaştırır. Adamcağız, onun gölgesinde gölgelenir, suyundan içer. Sonra adama, evvelkinden daha güzel bir ağaç daha gösterilir. Dayanamayıp: "Ey Rabbim! Beni şuna yaklaştır, gölgesinde gölgeleyeyim, suyundan içeyim, artık senden başka bir şey istemeyeceğim!" der. Allah Teala: "Ey ademoğlu! Bana öncekinden başkasını istememeye söz vermemiş miydin? Ben seni yaklaştıracak olsam başka şeyler isteyeceksin!" der. Adam, başka şey istemeyeceği hususunda söz verir. Rabbi de onu mazur görür. Çünkü o, sabredemeyeceği şeyi görmüştür. Adamı ona yaklaştırır. Adam onun gölgesinde gölgelenir, suyundan içer. Sonra ona cennetin kapısının yanında bir ağaç yükseltilir. Bu ağaç diğer ikisinden daha güzeldir.

Adam yine: "Ey Rabbim! Beni şuna yaklaştır da gölgesinde gölgeleyeyim, suyundan içeyim, senden başka bir şey istemiyorum!" der. Rab Teala: "Ey ademoğlu! Sen, ondan başka bir şey istemeyeceğine dair bana söz ver-

memiş miydin?" der. Adam: "Evet, Rabbim! Senden, başka bir şey istemeyeceğim!" der. Rabbi onu mazur görür. Çünkü o, sabredemeyeceği bir şey görmüştür. Onu bu ağaca yaklaştırır. Adam ona yaklaştırılınca cennet ehlinin seslerini işitir. (Dayanamayıp): "Ey Rabbim! Beni cennete sok!" der. Rab Teala: "Ey ademoğlu! Beni senden kurtaracak şey nedir! Dünya kadarını ve beraberinde mislini versem razı olur musun!" der. Adam: "Ey Rabbim! Benimle istihza mı ediyorsun? Sen ki Âlemlerin Rabbisin!" der."

İbnu Mes'ud bu noktada güldü ve: "Niye güldüğümü sormuyor musunuz?" dedi. "Niye güldün söyle!" dediler. "Resulullah'da s.a.v. böyle gülmüştü. "Niye güldünüz?" diye soruldu da: "Rabbülalemin'in, adamın "Sen ki Âlemlerin Rabbisin, benimle istihza mı ediyorsun?" demesine gülmesine gülüyorum!" dedi. Allah Teala hazretleri: "Ben seninle istihza etmiyorum. Lakin ben, Azimüşşan dilediğimi yapmaya kadirim!" buyurdular." (Müslim)

İNSAN/13---17 "Koltuklarında diledikleri gibi dinlenir, orada ne güneş sıcağı görürler, ne de dondurucu soğuklara uğrarlar. Cennet ağaçlarının gölgeleri üzerlerine sarkar, meyveleri devşirmeleri pek kolay olur. Etraflarında hizmet edenler gümüş kaplar, billur kâseler, gümüşî parlaklıkta billur kupalarla dolaşır, onlara ikram ederler. Cennetlikler içeceklerini kendi iştahları ölçüsünce tayin ederler. Onlara karışımında zencefil bulunan kadehler ikram edilir."

İNSAN/18---22 “Bu içecekler, adı Sel sebil olan pınardandır. Etraflarında ebedî cennet çocukları dolaşır durur ki, onları gördüğünde parlaklıklarından ötürü etrafa saçılan inciler sanırsın. Hangi tarafa baksan hep nimet, servet, ihtişam, büyük bir saltanat görürsün. Elbiseleri ince veya kalın yeşil renkli ipeklerden, atlaslardandır. Gümüş bilezikler takınırlar. Onların Rabbi, kendilerine tertemiz bir içki ikram edip şöyle demiştir: İşte bütün bunlar sizin mükâfatınızdır. Gayretleriniz makbul oldu.”

MÜRSELAT/41---44 “Allah’a karşı gelmekten sakınanlar ise o gün gölgeliklerde, pınar başlarındadırlar. Arzu ettikleri her türlü meyveyi bulurlar. Dünyada yaptıklarınızdan ötürü âfiyetle yiyin, için! Biz iyi hareket edenleri işte böyle ödüllendiririz.”

MÜTAFFİFİN/21---28 “Allah’a yakın olanlar O’na şahit olurlar. İşte o hayırlı insanlar, naim cennetlerindedirler. Koltukları üzerinde neşe ile etrafa bakınırlar. Sen onlara bakınca yüzlerinde, cennet nimetlerinden yararlanmanın sevincini okursun. Kendilerine ağzı mühürlü saf şarap şişelerinden şarap ikram edilir. Hitamı misktir, içildiğinde sonu mis gibi kokar. İşte yarışacaklarsa insanlar, bu cennet devletine konmak için yarışınlar! O şaraba Tesnim içkisi de karıştırılır. Tesnim de, Allah’a yakın olanların içecekleri bir kaynaktır.”

Cerir İbnu Abdillâh r.a. anlatıyor: "Resulullah s.a.v. bir dolunay gecesi, aya baktı ve: "Siz şu ayı gördüğünüz gibi, Rabbinizi de böyle perdesiz göreceksiniz ve O'nu

görmeye bir sıkışıklığa düşmeyeceksiniz (herkes rahatça görecektir). Artık, güneşin doğma ve batmasından önce hiç bir namaz hususunda size galebe çalınmamasına gücünüz yeterse bunu yapın (namazları vaktinde kılın, vaktini geçirmeyin)."

Cerir der ki: "Resulullah, sonra şu ayeti okudu:

TAHA/130 "...Güneşin doğmasından ve batmasından önce Rabbinin yüceliğini ilan et, O'na hamdet. Gecenin bazı vakitlerinde, gündüzün bazı taraflarında da O'na ibadet et ki Allah rızasına eresin." (Buhari—Müslim—Ebu Davut—Tirmizi)

MÜTAFFİFİN/29---36 "Cürümlere, suçlara batanlar dünyada iken, müminlerle alay edip onlara gülerlerdi. Yanlarından geçerken kaş göz hareketleriyle onları küçümserlerdi. Ailelerine döndüklerinde yaptıkları bu işlerle övünüp eğlenirlerdi. Onları gördükleri zaman: "Şunlar kaçık insanlar, anormal tipler!" derlerdi. Hoş bunları müminlere gözcü tayin eden de yoktu ya! (Fuzulî bir tarzda, kendi kendilerinde öyle bir yetki görürlerdi). "İşte bu gün de, müminler kâfirlerin üstüne gülerler. Koltuklarına kurulurlar "Kâfirler yaptıklarının cezasını buldular mı?" diye bakınırlar."

BURUC/11 "İman edip makbul ve güzel işler yapanlara ise, içinden ırmaklar akan cennetler var. İşte en büyük başarı, en büyük mutluluk budur!"

GAŞİYE/10---16 "Pek üstün ve pek muteber bir cennettir. Orada hiç boş söz işitmezler. Orada akan berrak

pınarlar... Orada üstün, kıymetli tahtlar... Hazırlanmış kadehler... Dizilmiş koltuklar, yastıklar... Yayılmış halılar ve döşemeler...”

BEYYİNE/7-8 “Ama iman edip, makbul ve güzel işler yapanlar ise bütün yaratıkların en hayırlı olanlarıdır. Bunların Rableri nezdindeki ödülleri, içinden ırmaklar akan, hem de devamlı kalmak üzere girecekleri, Adn cennetleridir. Allah onlardan, onlar da Allah’tan razı olmuşlardır. İşte bu rıza makamı da Rabbine saygı duyanlarındır.”

Dünyadaki aile ve sosyal hayat, ahirette nasıldır?

Şu dünya hayatında yaşadığımız ve imtihanımız olan konulardan biri de, evladı ayal mevzuudur. Bizler, ruhumuz ve cesedimizle bu maddi dünyada yaşatılarak imtihan ediliyoruz. O zaman bu dünyaya gelişimiz için ve doğduğumuzda, önce bebek olarak, sonra çocukluk çağı deyip kendi ayaklarımız üzerinde durana kadar, bakılıp büyütüleceğimiz ve terbiye edileceğimiz bir aile ortamı gereklidir. İnsanın yetişip olgunlaşması diğer mahlukat gibi değildir, insanın yetişmesi “talimle teka-mül” kanununa tabidir. Yani insan, yeme, içme, konuşma, bilgi edinme gibi bütün ihtiyaçlarını önce ailesi içinde, sonra da zamanla sosyal hayat içinde çalışa, çalışa öğrenir. Ama diğer mahlukat daha doğar doğmaz, Cenabı Hak kendilerine ve cinslerine göre programlarına koyduğu ilhamla onları hareket ettirir.

Mesela bal arısı oluşumunu tamamlayıp çıkar çıkmaz, hemen kovandan çıkarak çiçekleri gezip bal özü toplamaya başlar, tam bir robot gibi. İnsanlar tarafından yapılması asla mümkün olunamayan bu değerli ve şifalı gıdayı, arılar birbirlerine öğretmiyor Cenabı Hak her yarattığı arıda ilhami İlahi olarak yaratıyor ve yapıyor. Bu konu ayeti kerimede şöyle buyruluyor:

NAHL/68-69 “Rabbin bal arısına şöyle vahyetti: “Dağlardan, ağaçlardan ve insanların kurdukları çardaklardan kendine göz, göz ev (kovan) edin. Sonra da her türlü meyveden ye de Rabbinin sana yayılman için belirlediği yolları tut” Onların karınlarından renkleri çeşit, çeşit bir şerbet çıkar ki onda insanlara şifa vardır. Elbette düşünen kimseler için bunda alacak ibret vardır.”

Bu ayette ki vahiy tabiri, ilham anlamındadır. Kuşun uçmayı, balığın yüzmeyi, yeni doğan bebeğin emmeyi öğrenmesi gibi bütün canlıların hayat vesilelerini öğrenmeleri de ilham eseridir. Bütün büyük keşifler, önemli edebiyat ve sanat eserleri de bu kabildendir. Bal arısının harika kimyagerliğine ayet özellikle yer vermektedir. Bir ördek yavrusu veya su kaplumbağası, suya yakın yuvasında yumurtadan çıkar çıkmaz annesiyle beraber hemen suya girip yüzebiliyor, onlar da İlhami İlahiye ye mazhardır, ama bir tavuk yavrusu veya kara kaplumbağası doğunca hemen suya koşmuyorlar, çünkü onların programında böyle bir şey yoktur. Aynen buna benzer birçok mahlukatta böyle örnekler verilebilir, mahlukat

içinde yalnız insan yavrusu doğduğunda çok nazenin çok zayıf ve acizdir.

Eğer doğduğunda birileri tarafından bakılıp gözetilmese kendi haline bırakılsa, büyük ihtimalle ölebilir. Ama büyüyüp gelişerek bilgi sahibi oldukça diğer mahlukattan ayrılır ve onu diğer mahlukattan ayıran değerler üstü bir değere çıkararak en büyük özelliği, “Ruhi insandır” yani, insandaki ruhtur. İnsan ancak ruhuyla insandır, eğer o olmazsa hayvanlardan hiçbir farkı yoktur. Evet insan ancak ruhuyla insandır ve Allah’a onunla muhatap olur, Rabbini gerçek manada anlar ve kulluğunu o şekilde yaparsa, o zaman “Rabbinin yeryüzünde narin bir misafiri” olma şerefine layık olacak hale gelebilir.

Yazımızın başında dediğimiz gibi en büyük imtihan vesilelerinden biriside, evlatlarımız, eşimiz ve diğer aile fertleriyle. Çocuklarımız doğduklarında, Yüce Rab-bimiz onların en güzel bir şekilde bakılıp, beslenmesi, büyütülmesi ve terbiye edilip iyi bir insan olması için, o anne ve babanın kalplerine peşin ücret olarak bir sevgi, şefkat ve merhamet verir. Allah en vahşi hayvanlara da aynı şekilde onların beyinlerine koyduğu programla yavrularına baktırır, ama onlarda insanlardaki duygular olmadığından niçin baktıklarını bile düşünemezler, hatta büyüyünce bazıları kendi ana babalarına yem olabilir. Kalplerdeki bu sevgi ve şefkati yaratan Allah’tır ki, onunla o çaresiz ve zayıf yavrulara en güzel bir şekilde baktırmaktadır. İnsan bu durumda diğer mahlukattan

ayrıdır, çocukları yaşlandıkça eğer kendisi de sağsa, onun için çocuklarının büyüdüğü fark etmez hala küçüklüğündeki gibi onları sever kollayıp gözeterek şefkatini belli eder. Aile içindeki hayat devam ederken, çocuklar yetmiş yaşına da gelse eğer anne baba sağsa o evlatları anne ve babanın gözünde hala küçük bir çocukmuş gibi görünür ve hala onlarla şefkatli bir şekilde ilgilenirler. Bunların olması gayet normaldir, insanın diğer bütün insanlara da sevgi ve muhabbet göstermesi, hele, hele anne ve babaya saygıyla beraber “öf” bile denilmesmesi, Kur’an ayetlerinde Yüce Rabbimizin emirlerindedir.

Durgun bir suya taş attığımızda, iç içe oluşan halkaların merkezinde taşın düştüğü yerde her insanın kendisi vardır, sonra birinci halkanın içi insanın o andaki ailesidir, yani kendisi, eşi ve çocuklarıdır. İkinci halkada anneleri ve babaları, üçüncü halkada kardeşleri, dayılar, teyzeler, halalar vs. Halka genişledikçe içeriden dışa doğru en yakın akrabadan uzağa doğru uzanır gider, mahalle, köy, şehir, vatan ve en sonunda dünya gezegeninde biter. Ama sevginin en yoğun olduğu yer birinci derecede, çekirdek ailenin olduğu yerdir, bu sevgi dış halkaya doğru gittikçe azalır ve zayıflar. (Çoğunlukla böyledir, bazen istisnalar olabilir) Şimdi burada en mühim meselelerden biride, kadın olsun erkek olsun, aile bağlarından başka ayrıca her insanın kendine özel birer dünyası vardır, bazen hiç kimselere açmadığı yalnızca Allah’ın ve kendisinin bildiği sırları olabilir.

Takriben 7-8 milyar insanın yaşadığı dünyamızın nasıl umumi bir kıyameti olacaksa, ayrıca her insanın da özel bir dünyası ve özel bir kıyameti vardır. Ve kendisinin bu özel dünyasının direği kendi ecelidir, eceli gelip de öldüğü zaman onun kıyameti kopmuş ve özel dünyası da bitmiştir. Burada belirtmek istediğimiz en mühim bir hususta şudur: Bütün kainatla beraber, dünya gezeğenimiz ve üzerinde yaşayan canlı ve cansız ne varsa her şeyin yaratıcısı ve sahibi yalnız ve yalnız Allah'tır. İnsanoğlunun evladına, eşine, mal ve mülküne olan sevgisini çok iyi ayarlaması lazımdır. Onları yalnız Allah namına sevebilir, eğer O'nun adına sevmezse, işte o zamanda başına en büyük belayı sarmış olur.

Eğer çok sevdikleri o şeylerin başına bir musibet gelip de onlardan ayrı kalırsa, onların asıl sahibinin Allah olduğunu unuttuysa, onların acısı içini bir kor gibi yakar ve kavurur. Bazen iradesi ve inancı da zayıfsa kendini içkiye v.s. ye vererek unutmak ister, daha da zayıfsa intihara kadar da gidebilir. Bu gibi durumlar insanın yanlış itikadının sonucudur, malını, mülkünü, evladını eşini kendi mülkü ve malı gibi görmesinden dolayıdır, kendisine bu dünyada verilen bir cezadır. Hatta bu yanlış itikadının tokadını yine bu dünyada kendi cinsinden de görebilir, bazen haberlerde duyarız: "Oğlu veya kızı tarafından dövülmüş veya öldürülmüş insanlar gibi, korkunç aile dramları" Allah bu gibi afetlerden, bütün insanlığı muhafaza buyursun.

Evet, insan kendine gelip de, kendisi de dahil her şeyin asıl sahibinin Allah olduğunu bilip O'ndan af dileyerek

tövbe ederse ne ala, ama anlamadan ölürse öbür tarafta daha büyük bir azaba müstahak olur. Çünkü buradayken Cenabı Hakkın mahlukatında, malında, mülkünde bir hak talep ederek öyle inanmış ve öyle yaşamıştır. Halbuki Yüce Rabbimiz yüzlerce ayette her şeyin sahibinin Kendisi olduğunu belirtmektedir:

BAKARA/255 "...Göklerde ve yerde ne varsa O'nun dur..."

BAKARA/284 "Göklerde ve yerde olan her şey Allah'ındır..."

ENAM/12 "De ki: "Göklerde ve yerde olanlar kimindir?" "Allah'ındır" de..."

ENAM/13 "...Halbuki gecede ve gündüzde barınan her şey O'nun dur..."

Evet, yazımızın başında da, bütün bunların bizlere bir imtihan vesilesi olarak verildiğini belirtmiştik. Bununla ilgili ayetlerde şöyle buyurulmaktadır:

ENFAL/28 "Biliniz ki mallarınız ve evlatlarınız, sadece birer imtihan konusudur. Büyük mükafat ise, ahirette Allah nezdindedir."

TEGABÜN/15 "Mallarınız, evlatlarınız, sizin için sadece bir imtihandır. Asıl mükafat ve mutluluk ise Allah nezdindedir."

A.İMRAN/14 “Kadınlar, oğullar, yığın yığın biriktirilmiş altın ve gümüş, güzel cins atlar, davarlar ve ekinler gibi nefsin hoşuna giden şeyler insanlara cazip gelmektedir. Bunlar dünya hayatının geçici bir metaından ibarettir. Asıl varılacak güzel yer ise, Allah’ın katındadır.”

Bu ayette zikredilen sınıflar meşru nimetlerdir. Fakat gayri meşru tarafa da sebep olma ihtimali vardır. Meşru durumda bunları süsleyip cazip gösteren Allah Tealadır. Gayri meşru olarak süsleyen ise, şeytan ve beşerin cehaletidir. (Tabii bunları yaratan da yine Allah’tır.) Fena sayıp kınama bu itibarladır. Bu iştah çekici şeyler, dünya hayatını devam ettirmek ve geçip Allah’a gitmek için birer araç olarak verilmişken bunları amaç haline getirmek, Allah katındaki güzel mevki kaybetmek, büyük bir ahmaklıktır. Zira böyle yapanlar hayatlarının önemli bir kısmını o zevkleri elde etme hırsı ile yanıp tutuşarak geçirirler. Sonra da onlardan ayrılıp mahrum kalmanın acısını çekerler.

Dünya hayatında bütün yaratılanlar içinde mutlaka öleceğini bilen tek mahluk insandır. Bunu bildiği halde ve ölen insanların da giderken yanlarında bir şey götüremediklerini de gördüğü halde, yine de yaşarken devamlı ha bire mal yığmaya çalışır. Halbuki bu dünyaya gelirken getiremediğin şeylerden, bu dünyadan ayrılırken de bir şey götüremezsin. Yalnız burada yaşarken yaptığın ameller, kulluğun, yaptığın iyilik ve kötülükler, insanla gidecek olanlar tek bunlardır. İçinde emaneten oturduğumuz cesette buraya ait olduğu için o da burada kal-

maktadır. Allah bir kulunu yaratmayı murat edince, o kulunun cesedini hangi ananın rahminde yaratacaksa orada yaratıyor, belli bir günden sonra o kulunun ruhunu ana rahmindeki o cesede yerleştiriyor.

Sonra günü geldiğinde bu dünya imtihanı için gerekli olan, ruhun elbisesi, kostümü veya ruhu bir şoför olarak düşünürsek, camları film kaplı bir arabası (çünkü içinde şoför görünmüyor) ve insan ruh olarak görünmeden arabasıyla beraber bu dünyaya arzı endam ediyor. Bizler her sene değişen yenilenen yalnız arabayla, yani cesediy-le muhatap oluyoruz, insan kendisi dahi kendi ruhunu göremiyor. Ölüm günü geldiğinde bu dünyaya ait olan ne varsa, hepsi burada kalıyor, gerçek insan olan ruh ise yolculuğuna devam ettiriliyor.

Yazımısın cennetle ilgili yukarıdaki bölümlerinde, insanın cennet hayatındaki durumları ve yaşayışları hakkında ayet ve hadislerle çok geniş izah edilmişti. Hadislerde ve İslam alimlerinin eserlerinin çoğunda, Kur'an dan aldıkları ilhamla, insanların cennetteki yaşının erkeklerde 30 veya 33, kadınlarda da 19 olduğunu belirtmişlerdir. (Allah en iyisini bilir) Her halde, iki cinste de yaşamaktan zevk alma yönüyle en ideal bu yaşlar olsa gerek. Ve cennette yaşayanların yaşları, yazımısın önceki bölümlerinde birçok ayetle ifade edildiği gibi, ebediyen hep aynı yaşta kalacaklardır.

Ebu Sa'îd el-Hudri r.a. anlatıyor: "Resulullah s.a.v. buyurdular ki:

"Bir kimse cennetlik olarak ölünce, büyük veya küçük, yaşı ne olursa olsun, otuz yaşında bir kimse olarak cennete girer ve artık bu yaş ebediyen değişmez. Cehennemlikler için de durum böyledir." (Tirmizi)

Şimdi siz bir düşününüz, cennettesiniz babanız, dedeniz, onun babaları ve sizin oğlunuz, torunlarınız ve onların çocukları, hepiniz aynı yaştasınız ve orada buluştunuz karşılıklı sohbet ediyorsunuz. Dünya imtihanı bittiği için orada herkes aynı seviyede, imtihan için dünyada baba oğul olunmuş ve hesapları verilmiş ve cennete girilmiş. Ve aynı şekilde, burada anne olanlar, nene olanlar, kızları olanlar da yine cennette hepsi 19 yaşında hep beraber buluşup sohbet edeceklerdir.

RAD/23-24 "O güzel akıbet Adn cennetleri olup, onlar babalarından, eşlerinden ve nesillerinden iyi olanlarla birlikte o cennetlere girerler. Öyle ki melekler de her kapıdan yanlarına varıp: "Sabretmenize karşılık size selamlar, selametler! Dünya diyarının ne güzel akıbetidir bu!" diyecekler."

YASİN/55-56-57 "Ammma bugün cennetlikler, zevk ve eğlence içindedirler. Hem kendileri, hem eşleri gölgeliklerde, tahtlarına kurulurlar. Orada turfanda yemişler onlara, hâsılı istedikleri her şey onlara."

MÜTAFFİFİN/23-24 "Koltukları üzerinde neşe ile etrafa bakınırlar. Sen onlara bakınca yüzlerinde, cennet nimetlerinden yararlanmanın sevincini okursun."

SAFFAT/43 “Naim cennetlerinde, karşılıklı tahtlar üzerinde otururlar.”

SAFFAT/50 “Birbirleriyle sohbeta girerler.”

HİCR/47 “Onların kalplerindeki kini söküp çıkarmışsındır. Dost ve kardeş olarak, divanlar üzerinde karşı karşıya otururlar.”

ZUHRUF/68---72 “Allah müttakilere şöyle buyurur: “Ey Benim kullarım! Bugün size herhangi bir endişe yoktur. Sizi üzen bir durum da olmayacaktır. Ne mutlu onlara ki onlar, ayetlerimize inanmış ve Allah’a itaat etmişlerdir. Haydi siz de, eşleriniz de neşe dolu olarak buyurun cennete!. Altın tepsi ve kâselerle kendilerine ikram eden hizmetçiler, etraflarında fır döner. Hülâsa orada canınız ne isterse, gözleriniz hangi manzaralardan hoşlanırsa hepsi var! Hem siz burada devamlı kalacaksınız. İşte dünyada yaptığınız makbul işlerden dolayı varisi yapıldığınız cennet!”

Kur’an’ı Kerimde, cennetle oradaki nimetler ve yaşayışla ilgili yüzlerce ayet vardır. Yukarıda belirtilen birkaç ayet içinde aile fertlerinden cennetlik olanların orada buluşup sohbet edeceklerini, dünyadaki yaşamış oldukları maceralarını birbirlerine anlatacaklarını bahsetmektedir. O sohbetlerde, dünyada oğul rolü verilen, babasıyla aynı yaşta, hatta oradaysa dedeleri ve onunda büyükleri, varsa kendi çocukları veya torunları ve daha küçükleriyle hep birlikte sohbet edeceklerdir. Cennet imtihan ve ça-

lışma yeri olmadığı için, oradaki herkes aynı konumda olacaklardır, başka türlü olsaydı, kim kimin anası veya babası, kim kimin oğlu veya kızı olacaktı, çünkü dünyada yaşarken evlenip çoluk çocuk sahibi olanlar, sırasıyla bu devrelerden geçmiştiler. İşte insan ancak ahiret hayatına geçince, Cenabı Hakkın her insanı tek olarak yarattığını, dünya hayatında insanlar arasında imtihan ettiğini, kazanan ve kaybedenleri de ahiretteki konumlarına göre, ebedi bir hayatla yaşatacağını görecektir. Amma geleceğini merak edenler, bu bilgileri Kur'an ve hadislerden öğrenebilirler.

Bizler için aile mevhumu ve tanımı, yalnız dünya hayatına ait bir yaşantıdır, herkes bu dünya hayatından terhis olup ayrıldıktan sonra, aile hayatı da, ana baba ve evlat olma gibi dünyaya ait kavramlar bitmiş olmaktadır. Çünkü akrabalık bağları bu dünya için geçerlidir, yani bir insanın anası veya babası onu ahirette bizim Türk filmlerindeki gibi "Ahhh! evladım seni çok özledim hoş geldin" deyip karşılamayacaklardır. Bu durumu en güzel şekilde insanın haşır sabahıyla nasıl dirileceğini Kur'an ayetleri anlatmaktadır.

KAF/44 "Yerin yarılp kendilerinin büyük bir hızla mahşer meydanına koşacakları gün, mutlaka gelecektir. Bu diriltip mahşerde toplama Bize göre çok kolaydır."

YASİN/51 "Sura üflendi, "Kalk!" borusu çaldı!.. İşte mezarlarından kalkıp, Rab'lerinin huzurunda duruşmaya koşuyorlar..."

KAMER/7 “Gözleri korkudan önlerine eğildikçe eğilmiş, dehşet içinde mezarlarından çıkar, yayılmış çekirgeler gibi her tarafı dalga dalga kaplarlar.”

SAFFAT/19 “Bu iş için sadece bir tek emir yeter! Bir de bakarsınız ki hepsi dirilmiş, etraflarına bakınıyorlar.”

ZÜMER/68 “...Sonra ona bir daha üflenir (sur’a): Bir de bakarsın bütün insanlar, kabirlerinden ayağa kalkmış, etrafa bakınıp duruyorlar!”

ENAM/94 “Kıyamet günü de Hak Teala şöyle buyuracaktır: “İşte siz ilk yarattığımızda olduğunuz gibi çıplak, teker teker huzurumuza geldiniz! Size verdiğimiz mallarınızı da çok gerilerde bıraktınız...”

KEHF/48 “Hepsi sıra sıra Rabbinin huzuruna arz olundular. Ve şöyle nida edildi onlara: “İlkin sizi nasıl yaratıksa, aynen o şekilde Bize döndünüz. Siz ise, size böyle bir buluşma belirlemediğimizi iddia ederdiniz değil mi?”

Ayetlere dikkat edilirse, insanlar yeni bir yaratılışla hepsi de daha önce bahsi geçen erkekler 30-33, kadınlar ise 19 yaşında ve sağlam olarak yaratılıyorlar. Yani dünya hayatında öldükleri vakit sakat olanlar, yürüyemeyecek kadar yaşlı olanlar, felçli olanlar ikinci yaratılışta imtihan olmadığı için, hepsi sağlıklı ve bir formatta yaratılmış oluyorlar. (Allah’u alem)

Her ölen insan, yeniden yaratıldıktan sonra öteki dünyada yalnız ve hür olarak yaşayacaktır. Yalnız bu dünyadaki gerek ailevi münasebetlerinde ve gerekse sosyal hayatındaki insanlarla olan münasebetlerinde, Allah'ın yalnızca imtihan için bu dünya hayatına koymuş olduğu ibadet ve diğer emirlerine uygun hareket edip etmemesine göre hesap verecektir. Kazananlar tamamen hür olarak, cennetlerde her arzu ettiği şeylerden istediği kadar kendisine ikram edilecek, eğer dünya hayatında akrabası ve arkadaşları olanlar da cennetteyse onlarla da her zaman görüşebilecekler, yalnız zevk ve sefa içinde bir hayat yaşayacaklardır.

Fakat dünya imtihanında aynı şeylerden imtihanı kaybedenler ise, eğer Allah'a imanları varsa ve yalnız tembellik ederek emre itaatsizlikten dolayı cehennemde cezalarını çekecekler ve sonra onlarda cennet hayatına kavuşacaklardır. Tabii, önce hesap neticesinde cennete girenler ile bunlar arasında cennet mertebeleri yönüyle aralarında bir fark olacaktır. Dünyadayken, baba oğul olanlar veya ana kız olanlar, cennette sohbet ederlerken, "Sen dünya hayatında benim oğlumdun, bak bu da senin annendi, nasıl güzel bir aileydik ki, Allah bizlerden hoşnut oldu ve burada da bizleri birbirimize dost ve arkadaş etti" diyeceklerdir. (Allah en iyisini bilir)

Siz şimdi dünya hayatında bir tiyatro sanatçısı olarak çalışıyor olsanız, diğer arkadaşlarınızla beraber, biriniz baba olsa diğeri oğul veya ana kız olsalar, oyunda bir aile tablosu çizseler ve oynasalar, sonra oyun bitince de

herkes normal kimliğiyle birbiriyle sohbet edersiniz. Belki de çoğu zaman oyundaki karakterlerinizi konuşup gülüşürsünüz. Ama biriniz oyundaki rolü icabı kral veya bir amir veya baba rolündeki halini yine devam etmeye kalksa, sizler ne dersiniz, “Hop, hop kardeşim oyun bitti kendine gel şimdi gerçek hayattayız” demez misiniz?

Aynen onun gibi, şimdi dünya hayatındaki ve dünya sahnesinde bizlere verilen rollerimizi, çok güzel bir şekilde oynayıp sahne kapandıktan sonra, bu ezeli ve mukaddes senaryonun yazarı ve bu muhteşem tiyatronun sahibi ve yaratıcısı olan, Yüce Rabbimiz bizleri haşır sabahında yeniden diriltecek. Ve hesaplarımızı görüp, layık olanlarımızı o muhteşem güzellikteki cennetine koyduğunda, aynen dünyadaki tiyatrolarda oyuncuların oyunları bitince yaptıkları sohbetler gibi, konuşup gü-lüştüğünü yazımızın yukarısında Kur’an ayetlerinde okumuştuk.

Şimdi bizler kendimizi akıllı olarak görüyorsak, bu kadar açık olarak anlatılan ve istikbalde hepimizin muhakkak göreceği bu akibetimizi, iyi düşünüp taşınıp ona göre buradaki yaşantımızı düzeltmemiz gerekmez mi? Bazen aile içinde olan geçimsizliklerde, gerek erkeğin ve gerekse kadının Allah’ın emirlerine uymamasının cezasıdır. Evde İslami bir hayat yaşanmazsa, eşler ve diğer aile bireyleri devamlı birbirleriyle sürtüşme ve çekişme içinde yaşarlarsa, hayatı kendilerine zehir ederler, ayrıca öyle bir ortamda yetişen çocukların da ileride onlar gibi hırçın, kavgacı ve huzursuz insanlar olması kaçınılmaz bir gerçektir. Çünkü kalp yaratanına ait bir merkezdir,

onun parayla, servetle, makamla ve değişik şeylerle tatmin olması asla mümkün değildir. Bu hususta ayeti kerime bunu çok açık bir şekilde ifade etmektedir:

RAD/28 “İşte onlar iman edip gönülleri Allah’ı zikretmekle O’nu anmakla huzur bulan kimselerdir. İyi bilinki, gönüller ancak Allah’ı anmakla huzur bulur”

TUR/21 “Kendileri iman edip zürriyetleri de iman ile kendilerinin izinden gidenlerin nesillerini de kendilerine kavuştururuz. Onların emeklerinden hiçbir şeyin mükâfatını eksiltmeyiz. Onlardan her biri kazandığı güzel neticeleri ile daimdir.”

Verdiğimiz mana Ebus-suudun tercihidir. Müfessirlerin çoğu ise şöyle derler: “Her nefis, kazançları karşılığında bir rehindir.” Allah’ın insana bahşettiğı sıhhat, mal, mülk, kabiliyetler âdeta O’nun kullarına verdiği borç durumundadır. Borçlunun teminatı ise kişinin nefsidir. Kim bu nimetleri meşru şekilde kullanıp sevap kazanarak borcunu öderse rehin olan nefsini kurtaracak, aksi halde mahpus kalacaktır.

TUR/22---27 “Onlara canlarının istediğı meyve ve et çeşitlerinden bol bol veririz. Onlar orada meşrubat dolu kadehleri elden ele dolaştırırlar. Bunları içmede ne saçma sapan konuşma olur, ne de günaha girilir. Etraflarında kendi hizmetlerine tahsis edilmiş, sedef içinde saklı inci gibi pırl pırl civanlar dolaşır. Birbirlerinin yanına gelip şöyle sorup sohbet etmeye başlarlar. Biz dünyada,

ailemiz içinde iken sonumuzdan endişe ederdik. Ama şükürler olsun ki Allah bize lütfetti ve bizi, o kavuran ateşten korudu.”

Yüce Rabbimizin hoşnutluğunu kazanma gayretiyle, ömrümüzün kalan kısmını iyi tanzim ederek, ebedi olan ahiret ve cennet hayatına nispeten bir gününe dahi denk gelmeyen, şu geçici ve aldatıcı, kahırlı dünya hayatına kanmadan, gönül bağlamadan Allah’ın rızası istikame-tinde bitirelim İnşaAllah.

Hesap sonunda cehenneme girenler.

İmanları ve iyi amelleri ile sevap kazanıp mükâfatı hak edenlere cennetin yolu açıldığı gibi, inkârları ve yaptıkları kötülüklerle günaha girip ceza görecekt olanlara da cehennemin kapıları açılacaktır.

FUSSİLET/19 “Gün gelir, Allah’ın düşmanları toplanıp cehenneme sevk olunmak üzere, baştan sona tutuklanırlar.”

FUSSİLET/20-21 “Nihayet oraya ulaştıklarında kulakları, gözleri ve derileri yaptıkları işleri söyleyip kendi aleyhlerinde şahitlik ederler. Derilerine: “Niçin aleyhimizde şahitlik ettiniz?” deyince onlar: “Bizi söyleten, her şeyi konuşuran Allah’tır. Zaten sizi ilkin yaratan ve sonunda da huzuruna götürüleceğiniz Rabbiniz de O’dur.”

FUSSİLET/22-23 “Siz, kulaklarınızın, gözlerinizin, derilerinizin, aleyhinizde şahitlik edecekleri bir günün geleceğine inanmıyor ve ondan sakınmıyordunuz, ayrıca siz,

yaptıklarınızın çoğunu, Allah'ın bilmediğini sanıyordunuz. İşte Rabbiniz hakkında beslediğiniz bu kötü zandır ki sizi mahvetti de, o yüzden hüsrana uğrayanlardan oldunuz.”

Bir hadisi kutside Allah Teala şöyle buyuruyor: “Kulum Beni nasıl bilirse, Ben ona öyle muamele ederim”

FUSSİLET/24 “Eğer sabredip dayanabilirlerse, cehennem zaten kendi yerleşme yerleridir. Şayet özür dileyip Rablerini razı etmek için tekrar dünyaya dönmek isterlerse, onlara bu imkân verilmez.”

Sayıları tamamlanıp bir araya geldikleri zaman topluca cehenneme itileceklerdir. Allah'ü Teâlâ Ayeti kerimesinde:

MERYEM/86 “Suçluları da susuz olarak o yakıcı cehenneme süreceğiz.”

Ateşin önlerinde yanmakta olduğunu ve içine muhakkak düşeceklerini gördüklerinde, artık kaçıp kurtulacakları bir yer bulunmaz. Cennet hizmetçileri cennetlikleri bekledikleri gibi, cehennem bekçileri de cehennemlikleri beklerler. Cehennemlikler sevk olunup ateşe atılmak üzere hazırlandıklarında gayet hakir ve perişan bir halde, alabildiğine küçülmüş olarak, gizlice ateşe doğru bakarlar. Onların korktukları ve zihinlerinde tasarladık-

larından çok daha büyüğü hiç şüphesiz ki başlarına gelecektir.

ŞURA/45 “Onları uğradıkları zilletten dolayı boyunları bükük, yürekleri titrer vaziyette cehennemin önüne getirildiklerinde, korkudan, sadece göz ucuyla ateşe baktıklarını fark edersin. Müminler ise (bu manzara karşısında): “En büyük kayba uğrayanlar, hem kendilerini hem de ailelerini kıyamet gününde hüsrana sürükleyenlerdir.” derler. İyi bilin ki zalimler devamlı bir azap içindedirler.”

A.İMRAN/10 “Dini inkâr edenlerin, müstahak olmaları sebebiyle, gerek malları gerek evlatları, Allah’ın vereceği cezayı önlemede, kendilerine asla fayda veremezler. İşte onlar cehennemin yakıtıdır.”

BAKARA/23-24 “Eğer kulumuza indirdiğimiz Kur’an’ın Allah’ın sözü olduğu hakkında şüpheniz varsa, haydi onun surelerinden birine benzer bir sure meydana getirin ve Allah’tan başka güvendiklerinizin hepsini çağırın, iddianızda haklı iseniz. Bunu yapamazsanız -ki hiçbir zaman yapamayacaksınız- çırası insanlarla taşlar olan ve kâfirler için hazırlanmış o ateşten sakının.”

A.İMRAN/116 “Kâfir olanların ne malları ne de evlatları, kendilerini Allah’ın cezasından asla kurtaramaz. Onlar cehennemlik olup orada ebediyen kalacaklardır.”

Ebu Hureyre r.a. anlatıyor: "Resulullah s.a.v. buyurdular ki: "Hz. İbrahim a.s. kıyamet günü, babası Azer'i (yüzü) üzerinde bir siyahlık ve toz toprak olduğu halde görür. Babasına: "Ben sana dünyada iken, "Bana asi olma!" demedim mi?" der. Babası ona: "İşte bugün ben artık sana asi olmayacağım!" der. Bunun üzerine İbrahim a.s.: "Ey Rabbim! Sen, yeniden diriltme gününde beni rüsvay etmeyeceğini vadetmiştin. Rahmetten uzak babamın halinden daha rüsvay edici başka ne var?" diye yakarır. Allah Teala hazretleri: "Ben cenneti kâfirlere haram kıldım!" cevabında bulunur. Sonra şöyle nida edilir: "Ey İbrahim, ayaklarının altında ne var, biliyor musun?" İbrahim yere bakar ve kana bulanmış bir sırtlan görür. Derhal ayaklarından tutulup ateşe atılır. (İşte bu, İbrahim'in babasıdır, o çirkin bir surete sokulmuştur)."
(Buhari)

Bu hadiste, ahirette kâfir olarak ölenlere rahmet edilmeyeceği, kişi kâfir olarak öldüğü takdirde oğlu veya bir yakını en yüce makama bile sahip olsa onun hiçbir fayda sağlayamayacağı ifade edilmektedir. Halilullah olan Hz. İbrahim, babasına yardımcı olmak isteyecek, ancak babası kâfir olarak öldüğü için şefaati kabul edilmeyecektir. Azer'in sırtlan suretine çevrilmesi iki sebebe dayanılarak izah edilmiştir:

1-Ahmaklığı sebebiyledir. Çünkü sırtlan uyanık olması gereken şeylerde gafletle bilinir ve hayvanların en ahmağı addedilir. Azer de oğlunun uyarılarına rağmen

ahmaklık edip, eliyle yonttuğu putlara uluhiyet izafe etmekten vazgeçmemiştir.

2-Azer'in o pis ve çirkin surete çevrilmesi, Hz. İbrahim'in ondan teberrî etmesini (uzaklaşmasını) sağlamak içindir. Tabii görünüşüyle ateşe atılsa, Hz. İbrahim üzülecek idi. Böyle olunca nefsi ondan nefret etmiştir.

A.İMRAN/12 "İnkâr edenlere de ki: "Siz mağlup olacak, haşredilip toplanacak ve cehenneme sürüleceksiniz." Orası ne fena bir yataktır!"

İbnu Mes'ud r.a. anlatıyor: "Resulullah s.a.v. buyurdular ki: "Kıyamet günü cehennem, yetmiş bin yuları olduğu halde getirilir. Her yularında, onu çeken yetmiş bin melek vardır." (Müslim, Tirmizi)

Hadiste, cehennem, kıyamet günü, yaratıldığı yerden Mevkif'e getirileceği ifade edilmektedir. Bu mana şu ayette de gelmiştir.

FECR/23 "Ve cehennem, getirildiği gün... İnsan işi anlar o gün! Ama anlamasının ne faydası var o gün!"

"Cehennem, Mevkif'e getirilmesi, orada toplanan insanlara gösterilerek onların korkutulması gayesi için olabilir" denmiştir. Başka bir hadisi esas alan alimler, cehennem, şu anda yaratılmış olduğunu kabul ederler. Bu hadis, zahiri esas alındığı takdirde cehennem taşıyabilecek mahiyette, müstakil bir ünite olduğunu ifade etmektedir. Maziri, hadisin zahirini esas almak gerekti-

ğini söyler ve: "Bunu hakikati üzere hamletmeye hiçbir mani yoktur" der.

A.İMRAN/162 "Allah'ın rıza yolunu tutmuş, o yolda koşan kimse, hiç Allah'ın hışmına uğrayan ve son durağı cehennem olan kimse gibi olur mu? Ne kötü bir yerdir o cehennem!"

A.İMRAN/177-178 "İmana bedel inkârı tercih edenler Allah'ın dinine hiç bir zarar veremezler ve onlar için gayet acı bir azap vardır. O kâfirler kendilerine mühlet vermemizin kendileri hakkında hayır olduğunu sanmasınlar. Onlara mühlet vermemiz, günahlarının artması içindir. Onlara zelil ve perişan eden bir azap vardır."

NİSA/56 "Ayetlerimizi inkâr edenleri yarın cehenneme sokacağız. Derileri kızarıp yandıkça, yerine taze deri yaratacağız, ta ki cezaları olan azabı iyice tatsınlar. Şüphesiz ki Allah aziz ve hakîmdir (üstün kudret, tam hüküm ve hikmet sahibidir)."

NİSA/140 "Allah size kitapta şunu da bildirmiştir: "Allah'ın ayetlerinin inkâr ve onlarla alay edildiğini işittiğiniz zaman, bunu yapanlar başka bir konuya geçmedikçe onların yanında oturmayın." Böyle yaparsanız siz de onlar gibi olursunuz. Şüphe yok ki Allah münafıkları da, kâfirleri de cehennemde bir araya getirecektir."

Mümin, Allah'ın dini ile alay edilen yerde bunu engellemeye gücü yetmiyorsa, orayı terk etmelidir. Ayrılma-

yor ve o alayları rahatsız olmaksızın dinliyorsa, o da küfürde pay sahibi olur.

NİSA/167-168-169 “Onlar ki inkâr eder ve başkalarını da Allah yolundan engellerler, işte onlar haktan büsbütün sapmışlardır. İnkâr edip zulmedenleri Allah affedecek değil. Onları cehennem yolundan başka bir yola çıkaracak da değil. Onlar cehennemde ebedî kalacaklardır. Bu da Allah’a göre çok kolaydır”

ENAM/27 “Onlar ateşin karşısında durdurulup da “Ah ne olurdu, dünyaya bir geri döndürülsek de Rabbimizin ayetlerini inkâr etmesek, müminlerden olsak!” dedikleri zaman bir görsen, neler olacak neler!”

ARAF/38-39 “Hak Teala: “Girin bakalım sizden önce gelip geçen cin ve insan topluluklarıyla beraber ateş!” buyurur. Her ümmet oraya girdikçe, yoldaşına lânet eder. Nihayet hepsi birbiri ardından gelip orada bir araya gelince, sonrakiler öndekileri göstererek: “Ey Rabbimiz, derler. İşte şunlar bizi saptırdılar, onun için onlara iki kat ateş azabı çektir!” O da: “Her birinize iki misli azap var, lâkin siz bunu bilmiyorsunuz” buyurur. Bu sefer öndekiler de sonrakilere derler ki: “Gördünüz ya, sizin bize karşı bir ayrıcalığınız olmadı, artık kendi işlediklerinizin cezası olarak tadın azabı!”

Hasan Basri r.a. anlatıyor: "Utbe İbnu Gazvan r.a. Basra'da minberde (hutbe esnasında) dedi ki: "Resulullah s.a.v. bize şöyle buyurmuşlardı: "Cehennemin kıyısın-

dan büyük bir taş bırakıldı. Bu taş yetmiş yıl aşağı doğru düştü de henüz dibe ulaşmadı."

(Utbe İbnu Gazvan, devamla) der ki: "Hz. Ömer r.a. "Ateşi çok zikredip hatırlayın. Zira onun harareti pek şiddetlidir; derinliği çok fazladır, çengelleri demirdendir" buyurdu. (Tirmizi)

Hadis, cehennemin derinliğine bir nihayet olmadığını belirtmektedir. Şarihler, (şerh edenler, açıklayanlar) "yetmiş" rakamının çokluk ifade ettiğini, miktar ifade etmediğini belirtirler. Cehennem ateşini sıkça hatırlamada, nefsi kötülüklerden frenleyen bir ibret bulunduğu için Hz. Ömer r.a. onun sıkça tahattur edilmesini (hatırlanmasını) tavsiye etmiştir.

ARAF/40-41 "Ayetlerimizi yalan sayanlara ve onları kabule tenezzül etmeyenlere gök kapıları açılmayacak ve deve iğne deliğinden geçmedikçe onlar da cennete giremeyeceklerdir. İşte Biz, suçlu kâfirleri böyle cezalandırırız! Onlara cehennem ateşinden bir döşek ve üzerlerinde de yine ateşten örtüler var. İşte Biz zalimleri böyle cezalandırırız!"

ARAF/44-45 "Cennetlikler cehennemliklere: "Biz, Rabbinizin bize vadettiği şeylerin gerçek olduğunu gördük; siz de Rabbinizin size vadettiklerinin gerçekleştiğini gördünüz mü?" deyince onlar: "Evet" diye cevap verirler. Derken bir görevli aralarında: "Allah'ın lâneti o zalimlere olsun ki onlar insanları Allah yolundan uzaklaş-

tırır, onu eğri büğrü göstermek isterlerdi ve onlar ahireti de inkâr ederlerdi” diye nida eder.”

Geçmiş asırlarda cennet ile cehennem arasında çok uzun mesafe olması itibariyle sesin nasıl gideceği sorusu sorulmuştur. Asrımızdaki iletişim araçlarıyla on binlerce km. ötesi ile konuşmayı çocuklar için bile çok basit bir iş haline getirmiştir. Bu nasıl olabilir demek hiç akıllıca olmaz herhalde.

TUR/13---16 “O gün onlar cehenneme şiddetle itilirler. İşte, denilir, alın size yalan saydığınız ateş! Haydi söyleyin bakalım, bu da mı sihir, yoksa siz mi görmüyormuşsunuz? Girin oraya! İster dayanın, ister dayanmayın, artık hepsi bir! Siz sadece ne yaptığınızın onun karşılığını bulacaksınız.”

HUD/106-107 “Bedbahtlar cehenneme atılacaklar. Çektikleri azabın dehşetinden, devamlı surette anırıp canları çıkasıya feryat edecekler. Senin Rabbinin dilemesi hariç, gökler ve yer durdukça, orada ebedî kalacaklardır. Çünkü Rabbin dilediğini yapar.”

Bu ayette cehennemliklerin cezası hakkında “Rabbin dilediğini yapar” Bundan sonraki ise,

HUD/108 “Mutlu olanlar ise cennettedirler. Senin Rabbinin dilemesi hariç gökler ve yer durdukça orada ebedi kalacaklardır. Kesintisi olmayan bir ihsan içinde olacaklardır.”

“Kesintisi olmayan ihsan” buyurulmasından bazı alimler cennetin ebedî, cehennem azabının ise sonlu olacağı neticesini çıkarmak istemişlerdir. Rabbul-alemin ne dilerse onu yapar, kimse onun iradesini sınırlayamaz. Fakat O, genellikle bildiriyor ki ahiret âleminin devamını ve o devam süresinde de azgınlara ateşte ebedî kalmalarını dilemiştir.

NAHL/85 “O zalimler cehennem azabını görünce yalvarıp yakaracaklar. Fakat ne azapları hafifletilecek, ne de kendilerine mühlet verilecektir.”

KEHF/29 “De ki: “İşte Rabbiniz tarafından gerçek geldi. Artık dileyen iman etsin, dileyen inkâr etsin.” Şu da bir gerçektir ki Biz o zalimlere, duvarları kendilerini çevreleyen kuşatmış olan müthiş bir ateş hazırladık. Eğer susuzluktan feryat edecek olurlarsa kendilerine erimiş maden gibi yüzleri haşlayan bir su verilir. O ne fena bir içecektir ve cehennem ne fena bir barınaktır!”

Ebu Saidi'l-Hudrî r.a. anlatıyor: "Resulullah s.a.v. buyurdular ki: "Cehennemi kuşatan surun dört (ayrı) duvarı vardır. Her duvarın kalınlığı kırk yıllık yürüme mesafesi kadardır." (Tirmizi)

Hadis, cehennemi çevreleyen surun genişliği hakkında bilgi vermektedir. Sur, iç içe dört duvardan müteşekkildir, her duvarın kalınlığı kırk yıllık yürüme mesafesi kadardır. Hadiste, duvarlar arasındaki mesafe belirtilmemiştir. Dört ayrı duvar olduğuna göre, bitişik olma-

dığı, aralarında az veya çok bir mesafe, bir açıklık olacağı anlaşılmaktadır.

KEHF/53 "Suçlular ateşi gördüler, orayı boylayacaklarını iyice anladılar. Etrafı yokladılar, fakat ondan kaçacak bir yer bulamadılar."

ENBİYA/98-99-100 "Hem siz, hem de Allah'tan başka taptığınız ilahlar, hepiniz cehennem odunusunuz, siz hep beraber cehenneme gireceksiniz. Eğer onlar gerçekten ilah olsalardı oraya girmezlerdi. Ama hepsi orada ebedî olarak kalacaklardır. Onlar orada inim inim inleyecekler, kendilerini sevindirecek hiçbir haber de işitmeyeceklerdir."

HAC/19---22 "Şu iki hasım takım, Rableri hakkında çekişip durmaktalar. Dini inkâr edenlere ateşten elbiseler biçilmiştir. Başlarının üstünden kaynar sular dökülür. Öyle ki onunla içlerinde olan her şey, bütün organları, hatta derileri bile eritilir. Bir de bunlara demirden topuzlar vardır. Bunalmaları sebebiyle, her ne vakit cehennemden çıkmak isterlerse, gerisin geriye oraya itilirler ve kendilerine: "Çıkmak yok! İster istemez, bu yakıcı azabı sonuna kadar tadacaksınız!" denir."

Hz. Ebu Hureyre r.a. anlatıyor: "Resulullah s.a.v. buyurdular ki: "Cehennemliklerin tepelerine kaynar su dökülür. Bu su, vücutlarının içine nüfuz eder, öyle ki karınlarına kadar ulaşır; içlerinde ne var ne yok, söker atar ve ayaklarını delip, geçer. Bu hâdise, "Bununla karınlarının

içinde ne varsa hepsi ve derileri eritilecektir" (Hac/20) ayetinde zikri geçen) eritme (es-Sahru) hâdisesidir. Sonra (eriyen cesetleri) eski haline iade edilir." (Tirmizi)

FURKAN/11---14 "Aksine onlar kıyamet saatini yalan saydılar, Her kim o saati yalan sayarsa, bilsin ki Biz ona harlı bir ateş hazırladık. Bu ateş onlara, daha uzaktan gözükmünce, onun öfkesinden gürlendiğini ve korkunç homurtusunu işitirler. Elleri boyunlarına kelepçelenmiş, ayakları bukağılı olarak cehennemın daracak bir yerine tıkılınca, orada yok olmak için can atarlar. Kendilerine "Bugün bir kere değil, defalarca dövünüp durun, ölümü isteyin!" denilecek."

FURKAN/65-66 "Ey Ulu Rabbimiz, derler, cehennem azabını bizden uzaklaştır. Zira onun azabı tahammülü zor, ömür tüketen bir derttir. Ne kötü bir varış yeri, ne fena bir yerleşim yeridir orası!"

SECDE/14 "Öyleyse, siz nasıl bugünkü buluşmayı unuttunuz ve bu unutmayı ömür boyu sürdürdüyseniz, Biz de bugün sizi unuttuk. Yaptıklarınızdan ötürü, tadın bakalım sürekli azabı!"

SECDE/20 "Yoldan çıkmış fasıkların ise barınakları cehennemdir. Her ne zaman oradan çıkmak isteseler yine oraya itilirler. Onlara: "Cehennem azabını yalan sayıyordunuz. Tadın da görün bakalım!" denir."

Ebu Said el-Hudri r.a. anlatıyor: "Resulullah s.a.v. buyurdular ki: "Veyl, cehennemde bir vadidir. Kâfir orada, kırk yıl batar da dibine ulaşamaz." (Tirmizi)

Veyl kelimesi, asıl itibariyle azap manasındadır. Araplar felaket temennisi için "falancaya veyl (azap) olsun!" diye sıkça kullanırlar. Dilimize "yazıklar olsun!", "vay haline!" gibi tabirlerle çeviririz. Sadedinde olduğumuz hadis, veyl kelimesinin cehennemde muayyen bir azap vadisinin ismi olduğunu belirtmektedir. Öyle bir vadi ki, cehennemlikler satıhtan aşağı doğru düşüşe geçseler, kırk yılda dibe ulaşmayacaklardır, öylesine derin bir vadidir. Şu halde bu tabirde "falanca, cehennemin Veyl vadisinin azabına uğrasın!" manası da vardır.

AHZAB/64---68 "Allah kâfirlere lânet etmiş ve onlara harlı bir ateş hazırlamıştır. Onlar onun içinde devamlı kalacak ve kendilerini koruyan veya yardımcı olan kimse bulamayacaklardır. Yüzleri ateşte gâh bu yana, gâh öbür yana çevrileceği gün: "Ah!" derler, "ah ne olurdu! Keşke Allah'a itaat etseydik, keşke Resule itaat etseydik! Ey ulu Rabbimiz!" derler, "sözün doğrusu, biz önderlerimizin ve büyüklerimizin dediklerine uyduk, ama onlar bizi yoldan saptırdılar. Ey ulu Rabbimiz! Onlara azabın katmerlisini ver, en dehşetli lânetle lânet et onlara!"

Hz. Ebu Hureyre r.a. anlatıyor: "Resulullah s.a.v. buyurdular: "Yaktığınız ateş var ya, bu cehennem ateşinin yetmiş cüzünden bir cüzdür!" buyurmuştu. (Yanıdakiler): "Zaten bu ateş, vallahi (asileri cezalandırmaya ahi-

rette) yeterliydi" dediler. Aleyhissalatu vesselam: "Cehennem ateşi öbürüne altmış dokuz kat üstün kılındı. Her bir katın harareti, bunun mislindedir."
(Buhari, Müslim, Tirmizi)

Bu hadiste ahiretteki cehennem ateşinin, derece ve şiddet itibariyle, dünyadaki ateşin yetmiş katı olduğu ifade edilmektedir. Ashab, kâfir ve asileri cezalandırmak için dünyadaki ateşin de yeterli olacağını söylemesi üzerine, Resulullah s.a.v. Allah'ın azabının ne kadar şiddetli olduğunu belirtmek üzere te'kiden, (Tastik ederek) cehennem ateşinin dünyadaki ateşe nispetle altmış dokuz kat daha fazla olduğunu, her bir katın aynen dünyadakine eşit bir şiddete sahip bulunduğunu beyan etmektedir. Allah'ın azabının şiddeti, ayet ve hadislerde tekrarlar nazara verilmiş ve bunun "ateş" le olacağı ifade edilmiştir. Mesela:

BAKARA/175 "İşte onlar hidayeti bırakıp dalaleti, mağfireti bırakıp azabı satın almışlardır. Bunlar ateşe karşı ne kadar da dayanıklı imişler!"

Öyleyse, dünya ateşini, Cenabı Hak, ahiretteki ateşin şiddetini haber vermek üzere onun yetmiş cüzünden bir cüz olarak halk etmiş olmaktadır. Şarihler, (şerh edenler) hadisteki maksatlardan birinin Allah'tan sadır olan azabın, kullardan, zalim insanlardan sadır olmakta bulunan azaptan çok daha şiddetli olacağına dikkat çekmek olduğunu belirtirler.

Bir hadis de, "Allah'tan korkulmaz, Allah sevilir" diyenlerin, bu çeşit sözleriyle dinî bir hakikati ortaya koymayıp keyfî bir mugalata (demagoji) yaptıklarını ortaya koymaktadır. Evet, Rabbimizi rahmetiyle severken, celalinden, azabından ve adaletinden de korkarız; kulluk edebi bunu gerektirir. Kur'an ve hadis de bunu ders verir. "Allah'tan korkulmaz.." sözü küfrün değilse bile cehaletin eseridir, dinde delili, dayanağı yoktur.

Yine Ebu Hureyre r.a. anlatıyor: "Resulullah s.a.v. buyurdular ki: "Cehennem ateşi bin yıl yakıldı. Öyle ki kıpkırmızı oldu. Sonra bin yıl daha yakıldı, öyle ki beyazlaştı. Sonra bin yıl daha yakıldı. Şimdi o siyah ve karanlıktır." (Tirmizi)

Muvatta'nın rivayetinde, cehennem hali hazır siyahlığı zifte benzetilir.

FATİR/36-37 "Kâfirlere ise cehennem ateşi var. Ne ölüm hükmü verilir ki ölsünler, ne de ateşin azabı hafifletilir. Biz işte Allah'ı ve nimetlerini inkâr eden her nankörü böyle cezalandırırız. Onlar orada imdat istemek için şöyle feryat ederler: "Ey Ulu Rabbimiz! Ne olur, çıkar bizi buradan, dünyaya geri gönder de, daha önce yaptıklarımızdan başka, güzel ve makbul işler yapalım! "Allah onlara şöyle buyurur: "Biz, size, düşünüp ibret alacak, gerçeği göreceğ kimsenin düşüneneği kadar bir ömür vermedik mi? hem size Resul de gelip uyardı. Öyleyse tadın azabı! Zalimlerin hiç bir yardımcısı yoktur!"

Tecrübe ve imtihan zamanı olan bu süreyi yaşayan kimse için, Yaradan'ını bilmemekte bir özür kalmamıştır. Bu süre hakkında çeşitli rivayetler vardır. Bir hadisi şerif bunu altmış yaş olarak belirler: "Kıyamet günü "altmış yaş yaşayanlar nerede?" diye nida edilir. Zira Allah Teala'nın bu ayetindeki "ömür" den kastedilen müddet budur" Bir hadiste de: "Allah bir insana altmış sene ömür verince, artık bu hususta o kulunun bir mazeret ileri sürmesine imkân bırakmamıştır" buyrulur. Bu hadis çokça vaki bir durumu bildirmek içindir. Daha az görülen başka durumlar da vardır. Başka yaş bildiren rivayetler var ise de, Allah'ı a'lem: "Bülüğdan sonra her ölen hakkında, bu süre gerçekleşmiş demektir." Altmış, Resulullahtan s.a.v. rivayet edildiği üzere en üst sınır demektir. Yani bundan sonra kâfirliğe hiç mazeret kalmıyor demektir.

SAFFAT/22---32 "Yüce Allah meleklerle şöyle emreder: "O zalim müşrikleri, yoldaşlarını ve Allah'tan başka putlaştırdıkları nesnelere toplayın ve hepsini doğru cehennem yoluna dizin! Hem tutuklayın onları, çünkü sorguya çekilecekler! "Ne oldu size, neden birbirinize yardım etmiyorsunuz?" Doğrusu bugün onlar birbirini yardımdan mahrum bırakıp azaba teslim etmişler, acz içinde kıvrınmaktadırlar. Birbirlerine dönüp itham ederek karşılıklı soru yöneltirler. Tâbi olanlar önderlerine: "Siz, derler, bize (en çok önem verdiğimiz taraftan), sağ cihetten gelir, ısrarla size tâbi olmamızı isterdiniz?" "Hayır, bilakis!" derler, "öbürleri, siz zaten iman eden kimseler değildiniz. Hem bizim, sizi zorlayacak bir gü-

cümüz yoktu ki! Bilakis, siz azgın bir gürûh idiniz!" "Ne dersek boş! Artık Rabbimizin azap hükmü hakkımızda kesinleşti. Biz hak ettiğimiz cezayı mutlaka tadacağız. Evet, sizi biz kışkırttık, çünkü biz de azmış durumdaydık."

SAFFAT/33--37 "O halde o gün hepsi azap çekmekte müşterektiler. İşte Biz suçlulara böyle davranınız. Çünkü onlara "Allah'tan başka ilah yok!" denildiğinde, kibirlenip kafa tutarlar ve: "Deli bir şairin sözüne bakarak hiç biz ilahlarımızı bırakır mıyız, olacak iş mi bu?" derlerdi. Hayır! o deli değildir. O size gerçeğin ta kendisini getiren ve diğer bütün Resulleri de tasdik eden bir resuldür."

İBRAHİM/15-16-17 "Resuller Allah'tan yardım ve zafer istediler. Neticede her inatçı, zorba zalim hüsrana uğradı. İş bununla bitmeyecek, ardından cehenneme girecek. Orada kendisine kanlı irinli su içirilecek, yutmaya çalışacak ama boğazından geçiremeyecek. Ölüm her yandan ona geldiği halde yine de ölmeyecek. Bunun arkasından da pek şiddetli bir azap daha vardır."

TAHA/74 "Doğrusu kim Rabbine kıyamette suçlu olarak gelirse onun yeri cehennemdir. Orada ne ölür kurtulur, ne de yaşamı hayat sayılır."

Ebu Said r.a. anlatıyor: "Resulullah s.a.v. buyurdular ki: "Hakkıyla cehennemlik olan cehennemlikler var ya, onlar cehennemde ne ölürlere ne de yaşarlar. Lakin günah-

ları -yahut hataları denmiştir- sebebiyle ateşe duçar olan bir kısım kimseler vardır ki, ateş onları tamamen öldürür. Yanıp kömür olduktan sonra, kendilerine şefaahat edilme izni verilir. Böylece grup grup getirilirler ve cennet nehirlerine dağıtılırlar. Sonra: "Ey cennet ehli! Bunların üzerlerine su dökün" denilir. Bunlar, sel yatağında biten bir ot gibi yeniden biterler." (Müslim)

SAD/56---61 "Ama azgınlara kötü bir akıbet vardır ki o da girip yanacakları cehennemdir. Ne kötü bir yataktır o! Bu böyledir! İşte tatsınlar bakalım o kaynar suları ve irinleri! Bu böyledir! Daha bunlara benzer başka azaplar da vardır. İşte şunlar dünyada körü körüne maiyetinizde koşup giden gürühtür! "Merhaba!" olmasın, rahat yüzü görmesin o zalimler! Zira onlar cehenneme gireceklerdir. Tâbi olanlar, onlara: "Hayır, asıl size merhaba olmasın, rahat yüzü görmeyin sizler! Bu azabı bize getiren sizsiniz. O ne kötü yerdir!" derler. Sonra hep birden dua edip derler ki: "Ya Rabbena, kim bunları önümüze yığıdı ise, Sen onun azabını kat kat arttır!"

NEBE/21---30 "Cehennem pusuda... Her an eline düşecek avlarını gözlemektedir. Azgınların dönüp dolaşıp varacakları yuvalarıdır. Devirler boyunca orada kalacaklardır. Orada ne bir serinlik, ne bir içecek tadarlar. İçecek olarak sadece kaynar su ile irin bulurlar. Bu, yaptıklarının tam karşılığıdır. Çünkü onlar bu hesap gününe inanmıyor ve onu hesaba almıyorlardı. İşleri güçleri ayetlerimizi yalan saymaktı. Biz de her şeyi kaydettiğimiz gibi, onların yaptıklarını da tek tek tespit ettik.

Onun için onlara şöyle diyeceğiz: Yaptığımız kötülüklerin meyvelerini tadın! Artık Bizden sizin azabınızı arttırmaktan başka bir şey beklemeyin."

Tirmizî'deki bir hadiste şöyle denir: "Eğer, cehennemliklerin (içinde yüzdükleri) irinden, dünyaya bir kovacık dökülecek olsa, bütün arz ahalisine (bu koku siner ve bu sebeple herkes) çok pis kokardı."

SAD/62-63-64 "Azgınlık: "Neden acaba, derler, dünyada kendilerini değersiz saydığımız birtakım adamları burada görmüyoruz? Aklımız sıra, onlarla alay ederdik! Yoksa gözlerimiz onlardan kaydı da onun için mi kendilerini göremiyoruz? İşte bu, yani cehennemliklerin davalışması kesin bir gerçektir."

ZÜMER/16 "Onların hem üstlerinde, hem altlarında ateşten kat kat örtüler vardır. İşte Allah böyle bir azabın varlığını bildirerek, kullarını korkutur. Ey kullarım! Bana karşı çıkmanızdan ötürü azabıma uğramaktan sakının."

ZÜMER/47 "O zalim kâfirler, dünyanın bütün malları ve imkânları kendilerinin olsa, hatta onların bir misli daha bulunsaydı, kıyamet gününde azabın kötülüğünden kurtulmak için, derhal fidye olarak verirlerdi. O gün onların hiç hesaba katmadıkları öyle şeyler Allah tarafından ortaya dökülür ki tariflere sığmaz!"

Hiç hesaba katmadıkları şeyler, Cenabı Hakkın gazap ve azabıdır ki insanlar bunu hatırlarına bile getirmiyorlardı. Bazı, âlimler de iyi ve sevaplı zannıyla yapıldığı halde, gerçekte günah olduğu anlaşılan şeyler olduğunu söylerler.

Hız. Ebu Hureyre r.a. anlatıyor: "Resulullah s.a.v. buyurdular ki: "Cehennem, Rabbine şikayet ederek: "Ey Rab-bim! Bir parçam diğer bir parçamı yemektedir" dedi. Bunun üzerine, Allah Teala hazretleri ona, iki nefes almaya izin verdi; Bir nefes kışta, bir nefes de yazda. (Yazdaki nefesi) sizin rastladığınız en şiddetli sıcaktır. (Kıştaki nefesi de) sizin rastladığınız en şiddetli (soğuk olan) zemheridir." (Buhari, Müslim, Tirmizi)

ZÜMER/71 "Kâfirler bölük bölük cehenneme sürülür. Nihayet oraya varıp da kapılar açılınca cehennem bekçileri onlara şöyle sorar: "Size Rabbinizin ayetlerini okuyan ve Allah'ın huzuruna çıkacağınız bu günü bildirerek, sizi uyaran Resulleriniz gelmedi mi?" "Evet geldiler" derler, "fakat kâfirler hakkında azap hükmü kesinleşti, şimdi ne desek boş!"

Buradan, yükümlülüğün vahiy ile başladığı anlaşılır. Zira meleklerin azarlamasına esas olan şey, Resuller ve kitapların gelmesi olmuştur.

ZÜMER/72 "Cehennemin kapılarından orada ebedi kalmak üzere, girin!" Allah'a karşı büyüklük taslayanların barınakları ne fena bir yer!" denilir."

MÜMİN/71---76 “Boyunlarında demir halkalar, ayaklarında zincirler olarak önce kaynar suya sürüklenecek, sonra da ateşte cayır cayır yakılacaklardır. Sonra da kendilerine şöyle denilecektir: “Allah’tan başka O’na şerik saydığımız putlar nerede?” Onlar: “Bizden uzaklaşıp ortadan kayboldular. Daha doğrusu, biz, taptıklarımızın bir hiç olduğunu, şimdi anladık. Meğerse bizim taptıklarımız, bir hiçten ibaretmiş.” İşte Allah, kâfirleri böyle şaşırır. Bu şaşırmanın sebebi, dünyada haksız yere şımarıp kibirlenmeniz ve taşkınlık yapmanızdır. “Haydin, içinde devamlı kalmak üzere cehennem kapılarından girin. Kibirlilerin yeri, ne kötü bir yerdir!”

Bir hadisi kutside Allah Teala şöyle buyuruyor: “Kulum Beni nasıl bilirse, Ben ona öyle muamele ederim”

FUSSİLET/28-29 “İşte Allah düşmanlarının cezası da: O ateş! Ayetlerimizi bile bile ret ve inkâr ettiklerinden ötürü onlara orada ebedî kalmak vardır. Kâfirler cehennemde: “Ey ulu Rabbimiz!” derler, “gerek cinlerden, gerek insanlardan bizi saptıran o şeytanları bize bir gösteriver de onları ayaklarımızla çiğneyelim, aşağıların aşağısı olsunlar”

MÜMİN/47-48 “Ateşin içinde bir birleriyle tartışırken zayıflar, dünyada büyüklük taslayanlara: “Biz bunca zaman size tâbi olduk, bari ateş azabının bir kısmını olsun kaldırıabilir misiniz?” Büyüklük taslayanlar da: “Bizim hepimiz ateşin içindeyiz. Allah kulları arasında vereceği hükmü verdi, iş bitti!”

GAŞİYE/3---7 “Yorgundur, bitkin mi bitkindir! Kızgın ateşe girerler. Susayınca kaynar su kaynayan bir çeşmeden içerler! Yiyecekleri sadece bir dikenden ibarettir. Bu diken ne besleyicidir, ne de açlığı giderir.”

Ebu'd-Derda r.a. anlatıyor: "Resulullah s.a.v. buyurdular ki: "Cehennem ehline açlık musallat edilir. Bu, içinde buldukları azaba eşit dereceye ulaşır. Açlığa karşı yardım talep ederler. Onlara besleyici olmayan ve açlığı gidermeyen dari (denen dikenli bir ot) verilir. Tekrar yiyecek isterler, bu sefer de boğazda tıkanıp kalan bir yiyecek imdat edilir. (Bu da boğazlarında takılır kalır, ne ileri geçer, en de geri gelir). Derken dünyada iken, bu durumda, bir içecek takılan lokmaları kaydırıklarını hatırlarlar ve bir içecek talep ederler. Kendilerine demir kancalar bulunan kaplarda kaynar sular verilir. Bu kaplar, yüzlerine yaklaştırılınca, yüzlerini dağlayıp atar. Su karınlarına girince içlerini param parça eder.

MÜMİN/49 “Ateşte olanlar bu sefer, cehennem bekçilerine: “Ne olur, Rabbinize bizim için yalvarın. Bir gün olsun, azabımızı hafifletsin!” derler.”

MÜMİN/50 “Onlar: “Resulleriniz size açık açık delillerle gelmediler mi?” deyince: “Evet!” diye cevap verirler. Bu defa onlar: “O halde siz kendiniz yalvaracaksınız yalvarın (biz sizin durumunuzdaki kimseler için dua etmeyiz.)” derler. Kâfirlerin duaları ise neticesiz kalır.”

Cehennemlikler bekçilerden ümidi kesince: "(Cehenneme müvekkel melek) Malik'i çağırın!" derler, Malik gelince.

ZUHRUF/74---78 "Suçlular ise cehennem azabında ebedî kalacaklar. Azapları hiç gevşetilmeyecek, orada bütün ümitlerini yitirmiş olarak kalacaklardır. Böyle yapmakla Biz onlara haksızlık etmedik, ama asıl kendileri öz canlarına zulmettiler. Cehennem bekçisine şöyle feryat ederler: "Malik! Ne olur, tükendik artık! Rabbin canımızı alsın, bitirsin işimizi! "O da: "Ölüp kurtulmak yok, ebedî kalacaksınız burada" der. Allah da şöyle buyurur: "Biz size gerçeği getirmiştik. Fakat çoğunuz hakikatten hoşlanmamıştınız."

MÜMİN/51-52 "Biz resullerimize ve iman edenlere, hem dünya hayatında, hem de şahitlerin çağırılıp dinlendiği günde, elbette yardım ederiz. O gün zalimlere mazeretleri fayda sağlamaz. Onlara sadece lânet vardır! Onlara sadece kötü bir yurt vardır!"

MÜMİNUN/104-105 "Orada yüzlerini alevler yalar da, ateş dudaklarını yaktığında, dişleri açıkta kalıverir. Allah Teala onlara şöyle buyurur: "Ayetlerim size okunur da siz onları yalan sayardınız değil mi?"

(Hadisin ravilerinden) A'meş rahimehullah der ki: "Bana bildirildi ki, cehennemliklerin Malik'e yalvarmaları ile Malik'in onlara verdiği cevap arasında bin yıllık zaman geçecektir. Cehennemlikler, bu sefer aralarında: "Rabbi-

nize dua edin sizin için O'ndan daha hayırlı kimse yok!" diyecekler ve el birlik şöyle yakaracaklar:

MÜMİNUN/106-107 "Ey Ulu Rabbimiz", derler, "azgınlığımız, kötü talihimiz ağır bastı, biz de yoldan sapan kimseler olduk bir kere. Ama ne olur ey Kerim Rabbimiz, kurtar bizi bu ateşten, eğer bir daha o kötülükleri yaparsak işte o zaman, kendimize iyice yazık eder, zalimin teki oluruz."

MÜMİNUN/108 "Rab Teala, onlara: "Cehennemine içine yıkılıp gidin! Bana bir şey söylemeyin!" diyecek" Resulullah s.a.v. devamla dedi ki: "Bu cevap üzerine, cehennem ehli her çeşit hayırdan ümitlerini keserler; hıçkırmaya, nedamet etmeye, dövünüp yırtınmaya başlarlar." (Tirmizi)

SAFFAT/62---68 "Şimdi iyi düşünün." buyurur Yüce Allah, "Sonuç olarak böylesi bir mutluluk mu iyidir, yoksa zakkum ağacı mı? Biz onu zalimler için bir dert ve azap yaptık. O öyle bir ağaçtır ki cehennemine ta dibinden çıkar. Meyveleri: sanki şeytanların başları! İşte o zalimler bunları yer ve karınlarını tıka basa doldururlar. Zakkum yemeğinin üstüne, bağırsakları parçalayan irin karışık kaynar su içerler. Sonra dönüşleri, şüphesiz ateşe olacaktır."

Hamim (kaynar su) cehennemine dışındadır; Zira "Onlar cehennem ile kaynar su arasında devamlı gidip gelirler." Rahman/44 ayetinden bu mana anlaşılmaktadır. Yedik-

leri zakkum boğazlarına durunca ve acıtınca bu acıyı dindirmek için su veya meşrubat ararlar. Ama irinli kaynar sudan başka bir şey bulamazlar.

DUHAN/43---50 "Muhakkak ki zakkum ağacı, günahkârların yiyeceğidir. Kaynar su nasıl fokurdarsa, o da erimiş maden gibi karınlarında fokurdar. Allah Zebânîlere: "Tutun onu da," buyurur, "cehennemin ta ortasına sürükleyin. Sonra da başının üstünden kaynar su dökün!" ve deyin ki: "Tat bakalım! Hani üstündün, kudretliydin, asildin!" İşte hakkında şüphe ve mücadele ettiğiniz o gerçek budur."

VAKIA/51---56 "Sonra siz ey yoldan sapanlar ve hak dini yalan sayanlar! Zakkum ağacının meyvesinden yiyecek. Karınlarınızı onunla dolduracak. Üstüne de kaynar su içeceksiniz! Hem de susamış develerin suya saldırışı gibi saldırarak içeceksiniz. İşte hesap gününde onlara ikram edilecek ziyafet!"

İbnu Abbas r.a. anlatıyor: "Resulullah s.a.v. buyurdular ki: "Eğer zakkumdan, dünyaya tek damla damlatılacak olsa, bu dünya ehlinin yiyeceklerini ifsat ederdi (bozardı). Öyleyse, yiyecek ve içeceği zakkumdan cehennemliğin hali ne olur (anlayın)!" (Tirmizi)

CASİYE/7---10 "Yalana, sahtekârlığa, günaha dadanan her kimsenin vay haline! Böylesi, Allah'ın kendisine okunan ayetlerini işitir de sonra kibrine yediremeyip büyüklük taslayarak, sanki onları hiç işitmemiş gibi

inkârında direnir. Ona gayet acı bir azabı müjdele! Ayetlerimizden öğrendiği bir şeyler olursa, onları alaya alır. İşte onlara hor ve zelil edecek bir azabın geleceğini müjdele! Peşlerinde de cehennem onları beklemektedir. Ne kazandıkları servetler, ne de Allah'tan başka edindikleri dostlar ve hamiler, kendilerine fayda vermez. Onlara müthiş bir azap vardır."

AHKAF/20 "Gün gelir, kâfirler cehennem ateşinin karşısına tutulurken şöyle denilir: "Bütün zevklerinizi dünya hayatınızda kullanıp tükettiniz, onlarla safa sürdünüz. Artık bugün dünyada haksız yere büyüklük taslamanız ve dinden çıkıp fasıklık etmeniz sebebiyle hor ve hakir eden bir azap ile cezalandırılacaksınız!"

KAMER/47-48 "Mücrimler tam bir şaşkınlık ve çılgınlık içindedirler. O gün cehennemde yüzleri üstü süründürülürler ve kendilerine: "Tadın cehennemnin dokunmasını!" denilir."

Yine Hz. Enes r.a. anlatıyor: "Resulullah s.a.v. buyurdular ki: "Cehennem, içerisine asiler atıldıkça: "Daha var mı?" demekten geri durmaz. Bu hal, Rabbul-İzze'nin cehennem üzerine ayağını koyup, iki yakasını dürüp birleştirmesine kadar devam eder. İşte o zaman cehennem: "Yeter, yeter. İzzet ve keremine yemin olsun yeter!" der. Cennette fazlalık devam eder. Allah ona mahsus yeni bir halk yaratır ve bunları cennetin fazla kısmına yerleştirir." (Buhari, Müslim, Tirmizi)

Bu hadis, müteşabih hadislerdendir. Zahiri üzere alınması mümkün değildir. Çünkü Allah'a ayak nispet etmektedir. Halbuki Allah hiçbir şeye benzemez. Ona hakiki manada ne el, ne de ayak nispet edilemez. Mükerrer seferler geçtiği üzere, selef uleması bu çeşit hadisleri kabul edip, "Bundan murat ne ise onu Allah bilir" diyerek tevile gitmemiştir. Bunlara "muvaffıza" denir. Ancak müteahhir (sonra gelenler) ulema, bu çeşit hadislerde kastedilebilecek mana üzerinde durarak, hadisleri tevil cihetine gider. Bunlara "müevvile" denir. Bazı tevilcilere göre "ayak" tan kastedilen şey, mütekaddimdir (yani önde olan, evvel gelen). Böylece hadis "Allah cehennem üzerine cehennemliklerden bir kısmını koyar" diye anlaşılmalıdır. Kademle, "bir mahluk ismi kastedilmiş", "yer ismi kastedilmiştir" "ayak koymak, yeter artık demektir" gibi değişik yorumlar yapılmıştır.

Aynı zamanda bu Hadis, Ehli Sünnetin "sevap amele bağlı değildir" hükmüne delildir. Çünkü cennette yaratılanların hiç ameli olmadığı halde, onlara cennet lütfedilecektir. Ehli Sünnet küçükken ölen çocuklar ve hatta deliler hakkında da böyle hükmeder. Amelleri olmadığı halde Hak Teala, onlara sevap verip cennete koyacaktır. (Allah'ı alem)

Yine Hadis, cennetin çok geniş olduğuna, orada, yeni yaratılacaklara da yetecek yer olacağına delildir. Başka hadislerde her ferde dünya genişliğinde cennet verileceği, on misli kadar da ziyadesi (fazlası) ihsan edileceği belirtilmiştir.

RAHMAN/39 "Artık o gün insanlara ve cinlere günahları sorulmaz. Herkesin siması, soruya hacet bırakmaz."

RAHMAN/41 "Suçlular simalarından tanınırlar, perçemlerinden ve ayaklarından tutulup yaka paça cehenneme atılırlar."

RAHMAN/43 "Ve onlara: "İşte suçluların yalan söyledikleri cehennem!" denilir."

VAKIA/92---95 "Ama eğer dini yalan sayan sapıklardan ise onun ziyafeti kaynar su, peşinden de cehenneme atılış olacak. İşte, hakkında hiç şüphe olmayan gerçek budur!"

HADİD/13 "O gün münafık erkek ve kadınlar, müminlere: "Ne olur," derler, "yüzümüze bir bakın da nurunuzdan biz de yararlanalım." Bunun üzerine onlara şöyle denilir: "Arkanıza dönün de bir nur arayın!" Derken, aralarına bir duvar çekilir. Bu duvarın bir kapısı olup bu kapının iç tarafında rahmet, dış tarafında ise azap vardır."

HADİD/14-15 "Münafıklar şöyle seslenirler: "Biz de sizinle beraber değil miydik?" Müminler cevap verirler: "Evet, beraberdiniz, fakat siz kendi canınızı yaktınız, müminlere hep felaket gelmesini gözleyip durdunuz, şüphelere düştünüz, sizi birtakım kuruntular oyaladı. Bir de baktınız ki emri Hak gelmiş. Böylece o dессas, çok aldatıcı şeytan sizi Allah'ın affı ve keremi ile aldattı. Bu-

gün artık ne sizden, ne de kâfirlerden kurtuluş fidyesi kabul edilmez. Varacağınız yer ateştir. Sizin lâıyığınız odur. Varılacak ne kötü yerdir orası!"

MÜLK/6--11 "Rablerini inkâr edenlere de cehennem azabı var. Gidilecek ne kötü yerdir orası! Onlar oraya atılınca, cehennem mûthiş homurtusunu, kaynaya kaynaya çıkardığı uğultuyu işitirler. Cehennem, öfkesinden neredeyse çatlayacak haldedir. Ne zaman oraya yeni bir kabile atılsa, oranın bekçileri: "Sizi uyaran bir uyarıcı dâveti size ulaşmadı mı?" diye sorarlar. Onlar şöyle cevap verirler: "Evet, bizi uyaran oldu, ama biz onu yalancı saydık ve "Rahman hiçbir vahiy indirmede, siz besbelli bir sapıklık içindesiniz" dedik. Ve ilave edecekler: "Şayet biz gerçeği işiten ve aklını çalıştıran kimseler olsaydık, elbette bu alevli ateşe girenlerden olmazdık! Böylece günahlarını itiraf ederler. Bizden ırak olsun o cehennemlikler!"

Hız. Ebu Hureyre r.a. anlatıyor: "Resulullah s.a.v. buyurdular ki: "Cennet ve cehennem, aralarında (ihtilaf ederek Allah nezdinde) dava açtılar. Cehennem: "Ben, mütecebbirler (dünyada büyüklük taslayanlar) ve mütecebbirler (zorbalık yapanlar) için tercih edildim!" diye övündü. Cennet ise: "Ey Rabbim! Bana niçin sadece zayıflar ve (insanlar nazarında) düşük olanlar, (hakir görülenler) girer?" dedi. Allah Teala hazretleri önce cennete hitap etti: "Sen benim rahmetimsin. Kullarımdan dilediklerime rahmetimi seninle ulaştıracağım!"

Sonra da cehenneme hitap etti: "Sen de benim azabımsın. Kullarımdan dilediğimi seninle azaplandıracağım!" (Her ikisine yönelerek):

"İkinizin de vazifesi var! İkiniz de dolacaksınız!" buyurdu. Ancak cehennem, bir türlü dolmak bilmedi. Allah Teala da ayağını üzerine bastı. Derken cehennem: "Yeter! yeter!" diye inledi. Bu suretle dolmuş olan cehennemin ağız birbirine kavuştu. Allah mahlukatından hiçbir ferde asla zulmetmez. Cennete gelince, Allah yeni mahlukat yaratarak onu dolduracaktır." (Buhari, Müslim, Tirmizi) Burada idrak ve şuardan uzak bilinen cennet ve cehennemin konuşması, iddialaşması vs. mevzubahistir. Alimler, hadisi izahta farklı görüşler ileri sürmüştür. Bir kısmı zahirî mananın tevil edilmesi gereğini kabul eder. Nevevi der ki: "Bu hadis zahiri üzeredir, tevil gerekmez. Allah cennet ve cehenneme temyiz ve idrak yaratmıştır. Dolayısıyla münakaşa ve mübaheseye muktedirler." İbnu Battal, Mühelleb'in: "Bu münakaşanın gerçekten vukuu caizdir, Allah onlarda hayat, fehim ve konuşma yaratmış olabilir. Allah Teala hazretleri her şeye kadir" dediğini kaydeder.

Bazı şarihler, (bunları şerh edenler, açıklayanlar) mecaz olmasının caiz olduğunu söyler ve Mülk suresinde cehennemin sözü olarak geçen "Daha var mı?" ifadesinin de böyle olduğunu belirtir. Bu ihtilafta cehennemin, kendisine gelenlerle övündüğünü görmekteyiz. Zanetmiştir ki, dünyadaki büyüklerin içine atılması, Allah nezdinde, kendisine cennetten daha iyi bir durum ka-

zandırmaktadır. Cennet de kendisine hep Allah'a dost olanların konması sebebiyle Allah nezdinde cehennemden daha iyi bir mevkie sahip olduğu zannındadır. Ancak Allah Teala hazretleri, onlara, içinde iskan edilenler sebebiyle birinin diğerine bir üstünlükleri olmadığını belirtmektedir.

Cennet ve cehennem bir cüzüne, Allah konuşma hassası vererek onları konuşturabileceğini kabul edip, hadisin zahire göre anlaşılmasını esas alan müfessirlerden bazıları "Ahiret yurdu hayatın ta kendisidir" Ankebut/64 ayetini de delil getirirler. Bunlara göre "Ahirette her ne varsa canlıdır. Cennet ve cehennem de canlıdır, öyleyse konuşmaları sahihtir." Lisani halin de muhtemel olduğu söylenmişse de çoğunluk nezdinde, Nevevi'nin belirttiği mülahaza evladır.

HAKKA/30---37 "Allah cehennem bekçilerine emir verir: "Tutun bağlayın onu, kelepçeleysin! Sonra da cehenneme fırlatın! Sonra da onu, yetmiş arşın uzunluğundaki zincire vurun! Çünkü o, büyükler büyüğü Allah'a inanmazdı. Çünkü o, fakiri doyurmayı teşvik etmezdi. Bugün artık burada onun bir dostu olmaz. Yiyecek olarak da cehennemliklerin irininden başka bir şey bulunmaz. Onu, büyük şirk suçunu işleyenlerden başkası yemez."

MEARİC/11---18 "Her mücrim o günkü azaptan kurtulmak için fidyeye olarak oğullarını, eşini, kardeşini, kendisine sahip çıkan sülalesini, hatta dünyada olanların tamamını verip de kurtulmak ister. Lâkin ne mümkün! O

cehennem alev alev yanan bir ateştir. Eli, ayağı, bütün uzuvları söküp atar. İmana sırtını dönüp haktan yüz çevireni, bir de servet toplayıp yığan ve hayırda harcamayanı o ateş kendine çağırır."

Nu'man İbnu Beşir r.a. anlatıyor: "Resulullah s.a.v. buyurdular ki: "Cehennemliklerin azap cihetiyle en hafif olanı, ayağında ateşten bir nalın ve nalın bağı olan kimse dir ki, ayağındakiler sebebiyle, tıpkı tencerenin kaynaması gibi, başında dimağı (beyni) kaynar. Öyle tahammül fersa bir azap duyar ki, azapça insanların en hafifi olduğu halde, kendinden şiddetli azap çeken olmadığını zanneder." (Buhari, Müslim, Tirmizi)

Semüre İbnu Cündeb r.a. anlatıyor: "Resulullah s.a.v. buyurdular ki: "(Cehennemlikler derece derecedir.) Bir kısmı vardır, ateş onları topuğuna kadar yakalar, bir kısmı vardır, dizlerine kadar yakalar, bir kısmı vardır kemere kadar yakalar, bir kısmı vardır köprücük kemiğine kadar yakalar." (Müslim)

MÜZEMMİL/11-12-13 "Nimet ve devlet içinde yüzen, hak dini yalan sayanları, sen Bana bırak ve onlara biraz mühlet ver! Muhakkak ki Bizim nezdimizde bukağılar, alevli ateşler, dikenli, boğazı tırmalayan yiyecekler ve gayet acı azap var."

MÜDDESİR/24-25 "Bu, büyücülerden nakledilen büyüden ibarettir". dedi. "Bu, beşer sözünden başka bir şey değildir". dedi."

Velid, aslında Kur'an'dan çok etkilenen, meşhur bir edip idi. Kur'an'ın, beşer üstü bir taraftan geldiğini de vicdanında hissediyordu. Fakat toplumdaki itibarını kaybetmemek için, Kur'an hakkında ne diyeceğini şaşırmış, sonunda onun olağanüstü etkisini "büyü" diye nitelendirmişti.

MÜDDESİR/26---30 "Beşer" desin bakalım. "Ben de onu sekara atacağım. Sekar nedir bilir misin? Nereden bileceksin! O, içine atılanı yer, bitirir. Yine de bırakmaz, eski haline çevirip bu işi tekrar eder. Sürekli olarak derileri kavurur. Üzerinde on dokuz görevli vardır."

MÜRSELAT/28---33 "Hakkı yalan sayanların o gün, vay hallerine! Nankörlere ise şöyle denir: Haydi, durmayın yalan dediğiniz o azaba girin bakalım! Üç kola ayrılmış gölgeye gidin. Gidin ama o, ateşten sizi korumaz, gölge-lik olmaz. O, birer saray gibi kıvılcımlar atar. O kıvılcımlardan her biri, sanki birer deve yavrusudur!"

MÜRSELAT/34---40 "Hakkı yalan sayanların o gün vay hallerine! Bugün, kâfirlerin konuşamayacakları bir gündür. Kendilerine konuşma izni verilmez ki özür dilesinler. Hakkı yalan sayanların o gün, vay hallerine! Bu gün karar ve hüküm günüdür. Sizi de, önce gelip geçmiş olanları da bir araya topladık. İşte hepiniz bir aradasınız. Kurtulmak için, bir düzeniniz, bir hileniz varsa, hiç durmayın, derhal uygulayın! Hakkı yalan sayanların o gün, vay hallerine!"

GAŞİYE/1-2 “Gaşıye’nin, dehşeti her tarafı saracak olan o felâketin mahiyeti hakkında elbet sen de bilgi sahibi oldun. Yüzler vardır o gün yere eğilmiştir, zelildir.”

Yüzden maksat, insanın kendisidir. İnsanın yüzü, bütün varlığını yansıtan bir temsilcisi durumunda olduğundan Kur’anı Kerim’in birçok ayetinde vech, yani yüz, mecazen “zat” anlamında kullanılmıştır.

FECR/23---26 “Ve cehennemın getirildiği gün... İnsan işi anlar o gün! Ama anlamasının ne faydası var o gün! Keşke sağlığımda bu hayatım için hazırlık yapsaydım” der. İşte o gün O’nun ettiği azabı kimse edemez. O’nun vurduğu bağı kimse vuramaz.”

ŞUARA/96---102 “Orada putlarıyla çekişirken şöyle derler “Vallahi de, tallahi de biz besbelli bir sapıklık içinde imişiz! Çünkü biz sizi Rabbül alemin ile bir tutuyorduk. Ama bizi saptıranlar da, o mücrimler oldu. Şimdi artık ne şefaatchimiz var bizim, ne candan bir dostumuz! Ah! Ne olurdu, imkân olsa da dünyaya bir dönsek ve müminlerden olsaydık!”

MÜMİNUN/112---115 “Sonra Allah cehennemdekilere der ki: “Size kalsa, dünyada kaç yıl kaldınız? Onlar: “Bir gün veya daha da az. Ne bilelim, isterseniz bunu tam tamına aklında tutanlara sor! Zira bizim aklımız başımızdan gitmiş durumda.” diye cevap verirler. Bunun üzerine Allah Teala şöyle buyurur: “Siz, doğrusu pek az kaldınız. Bu gerçeği bir bilseydiniz, Bana isyan etmezdi-

niz. Bizim sizi boşuna yarattığımızı, Bizim huzurumuza dönüp hesap vermeyeceğinizi mi sandınız?"

Ebu Said r.a. anlatıyor: "Resulullah s.a.v. buyurdular ki: "Müminler cehennemden kurtarılıp, cennetle cehennem arasındaki köprüde bir müddet hapsedilirler. Bu sırada, aralarında dünyada geçmiş olan haksızlıklar kısas edilir. Böylece günahlardan temizlenip paklandıktan sonra cennete girmelerine izin verilir. Nefsimi kudret elinde tutan Zatı Zülcelal'e yemin olsun, onlardan her biri, cennetteki evini, dünyadaki evinden daha iyi bilir." (Buhari)

Bu hadiste, imanla kabre giren herkesin, günahlarının cezasını çektikten sonra cennete gireceği belirtilmektedir. Ancak, cehennemliklerin birbirlerine karşı işlemiş oldukları zulümler de son defa kısas edilip, günahtan eser kalmadıktan sonra, "şefa'at" le cennete alınacaklardır. Hadis, günah kiri bulunan kimsenin cennete giremeyeceğini ifade eden: "Üzerinde kul hakkı bulunan hiç kimse cennete giremez" hadisini teyit etmektedir.

BELED/19-20 "Ayetlerimizi inkâr edenlerin hesap defterleri ise, sol ellerine verilecektir. Onların cezası da, kapıları, üzerlerine sınıksız kapatılmış ateş deposuna konulmak olacaktır."

LEYL/14-15-16 "İşte Ben, sizi alev saçan bir ateşe karşı uyarıyorum. O ateş ki dini yalan sayan ve ona sırtını dönenen başkası oraya girmez."

BEYYİNE/6 “Gerek Ehli kitaptan, gerek müşriklerden olan kâfirler, hem de devamlı kalmak üzere cehennem ateşindedirler. Onlar bütün yaratıkların en şerlisidirler.”

HÜMEZE/1-2 “Vay haline her hümeze ve lümeze’nin. Böylesi mal yığar ve onu sayar durur.”

Yani insanları arkadan çekiştiren, küçük düşüren, kaç göz hareketleriyle eğlenenlerin! Bu ayetten anlaşılıyor ki, o kişinin alaycı tavrı, servet sahibi olmasından ileri gelmektedir. Mal yığma, bir de onu tek tek sayıp öğünme her ikisi de mala perestiş etme ve fakat bu malı kendisine nasip eden Allah’ın rızası için muhtaç insanlara ve diğer hizmet yerlerine harcamamayı iyice resmeder.

İbnu Ömer r.a. anlatıyor: "Resulullah s.a.v. buyurdular ki: "Kâfir, bir iki fersah uzunluğundaki dilini kıyamet günü yerde sürür, (Mevkîf'te) insanlar onun üzerine basarlar." (Tirmizi)

HÜMEZE/3---9 “Malının kendisini ebedî yaşatacağını sanır. Hayır! (Vazgeçsin bu hülyadan, malı kendisini kurtaramaz) Mutlaka o Hutame’ye fırlatılır. Bilir misin Hutame nedir? Allah’ın tutuşturulmuş bir ateşidir. Bir ateş ki ta kalplere kadar işleyip yakar. Bu ateş mahzeninin kapıları, onların üzerlerine kapatılacaktır. Kendileri de uzun sütunlara bağlı bırakılacaklardır.”

Kalp diye çevirdiğimiz kelime ayette fuad olup, maddî bedene kan ve hayat gönderen maddî kalp için değil de inanç, fikir, düşünce, hissiyat gibi düşüncelerin merkezi

olan manevî latife hakkında kullanılır. Herhangi bir şeyin bütün kalbi kaplaması azabın şiddetini gösterir.

Ebu Hureyre r.a. anlatıyor: "Resulullah s.a.v. buyurdular ki: "Cehenneme giren iki kişinin oradaki bağırışları şiddetlenecek. Allah Teala hazretleri: "Çıkarın bunları!" buyuracak. Onlara: "Niçin bağınıyorsunuz?" diye soracak. Onlar: "Bize merhamet edesin diye böyle yaptık!" diyecekler. Rab Teala: "Benim size rahmetim, gidip kendinizi ateşe atmanız şeklindedir!" buyuracak. Onlar gidecekler. Biri kendisini ateşe atacak. Allah da ateşi ona soğuk ve selametli kılacak. Diğeri kalkar fakat kendini ateşe atamaz.

Allah Teala hazretleri: "Arkadaşının attığı gibi, seni de kendini atmaktan alıkoyan nedir?" diye sorar. Adam: "Ey Rabbim, beni ondan çıkardıktan sonra oraya bir kere daha göndermeyeceğini ümit ediyorum!" der. Allah Teala hazretleri: "Haydi ümidini verdim!" der. İkisi de Allah'ın rahmetiyle cennete sokulurlar." (Tirmizi)

Sevgili kardeşlerim, bu yazılarımızda, insanın ruhlar aleminden ana rahmine ve oradan dünyaya gelişini, dünya hayatındaki imtihanı ve ömrünün sonuna kadar başından geçenleri, ölümü, yeniden dirilişi, hesap vermesi ve en son olarak da ebedi kalacağı cennet veya cehennem hayatına kadar başından geçen serüvenini anlatmak istedik. Yazı ve yorumlarımız tamamen Kur'an ayetleri, Hadisi şerifler, birçok İslam alimlerinin eserlerinden istifade edilerek tevhit ve sünnete uygun olarak

yazılmaya gayret edilmiştir. Eğer arada sürçü lisan ederek yanlışlarımız olduysa, o tamamen şahsıma aittir, siz kardeşlerimiz tarafından affoluna, Yüce Rabbim kalbimizi ve niyetimizi zaten bilmektedir. İnşAllah Rabbimizin rızasını kazanma sadedinde ki bu gayretimiz, birçok kardeşimizin bazı sorularına cevap olmuştur ümit ediyorum.

Bu yazımızın başında belirttiğimiz gibi, “Eğer insanoğlunun akli ve şuuru yerindeyse, kültürü ve eğitimi ne olursa olsun, belli bir yaşa geldikten sonra, bu gibi veya buna benzer sorular muhakkak aklına gelecek ve cevaplarını araştıracaktır. İmanlı ve inançlı olan insanlar için, bu sorular asla birer problem olmamıştır.

Ben neyim, insan nedir?

“Dünyada ilk insanın yaratılışıyla başlayan ve dünya defterinin kapanmasıyla son bulacak mukaddes bir senaryonun baş aktörüdür İNSAN. İlk yazıyla beraber, bu güne kadar milyarmı, trilyonmu her ne kadar kitap, dergi, roman, gazete v.s. yazıldıysa, ne kadar film çevrildiyse, tiyatro oyunu sergilendiyse, nasıl müzik olursa olsun bestelendiyse ve halen bu söylenenler yapılmakta ve yazılmaktaysa, hepsi de insanın iyi veya kötü serüvenini anlatmak için yapılmaktadır. Peki, bu kadar meşhur olan ve her şeyde yalnız o anlatılan insan nedir?

İnsanı bizlerden öncede çok tarif edenler olduğu gibi, bizden sonrada çok tarif edenler muhakkak olacaktır. Bazı filozoflar insanı “Akıl sahibi bir mahluk” bazıları

ise “Hayvanı natık” yani “konuşan hayvan” diye tarif etmeleri, insanın mahiyetine ve yaratılıştaki hikmetlerine bakıldığında, bu tanıtımın çok basit ve insana yakışmayan bir tabir olduğu görülmektedir.

Çünkü o, kainat kitabının adeta bir özeti gibidir. Allah’ın en çok ikram ettiği, aziz kıldığı ve yeryüzünde en şerefli bir mahluktur. Evet, insan bir damla su iken, okyanusları içinde barındıran mümtaz bir mahluktur. İnsan ve kainat ayrı birer alemdir. Kainat “büyük alem” insan ise, “küçük alemdir” kainatın özeti ve küçültülmüş halidir insan. İkisinde de aynı kanunlar cereyan etmektedir. Her iki alemde de Cenab-ı Hakk’ın varlık ve birliğini, azamet ve kudretini gösteren nihayetsiz deliller vardır.”

Evet kardeşlerim, bizleri bu kadar değerli bir mahluk olarak yaratan Rabbimize, bizlerde O’nun bizlerden beklediği kulluğu layıkıyla yapmak, insan olarak hepimizin en büyük bir hedefi ve ideali olmalıdır. Çok merhametli yüce Rabbimiz bizleri rızası istikametinde olan kulları arasına ilhak buyursun İnşaAllah, amiin.

Kardeşlerim yazdıklarım, mümkün olduğunca Kur’an ve sünnet ölçüleri içinde olması niyetiyle, Bî’iznillah tamamen Rabbimizin lütfuyla ilham edilenlerdir. Eğer bazı yerlerde anlaşılmayan durumlar varsa o benim şahsıma ayittir, istemeden olmuştur. Rabbimiz niyetimizi bildiği için İnşaAllah affeder, sizlerde lütfen mazur görünüz. Sevgilerimle...